केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं
फोन नं. : ०१-५७१९६४१/४२/४३/४४
Website : www.nrb.org.np
पोष्ट बक्स : ७३

नेपाल राष्ट्र बैंक

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

पत्र संख्या : बै.वि.नि.वि./नीति/परिपत्र/घ/०६/०८१/८२ मिति : २०८१/०९/२९

इजाजतपत्रप्राप्त "घ" वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरु,

महाशय,

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ तथा सो पश्चात् २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी गरिएका परिपत्र तथा संशोधनहरु एकीकृत गरी तयार पारिएको यसै साथ संलग्न *एकीकृत निर्देशन, २०८१* जारी गरिएको हुँदा सोहीबमोजिम गर्नु/गराउनु हुन नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो निर्देशन जारी गरिएको छ।

भवदीय,

(गुरु प्रसाद पौडेल)
कार्यकारी निर्देशक

बोधार्थ :

१ श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, गभर्नरको कार्यालय।
२ श्री नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय, वित्तीय क्षेत्र व्यवस्थापन तथा संस्थान समन्वय महाशाखा, सिंहदरबार, काठमाडौं।
३ श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभाग।
४ श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, आर्थिक अनुसन्धान विभाग।
५ श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, कानून महाशाखा।
६ श्री नेपाल लघुवित्त बैंकर्स संघ।

नेपाल राष्ट्र बैंकबाट “घ” वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको

एकीकृत निर्देशन, २०८१

(एकीकृत निर्देशन, २०७९ र सो पश्चात् २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका परिपत्र/निर्देशन समेतलाई समावेश गरी परिमार्जन गरिएको)

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग
२०८१ पुस

विषय-सूची

क्र.सं.	विषय	पृष्ठ संख्या
१.	न्यूनतम पुँजीकोष तथा चुक्ता पुँजी सम्बन्धी व्यवस्था	१
२.	कर्जा/सापटको वर्गीकरण र कर्जा नोक्सानी सम्बन्धी व्यवस्था	७
३.	कर्जा तथा सापटको सीमा सम्बन्धी व्यवस्था	१२
४.	लेखानीति तथा वित्तीय विवरणहरुको ढाँचा सम्बन्धी व्यवस्था	१५
५.	जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था	२४
६.	संस्थागत सुशासन सम्बन्धी व्यवस्था	२६
७.	सुपरिवेक्षकीय निर्देशन लागु गर्ने कार्य तालिका सम्बन्धी व्यवस्था	४६
८.	लगानी सम्बन्धी व्यवस्था	४८
९.	तथ्याङ्क विवरण सम्बन्धी व्यवस्था	५०
१०.	संस्थापक सेयर नामसारी वा खरिद/बिक्री वा हक हस्तान्तरण सम्बन्धी व्यवस्था	५१
११.	कर्जा सूचना तथा कालोसूची सम्बन्धी व्यवस्था	६०
१२.	अनिवार्य मौज्दात/वैधानिक तरलता सम्बन्धी व्यवस्था	६३
१३.	शाखा/कार्यालय सम्बन्धी व्यवस्था	६७
१४.	ब्याजदर सम्बन्धी व्यवस्था	७०
१५.	वित्तीय स्रोत संकलन सम्बन्धी व्यवस्था	७२
१६.	विपन्न वर्ग तथा तोकिएका क्षेत्रमा प्रवाह गर्नुपर्ने कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था	७५
१७.	कार्यक्षेत्र विस्तार वा संकुचन तथा गाभ्ने/गाभिने सम्बन्धी व्यवस्था	७७
१८.	सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी व्यवस्था	८०
१९.	वित्तीय ग्राहक संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था	९५
२०.	विविध व्यवस्था	९८
२१.	निर्देशन फारामहरु तथा अनुसूचीहरु	१०३

✧✧✧

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १/०८१

न्यूनतम पुँजीकोष तथा चुक्ता पुँजी सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कायम गर्नु पर्ने न्यूनतम पुँजीकोष तथा चुक्ता पुँजी सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. न्यूनतम पुँजीकोष सम्बन्धी व्यवस्था

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो कुल जोखिम भारित सम्पत्तिको आधारमा प्राथमिक पुँजी ४.०० प्रतिशत र कुल पुँजीकोष ८.०० प्रतिशत कायम गर्नु पर्नेछ । पुँजीकोष भन्नाले प्राथमिक पुँजी र पुरक पुँजीको योग सम्झनु पर्दछ ।

२. देहायका शीर्षकहरुमा रहेको रकम प्राथमिक पुँजीमा समावेश/गणना हुनेछ :-

(क) चुक्ता पुँजी (साधारण शेयर)

(ख) प्रस्तावित बोनस शेयर

(ग) शेयर प्रिमियम

(घ) फिर्ता नहुने अग्राधिकार शेयर (Irredeemable Preference Share)

(ङ) साधारण जगेडा कोष

(च) सञ्चित नाफा/नोक्सान

(छ) पुँजी फिर्ता जगेडा कोष (Capital Redemption Reserve)

(ज) पुँजी समायोजन कोष

(झ) कल्स इन एड्भान्स

(ञ) अन्य स्वतन्त्र कोष

३. प्राथमिक पुँजी गणना गर्दा देहायका शीर्षकहरुमा रहेको रकम घटाउनु पर्नेछ :-

(क) ख्याति (Goodwill),

(ख) स्थगन कर सम्पत्ति (Deferred Tax Assets),

(ग) यस बैंकको निर्देशन विपरीत हुने गरी संगठित संस्थाको शेयर तथा सुरक्षणपत्रमा गरेको लगानी रकम,

(घ) आफ्नो वित्तीय स्वार्थ भएका संगठित संस्थाहरुको शेयर तथा सुरक्षणपत्रमा गरेको सम्पूर्ण लगानी रकम,

(ङ) अवास्तविक सम्पत्ति (Fictitious assets),

यस प्रयोजनको लागि अनुसन्धान, विकास तथा कम्प्यूटर सफ्टवेयर बाहेकका अन्य अवास्तविक खर्च सम्झनु पर्नेछ ।

(च) प्रचलित ऐन तथा कानुनले प्रतिबन्ध गरेका व्यक्ति तथा समूहलाई प्रदान गरेको कर्जा तथा सुविधा,

(छ) यस बैंकको निर्देशन पालना नगरी स्व:प्रयोजनका लागि घरजग्गा खरिद गरेको रकम ।

४. प्राथमिक पुँजीभन्दा बढी समावेश गर्न नपाइने गरी पुरक पुँजीमा निम्न शीर्षकहरु अन्तर्गत रहेका रकमहरु समावेश गर्नु पर्नेछ :-

(क) सामान्य कर्जा नोक्सानी व्यवस्था

यस शीर्षक अन्तर्गत सक्रिय कर्जाको निमित्त व्यवस्था गरिएको कर्जा नोक्सानी व्यवस्थाको रकम समावेश गर्नु पर्नेछ । सक्रिय कर्जासहित अन्य कर्जाका लागि यस बैंकबाट तोकिएको न्यूनतम प्रतिशतभन्दा बढी कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गरेको खण्डमा त्यस्तो अतिरिक्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गरेको पुरै रकम समावेश गर्न सकिने छ ।

तर, उपर्युक्त शीर्षकहरुमा रहेको कुल रकम संस्थाको कुल जोखिम भारित सम्पत्तिको १.६५ प्रतिशत भन्दा बढी हुने गरी पुरक पुँजीमा समावेश गर्न पाइने छैन ।

(ख) सम्पत्ति पुनर्मूल्याङ्कन कोष

पुरक पुँजी गणना गर्दा सम्पत्ति पुनर्मूल्याङ्कन कोष वापतको रकम समेत समावेश गरी निस्किएको कुल पुरक पुँजीको २ प्रतिशतसम्मको रकम उक्त कोषमा गणना गर्न पाइने छ । यस कोषमा रहेको रकम वा कुल पुरक पुँजीको २ प्रतिशतमध्ये जुन कम हुन्छ सोही रकम मात्र समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(ग) हाइब्रिड पुँजी उपकरणहरु (Hybrid Capital Instruments)

यस शीर्षक अन्तर्गत देहायका उपकरणहरु पर्नेछन् ।

(१) विना सुरक्षण, पूर्ण चुक्ता हुने, भुक्तानी दिने प्राथमिकता क्रममा निक्षेपकर्ता र साहुहरुभन्दा पछाडि मात्र भुक्तानी पाउन सक्ने तथा घाटामा समेत सहभागी हुने वा साधारण पुँजीमा परिणत गर्न सक्ने वा नसक्ने गरी जारी गरेका सुरक्षणपत्रहरु ।

(२) यस बैंकले स्वीकृति दिएमा बाहेक धारकले आफ्नो इच्छा अनुरुप भुक्तानी प्राप्त गर्न नसक्ने गरी जारी गरेका उपकरणहरु ।

तर, कुनै एक इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले जारी गरेको हाइब्रिड पुँजी उपकरणहरु (Hybrid Capital Instruments) अन्य इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले धारण (खरिद) गर्न पाउने छैन ।

(घ) सुरक्षण नराखिएको सहायक आवधिक ऋण (Subordinated Term Debt)

५ वर्षभन्दा बढी भुक्तानी अवधि भएको, निक्षेपकर्ता, र अन्य साहू (Other Creditors) भन्दा पछाडि मात्र भुक्तानी पाउने गरी कुनै पनि सुरक्षण नराखी जारी गरेका ऋणपत्रहरु र सीमित भुक्तानी अवधि भएका फिर्ता हुन सक्ने अग्राधिकार शेयरहरु यस अन्तर्गत समावेश हुनेछन् । यी उपकरणहरुको घट्दो मूल्यलाई जनाउन लघुवित्त वित्तीय संस्थाले यस्ता उपकरणहरुको मूल्यमा पछिल्लो ५ वर्षदेखि कम्तीमा बिस प्रतिशतले घटाउँदै लैजानु पर्नेछ । कुनै लघुवित्त वित्तीय संस्थाले लामो अवधिपछि वा विभिन्न चरणहरुमा साधारण शेयरमा परिणत हुने वा तोकिएका शर्तहरु पुरा गरेर मात्र फिर्ता हुने शर्तमा यस्तो उपकरण जारी गरेको अवस्थामा साधारण शेयरमा परिणत भएको रकम चुक्ता पुँजीमा र शेयरमा परिणत नभएको रकम यस अन्तर्गत राखी पुरक पुँजीमा गणना गर्न सकिनेछ ।

तर, यस्ता उपकरणहरु जारी गर्दा आफ्नो प्राथमिक पुँजीको पचास प्रतिशतभन्दा बढी रकम उठाउन पाइने छैन ।

(ङ) लगानी समायोजन कोष

निर्देशन नं. ८ अन्तर्गत खडा भएको लगानी समायोजन कोषको रकम पुरक पुँजी वापत गणना गर्न सकिनेछ ।

(च) सटही समीकरण कोष

विदेशी विनिमयको मौज्दात हुने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कायम गरेको सटही समीकरण कोषको रकम पुरक पुँजी प्रयोजनका लागि गणना गर्न सकिनेछ ।

५. पुँजीकोष गणना गर्ने प्रयोजनका लागि सम्पत्तिलाई निम्नानुसार विभाजन गरी छुट्टाछुट्टै जोखिम भार प्रदान गरिएको छ । सम्पत्ति शीर्षकको रकमलाई भार दिइएको प्रतिशतले गुणन गरी कुल जोखिम भारित सम्पत्तिको योग निकाल्नु पर्नेछ ।

(क) वासलात भित्रका सम्पत्तिहरुमा जोखिम भार

वासलातभित्रका शीर्षक	जोखिम भार (प्रतिशत)
नगद मौज्दात	०
नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको मौज्दात	०
नेपाल सरकारको सुरक्षणपत्रमा गरिएको लगानी	०
नेपाल राष्ट्र बैंकको ऋणपत्रमा गरेको लगानी	०
आफ्नै मुद्दती रसिदको धितोमा पूर्ण सुरक्षित हुने गरी प्रदान गरेको मुद्दती रसिद धितो कर्जा	०
सरकारी सुरक्षणपत्रको धितोमा पूर्ण सुरक्षित हुने गरी प्रदान गरेको कर्जा	०
सरकारी सुरक्षणपत्रको पाउनु पर्ने ब्याज रकम (Accrued Interest)	०
बैंक/वित्तीय संस्थाहरुमा रहेको मौज्दात/मुद्दती रसिदको दावी (Claims)*	२०
मागेको बखत प्राप्त हुने रकम (Money at Call)	२०
अन्तर बैंक/संस्था सापटी	२०
शेयर, डिवेञ्चर एवम् बन्डमा भएको लगानी	१००
अन्य लगानीहरु	१००
कर्जा, सापट (कुल रकम)**	१००
स्थिर सम्पत्तिहरु	१००
पाउनु पर्ने अन्य खुद ब्याज रकम (कुल पाउनु पर्ने ब्याज - सरकारी ऋणपत्र तथा वचत पत्रको ब्याज-ब्याज मुल्तवी)	१००
गैर-बैकिङ्ग सम्पत्ति	१००
अन्य सबै सम्पत्तिहरु (खुद अग्रिम कर दाखिला बाहेक)	१००

* एकहप्ताको अग्रिम सूचनामा फिर्ता लिन सकिने गरी स्वदेशी बैंक तथा वित्तीय संस्थामा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले राखेको तीन महिना वा सो भन्दा बढी अवधिका मुद्दती निक्षेप । यस प्रयोजनको लागि निक्षेप राख्ने समयभन्दा ठीक अघिल्लो त्रयमासको पुँजी पर्याप्तता (Capital Adequacy) को आधारमा तोकिएको पुँजी पर्याप्तता कायम गरेका बैंक तथा वित्तीय संस्थामा राखिएको मुद्दती निक्षेपलाई मात्र मान्यता दिइनेछ ।

** मुद्दती रसिद, नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्र र सरकारी सुरक्षणपत्रको धितोमा प्रवाहित कर्जा र अन्तर्राष्ट्रिय श्रेणीकृत बैंकको जमानतमा प्रदान गरिएको कर्जा बाहेक ।

(ख) वासलात बाहिरको कारोबारमा जोखिम भार

वासलात बाहिरका कारोबारहरु	जोखिम भार (प्रतिशत)
जमानत	१००
अपरिवर्त्य कर्जा प्रतिवद्धता (Irrevocable Loan Commitment)	१००
आयकर वापत सम्भावित दायित्व	१००

Acceptance सहित अन्य सबै प्रकारका सम्भावित दायित्वहरु	१००
चुक्ता वा भुक्तान हुन बाँकी शेयर लगानी	१००
भुक्तानीको लागि दावी परेको जमानत	२००
संस्थाउपर दावी परेको तर संस्थाले दायित्व स्वीकार नगरेको दायित्वहरु	२००

(ग) सञ्चालन जोखिम वापतको जोखिम भार

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले पुँजी कोष गणना गर्दा सञ्चालन जोखिम वापत कुल सम्पत्तिको २ प्रतिशतले हुने रकम जोखिम भारित सम्पत्तिको रुपमा थप गर्नु पर्ने व्यवस्था कायम गरिएको छ ।

६. पुँजीकोष अनुपात निर्धारण सूत्र

पुँजीकोष अनुपातको निर्धारण निम्नानुसार गर्नु पर्नेछ :-

(क) प्राथमिक पुँजी अनुपात = $\frac{\text{प्राथमिक पुँजी}}{\text{कुल जोखिम भारित सम्पत्ति}} \times १००$

(ख) पुँजीकोष अनुपात = $\frac{\text{प्राथमिक पुँजी + पुरक पुँजी}}{\text{कुल जोखिम भारित सम्पत्ति}} \times १००$

कुल जोखिम भारित सम्पत्ति = वासलात भित्रका कुल जोखिम भारित सम्पत्ति + वासलात बाहिरका कुल जोखिम भारित कारोबार + संचालन जोखिम वापतको रकम

७. NFRSs बमोजिम वित्तीय विवरण सार्वजनिक गर्नुपर्ने इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले प्रकाशन गर्ने पुँजीकोष तालिकासमेत सोहि बमोजिम प्रकाशन गर्नुपर्नेछ ।

८. कर्मचारी दक्षता अभिवृद्धि कोष, ग्राहक संरक्षण कोष, संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कोष, नियमनकारी कोष तथा Other Comprehensive Income (OCI) बाट सिर्जित Fair Value Reserve र Actuarial gain जस्ता जगेडा पुँजीकोषमा समावेश गर्न पाइने छैन ।

९. इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले जुनसुकै बखत पनि तोकिएको अनुपातमा न्यूनतम पुँजीकोष कायम गर्नु पर्नेछ । प्रत्येक महिनाको वित्तीय विवरणको आधारमा संलग्न निर्देशन फा.नं. घ१.१ र घ१.२ बमोजिम पुँजीकोष सम्बन्धी विवरण तयार गरी आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित गराई यस बैंकको लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा महिना समाप्त भएको मितिले १५ दिन भित्र सोको विद्युतीय प्रति पठाइ सक्नु पर्नेछ । मासिक रुपमा आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित गराएर पेश गर्न नसकेमा मासिक विवरणमा सो व्यहोरा खुलाउनु पर्नेछ । तर, त्रयमासको अन्त्यको विवरण भने अनिवार्यरुपमा आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित गराएर पेश गर्नु पर्नेछ ।

१०. पुँजीकोष पर्याप्त नभएका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको व्यवसायिक अवस्थाबारे जानकारी लिन यस बैंकले आवश्यक ठानेमा मूल्याङ्कन लेखापरीक्षण (Due Diligence Audit) गराउन सक्नेछ र सो वापत लाग्ने खर्च सम्बन्धित संस्थाले नै भुक्तानी गर्नु पर्नेछ ।

११. पुँजी कोष सम्बन्धी निर्देशनहरुको पालना नभएमा हुने कारवाही

(क) लघु वित्त वित्तीय संस्थाहरुले पुँजीकोष सम्बन्धी निर्देशनहरुको पालना नगरेमा शिघ्र सुधारात्मक कारवाही सम्बन्धी विनियमावली, २०७४ बमोजिमको कारवाही हुनेछ ।

(ख) इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कुनै आर्थिक वर्षको बीचको कुनै अवधिमा तोकिएको अनुपातमा न्यूनतम पुँजीकोष कायम गर्न नसकेको भएतापनि सोही आर्थिक वर्षको अन्त्यमा तोकिएको अनुपातमा

न्यूनतम पुँजीकोष कायम भएको आधारमा नगद लाभांश तथा बोनस सेयर घोषणा/वितरण गर्न पाईने छैन ।

(ग) आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिदेखि वार्षिक साधारण सभाको स्वीकृति लिने मितिसम्मको अवधिमा शीघ्र सुधारात्मक कारवाही फुकुवा नभएको अवस्थामा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले नगद लाभांश तथा बोनस सेयर घोषणा/वितरण गर्न पाइने छैन ।

१२. न्यूनतम चुक्ता पुँजी सम्बन्धमा

(१) बैंक/वित्तीय संस्था संस्थापना एवम् वित्तीय कारोबार गर्ने इजाजतपत्र सम्बन्धी नीतिगत एवम् प्रक्रियागत व्यवस्था, २०६३ (संशोधन सहित) मा गरिएको व्यवस्था अनुसार लघुवित्त वित्तीय संस्थाको न्यूनतम चुक्ता पुँजी देहाय बमोजिम हुनु पर्नेछ ।

कार्यक्षेत्र	**न्यूनतम चुक्ता पुँजी**
राष्ट्रियस्तर	रु.१० करोड
प्रादेशिकस्तर*	रु.२ करोड

* काठमाडौं उपत्यका बाहेक । यस्ता लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको कार्य क्षेत्र/परियोजना तोकिएका प्रदेशका जिल्लाहरुमा सीमित रहने ।

(२) राष्ट्रियस्तरको थोक कर्जाको मात्र कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाको न्यूनतम चुक्ता पुँजी रु.६० करोड कायम गरिएको छ ।

(३) राष्ट्रियस्तर बाहेकका संस्थाले देहाय बमोजिमको शर्तको अधीनमा रही कुनै एक प्रदेशमा आफ्नो कार्यक्षेत्र कायम गर्नु पर्नेछ ।

(क) तोकिएको चुक्ता पुँजी पूरा गरी राष्ट्रियस्तरमा स्तरोन्नति नभएसम्म आफ्नो कारोबार एक प्रदेशमा मात्र सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(ख) राष्ट्रिय स्तरमा स्तरोन्नती हुन नसकेको र एक भन्दा बढी प्रदेशमा शाखा कार्यालय खोली कारोबार सञ्चालन गरिरहेको संस्थाले २०७९ असार मसान्तभित्र कार्यक्षेत्र बाहेकको प्रदेशमा रहेका शाखा बिक्री, बन्द वा स्थानान्तरण गरी सम्पूर्ण कार्यक्षेत्र एउटै प्रदेशभित्र सीमित गरीसक्नु पर्नेछ ।

(ग) प्रादेशिकस्तरको संस्थाले आफ्नो कार्यक्षेत्र बाहेकको प्रदेशमा रहेको शाखा कार्यालय बिक्री, बन्द वा स्थानान्तरणको प्रक्रिया पूरा नगरेसम्म आफ्नो कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका जिल्लामा नयाँ शाखा विस्तार गर्न पाउने छैन ।

(घ) राष्ट्रियस्तरमा स्तरोन्नति हुने क्रममा चुक्ता पुँजी पुरा गर्ने प्रयोजनका लागि गाभ्ने/गाभिने वा प्राप्ति सम्बन्धी कार्यलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।

१३. लाभांश वितरण सम्बन्धी व्यवस्था:

वार्षिक १५ प्रतिशतभन्दा बढी लाभांश (नगद वा बोनस) वितरणको प्रस्ताव गरेमा १५ प्रतिशत भन्दा माथिको प्रस्तावित लाभांशको ५० प्रतिशतले हुने रकम साधारण जगेडा कोषमा जम्मा गर्नुपर्नेछ ।

१४. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. १/०७९ मा भएको न्यूनतम पुँजीकोष तथा चुक्ता पुँजी सम्बन्धी

व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. २/०८१

कर्जा/सापटको वर्गीकरण र कर्जा नोक्सानी सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले प्रवाह गरेको कर्जा सापटको वर्गीकरण र सोको सम्भावित नोक्सानीमा कायम गर्नु पर्ने व्यवस्थाका सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. (अ) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले प्रवाह गरेको कर्जा/सापटको साँवा वा ब्याज भुक्तानी हुनु पर्ने भाखा नाघेको अवधिका आधारमा सम्पूर्ण कर्जा सापटलाई देहाय बमोजिम वर्गीकरण गर्नु पर्नेछ :-

(क) असल (Pass) : भाखा ननाघेका र १ महिनासम्म भाखा नाघेका कर्जा/सापट ।

(ख) सूक्ष्म निगरानी (Watch List) : १ महिनादेखि बढीमा ३ महिनासम्म भाखा नाघेका कर्जा/सापट ।

(ग) कमसल (Sub-standard) : ३ महिनादेखि बढीमा ६ महिनासम्म भाखा नाघेका कर्जा/सापट ।

(घ) शंकास्पद (Doubtful) : ६ महिनादेखि बढीमा १ वर्षसम्म भाखा नाघेका कर्जा/सापट ।

(ङ) खराब (Loss) : १ वर्षभन्दा बढी अवधिले भाखा नाघेका कर्जा/सापट ।

(च) पुनरतालिकीकरण/पुनरसंरचनाः बुँदा नं. ७ बमोजिम कर्जा सापट ।

*असल र सूक्ष्म निगरानी **तथा पुनरतालिकीकरण/पुनरसंरचना गरिएका** कर्जालाई "सक्रिय कर्जा" (Performing Loan) र कमसल, शंकास्पद तथा खराब कर्जालाई "निष्क्रिय कर्जा" (Non-performing Loan) भनिनेछ ।*

(आ) यस बैंकले निरीक्षण गर्दा ऋणीको नगद प्रवाह तथा परियोजना सञ्चालनको अवस्था कमजोर भएको आधारमा सूक्ष्म निगरानीमा राख्ने भनी निर्देशन दिइएका कर्जालाई समेत सूक्ष्म निगरानीमा राख्नु पर्नेछ ।

२. यस निर्देशन बमोजिम वर्गीकरण गरिएका कर्जा सापटीको लागि बक्यौता साँवा रकमको आधारमा देहाय बमोजिम कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नु पर्नेछ :-

कर्जा वर्गीकरण	न्यूनतम कर्जा नोक्सानी व्यवस्था
(क) असल	**१.१ प्रतिशत**
(ख) सूक्ष्म निगरानी	५ प्रतिशत
(ग) कमसल	२५ प्रतिशत
(घ) शंकास्पद	५० प्रतिशत
(ङ) खराब	१०० प्रतिशत

(अ) निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोषमा सुरक्षण गरिएको कर्जा र लघुवित्त वित्तीय संस्थाले दावी भुक्तानी पाउने गरी बीमा गरिएको कृषिबाली तथा पशुपंक्षी कर्जाको हकमा यस बुँदामा उल्लेख गरिएको व्यवस्थाको न्यूनतम २५ प्रतिशतले हुने रकम मात्र कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नु पर्नेछ ।

(आ) खराब वर्गमा परेका मध्ये सुरक्षण गरिएका कर्जाको वीमा दावी कर्जा सुरक्षण सम्बन्धी सम्झौतामा उल्लिखित अवधि वा कर्जा खराब वर्गमा वर्गीकरण गरिएको मितिले १ वर्ष जुन अघि हुन्छ सोही अवधिभित्रमा गरिसक्नु पर्नेछ । अन्यथा त्यस्तो कर्जामा सुरक्षण वापत कर्जा नोक्सानी व्यवस्थामा छुट प्रदान गरिने छैन ।

टिप्पणी : असल तथा सूक्ष्म निगरानी कर्जाको लागि गरिएको कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई "सामान्य कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (General Loan Loss Provision)" र अन्य कर्जाको लागि गरिएको कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई "विशेष कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (Specific Loan Loss Provision)" को रुपमा लिइनेछ ।

३. एक वर्ष भन्दा बढी अवधिको कर्जा किस्ताबन्दीमा भुक्तानी हुने गरी प्रवाह गर्नु पर्नेछ । साथै, एक वर्षसम्मको कर्जा समेत किस्ताबन्दीमा भुक्तानी हुने गरी प्रवाह गर्न सकिने छ । यसरी किस्ताबन्दीमा प्रवाह भएको एक वर्षसम्मको कर्जामा देहाय बमोजिम कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्न सकिने छ ।

(क) किस्ता रकम १ वर्षसम्मले भाखा नाघेको अवस्थामा त्यस्तो बक्यौता किस्ता रकमलाई मात्र भाखा नाघेको आधारमा वर्गीकरण गरी कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्न सकिने छ । तर सम्पूर्ण कर्जा रकमलाई नै किस्ताले भाखा नाघेको आधारमा वर्गीकरण गरी कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन ।

(ख) किस्ता रकम १ वर्षभन्दा वढी अवधिले भाखा नाघेको अवस्थामा सम्पूर्ण कर्जा रकमलाई नै खराब कर्जामा वर्गीकरण गरी कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नु पर्नेछ ।

४. एकाघर परिवारका सदस्यको नाममा भएको धितो बाहेक अन्य व्यक्ति/संस्थाको नाममा भएको धितोमा मात्र प्रवाह भएको कर्जाको हकमा असल वा कमसल वा शंकास्पद वर्गमा परेका कर्जाको लागि तोकिएको प्रतिशतको अतिरिक्त २० प्रतिशत बिन्दुले थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नु पर्नेछ ।

५. संस्थाले चाहेमा माथिल्लो वर्गको कर्जा सापटहरुलाई तल्लो वर्गमा वर्गीकरण गर्न कुनै बन्देज लगाइएको छैन । उदाहरणका लागि कमसल कर्जालाई शंकास्पद वा खराब कर्जामा र शंकास्पदलाई खराब कर्जामा वर्गीकरण गर्न पाइने छ ।

६. खराब कर्जा सम्बन्धी थप व्यवस्था

भाखा नाघेको वा ननाघेको कुनै पनि कर्जामा देहायको कुनै कैफियत देखिएमा त्यस्तो कर्जा तथा सापटलाई खराब कर्जामा वर्गीकरण गर्नु पर्नेछ :-

(क) सुरक्षणको बजार मूल्यले कर्जाको सुरक्षण हुन नसक्ने भएमा,

(ख) ऋणी टाट पल्टेमा वा टाट पल्टेको घोषणा भएमा,

(ग) ऋणी हराएमा वा गायव भएमा,

(घ) परियोजना/व्यवसाय सञ्चालन हुने अवस्था नरहेमा, परियोजना वा व्यवसाय सञ्चालनमा नभएमा,

(ङ) ऋणी कर्जा सूचना केन्द्रको कालोसूचीमा रहेको जानकारी भएको अवस्थामा,

(च) कर्जा दुरुपयोग भएमा,

(छ) कार्यक्षेत्र बाहिर गरेको कर्जा लगानी ।

टिप्पणी : यो निर्देशनको खण्ड (च) को प्रयोजनको लागि "दुरुपयोग" भन्नाले प्रयोजन खुलाई लिएको कर्जा रकम सम्बन्धित प्रयोजनमा प्रयोग नगरेको, परियोजना सञ्चालनमा नरहेको, सम्बन्धित परियोजना/व्यवसायबाट आर्जित रकम ऋण तिर्नमा नलगाई अन्य कार्यमा प्रयोग गरेको, निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षणको क्रममा सुपरिवेक्षक,

लेखा परीक्षणको क्रममा लेखापरीक्षकबाट दुरुपयोग भएको प्रमाणित भएमा कर्जा तथा सुविधाको दुरुपयोग गरेको सम्झनु पर्छ ।

७. कर्जाको पुनरतालिकीकरण र पुनरसंरचना सम्बन्धी व्यवस्था

(क) "पुनरतालिकीकरण" भन्नाले ग्राहकले लिएको कर्जाको भुक्तानी गर्ने अवधि/समय बढाउने प्रक्रियालाई बुझिनेछ ।

(ख) "पुनरसंरचना" भन्नाले कर्जाको प्रकृति वा शर्तमा परिवर्तन गर्ने वा बन्देजहरु थपघट गर्ने प्रक्रियालाई बुझिनेछ ।

(ग) **लघुवित्त वित्तीय संस्थाले नियतवश कर्जा नतिर्ने ऋणीको विवरण तयार गरी त्यसबाहेकका परिस्थितिजन्य कारणले समस्यामा परी कर्जालाई नियमित गर्न नसकेका ऋणीहरुलाई कर्जा चुक्ता गर्न परेको कठिनाईलाई दृष्टिगत गरी आवश्यकता र औचित्यको आधारमा देहायका शर्तहरुको अधीनमा रही एक पटकको लागि कर्जाको पुनरतालिकीकरण र/वा पुनरसंरचना गर्न सक्नेछन् ।**

(१) यस्तो पुनरतालिकीकरण र/वा पुनरसंरचना २०८१ पुस मसान्तभित्र गरिसक्नु पर्नेछ ।

(२) कर्जा भुक्तानी अवधि बढीमा ३ वर्ष थप हुने गरी पुनरतालिकीकरण र/वा पुनरसंरचना गर्न सकिनेछ ।

(३) उपर्युक्त बमोजिम पुनरतालिकीकरण र/वा पुनरसंरचना गरिएका कर्जाहरुलाई पुनरतालिकीकरण र/वा पुनरसंरचना गरिएका कर्जाहरुलाइ ५ प्रतिशत कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नुपर्नेछ ।

तर, निष्क्रिय वर्गमा वर्गीकरण भैसकेका कर्जाहरुलाई पुनरसंरचना र/वा पुनरतालिकीकरण गर्दा पूर्ववत् कायम गरिएको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम राख्नु पर्नेछ । यसरी कायम गरिएको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था लगातार एक वर्षसम्म कर्जा नियमित भएको अवस्थामा बाहेक कुनै समायोजन गर्न पाइने छैन ।

(४) कर्जा पुनरतालिकीकरण र/वा पुनरसंरचना गर्नुपर्ने स्पष्ट आधारहरु प्रत्येक कर्जा फाइलमा संलग्न हुनुपर्नेछ ।

(५) कर्जा पुनरतालिकीकरण र/वा पुनरसंरचना गर्दाको दिनसम्म असुल हुन बाँकी ब्याजको कम्तीमा ५ प्रतिशत ब्याज रकम असुल उपर भएको हुनुपर्नेछ ।

(६) कर्जा पुनरतालिकीकरण र/वा पुनरसंरचना गर्दा असुल हुन बाँकी ब्याजलाई पुँजीकरण गरी आम्दानी जनाउन पाइने छैन । उक्त रकमलाई छुट्टै खातामा लेखांकन गरी ब्याज असुल भएपश्चात् मात्र आम्दानीका रुपमा देखाउन सकिनेछ ।

(७) पुनरतालिकीकरण र/वा पुनरसंरचना गरेवापत ऋणीबाट कुनै पनि प्रकारको शुल्क/हर्जाना लिन पाइने छैन ।

(८) पुनरतालिकीकरण र/वा पुनरसंरचना गरिएका सक्रिय वर्गका कर्जाको किस्ता लगातार ६ महिनासम्म नियमित भए पश्चात् मात्र त्यस्ता कर्जालाई असल कर्जामा वर्गीकरण गर्न तथा कर्जा नोक्सानी व्यवस्थामा समायोजन गर्न पाइने छ ।

८. कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई देहायको अवस्था बाहेक समायोजन गर्न पाइने छैन :-

(क) कर्जा चुक्ता भएमा वा कर्जा अपलेखन भएमा ।

(ख) कर्जाको भुक्तानी किस्तावन्दी वा आंशिक रुपमा भई कर्जा वर्गीकरण अनुरुपको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्दा भुक्तानी भएको हदसम्मको कर्जा वापत गरिएको कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई Write back गरी समायोजन गर्न सकिने ।

९. भुक्तानी तालिका सम्बन्धमा

कर्जा प्रवाह गर्दा सो को साँवा ब्याज असुल हुने भुक्तानी तालिका ऋणीलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । कर्जा प्रवाह गरेको किस्ता असुली सम्बन्धी कार्यतालिका निर्माण गर्दा किसानले उत्पादन गर्ने बाली भित्र्याउने समय वा आय आर्जन हुने समय र कर्जाको किस्ता भुक्तानी गर्ने समय बीच सकेसम्म तालमेल मिल्ने किसिमले त्यस्तो कार्य तालिका निर्माण गर्नु पर्नेछ ।

१०. लघुवित्त वित्तीय संस्थाले किस्ताबन्दीमा चुक्ता हुने गरी कर्जा प्रवाह गर्दा ग्रेस अवधि दिने/नदिने सम्बन्धमा कर्जा नीतिमा स्पष्ट व्यवस्था गरी लागु गर्नु पर्नेछ ।

११. गैरबैंकिङ्ग सम्पत्तिको सकार, नोक्सानी व्यवस्था र लिलाम बिक्री सम्बन्धमा

(क) लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले सकार गरेको गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्तिमा सकार गरेकै मितिदेखि शत-प्रतिशत नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नु पर्नेछ ।

(ख) गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति बिक्री भएको अवस्थामा तत्काल त्यस्तो सम्पत्तिका लागि खडा गरिएको नोक्सानी व्यवस्थाको आवश्यक हिसाबमिलान गर्नु पर्नेछ ।

(ग) धितो सुरक्षणलाई गैर-बैंकिंङ्ग सम्पत्तिको रुपमा सकार गर्दा तथा सकार गरेको गैर- बैंकिंङ्ग सम्पत्ति लिलाम बिक्री गर्ने सम्बन्धमा देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ :

(१) आफ्नो संस्थाको नाममा रहेको गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्तिको लिलाम गर्नुपूर्व स्वतन्त्र मूल्याङ्कनकर्ताबाट मूल्याङ्कन गराउनु पर्नेछ । अधिक/न्यूनमूल्याङ्कन गराउन पाइने छैन ।

(२) आर्थिक प्रशासन विनियमावलीमा धितो सुरक्षण/गैर-बैंकिंङ्ग सम्पत्ति लिलाम सम्बन्धमा पारदर्शी र स्पष्ट व्यवस्था गरी लघुवित्त वित्तीय संस्थाको हित संरक्षण हुने गरी बिक्री गर्नु पर्नेछ ।

(३) यसरी गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति सकार गरी लिंदा लिलाम हुन नसकेको सुरक्षण वापत राखिएको सम्पूर्ण सम्पत्तिलाई नै लिनु पर्नेछ, आंशिक रुपमा मात्र लिन पाइने छैन ।

(४) यसरी सकार गरी लिएको सम्पत्तिलाई यथासम्भव छिटो बिक्री गर्नु पर्नेछ । लघुवित्त वित्तीय संस्थाको आफ्नै प्रयोजनका लागि आवश्यक भएमा सोको उपयोगका लागि सञ्चालक समितिबाट स्वीकृत गराई यस बैंकलाई समेत जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

(५) गैर बैंकिङ सम्पत्तिको रुपमा संस्थाले सकार गरेको सम्पत्ति धितो सुरक्षण धनी (गैर बैंकिङ सम्पत्तिमा आउनु अघिको धनी) लाई फिर्ता गर्दा गैर बैंकिङ सम्पत्ति लेखाङ्कन गर्दाको मूल्य वा फिर्ता गर्दाको समयमा रहेको बक्यौता रकम (सावाँ र ब्याजको जोड) मध्ये जुन बढी हुन्छ सो रकममा नघट्ने गरी सम्बन्धित संस्था र सम्बन्धित सुरक्षण धनीबीचको आपसी वार्ताद्वारा सम्बन्धित सुरक्षण धनीलाई मात्र धितो/सुरक्षण फिर्ता गर्न भने यो निर्देशनले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

१२. निक्षेप राख्न तथा कर्जाको कारोबार गर्ने सम्बन्धमा

बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ बाहेक अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम निक्षेप परिचालन तथा कर्जाको कारोबार गरिरहेका संस्थाहरुमा निक्षेप राख्न तथा कर्जाको कारोबार गर्न पाइने छैन । तर, थोक कर्जा कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाको हकमा भने उपर्युक्त व्यवस्था लागु हुने छैन ।

१३. धितो फुकुवा सम्बन्धमा

संस्थाले धितो लिई प्रवाह गरेको कर्जाको असुल उपर गर्नु पर्ने सम्पूर्ण रकम असुल भईसकेपछि सुरक्षण वापत राखिएको धितो फुकुवाको लागि पाँच कार्यदिन भित्र सम्बन्धित कार्यालयमा लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

१४. कर्जा असुली सम्बन्धी कारवाही सम्बन्धमा :

(१) एक वर्ष भन्दा बढी अवधिको लागि प्रवाह भएको कर्जा असुलीको लागि सार्वजनिक सूचना तथा धितो लिलामीको कारबाही सुरु गर्नु अघि कर्जाले भाखा नाघेको कम्तीमा ६ महिना व्यतीत भई शंकास्पद वर्गमा वर्गीकरण भएको हुनु पर्नेछ ।

(२) कर्जा असुलीको लागि सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गर्दा प्राकृतिक व्यक्तिको तस्विर प्रकाशन गर्न पाईने छैन ।

१५. कर्जा सापटको वर्गीकरण विवरण पठाउने सम्बन्धमा

आर्थिक वर्षको असोज, पुस, चैत र असार मसान्तमा कर्जा वर्गीकरण गरी संलग्न निर्देशन फा.नं.घ २.१ अनुसारको विवरण त्रयमास समाप्त भएको मितिले १५ दिनभित्र यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ। साथै, इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले संलग्न निर्देशन फा.नं. घ २.२ बमोजिमको विवरण त्रैमासिक रुपमा तयार गरी राख्नु पर्नेछ र सोको विद्युतीय प्रति यस बैंकमा पठाउनु पर्नेछ ।

१६. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट “घ” वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. २/०७९ मा भएको कर्जा/सापटको वर्गीकरण र कर्जा नोक्सानी सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. ३/०८१

कर्जा तथा सापटको सीमा सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाबाट एउटै ग्राहक, फर्म, कम्पनी वा आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरुको समूहलाई तथा अर्थ व्यवस्थाको एकै क्षेत्रमा प्रवाह हुने कर्जाका सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. थोक कर्जा कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई देहाय बमोजिमको कर्जा सीमा कायम गरिएको छ :-

थोक कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले एउटै ग्राहक, फर्म, कम्पनी, संस्था वा आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरुको समूहलाई प्रदान गर्न सक्ने कर्जाको सीमा अघिल्लो त्रयमासको प्राथमिक पुँजीको बढीमा २५ प्रतिशत कायम गरिएको छ ।

यस प्रयोजनको लागि आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरुको समूहलाई देहायका अवस्थामा एउटै समूह मानिनेछ । थोक कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले एउटा ग्राहक वा आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरुको अभिलेख अर्धवार्षिक रुपमा तयार गरी एक महिनाभित्र यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग तथा लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।

(क) कुनै संस्थाले अर्को संस्थाको पच्चीस प्रतिशत वा सोभन्दा बढी शेयर वा नियन्त्रण लिएको वा कायम भए त्यस्ता दुवै संस्थाहरु,

(ख) एकै समूहका भनी आवद्ध रहेका फर्म, संस्था वा त्यस्ता समूहका सदस्यहरु,

(ग) खण्ड (ख) बमोजिम एउटा ग्राहकले अर्को ग्राहक वा संस्थालाई जमानत दिएको भए त्यस्ता संस्थाहरु,

(घ) एक आपसमा व्यक्तिगत जमानी दिई Cross Guarantee रहेको छ भने त्यस्तो जमानी दिने/लिने व्यक्तिहरु,

(ङ) संस्था सञ्चालन, नियन्त्रण वा व्यवस्थापनमा प्रत्यक्ष संलग्न व्यक्ति वा निजको एकाघरमा बसोबास गरी आएका वा छुट्टाभिन्न भएका पति वा पत्नी, छोरा, छोरी, धर्मपुत्र, धर्मपुत्री, बाबु, आमा, सौतेनी आमा र आफूले पालनपोषण गर्नु पर्ने दाजु, भाइ, तथा दिदी, बहिनी ।

२. खुद्रा कर्जा कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई देहाय बमोजिमको कर्जा सीमा कायम गरिएको छ ।

(क) विपन्न तथा न्यून आय भएका व्यक्तिलाई सामुहिक जमानीमा लघु उद्यम वा व्यवसाय सञ्चालन गर्न प्रयोजन खुलाई प्रति समूह सदस्य बढीमा रु.५ लाख सम्म लघुकर्जा उपलब्ध गराउन सकिने छ । विगत दुई वर्षदेखि कर्जा उपभोग गरी असल वर्गमा परेका समूह सदस्यको हकमा रु.७ लाख सीमा कायम गरिएको छ ।

तर प्रति परिवार रु.२५ हजारसम्मको कर्जा पारिवारिक जमानीमा मात्र समेत प्रदान गर्नसकिने छ ।

(ख) नवीकरणीय ऊर्जा प्रविधि अन्तर्गत Solar Home Systems **र/वा Bio-gas र/वा न्यून लागतमा घर निर्माण (Low cost housing)** प्रयोजनको लागि प्रति परिवार बढीमा रु.३ लाख सम्मको लघुकर्जा उपलब्ध गराउन सकिने छ ।

(ग) विपन्न तथा न्यून आय भएका समूहमा आवद्ध भएका वा नभएका व्यक्तिहरुलाई स्वीकारयोग्य धितो लिई कृषि, लघु उद्यम वा व्यवसाय सञ्चालन गर्न प्रयोजन खुलाई प्रति व्यक्ति बढीमा रु. ७ लाख रुपैयाँसम्म लघुकर्जा उपलब्ध गराउन सकिनेछ। समूहमा आवद्ध भएको सदस्यलाई एकै अवधिमा समूह कर्जा वा धितो कर्जामध्ये कुनै एक कर्जा मात्र प्रवाह गर्न सकिनेछ।

तर, यस पूर्व प्रवाह भएको कर्जाको हकमा साविक बमोजिमको भुक्तानी तालिका अनुसार कर्जा चुक्ता गर्न यस व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन।

(घ) धितो लिई प्रवाह गरिने सबै किसिमको कर्जा कुल कर्जाको बढीमा एक तिहाई भन्दा बढी हुन हुने छैन।

(ङ) एकाघर परिवारका कुनै सदस्यले लिएको लघुकर्जा उपयुक्त कारण सहित सोही एकाघर परिवारका अन्य सदस्यको नाममा हस्तान्तरण/परिवर्तन गर्न सकिने छ।

(च) एउटा धितोका आधारमा एकभन्दा बढी व्यक्तिलाई कर्जा प्रवाह गर्न पाइने छैन।

(छ) लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले लघुकर्जा प्रवाह गर्दा समूहमा आवद्ध गराउने व्यवस्थालाई प्राथमिकता दिने गरी कार्यविधि तयार गरी सोको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने छ।

(ज) बिना धितो सामुहिक जमानीमा वा धितोको सुरक्षणमा लघुकर्जा प्रदान गर्दा **यस व्यवस्थाबमोजिमको कर्जा सीमा ननाघ्ने गरी एउटा ऋणीलाई अधिकतम २ वटा** लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कर्जा प्रवाह गर्न सक्नेछन्। 'क', 'ख' र 'ग' वर्गका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुबाट कर्जा लिएका ऋणी लघुवित्त वित्तीय संस्थाबाट कर्जा लिन योग्य हुने छैनन्। यस प्रयोजनका लागि अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट कर्जा लिए/नलिएको सम्बन्धमा ऋणीको स्वघोषणा गराउनुका साथै कर्जा सूचनाको आधारमा समेत अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट (लघुवित्त वित्तीय संस्था समेत) कर्जा लिए/नलिएको यकीन गर्नुपर्ने छ।

तर, यसपूर्व प्रवाह भएको कर्जाको हकमा साविक बमोजिमको भुक्तानी तालिका अनुसार कर्जा चुक्ता गर्न यस व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन। साथै, साविकमा यस्तो सीमा नाघ्ने गरी कर्जा प्रदान गरिएको अवस्थामा कर्जा प्रवाह गर्ने पछिल्लो लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सीमा भन्दा बढी प्रवाह भएको कर्जा रकममा शतप्रतिशत कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नुपर्ने छ।

स्पष्टीकरण

(१) यस उपदफाको प्रयोजनको लागि "लघु उद्यम" भन्नाले १० जना भन्दा कम व्यक्ति काममा संलग्न भई सञ्चालित हुने आयमूलक व्यवसाय सम्झनु पर्छ।

(२) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कुनै ऋणीले एउटा प्रयोजन/ शीर्षकअन्तर्गत कर्जा उपभोग गरेको अवस्थामा यस बैकले तोकेको सीमाभित्र रही अन्य थप शीर्षकमा समेत कर्जा प्रवाह गर्न सक्ने छन्।

३. इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो स्वीकृत भौगोलिक कार्यक्षेत्र बाहिर कर्जा प्रवाह गर्न पाउने छैन। अचल सम्पत्ति धितो राखी कर्जा प्रवाह गर्दा त्यस्तो कर्जाको धितो र परियोजना/व्यवसाय आफ्नो भौगोलिक कार्यक्षेत्र भित्रको हुनु पर्नेछ।

४. अधिकेन्द्रित जोखिम (Concentration Risk) न्यूनीकरण गर्ने व्यवस्था

यस निर्देशनमा उल्लेख गरिएको सीमा भन्दा बढी कर्जा प्रदान गरेमा त्यसबाट उत्पन्न हुने अधिकेन्द्रित जोखिम खाम्नको लागि सीमाभन्दा बढी प्रदान गरिएको कर्जा रकममा शत् प्रतिशत कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (Loan Loss Provision) कायम गर्नु पर्नेछ।

५. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकिकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. ३/०७९ मा भएको कर्जा तथा सापटको सीमा सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. ४/०८१

लेखानीति तथा वित्तीय विवरणहरुको ढाँचा सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले पालना गर्नुपर्ने लेखानीति तथा वित्तीय विवरणहरुको ढाँचा सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. वित्तीय विवरण सम्बन्धी मार्गदर्शन

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले देहाय बमोजिमको मार्गदर्शन भित्र रही वित्तीय विवरणहरु तयार गर्नु पर्नेछ ।

क. आर्थिक वर्षको परिभाषा

साउन १ गतेदेखि असार मसान्तसम्मको अवधिलाई आर्थिक वर्षको रुपमा मान्नु पर्नेछ । तर संस्थापना भएको वर्षको लागि संस्थापना भएको मितिदेखि असार मसान्तसम्मको अवधिलाई आर्थिक वर्ष मान्नु पर्नेछ ।

ख. नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकेको ढाँचालाई वैधानिक ढाँचा (Statutory Form) को रुपमा लिनु पर्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले यस बैंकले तोकिदिएको ढाँचा र विधि अनुसार वित्तीय विवरण तयार गर्नु पर्नेछ ।

ग. प्रचलित लेखा मापदण्डको अनुशरण गर्नु पर्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले नेपाल वित्तीय प्रतिवेदनमान (NFRSs) अनुसार वित्तीय विवरण तयार गर्नुपर्नेछ । नेपाल वित्तीय प्रतिवेदनमानले समावेश नगरेका क्षेत्रहरुमा अन्तर्राष्ट्रिय वित्तीय प्रतिवेदनमान (IFRSs) लाई आधारको रुपमा लिनुपर्नेछ ।

घ. वित्तीय विवरणहरु प्रकाशन गर्नु पर्ने

अ) कानुनी व्यवस्था र तोकिएको अवधिभित्र लेखापरीक्षण सम्पन्न भइसकेपछि लघुवित्त वित्तीय संस्थाले देहायबमोजिम वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्नुपर्नेछ ।

(१) NFRSs लागु भएका संस्थाले संलग्न फा.नं घ ४.१ (NFRSs) बमोजिमको वित्तीय विवरण र यी वित्तीय विवरणहरुसँग सम्बन्धित सबै अनुसूची तथा विवरणहरु वार्षिक प्रतिवेदन पुस्तिकामा प्रकाशित गरी आफ्नो वेवसाइटमा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

साथै, सर्वसाधारणको जानकारीको लागि वित्तीय अवस्थाको विवरण, नाफा वा नोक्सानको विवरण, विस्तृत आयको विवरण (Statement of Comprehensive Income), नगद प्रवाह विवरण, इक्वीटिमा भएको परिवर्तनको विवरण र निर्देशन नं १ बमोजिमको पुँजीकोष तालिका (निर्देशन फा.नं घ १.१ र निर्देशन फा.नं घ १.२) राष्ट्रियस्तरको पत्रिकामा आर्थिक वर्ष समाप्त भएको नौ महिनाभित्र अनिवार्यरुपमा प्रकाशित गर्नुपर्नेछ ।

(२) NFRSs लागु नभएका लघुवित्त वित्तीय संस्थाले संलग्न निर्देशन फा.नं.घ ४.१ बमोजिमको वासलात, नाफा-नोक्सान हिसाव र नगद प्रवाह विवरणका साथै यी वित्तीय विवरणहरुसँग

सम्बन्धित सबै अनुसूची तथा विवरणहरु वार्षिक प्रतिवेदन पुस्तिकामा प्रकाशित गरी आफ्नो वेवसाइटमा समेत अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

साथै, वासलात, नाफा-नोक्सान हिसाव, नगद प्रवाह विवरण , यस निर्देशनको पुँजीकोष तालिका (अनुसूची नं.४.२४/४.२४ (क) र प्रमुख सूचकाङ्क (अनुसूची नं.४.२५) अनुसारको विवरण सर्वसाधारणको जानकारीको लागि राष्ट्रियस्तरको पत्रिकामा आर्थिक वर्ष समाप्त भएको नौ महिनाभित्र अनिवार्यरुपमा प्रकाशित गर्नुपर्नेछ ।

आ) यस बैंकको निर्देशन बमोजिम यस बैंकको विभिन्न विभाग तथा कार्यालयहरुमा पेश गर्नु पर्ने विभिन्न तथ्याङ्क फारामहरु तथा प्रकाशन गर्नु पर्ने गरी तोकिएका विवरण सम्बन्धी अन्य कुनै पनि निर्देशनलाई यस निर्देशनले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(१) सम्पूर्ण शाखाहरुको समेत कारोबार समावेश गरी वास्तविक एकीकृत वित्तीय विवरण लगायत प्रमुख वित्तीय परिसूचकहरु (Major Financial Indicators) को विवरण हरेक त्रयमासको महिना व्यतीत भएको मितिले ३५ दिनभित्र यस बैंकले तोकिदिएको ढाँचामा राष्ट्रियस्तरको दैनिक पत्रिकामा अनिवार्य रुपमा प्रकाशित गरी सोको एक प्रति बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ । साथै, अन्तरिम वित्तीय प्रतिवेदनको विस्तृत विवरण यस बैंकले तोकिदिएको ढाँचामा आफ्नो वेबसाइटमा अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ ।

(२) त्रैमासिक वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्दा अनिवार्य रुपमा आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित गराएर मात्र प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

(३) हरेक आर्थिक वर्षको अन्त्यमा सम्बन्धित संस्थाको अपरिष्कृत वित्तीय विवरण र लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरणबीच देखिएको अन्तर सम्बन्धमा कारण खुलाई तालिकाकै रुपमा संस्थाको वार्षिक प्रतिवेदनको अलग्गै पानामा संलग्न ने.रा.बैंक अनुसूची ४.२९ को ढांचामा प्रकाशित गर्नु पर्नेछ ।

(४) अन्तरिम वित्तीय विवरण प्रकाशित गर्दा उक्त अवधिको कर्मचारी बोनस, आयकर व्यवस्था लगायतका सम्पूर्ण खर्चहरुलाई समावेश गरेर मात्र प्रकाशित गर्नु पर्नेछ । साथै, संस्थाले प्रतिशेयर आम्दानी (Earning Per Share) Annualized गरी प्रकाशन गर्नुपर्नेछ ।

(५) सर्वसाधारणको जानकारीको लागि अपरिष्कृत वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्दा "सुपरिवेक्षण गर्ने निकाय तथा वाह्य लेखापरिक्षकले थप/घट गर्न निर्देशन दिएमा परिष्कृत वित्तीय विवरणमा फरक पर्न सक्नेछ" भन्ने व्यहोराको फुटनोट राखी प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

(६) ऐन, नीति, नियम तथा निर्देशनमा स्पष्ट गरिएका विषयमा समेत वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापनले समयमै समायोजन नगरी वित्तीय विवरणमा फरक परेको अवस्थामा सम्बन्धित संस्थालाई आवश्यक कारबाही गरिनेछ ।

ङ. आन्तरिक प्रयोजनको निमित्त लेखा राख्ने

यस निर्देशनले सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको आन्तरिक प्रयोजनको निमित्त तयार गरिने अन्य लेखा विवरणहरुलाई बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

च. नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकेको ढाँचा र शीर्षकमा कुनै परिवर्तन गर्न नपाइने

वासलात, नाफा नोक्सान हिसाब, नाफा नोक्सान बाँडफाँड हिसाब, इक्विटीमा भएको परिवर्तन सम्बन्धी विवरण र नगद प्रवाह विवरणको साथै अनुसूचीहरुमा तोकिएका शीर्षक अन्तर्गत रकम नरहेको भए तापनि सो शीर्षक कायमै राखी यस बैंकले तोकेको ढाँचामा कुनै परिवर्तन नगरी विवरण तयार गर्नु

पर्नेछ । तर अनुसूचीहरुमा उल्लेख भएको "अन्य" शीर्षकभित्र रहने गरी आवश्यकता अनुसार अरु शीर्षक समावेश गर्न सकिनेछ ।

छ. वित्तीय विवरणहरु पेश गर्नु पर्ने

आफ्नो वार्षिक हिसावको आधारमा तयार पारेको वित्तीय विवरण वाह्य लेखापरीक्षकबाट प्रारम्भिक लेखापरीक्षण कार्य समाप्त भएपछि तयार भएको प्रारम्भिक प्रतिवेदन, सो प्रतिवेदन उपर व्यवस्थापनको जवाफ तथा सोका आधारमा तयार पारिएको वित्तीय विवरणहरु (वासलात, नाफा नोक्सान हिसाब, नगद प्रवाह विवरण तथा यस बैंकको निर्देशन अनुसारका सम्पूर्ण अनुसूचीहरु, कर्जा नोक्सानी व्यवस्थाको विवरण समेत) आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ३ महिना भित्र लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा स्वीकृतिका लागि पेश गर्नु पर्नेछ । उक्त विवरणहरुका आधारमा यस बैंकको गैर-स्थलगत सुपरिवेक्षणबाट कुनै संशोधन गर्नु पर्ने विषयमा निर्देशन भएमा सो बमोजिम आर्थिक वर्षको वित्तीय विवरणमा समायोजन गरी आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ४ महिना भित्र (म्याद थप भएको अवस्थामा बढीमा थप दुई महिनाभित्र) लेखापरीक्षण कार्य सम्पन्न गर्नु पर्नेछ । साथै, समायोजित वित्तीय विवरणहरु, लेखापरीक्षकको अन्तिम प्रतिवेदन तथा लंगफर्म अडिट रिपोर्ट (Long Form Audit Report, LFAR) लेखापरीक्षण सम्पन्न भएको १५ दिनभित्र यस बैंकको लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

वार्षिक साधारण सभामा स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने प्रयोजनार्थ तयार गरेको वार्षिक हिसाब (Annual Accounts) यस बैंकको लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागको सहमति लिएर मात्र सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

ज. ग्राहक संरक्षण कोष (Client Protection Fund) सम्बन्धी व्यवस्था

(अ) देहायबमोजिमको रकम ऋणीहरुको हितमा खर्च गर्ने गरी अलग्गै ग्राहक संरक्षण कोष (Client Protection Fund) मा जम्मा गरी राख्नु पर्नेछ :

(१) **सम्बन्धित आर्थिक वर्षको खुद मुनाफाको देहायबमोजिमको प्रतिशतले हुने रकम**

२०८२ असार	२०८३ असार	२०८४ असार
१.५ प्रतिशत	२ प्रतिशत	३ प्रतिशत

(२) वार्षिक १५ प्रतिशतभन्दा बढी लाभांश (नगद वा बोनस) वितरणको प्रस्ताव गरेमा १५ प्रतिशतभन्दा माथिको प्रस्तावित लाभांशको ३५ प्रतिशतले हुने रकम ।

(३) साविकको व्यवस्था बमोजिम निश्चित प्रयोजनका लागि ग्राहकबाट संकलन गरिएको शुल्क समेतबाट सिर्जना गरिएको लघु सुरक्षण कोषमा जम्मा गरिएको रकम । यस प्रयोजनका लागि आगामी दिनमा ग्राहकबाट यस प्रकारको शुल्क/रकम उठाउन पाईने छैन ।

(आ) ग्राहक संरक्षण कोष (Client Protection Fund) मा जम्मा भएको रकम ऋणीहरुको सामूहिक हित हुने कार्य गर्न, समस्यामा परेका ऋणीको व्यवसायको सुरक्षण एवम् पुनर्स्थापना गर्न तथा ग्राहकहरुको शिक्षा र क्षमता विकास एवम् ग्राहकहरुका सन्तानको विद्यालय स्तरको शिक्षा, स्वास्थ्य तथा पोषण सम्बन्धी कार्यक्रममा उपयोग हुने गरी मात्र खर्च गर्नु पर्नेछ । ग्राहक संरक्षण कोषमा अघिल्लो आर्थिक वर्षको नाफाबाट जम्मा हुने रकमको न्यूनतम ५० प्रतिशत रकम पछिल्लो आर्थिक वर्षमा खर्च गर्नु पर्नेछ । यसरी खर्च भएको रकम तथा सो सम्बन्धी विवरण संस्थाको वार्षिक प्रतिवेदनमा स्पष्ट रुपमा खुलाईएको हुनु पर्नेछ । खर्च नभएको रकम Earmark गरी छुट्टै लगानी गर्नु पर्नेछ र यस्तो लगानीबाट प्राप्त आम्दानी सोही कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । तर, ग्राहक संरक्षण कोष (Client Protection Fund) मा जम्मा भएको रकमबाट कुनै पनि किसिमको कर्जा तथा

सापटी प्रदान गर्न पाइने छैन । यस प्रयोजनको लागि लघु वित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो सञ्चालक समितिबाट छुट्टै कार्यविधि पारित गराई लागू गर्नु पर्नेछ ।

(इ) थोक कर्जा उपलब्ध गराउने लघु वित्त वित्तीय संस्थाले यस्तो कोषमा जम्मा हुने रकम ग्राहक संस्था र उक्त संस्थाका सदस्यहरुको लागि वित्तीय साक्षरता अभिवृद्धि सम्बन्धी कार्यक्रममा समेत खर्च गर्न सक्नेछ ।

झ. Statement of other Comprehensive Income मा लेखांकन भएको आयलाई वितरण गर्दा वितरण हुने रकमको २० प्रतिशत रकम General Reserve मा जम्मा गरी बाँकी ८० प्रतिशत रकम मात्र वितरण गर्नुपर्नेछ ।

ञ. सहायक कम्पनीको रुपमा स्थापना भएका लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो मुख्य कम्पनीसँग हुने कारोबारलाई आफ्नो वित्तीय विवरणको लेखा सम्बन्धी टिप्पणी (Notes to Accounts) मा सम्बन्धित पक्षबीच हुने कारोबार शीर्षक अर्न्तगत खुलाउन पर्नेछ ।

२. प्रमुख लेखा नीतिहरु

इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले अपनाउनु पर्ने लेखा नीतिहरुको सम्बन्धमा देहाय बमोजिम व्यवस्था गरिएको छ :

क. लेखा नीति प्रकाशित गर्नु पर्ने

संस्थाको लेखा नीति सामान्य लेखा सिद्धान्त र बैंकिङ्ग व्यवसायमा प्रचलित लेखा नीति तथा नेपाल वित्तीय प्रतिवेदनमान (NFRSs) तथा अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड (IFRS) लाई समेत आधार मानी तयार गरिएको हुनु पर्नेछ । वित्तीय विवरणहरु तयार गर्ने सिलसिलामा व्यवस्थापनले अपनाएका प्रमुख लेखा नीतिहरुलाई अनुसूची ४.२६ मा समावेश गरी वार्षिक प्रतिवेदनमा प्रकाशित गर्नु पर्नेछ ।

ख. लेखा नीति अन्तर्गत खुलाउन तोकिएका शीर्षकहरुको संक्षिप्त व्याख्या

(१) ह्रासकट्टा नीति

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सामान्यतः स्वीकार्य लेखा सिद्धान्त (Generally Accepted Accounting Principles) बमोजिमको कुनै पनि ह्रासकट्टा नीति अपनाउन सक्नेछ । तर, जुन नीति अपनाइएको हो, त्यसबारे लेखा नीतिमा स्पष्ट जानकारी दिनु पर्नेछ । प्रचलित कानुनको अधिनमा रही ह्रासकट्टा दर कायम गर्ने अधिकार सम्बन्धित संस्थाको व्यवस्थापनमा रहनेछ ।

(२) आयकर व्यवस्था नीति

नाफा-नोक्सान हिसावमा लेखिएको खर्चहरुमध्ये कुनै कुनै खर्च रकमहरु आयकर ऐन तथा नियमावली अनुसार आंशिक वा पुरै रुपमा छुट नपाउने हुनसक्ने, साथै कुनै आयमा आयकर छुट दिइएको हुन सक्ने आदि कारणले गर्दा नाफा-नोक्सान हिसावले देखाएको खुद मुनाफा र कर योग्य मुनाफा (Taxable Profit) मा फरक पर्न सक्दछ । तसर्थ, आयकर मूल्याङ्कनको लागि लघुवित्त वित्तीय संस्थाले खुद मुनाफामा आयकर ऐन र सो ऐन अन्तर्गत बनेको नियमावली बमोजिम खर्च, आम्दानीमा आवश्यक थपघट गरी अलग्गै करयोग्य आम्दानी निर्धारण गर्नु पर्नेछ । सोही अनुसार हुने रकमको आयकर व्यवस्था गर्ने नीति लिई लेखा नीति अन्तर्गत जानकारी दिनु पर्नेछ ।

(३) लगानी सम्बन्धी नीति

लगानी सम्बन्धी निर्देशन बमोजिम लगानी मूल्याङ्कन नीति अपनाउनु पर्नेछ ।

(४) सटही घटबढ समायोजन नीति

विदेशी मुद्रासँग सम्बन्धित सम्पत्ति, दायित्व तथा सटही घटबढ आम्दानी तथा खर्चहरुको लेखाङ्कन गर्ने तरिकालाई लघुवित्त वित्तीय संस्थाको लेखा नीति अन्तर्गत खुलाउनु पर्नेछ । विदेशी मुद्रा कारोबारबाट हुने आम्दानीमध्ये खरिद बिक्रीबाट हुने नाफा/नोक्सान(Trading Profit/Loss) र विदेशी मुद्राको पुनरमूल्याङ्कनबाट हुने नाफा/नोक्सान (Revaluation Gain/Loss) को स्पष्ट देखिने गरी छुट्टाछुट्टै लेखा राख्नु पर्नेछ । लघुवित्त वित्तीय संस्थाले विदेशी विनिमय दरमा हुने परिवर्तनको आधारमा कम्तीमा प्रत्येक मसान्तमा "सटही घटबढ हिसाव" लाई समायोजन गर्नु पर्नेछ र प्रत्येक सालतमाममा समायोजित खुद पुनरमूल्याङ्कन नाफा-नोक्सानको यकिन गर्नु पर्नेछ । सालतमाममा पुनरमूल्याङ्कन नोक्सान भएमा नाफा-नोक्सान हिसावमा खर्च जनाउनु पर्नेछ । यदि समायोजित खुद पुनरमूल्याङ्कन रकम नाफा भएमा सोलाई नाफा-नोक्सान हिसावमा आम्दानी जनाई उक्त नाफाको कम्तीमा २५ प्रतिशत रकम नाफा-नोक्सान बाँडफाँड हिसाव मार्फत् सटही घटबढ कोष हिसावमा विनियोजित गर्नु पर्नेछ ।

(५) गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्तिको लेखाङ्कन नीति

कुनै कर्जा असुली नभएमा सुरक्षणमा रहेको धितो बेचबिखन गरी बाँकी साँवा र ब्याज उठाउन सक्नेछ । संस्थाले कर्जा असुल गर्ने सिलसिलामा धितो लिलामी गर्दा लिलाम बिक्री नभएमा आफैंले सकार गर्न सक्नेछ । सकार गर्दा धितोको प्रचलित बजार मूल्य वा धितो सकार गर्न अघिल्लो दिन सम्मको सम्पूर्ण लेना रकममध्ये जुन कम हुन्छ सोही मूल्यमा मूल्याङ्कन गर्नु पर्नेछ । यदि धितोको बजार मूल्य कर्जाको लेना रकम भन्दा कम भएमा कम भएजति रकम सोही आर्थिक वर्षमा नाफा/नोक्सान हिसावमा खर्च लेखी सोही व्यहोरा लेखा नीतिमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

तर, यसरी मूल्याङ्कन गर्दा त्यस्तो गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति वापतको रकम सम्पूर्ण रुपमा हिसाव मिलान नभएसम्म लेना रकममध्येको ब्याज रकमलाई नाफा/नोक्सान हिसाबमा आम्दानी जनाउन पाइने छैन र त्यस्तो रकमलाई गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति वापतको नोक्सानी व्यवस्थामा सार्नु पर्नेछ ।

(६) पुँजीकृत नगरिने सम्पत्तिहरु सम्बन्धी लेखाङ्कन नीति

संस्थाको व्यवस्थापनले कुनै निश्चित मोलसम्म पर्ने उपकरण, सामानहरु पुँजीकृत नगर्ने नीति लिएको छ भने सो कुरा लेखा नीति अन्तर्गत समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(७) आम्दानी/खर्च लेखाङ्कन गर्ने नीति

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कुनै पनि आय/खर्चलाई सामान्यतया प्रोदभावी आधार (Accural Basis) मा आय/खर्च जनाउनु पर्नेछ । तर, नेपाल वित्तीय प्रतिवेदनमान (NFRSs) लागू भइनसकेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाले नगद प्राप्तिको आधारमा कर्जा/सापटको ब्याज आम्दानी जनाउने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । यसरी लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आम्दानी/खर्च जनाउने सम्बन्धमा लिएको नीतिलाई आफ्नो लेखा नीतिमा स्पष्ट खुलाउनु पर्नेछ ।

(८) सम्भावित कर्जा नोक्सानी व्यवस्था तथा असुली हुन नसक्ने कर्जाहरुको अपलेखन नीति

यस बैंकको निर्देशन अनुसार सम्भावित कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम राख्नुपर्ने हुँदा सोही व्यहोरा लेखा नीतिमा खुलाउनु पर्नेछ । साथै असुल हुन नसक्ने कर्जाहरुको यस बैंकले दिएको निर्देशनको अधिनमा रही अपलेखन गर्ने र लघुवित्त वित्तीय संस्थाद्वारा अख्तियार गरेको नीति समेत लेखा नीति अन्तर्गत खुलाउनु पर्नेछ । लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कर्जा अपलेखन विनियमको आधारमा रही अपलेखन नीति तर्जुमा गर्नु पर्नेछ ।

(९) कर्जाको साँवा तथा ब्याज असुल गर्ने व्यवस्था

सम्बन्धित ऋणीबाट रकम असुलउपर गर्दा त्यस्तो असुल रकममध्येबाट सर्वप्रथम असुल उपर गर्नुपर्ने ब्याज रकम सम्पूर्ण रुपमा असुलउपर भएपछिको अवस्थामा मात्र बाँकी रकम साँवामा आवश्यक हिसाव मिलान गर्न सक्नेछ ।

तर खराब कर्जाहरुको सन्दर्भमा उपर्युक्त व्यवस्था लागु हुने छैन ।

(१०) अन्य नीतिहरु

उपर्युक्त प्रमुख लेखा नीतिहरु बाहेक वासलात र नाफा-नोक्सान हिसावलाई बुझ्न र विश्लेषण गर्न सघाउ पुग्नेगरी अन्य कुनै लेखा नीतिको जानकारी दिन आवश्यक देखिएमा सो व्यहोरा समेत लेखा नीतिमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

३. नियमनकारी समायोजन:

NFRSs बमोजिम वित्तीय विवरण तयार गर्ने इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले अवलम्बन गरेको लेखानीति बमोजिम कायम हुने खुद मुनाफाबाट बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ तथा यस बैंकको निर्देशन बमोजिमको बैधानिक तथा अन्य कोषहरुमा रकम बाँडफाँट गरी बाँकी रहेको मुनाफाबाट देहाय बमोजिमको नियमनकारी समायोजन गरी कायम भएको रकमबाट लाभांश वितरण गर्न सक्नेछन् :

(क) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले पहिलो NFRSs Compliant वित्तीय विवरण तयार गर्दा Opening Statement of Financial Position तथा गत वर्षको वित्तीय विवरणमा NFRSs बमोजिम विभिन्न शीर्षकहरुमा समायोजन गरी सञ्चित मुनाफामा रकम जम्मा गरेकोमा सो बराबरको रकमलाई Statement of Changes in Equity मार्फत सञ्चित मुनाफा (Retained Earning) खाता खर्च गरी नियमनकारी कोष (Regulatory Reserve) मा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

(ख) पहिलो NFRSs Compliant वित्तीय विवरण तथा त्यस पश्चात्का वर्षहरुको वित्तीय विवरणहरुमा देहाय बमोजिमको नियमनकारी समायोजन गरी नियमनकारी कोष (Regulatory Reserve) मा रकम जम्मा/खर्च गर्नु पर्नेछ ।

(अ) लेखानीति बमोजिम लेखाङ्कन गरिएको कर्जाको ब्याज आम्दानीमध्ये प्राप्त हुन बाँकी ब्याज आम्दानी बराबरको रकममा प्रचलित नियमानुसारको आयकर तथा कर्मचारी बोनस कट्टा गरी बाँकी रकमलाई सञ्चित मुनाफा (Retained Earning) खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । उक्त ब्याज रकम प्राप्त हुन आएमा नियमनकारी कोषबाट सञ्चित मुनाफा (Retained Earning) मा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।

(आ) हरेक कर्जामा आफ्नो लेखानीति बमोजिम लेखाङ्कन गर्ने हानी नोक्सानी (Impairment Loss) तथा यस बैंकको निर्देशन नं. २ बमोजिम कायम हुने कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (Loan Loss Provision) को विस्तृत विवरण प्रत्येक त्रयमासमा तयार गर्नु पर्नेछ । NFRSs बमोजिम लेखाङ्कन हुने कर्जा हानी नोक्सानीको रकम निर्देशन नं. २ बमोजिम कायम हुने कर्जा नोक्सानी व्यवस्था रकम भन्दा कम भएमा कम भएजति रकम वार्षिक रुपमा सञ्चित मुनाफा (Retained Earning) खातालाई खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । NFRSs बमोजिम लेखाङ्कन हुने कर्जा हानी नोक्सानीको रकम बढदै गएमा सो बढेजति रकम नियमनकारी कोषबाट सञ्चित मुनाफामा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।

(इ) नेपाल वित्तीय प्रतिवेदनमान (NFRSs) बमोजिम Fair value through profit or loss मा लेखाङ्कन गरेको लगानीका साथै अन्य कुनै सम्पत्तिहरुमा Fair value gain (unrealized gain) भएमा उक्त नाफा रकमलाई सञ्चित मुनाफा (Retained Earning) खातालाई खर्च गरी

नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । नियमनकारी कोषमा जम्मा भएको रकम NFRSs बमोजिम सम्बन्धित सम्पत्तिको Fair value gain घटेको वा Fair value loss भएको अवस्थामा सो रकमलाई वार्षिक रुपमा नियमनकारी कोषबाट सञ्चित मुनाफामा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।

(ई) आफ्नो लेखानीति बमोजिम लेखाङ्कन गरिएको गैर बैकिङ्ग सम्पत्तिको कुल रकम गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति सकार गर्दाको वर्षमा सञ्चित मुनाफा खातालाई खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । यस्तो रकम गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति बिक्री भएको वर्षमा वा स्वप्रयोजनका लागि प्रयोग गरेको वर्षमा नियमनकारी कोषबाट सञ्चित मुनाफा खातामा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।

(उ) वित्तीय अवस्थाको विवरणमा रहेको स्थगन कर सम्पत्ति बराबरको रकम सञ्चित मुनाफा खातालाई खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । स्थगन करको पुनःगणना गर्दा स्थगन कर सम्पत्तिको मूल्य (Carrying Amount) मा कमी आएको वर्षमा कमी आएको बराबरको रकम नियमनकारी कोषबाट सञ्चित मुनाफा खातामा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।

(ऊ) आफ्नो लेखानीति बमोजिम Goodwill लेखाङ्कन गर्दा लेखाङ्कन गर्दाको वर्षमा Goodwill को किताबी मूल्य (Carrying Amount) बराबरको रकम सञ्चित मुनाफा खातालाई खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । साथै, Goodwill को हानी नोक्सानी (Impairment Loss) नाफा नोक्सान हिसावमा खर्च लेखाङ्कन गरी Goodwill को किताबी मूल्य (Carrying Amount) घटेको अवस्थामा हानी नोक्सानी बराबरको रकम नियमनकारी कोषबाट सञ्चित मुनाफा खातामा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।

(ऋ) आफ्नो लेखानीति बमोजिम Merger/acquisition बाट सिर्जित Bargain Purchase Gain को लेखाङ्कन गरेमा लेखाङ्कन गर्दाको वर्षमा सोको किताबी मूल्य (Carrying Amount) बराबरको रकम सञ्चित मुनाफा खातालाई खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ र सो रकम Bonus Share जारी गर्ने प्रयोजनका लागि मात्र प्रयोग गर्न सकिने छ । साथै, Bargain Purchase Gain को रकमबाट Bonus Share स्वीकृतिका लागि सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्दा सोको विस्तृत विवरण सहित पेश गर्नु पर्नेछ । यस बैंकबाट स्वीकृति प्रदान भएको अवस्थामा Bonus Share जारी गरेको रकमसम्म नियमनकारी कोषबाट सञ्चित मुनाफा खातामा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।

(ए) आफ्नो लेखानीति बमोजिम कर्मचारी खर्चको लेखाङ्कन गर्दा बीमांकिक मूल्याङ्कन (Actuary Valuation) बमोजिम सिर्जना भएको Actuarial Loss लाई Other Comprehensive Income मा लेखाङ्कन भएको अवस्थामा सो बराबरको रकम सञ्चित मुनाफा खाता खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । Actuarial Loss कम भएमा कम भएजति रकम नियमनकारी कोषबाट सञ्चित मुनाफा खातामा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।

(ऐ) लेखानीति बमोजिम कुनै खर्च रकम नाफा नोक्सान हिसाबमा लेखाङ्कन नभई Other Comprehensive Income मार्फत वा सोझै इक्विटीमा लेखाङ्कन भई इक्विटी हिसाव अन्तर्गतको सम्बन्धित शीर्षक ऋणात्मक भएमा सो बराबरको रकम सञ्चित मुनाफा खाता खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । कुनै आर्थिक वर्षमा सोही शीर्षकमा आम्दानी लेखाङ्कन भएको अवस्थामा सो आम्दानी बराबरको रकम (नियमनकारी कोषमा जम्मा भएको रकम भन्दा बढी नहुने गरी) नियमनकारी कोषमा खर्च गरी सञ्चित मुनाफा खातामा जम्मा गर्न सकिनेछ ।

(ओ) माथी उल्लेखित व्यवस्थाको अलावा सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागले निर्देशन दिए बमोजिमको रकम नियमनकारी कोषमा समायोजन गर्नु पर्नेछ ।

(औ) सञ्चित मुनाफा खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा भएको रकम नियमनकारी कोषबाट पुनः सञ्चित मुनाफामा फिर्ता हुने अवस्था भएमा नियमनकारी कोषबाट फिर्ता हुने रकम सो कोषमा जम्मा भएको रकम भन्दा बढी हुने छैन ।

(ग) नियमनकारी कोषमा जम्मा भएको रकम यस बुँदामा उल्लेखित व्यवस्था एवम् यस बैंकले दिएको स्वीकृति बाहेकका अवस्थामा खर्च गर्न पाइने छैन ।

(घ) नियमनकारी कोषमा जम्मा भएको तथा खर्च भएको रकम सहित कोषमा भएको परिवर्तनको विवरण आफ्नो वित्तीय विवरणको लेखा सम्बन्धी टिप्पणी (Notes to Accounts) मा उल्लेख (Disclose) गर्नु पर्नेछ ।

४. गाभिने तथा प्राप्ति (Merger & Acquisition) को लेखाङ्कन सम्बन्धमा :

दुई वा दुईभन्दा बढी संस्थाहरु एक आपसमा गाभिई वा एक संस्थाले अर्को संस्थालाई प्राप्ति गर्दा गाभ्ने वा प्राप्ति गर्ने संस्थाले गाभिने वा प्राप्ति हुने संस्थाको सम्पत्ति, दायित्व तथा इक्विटीको लेखाङ्कन गर्दा देहायबमोजिम गर्नुपर्नेछ ।

(१) गाभिने तथा प्राप्तिसम्बन्धी लेखाङ्कन गर्दा NFRS 3 Business Combination तथा नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाले मिति २०७९।०४।१५ मा जारी गरेको Explanatory Note on Accounting for Business Combination को व्यवस्थाअनुरुप गर्नुपर्नेछ ।

(२) यसरी लेखाङ्कन गर्दा Explanatory Note को बुँदा नं. ८ को व्यवस्थाबमोजिम Other Component of Equity अन्तर्गत गाभिने वा प्राप्ति भई आउने संस्थाको Acquisition Date मा कायम रहेको विभिन्न शीर्षकका कोषहरु (सञ्चित मुनाफासहित) गाभ्ने वा प्राप्ति गर्ने संस्थाको सम्बन्धित कोषको शीर्षकमा रहने गरी लेखाङ्कन गर्नुपर्नेछ ।

(३) गाभ्ने गाभिने वा प्राप्ति (एक्विजिशन) मा संलग्न संस्थाहरुको चुक्ता पूँजीको कुल योगभन्दा गाभिएर वा प्राप्ति (एक्विजिशन) पश्चात कायम हुने संस्थाको चुक्ता पूँजी कम हुने भएमा चुक्ता पूँजीमा फरक हुन आउने रकम (बचत) लाई पूँजीगत जगेडा कोष (Capital Reserve) मा लेखाङ्कन गर्नु पर्नेछ । यस्तो रकमबाट शेयरधनीहरुलाई नगद लाभांश बाँड्न पाइने छैन ।

(४) Other Component of Equity मध्ये उपरोक्त बुँदा नं. २ र ३ बमोजिम लेखाङ्कन भएको कोषहरु बाहेकपनि रकम बाँकी हुन आएमा सो रकमलाई Merger/Acquisition Reserve मा लेखाङ्कन गर्नुपर्नेछ । यस रिजर्भमा भएको रकमबाट शेयरधनीहरुलाई लाभांश बाड्न पाईने छैन । तर गाभिने वा प्राप्ति भई उत्पन्न भएको Goodwill को हानी नोक्सानी (Impairment Loss) नाफा नोक्सान हिसाबमा खर्च लेखाङ्कन भए बराबरको रकम लाभांश वितरण गर्न यस व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन ।

(५) Merger/Acquisition Reserve मा लेखाङ्कन गरिएको रकम नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नुपर्नेछ । यसरी Goodwill बराबरको रकम Merger/Acquisition Reserve मार्फत नियमनकारी कोषमा जम्मा भएको अवस्थामा उक्त रकम पुँजीकोष गणना गर्ने प्रयोजनका लागि CET 1 बाट घटाउन आवश्यक हुनेछैन ।

५. लेखा सम्बन्धी टिप्पणीहरु

यस अन्तर्गत कम्तीमा निम्न विषयहरु समावेश गरी अनुसूची ४.२७ मा वार्षिक लेखा विवरणहरुसँग प्रकाशित गर्नु पर्नेछ ।

(१) वर्षभरिमा प्रवाह भएको कर्जा सापट, असुली भएको र मिनाहा गरिएको साँवा तथा ब्याजको विवरण ।

(२) निक्षेप दायित्व अन्तर्गत प्रत्येक शीर्षकमा वर्षभरिमा परिवर्तन (प्राप्ती, भुक्तानी तथा बाँकी) भएको रकम ।

(३) निक्षेप, बचत तथा सापटी र कर्जाको भारित औषत ब्याजदर अन्तर (Weighted average interest rate spread)।

(४) अपलेखन हुन बाँकी खर्चको विवरण।

(५) संस्थाको सम्पत्ति र दायित्वसँग सम्बन्धित कारोबार र वासलात बाहिरको कारोबार कुनै एक व्यक्ति, परिवार वा संस्थामा तोकिएको सीमाभन्दा बढी अधिकेन्द्रित भएको विवरण।

(६) तरलता सम्बन्धी जोखिम न्यूनीकरण गर्न लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो दायित्व तथा सम्पत्तिलाई भुक्तानी अवधि (Maturity Period) को आधारमा विभिन्न समय अन्तरालमा वर्गीकरण गर्नु पर्ने सम्बन्धमा यस बैंकले दिएको निर्देशन अनुरुप सम्पत्ति र दायित्वको वर्गीकरण गरिएको विवरण।

(७) संस्थाले सुरक्षणका रुपमा आफ्नो सम्पत्ति धितो राखी रकम लिएको छ भने सोको विवरण।

(८) गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति सम्बन्धी विवरण (गत वर्षको, यस वर्ष स्वीकार/बिक्री र खुद बाँकी रकम)।

(९) चुक्तापुँजीमध्ये अग्रिम भुक्तानी प्राप्त (Paid in Advance), भुक्तानी प्राप्त हुन बाँकी (Calls in Arrears) र जफत गरिएका तर पुनः निष्काशन नगरिसकेका (Forfeited But Not issued) शेयरहरु रहेको छ भने सोको विवरण।

(१०) लिजहोल्ड सम्पत्तिमा गत वर्षसम्म र यस वर्ष अपलेखन (Amortization) गरिएको रकमको विवरण।

(११) वित्तीय विवरणहरुलाई बुझ्न र विश्लेषण गर्न सघाउ पुग्ने जानकारी दिन आवश्यक देखिएका अन्य विवरण।

(१२) संस्थाको एजेन्सी मौज्दात भए अवधि अनुसारको (१ वर्ष, १-३ वर्ष, ३ वर्षभन्दा बढी) हिसाब मिलान हुन बाँकी रकमको विवरण।

(१३) संस्थाका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत र सञ्चालकहरुलाई प्रदान गरिएको पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधाहरु (सम्पूर्ण भ्रमण खर्च समेत)।

६. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. ४/०७९ मा भएको लेखानीति तथा वित्तीय विवरणहरुको ढाँचा सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. ५/०८१

जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कारोवारमा निहित कर्जा, सञ्चालन, तरलता, बजार, ब्याजदर लगायतका जोखिम व्यवस्थापनका सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो कारोबारसँग सम्बन्धित जोखिमलाई देहायबमोजिम वर्गीकरण गर्नु पर्नेछ ।

(क) कर्जा जोखिम

(ख) सञ्चालन जोखिम

(ग) तरलता जोखिम

(घ) बजार जोखिम

(ङ) ब्याजदर जोखिम

(च) अन्य जोखिम

२. लघुवित्त वित्तीय संस्थाले जोखिम व्यवस्थापनको लागि देहायबमोजिम गर्नुपर्नेछ :

(क) जोखिमको पहिचान, मापन, अनुगमन र नियन्त्रण गर्न सक्षम हुने गरी उपयुक्त नीति तथा कार्यविधि अवलम्बन गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ख) जोखिमलाई व्यवस्थापन गर्न प्रभावकारी आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तथा सूचना प्रणालीको विकास गर्नुपर्नेछ । आन्तरिक लेखापरीक्षकले प्रत्येक शाखा/विभाग/कार्यालयको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा जोखिमलाई प्रभावकारी रुपमा व्यवस्थापन गर्न अवलम्बन भएका उपायहरुको पर्याप्तताको सम्बन्धमा समेत टिप्पणी/प्रतिकृया समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(ग) Disaster Recovery Plan र Business Continuity Plan तर्जुमा गरी प्रतिकुल परिस्थितिमा समेत व्यवसाय निरन्तरताको सुनिश्चितता गर्नुपर्नेछ । यस्ता योजनाहरु अभ्यास (Drill) गरी अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

३. बुँदा नं.१ मा उल्लेख भएका बाहेकका अन्य जोखिम जस्तै Reputation Risk, Strategic Risk, AML/CFT Risk, Legal Risk जस्ता जोखिमहरुको समेत पहिचान गर्नु पर्नेछ । संस्थाले यस्ता सबै किसिमका जोखिमहरुको व्यवस्थापन गर्न पर्याप्त नीति, कार्यविधि तर्जुमा गर्नु पर्नेछ ।

४. विवरण पठाउने सम्बन्धमा

क) संलग्न निर्देशन फा.नं.घ ५.१ बमोजिमको तरलता विवरण (Liquidity Profile) त्रैमासिक रुपमा तयार गरी त्रयमास (असोज, पुस, चैत र असार मसान्त) समाप्त भएको १५ दिन भित्र यस बैंकको लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।

ख) संलग्न निर्देशन फा.नं.घ ५.२ बमोजिमको विवरण त्रैमासिकरुपमा तयार गरी त्रयमास (असोज, पुस, चैत र असार मसान्त) समाप्त भएको १५ दिन भित्र यस बैंकको लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।

५. यस बैंकबाट जारी गरिएको "कर्जा सापटको वर्गीकरण र कर्जा नोक्सानी सम्बन्धी व्यवस्था" र "कर्जा सीमा सम्बन्धी व्यवस्था तथा लगानी सम्बन्धी व्यवस्थालाई नै कर्जा तथा लगानी सम्बन्धी जोखिम न्यूनीकरण गर्ने आधारको रुपमा लिनु पर्नेछ ।

६. इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सञ्चालन जोखिम वापत कुल सम्पत्तिको २ प्रतिशतले हुने रकम थप गरी कुल जोखिम भारित सम्पत्ति कायम गर्नु पर्नेछ ।

७. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. ५/०७९ मा भएको जोखिम वर्गीकरण सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. ६/०८१

संस्थागत सुशासन सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले पालना गर्नु पर्ने संस्थागत सुशासन सम्बन्धी व्यवस्था सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. सञ्चालकले पालना गर्नु पर्ने आचरण सम्बन्धी व्यवस्था

(१) संस्थाका सञ्चालकले न्यूनतम स्वीकारयोग्य आचरण कायम गर्नु पर्ने

(क) सञ्चालकले यस बैंकले जारी गरेको आचरण सम्बन्धी व्यवस्था पालना गर्ने बचनबद्धतापत्रमा हस्ताक्षर गर्नु पर्नेछ ।

(ख) कुनै व्यक्ति सञ्चालकमा नियुक्त भएपछि कार्यभार सम्हाल्नुभन्दा पहिले आफ्नो संस्थासँग वित्तीय स्वार्थ भए/नभएको सम्बन्धमा सञ्चालक समितिलाई लिखित रुपमा जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

(ग) सञ्चालकले लघुवित्त वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापनको दैनिक कामकारबाहीमा हस्तक्षेप गर्नु हुँदैन ।

(घ) सञ्चालकले आफ्नो अधिकार क्षेत्र नाघी गरेको कामकारबाहीप्रति सञ्चालक स्वयं जवाफदेही हुनुपर्नेछ । त्यस्तो अवस्थामा संस्था उत्तरदायी हुनुपर्नेछैन ।

(ङ) कुनै पनि फर्म तथा कम्पनी कालो सूचीमा परेको भए कालो सूचीमा रहेको अवधि र कालोसूचीबाट हटेको ३ वर्षसम्म त्यस्तो फर्म तथा कम्पनीहरुको तर्फबाट सञ्चालक मनोनयन/नियुक्तिको लागि योग्य हुनेछैन ।

(च) सञ्चालकले पदीय मर्यादा कायम हुने गरी शिष्ट बोली, व्यवहार, कार्यशैली र आचरण प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ । संस्थाको कार्य वातावरण बिग्रने, घृणा, द्वेष उत्पन्न हुने कुनैपनि किसिमको गतिविधि गर्नु/गराउनु हुदैन ।

(२) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको हित विपरीतका गतिविधिमा संलग्न हुन नहुने

(क) सञ्चालक प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा संस्थाको हित विपरित हुने कुनै पनि किसिमको गतिविधिमा संलग्न हुनु हुँदैन ।

(ख) सञ्चालक निजको वित्तीय स्वार्थ रहेको ग्राहकसँगको कारोबारमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा संलग्न हुनु हुँदैन । कुनै ग्राहकसँग त्यस्तो सञ्चालकको कुनै पनि किसिमले स्वामित्व, साझेदार वा जमानतकर्ता भई ऋण लिने वा दिने विषयमा वित्तीय स्वार्थ गाँसिएको छ भने निज सञ्चालक पदमा बहाल रहन योग्य मानिने छैन ।

(ग) सञ्चालक समितिले निजको वित्तीय स्वार्थ गाँसिएको छ भनी प्रमाणित नगरेसम्म सार्वजनिक रुपमा निष्काशन गरिएका शेयर/ऋणपत्रहरुको कारोबारको हकमा यस किसिमको प्रतिवन्ध लागु हुने छैन ।

(घ) कार्यकारी प्रमुख आफू आवद्ध भएको लघुवित्त वित्तीय संस्थाको व्यवसायमा संलग्न भएमा वा यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त अन्य कुनैपनि संस्थासँग सम्बन्धित व्यवसाय सञ्चालन गरेमा त्यसलाई संस्थाको हित विपरितको गतिविधिको रुपमा लिइने छ ।

(ङ) सञ्चालकको एकाघर परिवारका सदस्यले धितोपत्र व्यवसायी (दलाल, बजार निर्माता आदि) को रुपमा स्थापित संगठित संस्थाको १० प्रतिशतभन्दा बढी स्वामित्व ग्रहण गरी धितोपत्र कारोबारमा संलग्न हुन पाइने छैन ।

(च) सञ्चालक वा १ प्रतिशतभन्दा बढी शेयर लिएका शेयरधनी वा निजको परिवारको स्वामित्वमा रहेको/वित्तीय स्वार्थ रहेको फर्म, कम्पनीसँग घर भाडा लिई कार्यालय संचालन गर्न पाइने छैन ।

(३) आंशिक रुपमा काम गर्न नहुने

कार्यकारी प्रमुखले आफू कार्यरत संस्था बाहेक यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त अन्य कुनै पनि संस्थामा आंशिक रुपमा समेत काम गर्नु हुँदैन । तर, यस दफाले सञ्चालक समितिको पूर्व स्वीकृति लिई लघुवित्त वित्तीय संस्थाको हित विपरित नहुने गरी अन्य व्यवसायिक गतिविधिमा संलग्न हुन भने बन्देज लगाएको मानिने छैन । संस्थाको हितमा प्रतिकुल असर नपर्ने भएमा मात्र लघुवित्त वित्तीय संस्थाले निजलाई त्यस्तो स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

(४) एकभन्दा बढी इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको सञ्चालक, सल्लाहकार वा कार्यकारी अधिकार प्रयोग गर्ने अन्य कुनै पदमा रहन नपाइने

एउटा लघुवित्त वित्तीय संस्थामा सञ्चालक रहेको व्यक्ति एकैपटक अर्को इजाजतपत्रप्राप्त /अनुमतिप्राप्त/स्वीकृतिप्राप्त संस्था लगायत सहकारी ऐन, २०७४ अन्तर्गत संचालित बचत तथा ऋण सहकारी संस्था तथा बीमा सम्बन्धी व्यवसाय सञ्चालन गर्ने संगठित संस्था समेतको सञ्चालक, सल्लाहकार वा कुनै पनि पदमा रहन पाइने छैन । तर, इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले आफ्नो कर्मचारीलाई संस्थागत प्रतिनिधित्व हुने गरी सचालक नियुक्त गरेको अवस्थामा भने यस व्यवस्थाले वाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(५) पदको दुरुपयोग गर्न नहुने

सञ्चालक आफ्नो पद र नाम दुरुपयोग गरी कुनै पनि किसिमको व्यक्तिगत फाइदा हुने क्रियाकलापमा संलग्न हुन पाइने छैन । लघुवित्त वित्तीय संस्थाका सञ्चालक र निजका परिवारले समेत निज बहाल रहेको लघुवित्त वित्तीय संस्थासँग कारोबार गर्दा पारिवारिक सम्बन्धलाई जोड्न पाइने छैन । परिवारको विवरण खुलाई त्यस्ता परिवारले लघुवित्त वित्तीय संस्थाबाट कर्जा लिने भएमा सो सम्बन्धी छलफल र निर्णयमा संचालकले भाग लिन पाइने छैन । साथै, सामानहरुको खरिद बिक्री गर्दा शेयर लगायत अन्य प्रत्याभूतिहरुको कारोबारमा प्राथमिकता पाउन वा दिनका लागि पदको उपयोग गर्न पाइने छैन ।

(६) अभिलेख र प्रतिवेदन पूर्ण एवम् दुरुस्त राख्नु पर्ने

संस्थाको लेखा सम्बन्धी अभिलेख र प्रतिवेदन पूर्ण एवम् दुरुस्त रुपमा राखेको हुनु पर्नेछ । सञ्चालकले लघुवित्त वित्तीय संस्थाको आधिकारिक लेखा सम्बन्धी अभिलेख र कागजातमा व्यक्तिगत रुपमा थपघट गर्न पाइने छैन ।

(७) गोपनीयता कायम राख्नु पर्ने

(क) सञ्चालकले ग्राहकको सूचना र कारोबारको गोपनीयता कायम राख्नु पर्नेछ । निज सञ्चालक पदबाट निवृत्त भइसके पछि पनि संस्थाले कुनै ग्राहकसँग गरेको गोप्य कार्य (लघुवित्त वित्तीय

संस्थाको लिखित स्वीकृति नभएकोमा), प्रतिलिपि अधिकार, अन्य पत्राचार, लेखा र ग्राहकसँग भएको अन्य कारोबारको विवरण आफ्नो वित्तीय स्वार्थको लागि प्रयोग गर्न पाइने छैन ।

(ख) कुनै ग्राहकको व्यवसायिक वा वित्तीय सूचना ग्राहकको लिखित स्वीकृति लिएर अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई दिन सकिने छ ।

तर, प्रचलित कानुनको अधीनमा रही वित्तीय कारोबार सम्बन्धी विवरणहरु तेस्रो पक्षलाई उपलब्ध गराउँदा गोपनीयता भंग भएको मानिने छैन ।

(८) निष्पक्ष र समान व्यवहार गर्नु पर्ने

सञ्चालकले ग्राहकसँगको मित्रता र सम्बन्धबाट प्रभावित नभई निष्पक्ष एवम् समानताको आधारमा व्यावसायिक व्यवहार गर्नु पर्नेछ ।

(९) लिखित रुपमा जानकारी दिनु पर्ने

संस्थाले माथि लेखिए बमोजिमको आचरण सम्बन्धी व्यवस्था स्वीकार गरी तथा आवश्यक देखेमा आफ्नो आन्तरिक कार्य प्रणालीका लागि थप आचरण सम्बन्धी व्यवस्था समेत तयार गरी यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागलाई लिखित रुपमा जानकारी दिनु पर्नेछ ।

(१०) विवरण पेश गर्नु पर्ने

संस्थाले आफ्नो सञ्चालकले यस निर्देशनमा तोकिएका आचरणहरु पालना गरे नगरेको विवरण वार्षिक रुपमा वित्तीय विवरणमा खुलाउनु पर्नेछ । कुनै सञ्चालकले उक्त आचरणहरुको पालना नगरेमा सो पालना नगरेको विवरण र निजमाथि गरिएको कारवाहीको विवरण सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।

(११) सञ्चालक समितिको सदस्य समितिको बैठकमा नियमित रुपमा उपस्थित हुनु पर्नेछ । यस्तो उपस्थिति भिडियो/टेलि कन्फरेन्सको माध्यमबाट समेत हुन सक्नेछ र सोको अभिलेख संस्थामा सुरक्षित राख्नु पर्नेछ । मनासिव माफिकको कारण तथा पूर्व सूचना बिना लगातार ३ पटकभन्दा बढी समितिको बैठकमा अनुपस्थित भएमा त्यस्तो सञ्चालकको पद स्वतः रिक्त भएको मानिनेछ ।

(१२) नेपाल सरकारबाट नियुक्त पाएका कुनै पनि ओहोदाका व्यक्ति वा नेपाल सरकारको स्वामित्व भएका संघ संस्था वा नेपाल सरकारको अनुदान प्राप्त विद्यालय वा शैक्षिक संस्था लगायतका सार्वजनिक संस्थानमा पूर्णकालिन रुपमा कार्यरत रहेका व्यक्ति/कर्मचारीहरु नेपाल सरकार वा सम्बन्धित संघ/संस्थाको तर्फबाट प्रतिनिधित्व हुनेदेखि बाहेक अन्य कुनै किसिमले सञ्चालक समितिमा निर्वाचित वा मनोनित हुन पाइने छैन ।

"तर हाल कायम रहेका सञ्चालकहरुको हकमा आफ्नो पदावधि पुरा गर्न यस व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।यसैगरी विश्व विद्यालय वा सो अन्तर्गतका क्याम्पसहरुमा प्राध्यापन पेशामा संलग्न व्यक्तिलाई संस्थाको सञ्चालकको रुपमा नियुक्त हुन यस व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।"

(१३) संस्थापकसमूहको शेयर धारण गरेका शेयरधनीले संस्थापक समूह बाहेक अन्य समूहबाट सञ्चालकमा उम्मेद्वारी दिन पाउने छैनन् ।

(१४) संस्थाको संस्थापक, सञ्चालक वा शून्य दशमलव एक प्रतिशतभन्दा बढी शेयर लिएको शेयरधनी तथा निजको परिवार सोही संस्थाको स्वतन्त्र सञ्चालक हुन पाउने छैन । स्वतन्त्र सञ्चालकले धारण गरेको शेयर स्वामित्व गणना गर्दा परिवारका सबै सदस्यहरुले धारण गरेको कुल शेयर संख्यालाई आधार मान्नु पर्नेछ ।

(१५) साधारण सभामा भाग लिन र मतदान गर्न नपाउने अवस्था

(क) आफु र यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाको बीचमा भएको वा हुने कुनै शर्त बन्देजको सम्बन्धमा हुने छलफलमा कुनै व्यक्तिले शेयरधनीको हैसियतबाट आफै वा आफ्नो प्रतिनिधिद्वारा साधारण सभामा भाग लिन र मतदान गर्न पाउने छैन ।

(ख) आफूले गरेको वा गर्न छुटाएको वा गलत ढङ्गले गरेको कामको जवाफदेही वा आफ्नो स्वार्थ निहित रहेको कुनै पनि विषयका सम्बन्धमा साधारण सभामा हुने छलफलमा सञ्चालक वा निजको हिस्सेदार वा प्रतिनिधिले मतदान गर्न पाउनेछैन ।

(ग) कुनै सेयरधनीले सम्बन्धित संस्थाको सञ्चालकलाई प्रतिनिधि नियुक्त गरेको अवस्थामा त्यस्तो सञ्चालकले आफ्नो निजी स्वार्थ वा सरोकार भएको विषयमा वा आफुलाई नियुक्त गर्ने विषयमा कसैको प्रतिनिधिको हैसियतले साधारण सभामा मतदान गर्न पाउने छैन ।

(घ) यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाका शेयरधनीले आफुले धारण गरेको शेयर धितो वा बन्धक राखी अन्य इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट लिएको ऋण भुक्तान नगरेको कारणबाट निजउपर कानूनी कारबाही चलाई शेयर वापत मतदान गर्नबाट रोक लगाउन सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट लेखिई आएमा सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाले त्यस्तो शेयरधनीलाई निजले लिएको शेयर बापतको ऋण चुक्ता नभएको अवधिभर साधारण सभामा मतदान गर्नबाट रोक लगाउनु पर्नेछ ।

(ङ) नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन २०५८ को दफा १०० को उपदफा २ को खण्ड (ख), (ग), (घ) तथा (ङ) बमोजिमको कारबाहीमा परेका सञ्चालक/शेयरधनी वा निजको प्रतिनिधिले कारबाही भएको मितिले एक वर्ष साधारण सभामा मतदान गर्न पाउनेछैन ।

२. सञ्चालक/सञ्चालक समितिको कर्तव्य र उत्तरदायित्व

(क) संस्थाका सञ्चालकहरुले आफ्ना शेयरधनीहरुको हित मात्र नहेरी निक्षेपकर्ता लगायतका सरोकारवाला (Stakeholder) हरुको हित संरक्षण गर्नसक्ने गरी लघुवित्त वित्तीय संस्था सञ्चालनमा क्रियाशील रहनु पर्नेछ ।

(ख) संस्थालाई दक्ष, विवेकपूर्ण एवम् व्यावसायिक रुपमा सञ्चालन गर्न उपयुक्त किसिमको कर्मचारी सेवा विनियमावली तयार गरी योग्य तथा सक्षम उच्च पदाधिकारीहरुको छनौट तथा नियुक्ति गर्नु पर्नेछ ।

(ग) **तालिमप्राप्त पर्याप्त कर्मचारी मार्फत्** नियमित रुपमा आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनुपर्नेछ । आन्तरिक लेखापरीक्षणको कार्य Outsource मार्फत गर्ने भएमा सो सम्बन्धी पेशागत प्रमाणपत्रप्राप्त व्यक्ति वा संस्थालाई नियुक्त गर्नुपर्ने छ र संस्थाले आफ्नो एक जना अधिकृतलाई सम्पर्क अधिकृतको जिम्मेवारी तोक्नुपर्ने छ । संस्थाले कम्तीमा **एक** वर्षमा सबै शाखा कार्यालयको आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्नुपर्ने छ ।साथै राष्ट्रिय स्तरका संस्थाले कम्तीमा तीन वर्षमा एक पटक System Audit गराउनु पर्नेछ ।

आन्तरिक लेखापरीक्षकले कम्तीमा त्रैमासिक रुपमा आफ्नो प्रतिवेदन सिधै लेखापरीक्षण समिति समक्ष पेश गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्ने छ । उक्त प्रतिवेदनमा देहायका विषयहरु समेत समावेश भएको हुनुपर्नेछ :-

(अ) आन्तरिक लेखापरीक्षणमा संलग्न जनशक्तिको विवरण ।

(आ) सो कार्य सम्पन्न गर्न लागेको कार्य दिन ।

(घ) कुनै एउटा संस्थाको Internal Audit सम्बन्धी कार्य गर्न जिम्मेवारी तोकिएको व्यक्ति वा संस्था तथा सो संस्थाका साझेदार वा कर्मचारीले सो संस्थाको Statutory Audit सम्बन्धी कार्यमा संलग्न हुन पाउने छैन । त्यसैगरी कुनै एउटा संस्थाको Statutory Audit सम्बन्धी कार्य गर्न जिम्मेवारी तोकिएको

व्यक्ति वा संस्था तथा सो संस्थाका साझेदार वा कर्मचारीले सो संस्थाको Internal Audit सम्बन्धी कार्यमा संलग्न हुन पाउने छैनन् ।

(ङ) संस्था सर्वसाधारणको रकम परिचालन गर्ने संस्था भएको हुँदा सञ्चालकहरुले संस्थाको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण कार्य बढी विवेकपूर्ण र सक्षम तरीकाले गर्नु पर्नेछ ।

(च) संस्थाका कर्मचारीहरुलाई अख्तियार प्रत्यायोजन गरे पनि निजहरुको क्रियाकलापको अन्तिम दायित्व सञ्चालकहरुले नै बहन गर्नु पर्ने हुँदा सञ्चालक समितिको बैठकमा कर्मचारीहरु माथि गरिएका सुपरिवेक्षण तथा कारबाई सम्बन्धी अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

(छ) संस्थाको लगानी तथा कर्जा नीति, सम्पत्ति तथा दायित्व व्यवस्थापन, बजेटिङ्ग, योजना र अन्य आवश्यक विषयमा लिखित नीति तथा योजना तर्जुमा गरी कर्मचारीहरुलाई पालन गर्न लगाउनु पर्नेछ ।

(ज) सञ्चालकहरुले लघुवित्त वित्तीय संस्थाको अवस्था एवम् गतिविधि र व्यवस्थापनले अख्तियार गरेका नीति सम्बन्धमा नियमित रुपमा जानकारी लिई आवश्यकता अनुसार सुधारात्मक उपाय अपनाउनु पर्नेछ ।

(झ) सञ्चालक समितिको बैठक प्रचलित कानुनमा व्यवस्था भए अनुसार बस्नु पर्नेछ ।

(ञ) प्रचलित कानुन र यस बैंकबाट जारी भएका नीति निर्देशन तथा नियमनको परिपालना नभएमा सञ्चालकहरु आफ्नो पदबाट बर्खास्त समेत हुनसक्ने हुनाले त्यस्ता कानुन, नीति निर्देशन तथा नियमन सम्बन्धी विषयमा सञ्चालकहरु पूर्ण जानकार हुनुका साथै लघुवित्त वित्तीय संस्थाबाट त्यस्ता कानुन, नीति निर्देशन तथा नियमन पालना भए नभएको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।

(ट) संस्थाका सञ्चालकहरुले निक्षेपकर्ताको हकहित विपरित कार्य गरेमा वा यस बैंकले माग गरेका कागजातहरु उपलब्ध नगराएमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा १०० बमोजिम त्यस्ता सञ्चालक तथा पदाधिकारीलाई लगाइएको जरिवाना व्यक्तिगत रुपमा तिर्नु पर्नेछ। यसरी व्यक्तिगत रुपमा तिरेको जरिवाना रकमलाई सम्बन्धितलघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो हिसावमा खर्च लेखी भुक्तानी दिन पाउने छैन ।

(ठ) प्रचलित कानुनले तोकेको अवस्थामा बाहेक लघुवित्त वित्तीय संस्थाका गैर-कार्यकारी सञ्चालक तथा अन्य सञ्चालकहरुले प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको अनुपस्थितिमा प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको हैसियतले दैनिक कार्यसञ्चालन गर्न पाइने छैन । साथै, अध्यक्ष तथा सञ्चालकहरुले आफ्नो संस्थाको लेटरप्याड तथा छाप प्रयोग गरी कुनै पनि पत्राचार गर्न पाइने छैन । तर, अध्यक्षलाई बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा २३ को उपदफा (४) बमोजिम सञ्चालकले लघुवित्त वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापनको दैनिक काम कारबाहीमा हस्तक्षेप गर्नु हुँदैन भन्ने व्यवस्थाको अधीनमा रही दैनिक कार्य सञ्चालनसंग सम्बन्धित वाहेकका विषयमा लेटरप्याड तथा छाप प्रयोग गरी पत्राचार गर्न भने यस व्यवस्थाले बाधा पर्ने छैन ।

(ड) सञ्चालक समितिको बैठकमा सञ्चालक बाहेकका व्यक्तिलाई आमन्त्रण गरी सञ्चालक सरह बैठक भत्ता तथा अन्य सुविधा प्रदान गर्न पाइने छैन । तर, संस्थाको सञ्चालक समितिले आवश्यकता महशुस गरेमा खास खास विषयमा राय/परामर्शका लागि वित्तीय स्वार्थ नभएको विषय विज्ञ व्यक्तिलाई समितिको बैठकमा आमन्त्रण गरी आवश्यक राय/परामर्श प्राप्त गरी सो वापत तोकिएको पारिश्रमिक प्रदान गर्न, कम्पनी सचिव तथा सचिवालयका कर्मचारीहरुलाई सञ्चालक समितिले तोके बमोजिमको खर्च प्रदान गर्न यो व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(ढ) संस्थामा निर्वाचित/मनोनयन भएको प्रत्येक सञ्चालकले आफू निर्वाचित वा मनोनित भएको मितिले बढीमा ३५ दिनभित्र बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १२७ बमोजिम पद तथा गोपनीयताको शपथ लिइ सक्नु पर्नेछ । अध्यक्षले सपथ लिँदा काठमाडौं उपत्यकाभित्र प्रधान कार्यालय रहेका राष्ट्रिय स्तरका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको हकमा यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन

विभागका कार्यकारी निर्देशक वा निर्देशक समक्ष र काठमाडौँ उपत्यका बाहिर प्रधान कार्यालय रहेको संस्थाहरुको हकमा सम्बन्धित क्षेत्र हेर्ने नेपाल राष्ट्र बैंक कार्यालयको निर्देशक समक्ष पद तथा गोपनीयताको सपथ लिनु पर्नेछ । त्यसैगरी, सञ्चालक तथा कार्यकारी प्रमुखले संस्थाको अध्यक्ष समक्ष र अन्य पदाधिकारी तथा कर्मचारीले कार्यकारी प्रमुख वा निजले तोकेको पदाधिकारी समक्ष सपथ लिनु पर्नेछ । यस व्यवस्था बमोजिम सपथ नलिएमा सपथ नलिने सम्बन्धित अध्यक्ष, सञ्चालक, पदाधिकारी वा कर्मचारी स्वतः उक्त पदबाट हट्ने/बर्खास्त हुनेछ ।

(ण) कार्यकारी प्रमुखको सेवा सुविधाको निर्धारण तोकिएको मार्गदर्शन अनुसार गर्नु पर्ने ।

बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १२० मा भएको व्यवस्था समेतको आधारमा संस्थाले व्यवस्थापन खर्च एवम् कार्यकारी प्रमुखको तलव, भत्ता तथा अन्य आर्थिक सुविधाहरु निर्धारण गर्ने सम्बन्धमा यस बैंकद्वारा जारी मार्गदर्शनमा उल्लिखित मापदण्ड अनुसार गर्नु पर्नेछ ।

(त) सञ्चालक शिक्षा कार्यक्रम :

(१) संस्थामा नयाँ सञ्चालक नियुक्त/मनोनित भई आए पश्चात् सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो संरचना, व्यवसायको प्रकृति, संस्थागत सुशासन, संस्थागत रणनीति, व्यवसायिक योजना, सञ्चालकको कर्तव्य तथा उतरदायित्व, जोखिम व्यवस्थापनका सम्बन्धमा अपनाइएका रणनीति, समष्टिगत आर्थिक एवम् वित्तीय अवस्था, वर्तमान कानुनी व्यवस्था, प्रचलनमा रहेका बैंकिङ्ग सेवा तथा पद्धति र यस बैंकबाट जारी गरिएका निर्देशन आदि विषयहरु समेटी एक महिनाभित्र अभिमुखीकरण (Orientation) गराउनु पर्नेछ ।

(२) संस्थाले समग्र बैंकिङ्ग प्रणालीको संस्थागत सुशासन एवम् जोखिम व्यवस्थापनको गुणस्तर सुधार गर्नका लागि पारदर्शिता (Transparency), खुलासा (Disclosure), स्वार्थको द्वन्द्व (Conflict of Interest), अनुपालना (Compliance), अन्य नियामक निकायसँगको सम्बन्ध एवम् समन्वय लगायतका विषयमा असल अभ्यास (Best Practice) तथा **लघुवित्तको आधारभूत र सैद्धान्तिक विषय** समेटी आफ्ना सबै सञ्चालकहरुलाई आवश्यकतानुसार अभिमुखीकरण/ पुनर्ताजगी गराउने व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।

(३) बुँदा नं. १ र २ अनुसार अभिमुखीकरण/पुनर्ताजगी **तथा अन्य तालिम** नेपालभित्र मात्र गर्नुपर्नेछ ।

(४) संस्थाको सञ्चालक समितिले बुँदा नं. १, २ र ३ मा भएको व्यवस्था समेटी सञ्चालकको योग्यता तथा बैकिङ्ग क्षेत्रको कार्य अनुभवका आधारमा प्रत्येक सञ्चालकलाई प्रदान गर्ने सञ्चालक शिक्षा कार्यक्रम सम्बन्धी कार्यविधि बनाई लागू गर्नु पर्नेछ ।

(थ) एकाघरका परिवारका सदस्य एउटै लघुवित्त वित्तीय संस्थामा एकै समयमा सञ्चालक, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत तथा निज पछिको निकटतम तल्लो वरियताको पदमा नियुक्त हुन पाइने छैन ।

(द) सञ्चालकलाई बैठकमा उपस्थित भए बापत पाउने बैठक भत्ता लगायतका सुविधा र संस्थाको काम गर्दाको पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधा नियमावलीमा स्पष्ट उल्लेख नगरी प्रदान गर्न पाइने छैन ।

३. कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति सम्बन्धी व्यवस्था

(१) संस्थाको संचालक समितिले प्रचलित कानुन तथा संस्थाको प्रबन्धपत्र र नियमावलीको अधीनमा रही कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति गर्नु पर्नेछ । यसरी कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति गर्दा संस्थागत सुशासन तथा आन्तरिक नियन्त्रण एवम् सन्तुलनको दृष्टिकोणले सञ्चालक समितिको अध्यक्ष/सदस्यलाई कार्यकारी प्रमुखको रुपमा नियुक्त गर्न उपयुक्त हुने छैन ।

(२) कार्यकारी प्रमुखको रुपमा नियुक्त हुने व्यक्तिमा प्रचलित बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी कानुनमा उल्लिखित योग्यता तथा अनुभवका अतिरिक्त देहायका थप योग्यता, अनुभव तथा गुणहरु हुनु पर्नेछ ।

(क) लघुवित्त कारोबारको लागि आवश्यक पर्ने व्यवसायिक अनुभव हासिल गरेको,

(ख) संस्थाको दैनिक कार्य सम्पादनमा आन्तरिक नियन्त्रण र प्रचलित कानुनको परिपालना गर्ने गराउने सक्षमता भएको,

(ग) बैंकिङ्ग वा वित्तीय व्यवसायको उच्च तहमा कार्य गरेको,

(घ) टाट नपल्टेको वा भ्रष्टाचार वा बेइमानी वा जालसाजीको आरोपमा सजाय नपाएको,

(ङ) प्रहरी प्रतिवेदनमा आपराधिक पृष्ठभूमि (Criminal Record) नदेखिएको वा आपराधिक पृष्ठभूमि (Criminal Record) देखिएको भए सजाय भुक्तान गरेको ५ वर्ष व्यतीत भई सकेको ।

(च) आफ्नो पूर्व कारोबारमा यस बैंकबाट निलम्बन नगरिएको वा यस बैंकबाट भएको अनुसन्धानमा शंकास्पद कारोबारमा संलग्न भनी किटान नगरिएको वा त्यस्तो निलम्बनबाट फुकुवा भएको ५ वर्ष पुगेको वा त्यस्तो शंकास्पद कारोबारको संलग्नताबाट सफाइ पाएको,

(छ) कालोसूचीमा समावेश नभएको वा त्यस्तो सूचीबाट फुकुवा भएको तीन वर्ष पुगेको ।

(३) संस्थाले कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति गरेमा, कार्यकारी प्रमुखले राजिनामा दिएमा, बर्खास्त भएमा वा अन्य कुनै कारणले पदमुक्त हुँदा र सञ्चालक समितिमा हेरफेर हुँदा यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागलाई तुरुन्त जानकारी दिनु पर्नेछ ।

(४) कार्यकारी प्रमुख देश बाहिर जानुपर्ने भएमा वा आफ्नो ओहोदाको कार्य गर्न नसक्ने भएमा वा सात दिनभन्दा बढी समय विदामा बस्नुपर्ने भएमा निजको स्थानमा काम गर्ने व्यक्तिको सम्बन्धमा यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागलाई पूर्व जानकारी दिनु पर्नेछ ।

(५) संस्थाको कार्यसञ्चालन, कारोबार, व्यावसायिक योजना तथा मुनाफास्थिति समेतलाई दृष्टिगत गरी कार्यकारी प्रमुख, अन्य पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुको तलव तथा सुविधा निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।

(६) एउटा लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कार्यकारी प्रमुखले अर्को इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा पदाधिकारीको रुपमा रही कार्य गर्न पाउने छैन ।

(७) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कार्यकारी प्रमुख अर्को कुनै व्यवसायिक संस्थामा कार्यकारी प्रमुख, पदाधिकारी, कर्मचारी वा अन्य कुनै पदमा रही काम गर्न पाउने छैन । तर संस्थाले 'पूर्वाधार विकास बैंक' मा लगानी गरेको अवस्थामा सो संस्थाको सञ्चालक हुन यस व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

यस प्रयोजनका लागि 'व्यवसायिक संस्था' भन्नाले मुनाफा आर्जन गर्ने उद्देश्य राखी सञ्चालित कुनै पनि संस्थालाई बुझ्नु पर्नेछ ।

(८) **संस्थाको चुक्ता पुँजीको १ प्रतिशत वा सोभन्दा बढी शेयर धारण गर्ने शेयरधनी र निजको एकाघरका परिवारका सदस्य सो संस्थाको सञ्चालक तथा कार्यकारी प्रमुखको पदमा बाहेक अन्य कुनै पनि तहको कर्मचारीमा नियुक्त/पुनर्नियुक्त हुन योग्य हुने छैन । साथै, चुक्ता पुँजीको ५ प्रतिशत वा सोभन्दा बढी हुने गरी शेयर धारण गर्ने शेयरधनी र निजको एकाघर परिवारका सदस्य सो संस्थाको कार्यकारी प्रमुखको पदमा समेत नियुक्त/पुनर्नियुक्त हुन योग्य हुने छैन ।** यो निर्देशन जारी हुँदाका बखत कुनै व्यक्ति संस्थाको कार्यकारी प्रमुख पदमा बहाल रहेको भए विद्यमान कार्यकालको बाँकी अवधि पुरा गर्न भने यो निर्देशनले बाधा पुगेको मानिने छैन ।

(९) जिल्लास्तरमा केन्द्रीय कार्यालय वा कर्पोरेट कार्यालय रहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाका कार्यकारी प्रमुख कार्यालय कामको सिलसिलामा बाहेक सोही कार्यालयमा नियमित उपस्थित हुनु पर्नेछ ।

(१०) संस्थाको प्रमुख कार्यकारी अधिकृत पद रिक्त भएको तीन महिनाभित्र अनिवार्य रुपमा पदपूर्ति गरिसक्नु पर्नेछ । त्यसैगरी इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले व्यवस्थापकीय पद भनी तोकेका पदहरु समेत रिक्त भएको तीन महिनाभित्र अनिवार्य रुपमा पदपूर्ति गरिसक्नु पर्नेछ । सम्बन्धित संस्थाले सोही बमोजिमको व्यवस्था आफ्नो कर्मचारी सेवा विनियमावलीमा समेत उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।

तर, एक आपसमा गाभ्ने/गाभिने वा प्राप्तीको प्रक्रियामा रहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरु बीच गाभ्ने/गाभिने वा प्राप्ती गर्ने सम्बन्धमा यस बैंकबाट सैद्धान्तिक सहमति दिइसकिएको अवस्थामा यस बैंकको स्वीकृति लिई प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको नियुक्तिको समयावधि थप गर्न सकिनेछ ।

(११) संस्थाको सञ्चालक समितिले प्रमुख कार्यकारी अधिकृतलाई नियुक्त गर्ने सिलसिलामा पारिश्रमिक र अन्य सुविधा लगायतका विषयमा करार सम्झौता गर्दा सो सम्झौतामा सेवा सुविधा सम्बन्धी शर्तहरु किटान गरी स्पष्ट रुपमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ । यसरी करार सम्झौता गर्दा साविकको सेवा अवधि समेत जोडी उपदान लगायतका सुविधा प्रदान गर्ने गरी सम्झौता गर्न पाइने छैन । संस्थालाई वित्तीय भार पर्ने सेवा सुविधा सम्बन्धी शर्तहरु उल्लेख गर्दा प्रचलित कानुनी व्यवस्था वा विनियमावलीको व्यवस्था बमोजिम हुने भनी द्विविधायुक्त र अनेकार्थी शब्द प्रयोग गरी करार सम्झौता गर्न पाइने छैन । संस्थाकै कर्मचारीहरु मध्येबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृत पदमा नियुक्त भएको अवस्थामा निजले खाइपाइ आएको सेवा सुविधा पाउने भए सो समेत करारनामामा उल्लेख गर्नुपर्नेछ । साथै, यो व्यवस्था हुनु अगावै गरिएका सम्झौताहरुका सम्बन्धमा सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाले यसै व्यवस्था बमोजिम हुने गरी साविक सम्झौतामा तदनुरुपले संशोधन/परिमार्जन गर्नु पर्नेछ ।

४. कर्मचारीहरुले पालना गर्नु पर्ने आचरण सम्बन्धी व्यवस्था

(१) कर्मचारीहरुले देहाय बमोजिमका न्यूनतम स्वीकारयोग्य आचरणको स्तर कायम गर्नु पर्नेछ :-

(क) यस बैंकले जारी गरेको आचरण सम्बन्धी व्यवस्था पालना गर्ने बचनबद्धता सहित हस्ताक्षर गर्नु पर्नेछ ।

(ख) आफ्नो मातहतका कर्मचारीहरुलाई आचरणको विषयमा निर्देशन दिने र जानकारी लिने उत्तरदायित्व विभागीय प्रमुखहरुको हुनेछ । कर्मचारीले अनुशासन वा नियम उल्लंघन गरेमा त्यसको प्रतिवेदन सम्बन्धित विभागीय प्रमुखले जनशक्ति व्यवस्थापन विभागलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ र प्रशासन विभागले उक्त प्रतिवेदनको अभिलेख सुपरिवेक्षणको क्रममा यस बैंकको सुपरिवेक्षण टोलीलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(२) कर्मचारीहरु संस्थाको हित विपरीतका देहायका गतिविधिमा संलग्न हुन पाइने छैन :

(क) कर्मचारीहरु प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाको हित विपरित हुने कुनै पनि किसिमको गतिविधिमा संलग्न हुनु हुँदैन ।

(ख) संस्थाको कर्मचारी आफ्नो वित्तीय स्वार्थ रहेको ग्राहकसँगको कारोबारमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा संलग्न हुनु हुँदैन ।

(ग) आफ्ना ग्राहकसँग शेयर स्वामित्व, साझेदार, ऋण लिने वा दिने आदि कुनै किसिमको वित्तीय स्वार्थ गाँसिएको छ भने निजले आफ्ना निकटतम सुपरिवेक्षकलाई तत्कालै त्यस कुराको जानकारी दिनु पर्नेछ ।

तर, निकटतम सुपरिवेक्षकले निजको वित्तीय स्वार्थ गाँसिएको छ भनी प्रमाणित नगरेसम्म सार्वजनिक रुपमा निष्काशन गरिएका शेयर/ऋणपत्रहरुको कारोबारको हकमा यस किसिमको प्रतिवन्ध लागु हुनेछैन ।

(घ) आफू कार्यरत रहेकोसंस्थाको अतिरिक्त अन्य कुनै पनि स्थानमा पूर्णकालीन रुपमा व्यवसाय सञ्चालन गर्नु हुँदैन ।

(३) आंशिक रुपमा काम गर्न स्वीकृति लिनु पर्ने

कर्मचारीले सो संस्था बाहेक अन्य कुनै पनि संस्थामा आंशिक रुपमा काम गर्नु वा अन्य व्यवसायिक गतिविधिमा संलग्न हुनुभन्दा पहिले लघुवित्त वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापनबाट लिखित स्वीकृति लिनु पर्नेछ। आफ्नो संस्थाको हितमा प्रतिकूल असर नपर्ने भएमा मात्र निजलाई आंशिक रुपमा काम गर्न लिखित स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

(४) कर्मचारी सञ्चालक/सल्लाहकार हुन नपाउने सम्बन्धी व्यवस्था

लघुवित्त वित्तीय संस्था वा त्यस्तो संस्थाको अधिकांश स्वामित्व वा नियन्त्रणमा रहेको संस्थाको बहालवाला कर्मचारी कुनै पनि इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको सञ्चालक/सल्लाहकार हुन पाउने छैन ।

तर, देहाय बमोजिम हुन यस निर्देशनले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन :-

(क) प्रचलित कानुन बमोजिम इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले स्थापना गरेको सहायक कम्पनीहरुको सञ्चालक हुन,

(ख) नेपाल सरकारको लगानी भएका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले अर्को कुनै इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा लगानी गरेको कारणले त्यस्तो इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा सञ्चालक मनोनयन गर्नु पर्दा नेपाल सरकारको स्वीकृति लिई आफ्नो कुनै सञ्चालक त्यस्तो अर्को इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको सञ्चालकमा मनोनयन हुन, वा

(ग) नाफा कमाउने उद्देश्य नभएका सामाजिक सेवामा संलग्न संस्थाहरु जस्तैः धार्मिक, सांस्कृतिक, शैक्षिक, परोपकारी जस्ता संस्थाहरुको नियमको परिधिभित्र रही सञ्चालक हुन ।

(५) संरक्षकको हैसियतमा रहन नहुने

कर्मचारीहरुले ग्राहकको जमीन तथा जायजेथा सम्बन्धी कारोबारमा प्रशासक वा संरक्षकको हैसियतले संलग्न हुनु हुँदैन । तर कथंकदाचित यस्तो कार्यमा संलग्न हुनु परेमा कार्यकारी प्रमुखबाट त्यसको लिखित स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(६) पदको दुरुपयोग गर्न नहुने

कर्मचारीले आफ्नो पद र नाम दुरुपयोग गरी कुनै पनि किसिमको व्यक्तिगत फाइदा हुने क्रियाकलापमा संलग्न हुनपाइने छैन । कर्मचारी वा निजका नातेदारले समेत निजहरु बहाल रहेको लघुवित्त वित्तीय संस्थासँग कारोबार गर्दा पारिवारिक सम्बन्धको प्रभाव पार्न पाइने छैन । साथै, सामानहरुको खरिद बिक्री गर्दा, शेयर लगायत अन्य प्रत्याभूति कारोबारमा प्राथमिकता पाउन वा दिनका लागि पदको उपयोग गर्न पाइने छैन ।

(७) सूचनाको दुरुपयोग गर्न नहुने

कर्मचारीले संस्थाको कारोबारको सिलसिलामा प्राप्त कुनै पनि सूचनाको दुरुपयोग गर्न तथा धितोपत्र व्यवसायीको रुपमा कारोबारमा संलग्न हुन पाइने छैन । संस्थाको कामको सिलसिलामा बाहेक आफू मातहतका कर्मचारीलाई समेत गोप्य राख्नु पर्ने सूचना तथा अभिलेखको जानकारी दिनु हुँदैन ।

(८) अभिलेख र कारोबारको प्रतिवेदन राख्नु पर्ने

संस्थाको लेखा सम्बन्धी अभिलेख र प्रतिवेदन पूर्ण एवम् दुरुस्त हुनुपर्ने छ । कर्मचारीले अनाधिकृत रुपमा लघुवित्त वित्तीयसंस्थाको लेखा अभिलेख र कागजातमा व्यक्तिगत रुपमा थपघट गर्न पाइने छैन । यस्तो गरेमा निज कर्मचारी प्रचलित कानुन बमोजिम सजायको भागीदार हुनेछ ।

(९) गोपनीयता कायम राख्नु पर्ने

(क) कर्मचारीले प्रचलित कानुन बमोजिम ग्राहकको सूचना र ग्राहकसँग भएको कारोबारको गोपनीयता कायम राख्नु पर्नेछ । निज सेवाबाट निवृत्त भइसकेपछि पनि त्यस्तो कारोबारको गोपनीयता
(प्रतिलिपि अधिकार, अन्य पत्राचार, लेखा र ग्राहकसँग भएको अन्य कारोबारको विवरण) आफ्नो वा अरु कसैको वित्तीय स्वार्थको लागि प्रयोग गर्न पाइने छैन ।

(ख) कुनै ग्राहकको व्यवसायिक वा वित्तीय सूचना ग्राहकको लिखित स्वीकृति लिएर अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई दिन सकिने छ ।

तर, प्रचलित कानुनको अधीनमा रही बैंकिङ्ग कारोबार सम्बन्धी विवरणहरु तेस्रो पक्षलाई उपलब्ध गराउँदा गोपनीयता भङ्ग भएको मानिने छैन ।

(१०) निष्पक्ष र समान व्यवहार गर्नु पर्ने

कर्मचारीहरुले ग्राहकसँगको मित्रता र सम्बन्धबाट प्रभावित नभई निष्पक्ष एवम् समानताको आधारमा व्यावसायिक कारोबार गर्नु पर्नेछ ।

(११) लिखित रुपमा जानकारी दिनु पर्ने

संस्थाले माथि लेखिए बमोजिमको कर्मचारीले आचरण सम्बन्धी व्यवस्था स्वीकार गरेको तथा आवश्यक देखेमा आफ्नो आन्तरिक कार्य प्रणालीको लागि थप आचरण सम्बन्धी व्यवस्था तयार गरी सो स्वीकार गरेको जानकारी यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागलाई लिखित रुपमा जानकारी दिनु पर्नेछ ।

(१२) आचरण सम्बन्धी व्यवस्था पालना भए/नभएको जानकारी दिनु पर्ने

कर्मचारीले यस निर्देशनमा तोकिएका आचरण सम्बन्धी व्यवस्था अनिवार्य रुपमा पालना गरे/नगरेको विवरण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले १५ दिनभित्र अनिवार्य रुपमा यस बैंकको लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ । कर्मचारीले तोकिएको आचरण पालना नगरेमा सो सम्बन्धी विवरण र निजमाथि गरिएको कारबाहीको जानकारी यस बैंकको उक्त विभागमा तुरुन्त पठाउनु पर्नेछ ।

(१३) कर्मचारीलाई कर्जा प्रदान गर्ने सम्बन्धमा

संस्थाले आफ्ना कर्मचारीलाई कर्मचारी सेवा विनियमावलीमा उल्लिखित सापटी/सुविधाका अतिरिक्त आफ्नै वा अन्य कुनै बैंक तथा वित्तीय संस्थामा राखिएको मुद्दती रसिद, सुनचाँदी तथा नेपाल सरकार/नेपाल राष्ट्र बैंकले जारी गरेको ऋणपत्र/वचतपत्रको धितोमा कर्जा प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(१४) कुनै पनि बैंक तथा वित्तीय संस्था र ऋण असूली न्यायाधिकरण लगायत अन्य निकायहरुबाट गरिने लिलाम बढाबढ लगायत ऋण असूली सम्बन्धी कार्यहरुमा सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाका कर्मचारी प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा सहभागी हुन पाउने छैनन् । बैंक तथा वित्तीय संस्थाले आफ्नो कर्मचारी सेवा विनियमावलीमा समेत सोही अनुरुप परिमार्जन गर्नुपर्नेछ ।

५. कर्मचारी दक्षता अभिवृद्धि सम्बन्धमा

संस्थाले आफ्ना कर्मचारीहरुको दक्षता अभिवृद्धिका लागि प्रत्येक वर्ष गत आर्थिक वर्षको कर्मचारीको कुल तलबभत्ता खर्चको न्यूनतम ३ प्रतिशत रकम तालिम तथा वृत्ति विकासमा खर्च गर्नु पर्नेछ । यस्तो खर्च गर्दा निम्नानुसारका शर्तहरु पालना गर्नु पर्नेछ :-

(क) तालिम तथा वृत्ति विकास खर्चबाट संस्थाका सबै कर्मचारीहरुले दक्षता अभिवृद्धिमा समान अवसर प्राप्त गर्ने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ । साथै, लघुवित्त वित्तीय संस्थाका सञ्चालक समितिले कर्मचारीहरुको दक्षता अभिवृद्धि सम्बन्धमा कार्यविधि बनाई लागू गर्नुपर्नेछ ।

(ख) सञ्चालक समितिका अध्यक्ष, सञ्चालक र प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको विदेश भ्रमण सम्बन्धी कुनै पनि खर्च र आफ्नो संस्थाको तर्फबाट प्रतिनिधित्व गर्दै सभा वा सम्मेलनमा सहभागी हुँदाको प्रतिनिधि मण्डलको खर्च यस अन्तर्गत समावेश गर्न पाइनेछैन ।

(ग) प्राथमिक बैकिङ्ग कार्य (Core Banking Functions) सँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित बढीमा तीन महिनासम्मको स्वदेशी वा विदेशी तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च समावेश गर्न पाइनेछ ।

(घ) तालिममा मनोनित/सहभागी हुँदा बैंकको नियमानुसार लाग्ने खर्च यस अन्तर्गत समावेश गर्न पाइनेछ ।

(ङ) तालिम प्रदायक संस्थाको छनौट गर्दा त्यस्तो संस्थाको ख्याति, प्रतिष्ठा र विश्वसनीयतालाई आधार बनाउनु पर्नेछ ।

(च) स्वदेशी तालिम तथा गोष्ठीको हकमा बैंकिङ क्षेत्रसँग सम्बन्धित तालिम प्रदान गर्ने संस्था, नेपाल राष्ट्र बैंक तथा नेपाल सरकारले आयोजना गरेका तालिम, गोष्ठी, अनुशिक्षण कार्यक्रम, सेमिनार आदिमा सहभागी गराउँदा लाग्ने खर्च तथा संस्था आफैले वा आफ्नै आवासीय तालिम केन्द्र मार्फत् तालिम सञ्चालन गर्दा लाग्ने खर्चलाई तालिम तथा वृत्ति विकास खर्चमा समावेश गर्न पाइनेछ ।

(छ) चालु आर्थिक वर्षमा कर्मचारीहरुको दक्षता अभिवृद्धिमा तोकिए अनुसार खर्च हुन नसकेमा त्यस्तो बाँकी रकमलाई कर्मचारीको दक्षता अभिवृद्धि कोषमा जम्मा गरी आगामी आर्थिक वर्षमा खर्च गर्नु पर्नेछ ।

(ज) संस्थाले कर्मचारीहरुलाई लघुवित्त कारोबारसँग सम्बन्धित तालिम प्रत्येक २ वर्षमा कम्तिमा एक पटक प्रदान गर्नु पर्नेछ । संस्थामा दक्ष जनशक्तिको विकास गर्नका लागि नयाँ भर्ना भएका कर्मचारीहरुलाई बैंक प्रवेश गरेको १ महिनाभित्र कम्तिमा दुई हप्ताको अभिमुखीकरण तालिम प्रदान गर्नुपर्नेछ ।

(झ) संस्थाले कर्मचारीलाई प्रदान गरेको तालिमको शीर्षक, मिति, अवधि, तालिम प्राप्त गर्ने कर्मचारीको नामावली लगायतका विवरण आफ्नो वेबसाइटमा अर्धवार्षिक रुपमा अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ ।

६. आन्तरिक समिति/उपसमिति सम्बन्धी व्यवस्था

(१) बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा २२, २६, २७, ६० र ६१ मा भएको व्यवस्था अनुसार सञ्चालक समितिले आफ्नो जवाफदेहीमा देहाय बमोजिम हुने गरी समिति/उप-समिति गठन गरी काम, कर्तव्य र अधिकार समेत तोक्नु पर्नेछ :

(क) संस्थाले आफ्नो काम कारबाहीलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्न सञ्चालकको संयोजकत्वमा देहायका समिति वा उप-समिति मात्र गठन गर्नु पर्नेछ ।

(अ) लेखापरीक्षण समिति

(आ) कर्मचारी सेवा सुविधा समिति

(इ) जोखिम व्यवस्थापन समिति

(ई) सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुगमन समिति

(ख) खण्ड (क) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै खास प्रयोजनको लागि समय तोकी गैर-कार्यकारी सञ्चालकको संयोजकत्वमा उप-समिति गठन गर्न भने वाधा पुगेको मानिने छैन ।

(ग) सञ्चालक समितिका अध्यक्ष सञ्चालक समिति बाहेक अन्य कुनै पनि आन्तरिक समिति वा उप-समितिमा समावेश हुन पाउने छैन ।

(घ) सम्बन्धित संस्थाले सबै सञ्चालकहरुको योग्यता र अनुभव खुलेको Profile तयार गरी सोको आधारमा सञ्चालकहरुलाई उपयुक्त समितिमा राख्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(ङ) सञ्चालकको संयोजकत्वमा गठित समिति/उप-समितिका सदस्य सञ्चालकको बैठक भत्ता सञ्चालक समिति सरह र अन्य पदाधिकारीको भत्ता सञ्चालकको भन्दा कम हुने गरी सञ्चालक समितिले तोके बमोजिम हुनेछ ।

(च) नायब कार्यकारी प्रमुख पदमा बढुवा वा नयाँ पदपूर्ति प्रक्रियाबाट नियुक्ति गर्दा कार्यकारी प्रमुखको अध्यक्षतामा दुई जना विषयगत वाह्य विशेषज्ञ रहने गरी गठित उप समितिको सिफारिसमा समितिले गर्नुपर्नेछ । नायव कार्यकारी प्रमुखभन्दा तल्लो तहका कर्मचारीको बढुवा वा नयाँ पदपूर्ति गर्दा प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको निकटतम तल्लो वरियताको पदाधिकारीको संयोजकत्वमा गठित पदपूर्ति समितिको सिफारिसमा कार्यकारी प्रमुखले गर्नेछ ।

(छ) खण्ड (क) बमोजिमको एउटा समितिमा संयोजक रहेको सञ्चालक अर्को समितिमा संयोजक हुन पाउने छैन ।

(ज) आन्तरिक लेखापरीक्षण विभागका प्रमुख र कर्मचारीहरुको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन क्रमशः सञ्चालक समितिले र लेखापरीक्षण समितिले गर्ने गराउने व्यवस्था गर्नु पर्ने ।

(झ) एउटा सञ्चालक एक कार्यकाल भन्दा बढी लगातार एउटै समितिमा संयोजक रहन पाउने छैन ।

(२) लेखापरीक्षण समिति सम्बन्धी व्यवस्था

सञ्चालक समितिले गैरकार्यकारी सञ्चालकको संयोजकत्वमा ३ जनाको एउटा लेखापरीक्षण समिति गठन गर्नु पर्नेछ । सो समितिको सदस्य सचिव आन्तरिक लेखापरीक्षण विभागको प्रमुख हुनेछ र आन्तरिक लेखापरीक्षण विभाग नभएको अवस्थामा लेखा/वित्त विभागको प्रमुख बाहेकको प्रमुख सदस्य सचिव हुनेछ । समितिको बैठक ३ महिनामा कम्तीमा एक पटक बस्नु पर्नेछ । सो समितिले संस्थाको आर्थिक अवस्थाको समीक्षा, आन्तरिक नियन्त्रण, लेखापरीक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम र लेखापरीक्षणको परिणाम सम्बन्धमा विस्तृत छलफल गरी लघुवित्त वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापनलाई आवश्यक निर्देशन दिनेछ । लघुवित्त वित्तीय संस्थाका आन्तरिक र वाह्य लेखापरीक्षकहरुले सो समितिमा सिधै पहुँच राख्न सक्नेछन् । निजहरुले पेश गर्ने प्रतिवेदन र यस समितिको प्रतिवेदन उपर लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सञ्चालक समितिले विस्तृत छलफल गर्नु पर्नेछ । लघुवित्त वित्तीय संस्थामा गठन हुने लेखापरीक्षण समितिमा कार्यकारी प्रमुखलाई सदस्यको रुपमा राख्न पाइने छैन तर आवश्यकता परेको अवस्थामा आमन्त्रित सदस्यको रुपमा बोलाउन वाधा पुगेको मानिने छैन ।

समितिको प्रमुख उत्तरदायित्व

(क) प्रचलित कानुन बमोजिमसंस्थाको समग्र वित्तीय अवस्था, आन्तरिक नियन्त्रण, लेखापरीक्षण योजना र आन्तरिक लेखापरीक्षणमा औंल्याइएका विषयहरुमा आवधिक रुपमा समीक्षा गरी सो सम्बन्धमा अपनाउनु पर्ने कदम बारे व्यवस्थापनलाई आवश्यक निर्देशन दिने र सो सम्बन्धी सुझाव सञ्चालक समितिमा पेश गर्ने ।

(ख) बाह्य लेखापरीक्षकले पेश गरेको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा औंल्याइएका बुँदा/कैफियतहरु उपर समीक्षा गरी सुधारात्मक कदम चाल्न व्यवस्थापनलाई निर्देशन दिने ।

(ग) नेपाल राष्ट्र बैंकबाट निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण गरी प्रतिवेदनमा औल्याइएका बुँदा/कैफियतहरुको कार्यान्वयन भए/नभएको सम्बन्धमा समीक्षा गर्ने तथा ती विषयहरुको अभिलेख गरी सञ्चालक समितिलाई जानकारी गराउने ।

(घ) संस्थाको वार्षिक वित्तीय विवरणलाई सही र यथार्थ बनाउन व्यवस्थापनलाई सहयोग गर्ने ।

(ङ) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कारोबारको हर-हिसाव सही र यथार्थ भएको सम्बन्धमा सञ्चालक समितिलाई विश्वस्त तुल्याउनुको साथै सम्भावित दायित्व र कर्जा वर्गीकरण गरी सोको लागि राख्नु पर्ने व्यवस्था सम्बन्धमा नियमित रुपमा समीक्षा गर्ने ।

(च) प्रचलित कानुन तथा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी गरिएका नियमन व्यवस्थाहरु पालना गरे/नगरेको सम्बन्धमा समितिले समीक्षा गर्नुका साथै सो सम्बन्धी व्यहोरा आफ्नो प्रतिवेदनमा उल्लेख गर्नु पर्ने ।

(छ) आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्बन्धी विस्तृत कार्य प्रणाली तयार गरी सोको आधारमा आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने ।

(ज) संस्थाको काम कारवाहीमा नियमितता, मितव्ययिता, औचित्यता, प्रभावकारिता जस्ता कुराहरु अवलम्वन भए/नभएको बारे समीक्षा गरी सञ्चालक समितिलाई आवश्यक सुझाव दिने ।

(झ) संस्थाको त्रैमासिक वित्तीय विवरणको समीक्षा गरी सञ्चालक समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्ने ।

(ञ) बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ६१ र कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १६५ मा उल्लेख भएका कार्यहरु गर्ने ।

(३) कर्मचारी सेवा सुविधा समिति सम्बन्धी व्यवस्था

सञ्चालक समितिले एकजना गैर-कार्यकारी सञ्चालकको संयोजकत्वमा एउटा "कर्मचारी सेवा सुविधा समिति" गठन गर्नु पर्नेछ। उक्त समितिमासंस्थाको प्रमुख कार्यकारी अधिकृत र लेखा सम्बन्धी विभागका विभागीय प्रमुख सदस्य तथा जनशक्ति व्यवस्थापन सम्बन्धी विभागका विभागीय प्रमुख सदस्य सचिव हुनेछन् ।समितिमा आवश्यकता अनुसार आमन्त्रण गरिने विशेषज्ञ सहित बढीमा ५ जनासम्म सदस्य हुन सक्नेछन् ।

समितिको काम कर्तव्य र उत्तरदायित्व

(क) संस्थाको "पारिश्रमिक निर्धारण नीति" तर्जुमा गर्न सञ्चालक समितिलाई आवश्यक सहयोग गर्ने ।

(ख) समितिले समय समयमा सम्पूर्ण कर्मचारीहरुको पारिश्रमिक संरचनाको अध्ययन तथा विश्लेषण गर्ने र बजारको पारिश्रमिक संरचनामा आएको परिवर्तनले लघुवित्त वित्तीय संस्थामा पार्ने प्रभावका सम्बन्धमा नियमित रुपले अध्ययन गरी सञ्चालक समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्ने ।

(ग) संस्थाको "पारिश्रमिक निर्धारण नीति" बमोजिम प्रचलित कानुन तथा नीति निर्देशनमा उल्लिखित व्यवस्थाहरुको पालना हुने गरी प्रमुख कार्यकारी अधिकृत लगायत सम्पूर्ण कर्मचारीहरुको पारिश्रमिक वृद्धि गर्नु पर्ने देखिएमा सोको आधारहरु सहित सञ्चालक समितिमा सिफारिश गर्ने ।

(घ) संस्थाका कर्मचारीहरुले सम्पादन गर्नु पर्ने कार्य विवरण, लक्ष्य र प्रगति मूल्याङ्कनका परिसूचकहरु समेत विकास गरी सो बमोजिम निजहरुको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन प्रणालीको पुनरावलोकन गर्ने ।

(ङ) जनशक्ति व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरु भर्ना, छनौट, नियुक्ति, पदस्थापना, सरुवा, बढुवा, वृत्ति विकास, कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन, पुरस्कार तथा सजाय र श्रम सम्बन्ध सम्बन्धी योजना, नीति तथा मापदण्डहरु तयार गरी सञ्चालक समिति समक्ष पेश गर्ने ।

(च) कर्मचारी नीति तथा कार्यरत कर्मचारी संरचनाको समीक्षा गर्ने र Succession Planning तयार गरी स्वीकृतिका लागि सञ्चालक समिति समक्ष सिफारिश गर्ने ।

(४) जोखिम व्यवस्थापन समिति सम्बन्धी व्यवस्था

सञ्चालक समितिले एक जना गैरकार्यकारी सञ्चालकको संयोजकत्वमा एउटा जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्नु पर्नेछ । समितिको सदस्यहरु मध्ये सञ्चालन (अपरेसन) विभागका विभागीय प्रमुख सदस्य र कर्जा विभागका विभागीय प्रमुख वा जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने अलग्गै इकाई भएमा सोको प्रमुख सदस्य-सचिव हुनेछ । लेखापरीक्षण समितिका संयोजक जोखिम व्यवस्थापन समितिको पदेन सदस्य हुनेछ । समितिमा आवश्यकता अनुसार आमन्त्रण गरिने विशेषज्ञ सहित बढीमा ५ जनासम्म सदस्य हुन सक्नेछन् । समितिको बैठक ३ महिनामा कम्तीमा एक पटक बस्नु पर्नेछ ।

समितिको काम कर्तव्य र उत्तरदायित्व

(क) विद्यमान जोखिम पहिचान तथा व्यवस्थापन प्रणालीको पर्याप्तता र उपयुक्तता सम्बन्धमा सञ्चालक समितिलाई जानकारी गराउने र उपयुक्त प्रणालीको विकासका लागि सुझाव दिने ।

(ख) व्यवसायिक गतिविधिमा निहित जोखिमको स्तर, जोखिम बहन क्षमता, जोखिम व्यवस्थापनको लागिविकास गरेको रणनीति, नीतिगत व्यवस्था र मार्गदर्शनको नियमित पुनरावलोकन गरी सोको पर्याप्तताका सम्बन्धमा सञ्चालक समितिमा सुझाव पेश गर्ने ।

(ग) व्यवस्थापनबाट नियमित रुपमा जोखिम व्यवस्थापन प्रतिवेदन लिई जोखिमको आंकलन, मूल्याङ्कन, नियन्त्रण तथा अनुगमन के-कसरी भइरहेको छ सो सम्बन्धमा छलफल गर्ने र सञ्चालक समितिमा आवश्यक सुझाव पेश गर्ने ।

(घ) जोखिम सम्पत्ति अनुसार पुंजीको पर्याप्तता, व्यवसायिक रणनीति अनुरुप नीतिगत व्यवस्थाको पर्याप्तता, संस्थाले लिन सक्ने अधिकतम जोखिम सम्बन्धमा नियमित रुपमा छलफल तथा विश्लेषण गरी सञ्चालक समितिलाई आवश्यक राय, सुझाव दिने ।

(ङ) जोखिम व्यवस्थापनका लागि नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी गरिएका निर्देशन/मार्गनिर्देशन, संस्थाले निर्धारण गरेका आन्तरिक सीमा, उपयुक्त प्रचलन अनुरुप आवश्यक नीति एवम् संरचना विकास गर्नका लागि सञ्चालक समितिलाई सुझाव दिने ।

(च) सञ्चालक समितिबाट भएको अख्तियार प्रत्यायोजनको सीमा तथा औचित्यता विश्लेषण गरी सञ्चालक समितिमा आवश्यक सुझाव सहितको प्रतिवेदन पेश गर्ने ।

(छ) संस्थाको सम्पत्ति संरचना, ती सम्पत्तिहरु परिचालनको अवस्था, त्यसबाट प्राप्त गर्न सकिने आय, सम्पत्तिहरुको गुणस्तरमा हुने वृद्धि/ह्रास र सम्पत्ति दायित्व समिति (ALCO) बाट भएका कार्यहरुको सम्बन्धमा त्रैमासिक रुपमा विश्लेषण/समीक्षा गरी सञ्चालक समितिमा प्रतिवेदन पेश गर्ने ।

(ज) अर्थतन्त्रको कुनै क्षेत्रमा उत्पन्न हुने समस्या वा परिवर्तनले संस्थाको वित्तीय अवस्थामा पार्न सक्ने असरको सम्बन्धमा अध्ययन गरी सोको निराकरणको लागि के-कस्तो नीति अवलम्बन गर्नु पर्ने हो आवश्यक सुझाव सहित सञ्चालक समितिमा प्रतिवेदन पेश गर्ने ।

(५) सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुगमन समिति सम्बन्धी व्यवस्था

सञ्चालक समितिले एक जना गैरकार्यकारी सञ्चालकको संयोजकत्वमा एउटा सम्पत्ति शुद्धीकरण समिति गठन गर्नु पर्नेछ । समितिको सदस्यहरु मध्ये कर्जा विभागका विभागीय प्रमुख सदस्य र सञ्चालन (अपरेसन) वा अनुपालना विभागका विभागीय प्रमुख सदस्य-सचिव हुनेछ । संस्थाको प्रमुख कार्यकारी अधिकृत समितिको पदेन सदस्य हुनेछ । समितिमा आवश्यकता अनुसार आमन्त्रण गरिने विशेषज्ञ सहित

बढीमा ५ जनासम्म सदस्य हुन सक्नेछन् । समितिको बैठक कम्तीमा तीन महिनामा एक पटक बस्नु पर्नेछ ।

समितिको काम, कर्तव्य र उत्तरदायित्व

(क) सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ ले तोके बमोजिमको सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ) निवारण सम्बन्धी लघुवित्त वित्तीय संस्थाको नीति तथा कार्यविधि तर्जुमा गरी स्वीकृतिका लागि सञ्चालक समिति समक्ष पेश गर्ने ।

(ख) संस्थाको कार्यप्रकृति बमोजिमको ग्राहक स्वीकार प्रक्रिया, ग्राहकको परिचय गर्ने प्रक्रिया, ग्राहकको कारोबारको अनुगमन गर्ने प्रक्रिया र जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रक्रिया जस्ता विषयमा केन्द्रित भई आफ्नो ग्राहक पहिचान (Know Your Customers) कार्यविधि तयार गरी स्वीकृतिका लागि सञ्चालक समिति समक्ष पेश गर्ने ।

(ग) सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ को दफा २९ ङ को उपदफा (३) बमोजिम नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालयले प्रकाशित गर्ने सूची नियमित अध्ययन गरी सो सूचीको जानकारी सञ्चालक समितिलाई गराउने ।

(घ) सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ र सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण नियमावली, २०७३ ले तोके बमोजिम संस्थाले सम्पादन गर्नु पर्ने अन्य कार्यहरुको अनुगमन गर्ने ।

(ङ) सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी कृलाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धमा प्रचलित ऐन, कानुन तथा निर्देशनको व्यवस्था लघुवित्त वित्तीय संस्थामा पालना भए/नभएको अनुगमन गर्ने ।

(च) व्यवस्थापनबाट देहाय बमोजिमको प्रतिवेदन/विवरण लिई छलफल गर्ने र आवश्यकता अनुसार सञ्चालक समितिलाई सुझाव दिने ।

१) AML/CFT को जोखिम व्यवस्थापन सम्वन्धी प्रतिवेदन ।

२) ग्राहक पहिचानको अद्यावधिक स्थिति, ग्राहक पहिचान पद्धति (CDD) को विवरण, PEPs को विवरण तथा यसलाई छिटो, छरितो र सुचना प्रविधिको प्रयोग मार्फत थप प्रभावकारी वनाउन भविष्यमा अवलम्बन गर्नुपर्ने नीतिगत, प्रकृयागत र संस्थागत सुधारका कार्यहरुको विवरण ।

३) आन्तरिक लेखापरीक्षण, बाह्य लेखापरीक्षण र यस बैंकको निरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लिखित सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी कैफियतहरु उपर समीक्षा तथा सो सम्बन्धमा नीतिगत एवम् प्रक्रियागत सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरुको विस्तृत विवरण ।

(छ) राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी भएको विषयहरु/घटनाहरु र त्यसबाटसंस्थालाई पर्न सक्ने असरहरुको विश्लेषण गरी जोखिम व्यवस्थापन गर्न के कस्तो नीतिगत व्यवस्था गर्नुपर्ने हो सो सम्बन्धमा आवश्यक सुझाव सञ्चालक समिति समक्ष पेश गर्ने ।

(ज) सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी आन्तरिक नीतिगत व्यवस्था र मार्गदर्शनको नियमित पुनरावलोकन गरी सोको पर्याप्तताका सम्बन्धमा सञ्चालक समितिमा सुझाव पेश गर्ने ।

(झ) सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी नियन्त्रण सम्बन्धमा वित्तीय जानकारी इकाई र यस बैंकले तोके बमोजिमको माध्यमवाट नियमित रुपमा सम्बन्धित निकायहरुमा पेश गर्नुपर्ने विवरण तथा प्रतिवेदनहरु तोकिए बमोजिम पेश गरे/नगरेको सम्बन्धमा समितिले सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ४४क मा उल्लेखित प्रावधान प्रतिकुल नहुने गरी छलफल गर्ने ।

(६) कर्मचारी छनौट, सरुवा, बढुवा, पदस्थापन तथा मुल्यांकन सम्बन्धमा देहायबमोजिम हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ :

अ) शाखा व्यवस्थापक वा सोभन्दा माथि को कर्मचारी भर्ना गर्दा उक्त कर्मचारीको विगतको पृष्ठभूमि विश्लेषण गरेर मात्र नियुक्त गर्नुपर्ने तथा निश्चित तालिम एवं कार्यानुभवका आधारमा मात्र पदोन्नति र जिम्मेवारी दिनुपर्ने ।

आ) Know your employee को प्रयोग सम्बन्धी व्यवस्था गर्नुपर्ने ।

इ) कर्मचारीको छनौट, सरुवा, बढुवा तथा पदस्थापन गर्दा तालिम लगायत सम्बन्धित सर्टिफिकेशन कोर्स (Certification Courses) लिएको भए त्यस्तो विशेष योग्यतालाई समेत आधारको रुपमा लिनुपर्ने ।

ई) संस्थाले व्यवस्थापकीय तहका कर्मचारीहरूलाई स्पष्ट कार्यविवरण उपलब्ध गराउनुपर्ने र त्यसको मूल्याङ्कन समय समयमा गर्नुपर्ने ।

७. कर्जा/सापटी प्रदान गर्न बन्देज सम्बन्धी व्यवस्था

(क) सञ्चालक तथा सञ्चालकसँग सम्बन्धित देहाय बमोजिमका व्यक्ति तथा संस्थालाई कर्जा/सापटी प्रदान गर्न बन्देज गरिएको छ :-

(१) सञ्चालक र निजको एकाघर परिवारका सदस्यलाई,

(२) सञ्चालक वा निजको एकाघर परिवारका सदस्य व्यवस्थापक, साझेदार, एजेन्ट वा जमानतकर्ता भएको वा निजको प्रत्यक्ष वित्तीय स्वार्थ भएको व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थालाई,

(३) सञ्चालक वा निजका एकाघर परिवारका सदस्यले १० प्रतिशतभन्दा बढी शेयर लिएको फर्म, कम्पनीलाई र संस्थालाई,

(४) सञ्चालक वा निजका एकाघर परिवारका सदस्य जमानत बसेको व्यक्ति, फर्म कम्पनीलाई वा संस्थालाई ।

(ख) शेयरधनी, कार्यकारी प्रमुख, लेखापरीक्षक, कर्मचारी र निजहरुसँग सम्बन्धितलाई कर्जा/सापटी प्रदान गर्न बन्देज गरिएको सम्बन्धमा :-

(१) संस्थापक शेयरधनी, १ प्रतिशत वा सोभन्दा बढी शेयर लिएका व्यक्ति/फर्म/कम्पनी/संस्था, कार्यकारी प्रमुख, बहालवाला लेखापरीक्षक तथा कर्मचारी वा त्यस्ता व्यक्तिको परिवारका सदस्य वा सञ्चालक मनोनित वा नियुक्ति गर्ने अधिकार पाएका फर्म, कम्पनी वा संस्थालाई कर्जा/सापटी प्रदान गर्न पाइने छैन । तर विगतमा कुल जारी पुंजीको १ प्रतिशतभन्दा कम शेयर धारण गरेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाका संस्थापक वा संस्थापक समूहका शेयरधनीलाई प्रदान भएको कर्जा सापटीको विस्तृत विवरण वार्षिक वित्तीय विवरणमा खुलाउनु पर्नेछ ।

(२) बिक्री भएको शेयरको १ प्रतिशतभन्दा बढी शेयर लिएको शेयरधनी र संस्थाका कर्मचारी साझेदार भएको वा जमानत बसेको वा अन्य किसिमको वित्तीय स्वार्थ भएको व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थालाई कर्जा/सापटी प्रदान गर्न पाइने छैन ।

(३) यस बैंकले निर्देशन दिएकोमा बाहेक संस्थाका शेयरधनी र कर्मचारीले १० प्रतिशतभन्दा बढी शेयर लिई मताधिकार लिएको फर्म, कम्पनी वा संस्थालाई कर्जा/सापटी प्रदान गर्न पाइने छैन ।

(ग) उपबुँदा नं. (क) तथा (ख) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कार्यकारी प्रमुखको हकमा सम्झौतापत्रमा उल्लेख भए बमोजिम र संस्थाका कर्मचारीहरुलाई संस्थाको कर्मचारी सेवा विनियमावली अनुसार सुविधायुक्त सापटी प्रदान गर्न यो निर्देशनले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

उपर्युक्त व्यवस्थाका अतिरिक्त सरकारको घोषित उद्देश्य पुरा गर्न स्थापना भएका विकासमूलक संस्था वा कम्पनीलाई कर्जा प्रदान गर्न यस बैंकले छुट दिन सक्नेछ ।

(घ) यस बैंकबाट थोक कर्जा मात्र कारोबार गर्ने इजाजतपत्र पाएका संस्थाको संस्थागत संस्थापक शेयरधनीहरुलाई सोही संस्थाबाट थोक कर्जा प्रवाह गर्न छुट प्रदान गरिएको छ । यस्तो ऋणी संस्थाबाट थोक कर्जा कारोबार गर्ने संस्थाको सञ्चालक समितिमा प्रतिनिधित्व भएको अवस्थामा समेत थोक कर्जा प्रवाह गर्न बाधा पर्ने छैन ।

८. आचारसंहिता तथा सुशासन सम्बन्धी व्यवस्था

(१) लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको समेत सुशासन कायम गर्ने कार्यमा भूमिका रहेको हुँदा सुशासन ऐनको भावना अनुसार आ-आफ्नो संस्थामा आचारसंहिता निर्माण गरी लागु गर्नु पर्नेछ ।

(२) आ-आफ्नो संस्थामा सुशासनको स्थितिबारे मासिक रुपमा अनुगमन गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(३) **लघुवित्त वित्तीय संस्थाले वार्षिक रुपमा संस्थागत सुशासन प्रतिवेदन (Corporate Governance Report) तयार गरी सार्वजनिक जानकारीको लागि आफ्नो वेबसाइटमा राख्नुपर्नेछ ।**

९. स्व:घोषणा सम्बन्धी व्यवस्था

(क) इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाका सञ्चालकले आफ्नो बारेको स्वघोषणा (Self Declaration) गरे/गराएको विवरण (संलग्न अनुसूची घ ६.१ र अनुसूची घ ६.३ बमोजिम) सहितको जानकारी सञ्चालक निर्वाचित वा नियुक्ति भएको ७ दिनभित्र संस्थामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(ख) संस्थाले आफ्नो सञ्चालकहरुको तीन पुस्ते सहितको लगत विवरण (संलग्न अनुसूची घ ६.२ बमोजिम) **तथा सञ्चालकहरुको एकाघर परिवारको विवरण** तयार गरी अद्यावधिक गरी राख्नुपर्नेछ ।

१०. संस्थाको नियमावलीमा तोकिए बमोजिम सञ्चालक समितिको अध्यक्ष, सञ्चालक, वैकल्पिक सञ्चालक बैठकमा उपस्थित भए बापत पाउने बैठक भत्ता, सञ्चालक कार्यकारी भई कार्य गरेमा पारिश्रमिक समेत र टेलिफोन, मोवाइल तथा पत्रपत्रिका खर्च एवम् संस्थाको काममा स्वदेश र विदेशमा भ्रमण गर्दा लाग्ने खर्च जस्ता अन्य सुविधा बाहेक गैर-कार्यकारी अध्यक्ष तथा अन्य सञ्चालकहरुले व्यक्तिगत फाइदा हुने आर्थिक र गैर-आर्थिक कुनै पनि प्रकृतिका सुविधा लिन पाइने छैन । यसरी आर्थिक र गैर-आर्थिक सुविधा लिएको खण्डमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा २३ को उपदफा (१) को व्यवस्था उल्लंघन गरेको मानी सम्बन्धित सञ्चालकबाट असुलउपर गरिनेछ ।

११. संस्थाले वित्तीय कारोबार गर्ने इजाजतपत्रप्राप्त नगरेसम्म संस्थाको सञ्चालक र/वा प्रबन्ध सञ्चालकले वित्तीय कारोबार गर्ने इजाजतपत्रप्राप्त नगरेसम्म कुनै पारिश्रमिक, भत्ता तथा अन्य आर्थिक सुविधा लिन पाइने छैन । संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई सञ्चालक समितिले निर्णय गरे बमोजिमको पारिश्रमिक उपलब्ध गराउन भने यस व्यवस्थाले बाधा पर्ने छैन । इजाजतपत्रप्राप्त गरी सकेका तर सर्वसाधारणमा सार्वजनिक शेयर निष्काशन गरिनसकेको संस्थाको सञ्चालक, प्रबन्ध सञ्चालक, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत तथा प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको निकटतम तल्लो वरियताको अधिकारीले प्राप्त गर्ने पारिश्रमिक, भत्ता तथा अन्य आर्थिक सुविधा संस्थाको संचालक समितिमा सर्वसाधारण शेयरधनीको प्रतिनिधित्व नभएसम्म वृद्धि गर्न पाइने छैन ।

१२. अख्तियार प्राप्त निकायले विपक्षी बनाई मुद्दा दायर गरेको व्यक्ति तथा निज सहभागी भएको साझेदारी फर्म, कम्पनी तथा संस्थालाई लेखापरीक्षक नियुक्त गर्न पाइने छैन ।

तर, उक्त मुद्दाबाट सफाई पाएको आधिकारिक पत्र प्राप्त भए पछि निजलाई लेखापरीक्षकमा नियुक्त गर्न बाधा पर्ने छैन । मुद्दा दायर हुनु अघि नै संस्थाको साधारण सभाबाट लेखापरीक्षक नियुक्ति भैसकेको खण्डमा निर्धारित काम सम्पन्न गर्न यस व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन ।

१३. संस्थाको एक प्रतिशत वा सो भन्दा बढी सेयर धारण गरेका सेयरधनी वा निजको व्यक्तिगत वा साझेदारी फर्मले लेखापरीक्षण गरेको फर्म/कम्पनी/संस्थालाई सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाले ऋण प्रदान गर्न पाइने छैन ।

१४. संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व सम्बन्धमा

संस्थाले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व सम्बन्धी कार्यमा थप क्रियाशील हुन वार्षिक खुद मुनाफाको कम्तीमा १ प्रतिशत छुट्टयाई संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ। साथै, वार्षिक १५ प्रतिशतभन्दा बढी लाभांश (नगद वा बोनस) वितरणको प्रस्ताव गरेमा १५ प्रतिशतभन्दा माथिको प्रस्तावित लाभांशको १० प्रतिशतले हुने रकम संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कोषमा थप जम्मा गर्नु पर्नेछ । सो कोषमा जम्मा भएको रकम निम्नानुसार हुने गरी अर्को आर्थिक वर्षमा खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(क) संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कोषबाट देहायका क्षेत्रहरुमा खर्च गर्न सकिनेछ :

(१) सामाजिक परियोजनाहरुमा हुने खर्च : शिक्षा, स्वास्थ्य, दैवी प्रकोप व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण (फोहोर मैला संकलन गर्ने फोहरदानी (Dustbin/Container) आदि), सांस्कृतिक प्रबर्द्धन, दुर्गम क्षेत्रमा पूर्वाधार सुधार, सामाजिक रुपले पिछडिएका वर्गको आय आर्जन क्षमता अभिबृद्धि, वित्तीय साक्षरता, ग्राहक संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम, यात्रु प्रतिक्षालय निर्माण, सडक बत्ती, सार्वजनिक शौचालय निर्माण जस्ता सामाजिक कार्य आदिमा गर्ने प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष खर्च । परियोजना छनौट गर्दा सम्बन्धित क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका विशिष्टिकृत संस्थाबाट सार्वजनिक सूचना मार्फत् प्रस्ताव माग गरी छनौट गर्नु पर्नेछ ।

(२) वित्तीय साक्षरता : बैंक तथा वित्तीय संस्थाले वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी विविध कार्यक्रम तथा लक्षित तालिमहरु सञ्चालन गरी महिला तथा सामाजिक रुपले पिछडिएका वर्गलाई वित्तीय सेवा सम्बन्धमा साक्षर बनाई वित्तीय सेवाप्रतिको पहुँच अभिबृद्धिका लागि सामाजिक उत्तरदायित्व कोषको ५ प्रतिशत रकम खर्च गर्नु पर्नेछ ।

(३) प्रत्यक्ष अनुदान खर्च : राष्ट्रिय महत्वका आविष्कार केन्द्र, मानव सेवा जस्ता परोपकारी कार्य गर्ने एवं अति विपन्न वर्गका लागि शिक्षा तथा स्वास्थ्यमा क्रियाशील संस्थालाई लघुवित्त वित्तीय संस्थाले प्रदान गरेको रकम । सम्बन्धित संस्थाले प्राप्त गरेको उक्त रकम जीवन रक्षा, सार्वजनिक हितवा परोपकारी कार्यमा खर्च भएको प्रमाणित विवरण लघुवित्त वित्तीय संस्थाले प्राप्त गरी अद्यावधिक गरी राख्नुपर्नेछ ।

(४) दिगो विकास लक्ष्य: नेपालको दिगो विकास लक्ष्य, २०१६-२०३० (Sustainable Development Goals, 2016-2030) ले पहिचान गरेका १७ वटा क्षेत्रहरुमा तोकिएका लक्ष्यहरुको प्राप्तिमा सहयोग हुने गरी गरिने अन्य प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष खर्चहरु ।

(५) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरुका लागि Child Day Care Centre को व्यवस्था गर्दा लाग्ने खर्च ।

(६) व्यवसायिक रुपमा स्थापना भएका वाहेकका अनाथालय, बालमन्दिर र वृद्धाश्रमलाई दिइएको अनुदान तथा गरिएका खर्चहरु ।

(७) महामारीको हालको विषम परिस्थितिलाई दृष्टिगत गरी संस्थाले अक्सिजन सिलिण्डर, अक्सिजन कन्सन्ट्रेटर, जीवन रक्षक भ्याक्सिन, औषधी आदिको सहज आपूर्तिको लागि प्रत्यक्ष रुपमा गरेको खर्च एवं संस्थामा कार्यरत कर्मचारीको लागि कोभिड-१९ जस्ता महामारीजन्य रोगबाट सुरक्षित राख्न, रोकथाम गर्न तथा उपचार गर्दा लाग्ने (वास्तविक बिल बमोजिमको) खर्च ।

(ख) संस्थाको ब्राण्ड प्रवर्द्धन हुने गरी गरिने खर्च यस कोषबाट व्यहोर्न पाइने छैन । तर, संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वमा गरेको खर्चमा संस्थाको नाम सौजन्यको रुपमा उल्लेख गर्न भने बाधा पुगेको मानिने छैन ।

(ग) संस्थाले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वमा खर्च गर्दा एकै भौगोलिक क्षेत्र तथा विषय (जस्तैः शिक्षा, स्वास्थ्य आदि) मा मात्र सीमित नभई आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्रका भौगोलिक क्षेत्रमा जीवन रक्षा, सार्वजनिक हित तथा परोपकारी कार्यलाई प्राथमिकतामा राखी न्यायोचित ढङ्गले खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(घ) सञ्चालक समितिका सदस्यहरुलाई व्यक्तिगत तथा राजनैतिक लाभ हुने गरी खर्च गर्न पाइने छैन ।

(ङ) सञ्चालक समितिले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वका लागि यस व्यवस्था अनुसार पहिचान हुने क्षेत्रहरु, सो क्षेत्रमा खर्चका लागि प्राप्त हुने प्रस्ताव मूल्याङ्कन गर्ने प्रक्रिया, कोषको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन प्रक्रिया लगायतका विषयहरु समेटी छुट्टै कार्यविधि बनाई लागु गर्नु पर्नेछ ।

(च) संस्थाले यस्तो कोषको व्यवस्था तथा सोबाट भएको खर्च सम्बन्धी जानकारी आफ्नो वार्षिक वित्तीय विवरणको लेखा सम्बन्धी टिप्पणी अन्तर्गत खुलाउनु पर्नेछ ।

१५. सम्पत्ति विवरण तथा स्वघोषणा सम्बन्धी व्यवस्था

संस्थाले आफ्ना सञ्चालक, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत तथा अधिकृत स्तरका कर्मचारीहरु र निजका परिवारको नाममा रहेको चलअचल सम्पत्ति र बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट लिएको ऋणको विवरण हरेक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ३५ दिनभित्र अद्यावधिक गरी राख्नुपर्नेछ । साथै, इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले प्रमुख कार्यकारी अधिकृत तथा अधिकृत स्तरका कर्मचारीहरु नियुक्ति गर्दा सम्बन्धित व्यक्तिसँग यस निर्देशनको अनुसूची नं. घ ६.३ बमोजिमको स्वघोषण गराउनु पर्नेछ ।

१६. संघीय संरचना बमोजिमको स्थानीय, प्रादेशिक वा संघीय तहको पदाधिकारीमा निर्वाचित व्यक्तिहरु यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा सञ्चालक रहँदा संस्थागत सुशासनको पक्ष कमजोर हुने हुँदा त्यस्ता पदाधिकारीहरुले पदमा बहाल रहुञ्जेल बैंक तथा वित्तीय संस्थाको सञ्चालक समितिमा प्रतिनिधित्व गर्न पाउने छैनन् ।

१७. सञ्चालक समितिका सदस्य र प्रमुख कार्यकारी अधिकृतहरुको नियुक्ति सम्बन्धमा देहायबमोजिमको नीतिगत व्यवस्था गरिएको छ :

१) कुनै एउटा इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा संचालक रहेको व्यक्ति प्रचलित व्यवस्थाको अधीनमा रही कार्यकाल थप भएको अवस्थामा वाहेक संचालक पदवाट जुनसुकै कारणवाट हटेमा कम्तीमा ६ महिनाको समय व्यतित नभई यस बैंकवाट इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा संचालक लगायत अन्य कुनै पनि हैसियतमा कार्य गर्न पाउने छैन ।

२) कुनै संचालक आफ्नो पदावधि समाप्त नहुँदै जुनसुकै कारणवाट हटेमा त्यस्तो व्यक्ति पुनः सोही कार्यकालभित्र सोही संस्थाको संचालक पदमा निर्वाचित वा मनोनित हुन पाउने छैन ।

३) लघुवित्त वित्तीय संस्थामा कार्यरत प्रमुख कार्यकारी अधिकृत प्रचलित व्यवस्थाको अधीनमा रही पुनर्नियुक्ति पाएको अवस्थामा वाहेक जुनसुकै कारणले आफ्नो सेवाबाट निवृत्त भएपछि कम्तीमा ६ महिनाको अवधि व्यतित नभई कुनैपनि इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा प्रमुख कार्यकारी अधिकृतलगायत कुनै पनि हैसियतमा

काम गर्न पाउने छैन । साथै, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत जुनसुकै कारणवाट हटेमा त्यस्तो व्यक्ति पुनः सोही कार्यकाल वा ६ महिनामध्ये जुन बढी हुन्छ सो अवधि व्यतित नभई सोही संस्थामा संचालक लगायत अन्य कुनै पनि हैसियतमा कार्य गर्न पाउने छैन ।

१८. संस्थाले पुरस्कार वा सम्मान ग्रहण गर्ने, संस्थाका संचालक समितिका अध्यक्ष, सदस्य र प्रमुख कार्यकारी अधिकृतले विदेश भ्रमण गर्ने सम्बन्धमा देहाय वमोजिमको नीतिगत व्यवस्था गरिएको छ ।

१) पुरस्कार वा सम्मान ग्रहण गर्ने सम्बन्धमा:

(क) संस्थाले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा आर्थिक सहायता, चन्दा वा अन्य कुनै पनि प्रकारको शुल्क वा वित्तीय योगदान गरेको आधारमा मात्र सोको प्रतिफल स्वरुप कुनै पनि विदेशी निकायबाट पुरस्कार वा सम्मान ग्रहण गर्न पाइने छैन ।

(ख) कुनै पनि विदेशी निकायबाट पुरस्कार वा सम्मान ग्रहण गर्नु पर्दा यस बैंकको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ । यसरी स्वीकृति लिदा पुरस्कार वा सम्मान प्रदान गर्ने विदेशी निकायको वैधानिक हैसियत एवम् आधिकारिकता पुष्टी हुने कागजात समेत सम्बन्धित इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले यस बैंक समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ ।

(ग) पुरस्कार वा सम्मान ग्रहण गर्ने प्रयोजनार्थ भ्रमण गर्ने बैंकका पदाधिकारीको भ्रमण लगायतको खर्च मितव्ययी हुनुपर्नेछ ।

२) संस्थाका संचालक समितिका अध्यक्ष, सदस्य र प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको विदेश भ्रमण सम्बन्धी व्यवस्थालाई थप व्यवस्थित बनाउन सम्बन्धित इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाले यस सम्बन्धी कार्यविधि बनाइ लागू गर्नुपर्नेछ र त्यस्तो कार्यविधिमा अन्य आवश्यक विषयहरुका अतिरिक्त देहाय बमोजिमको व्यवस्था कायम गरेको हुनुपर्नेछ ।

(क) भ्रमणको उद्देश्य, उपयोगिता लगायतका पक्षहरुमा सम्बन्धित संस्थाको संचालक समितिबाट निर्णय भएको हुनुपर्नेछ ।

(ख) संस्थाका संचालक समितिका अध्यक्ष, सदस्य र प्रमुख कार्यकारी अधिकृत संस्थाको कामसँग सम्बन्धित विषयमा विदेश भ्रमणमा जानु पर्दा भ्रमण गरिने मुलुक, भ्रमणमा जाने पदाधिकारीको नाम, भ्रमण अवधि, भ्रमणको विषय, भ्रमण गर्दा लाग्ने खर्च एवम् सम्बन्धित इजाजतपत्रप्राप्त संस्थालाई हुने लाभ समेतको विश्लेषण गर्नुपर्नेछ ।

(ग) विदेश भ्रमण कार्यक्रम मितव्ययी हुने गरी सम्पन्न गर्नुपर्नेछ ।

(घ) विदेश भ्रमणबाट फर्केको १५ दिनभित्र सोको प्रतिवेदन तयार गरी संस्थामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

१९. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. ६/०७९ मा भएको संस्थागत सुशासन सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. ७/०८१

सुपरिवेक्षकीय निर्देशन लागु गर्ने कार्य तालिका सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाको निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षणको क्रममा दिइएको निर्देशनहरुलाई देहाय बमोजिम लागू गर्न/गराउन नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. स्थलगत निरीक्षण प्रतिवेदन प्राप्त भएको मितिले बढीमा ३० दिनभित्र इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको सञ्चालक समितिले उक्त प्रतिवेदनमा उल्लिखित कैफियतहरुको सुधार तथा दिएका निर्देशनहरुको पालना गरी सो निरीक्षण प्रतिवेदनमा उठाइएका बुँदाहरुको सुधारको स्थिति सहितको प्रतिक्रिया यस बैंकको लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ । तोकिएको समयभित्र आवश्यक सुधार गरी प्रतिक्रिया पठाउन नसक्ने अवस्था भएमा संस्थाले लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागको स्वीकृति लिई थप भएको अवधिभित्र उक्त प्रतिवेदन यस बैंकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

२. निरीक्षण प्रतिवेदन मार्फत थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गर्ने निर्देशन प्राप्त भएमा चालु त्रैमासिक हिसावमा थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गरी सोको जानकारी यस बैंकमा दिनु पर्नेछ ।

३. निरीक्षण प्रतिवेदन मार्फत निर्देशन प्राप्त भएको मितिले तीस दिनभित्र संस्थाले तीन महिना वा सोभन्दा बढी अवधिले भाखा नाघेका कर्जाहरुको स्थिति सुधार्ने योजना बनाई यस बैंकको लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ । सो अवधिभित्र यस बैंकबाट निरीक्षण भई थप निर्देशन प्राप्त भएमा वर्गीकृत कर्जाहरुको रकम र वर्गीकरणमा आएको परिवर्तन समावेश भएको संशोधित योजना ३० दिनभित्र यस बैंकको उक्त विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

४. पुँजीकोष पर्याप्त नभएको अवस्थामा निरीक्षण प्रतिवेदन मार्फत निर्देशन प्राप्त भएको बढीमा ३५ दिनभित्र लघुवित्त वित्तीय संस्थाले पर्याप्त पुँजीकोष कायम राख्नको लागि देहायका विषयहरु समेत समावेश भएको लिखित पुँजी योजना यस बैंकको लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ :-

   (क) पर्याप्त पुँजीकोष कायम गर्नका लागि हाल र भविष्यमा आवश्यक पर्ने पुँजीको विवरण,

   (ख) वर्गीकृत तथा पुनःवर्गीकृत सम्पत्तिको विवरण,

   (ग) सञ्चित नाफाको अनुमानित रकम,

   (घ) यस सम्बन्धी निर्देशनमा व्यवस्था भए अनुसार भविष्यमा आवश्यक पर्ने पुँजी पुरा गर्न व्यवस्था गरिएको अतिरिक्त स्रोत र समय तालिका ।

५. संस्थाले विद्यमान नीति, नियम तथा कानुनी प्रावधानको दायराभित्र कार्य सम्पादन गरी आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीमा प्रभावकारीता ल्याउन सकिने गरी कार्यविधिको विकास गर्नु पर्नेछ। उक्त कार्यविधि अन्तर्गत कम्तिमा देहायका विषयहरु समावेश भएको हुनु पर्नेछ :-

   (क) संस्थाको यथार्थ अवस्थाको चित्रण गर्ने तथा सम्पत्ति सुरक्षित हुने गरी लघुवित्त वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापन तथा लेखा नियन्त्रण प्रणालीको समीक्षा सम्बन्धी कार्यविधि ।

   (ख) तथ्याङ्कको विश्वसनीयता जाँच गर्ने कार्यविधि ।

(ग) कर्जा प्रवाह, तरलता व्यवस्थापन, पुँजीकोषको पर्याप्तता, कर्मचारी, व्यवस्थापन सूचना प्रणालीका साथै लघु वित्तीय नियम कानुनहरुको पालना सम्बन्धी व्यवहार जाँचबुझ गर्ने कार्यविधि ।

(घ) सम्पत्तिको गुणस्तर समीक्षा कार्यविधि ।

(ङ) वित्तीय जोखिम व्यवस्थापन (तरलता, सम्पत्ति/दायित्व) को समीक्षा सम्बन्धी कार्यविधि ।

६. यस बैंकबाट संस्थाको कारोबार र प्रगति विवरण सम्बन्धमा निरन्तर रुपमा अनुगमन गरिने छ । यस बैंकले सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाको क्रियाकलाप, योजना, नीति तथा यस बैंकले दिएको निर्देशन कार्यान्वयनको अनुगमन गरी दिएको सुझाव सम्बन्धित संस्थाले कार्यान्वयन गर्नु गराउनु पर्नेछ । साथै यस बैंकले निर्देशन दिएको अवस्थामा अर्धवार्षिक प्रगति विवरण र निर्देशनको कार्यान्वयन स्थितिको प्रतिवेदन समेत तोकिएको अवधिभित्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

७. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. ७/०७९ मा भएको सुपरिवेक्षकीय निर्देशन लागु गर्ने कार्य तालिका सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. ८/०८१

लगानी सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाको वित्तीय स्रोतको लगानीका सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सरकारी सुरक्षणपत्र र नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्रमा लगानी गर्ने नीति तथा कार्यविधि सञ्चालक समितिबाट स्वीकृत गराएर मात्र लागू गर्नु पर्नेछ ।

२. लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले संगठित संस्थाको शेयर, डिबेञ्चर तथा सामूहिक लगानी कोषमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा लगानी गर्न पाइने छैन ।

तर, नेपाल राष्ट्र बैंकको काम कारबाही वा दायित्व पूरा गर्न सहयोग पुग्ने उद्देश्यले राष्ट्र बैंकको लगानी समेतमा स्थापित नेशनल बैंकिङ्ग इन्सटिच्युट, नेपाल क्लियरिङ्ग हाउस लि., कर्जा सूचना केन्द्र लि.लगायतका संस्थाहरुमा र नेपाल फिनसफ्ट कम्पनी लि. मा लगानी गर्न यस व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन ।

माथि उल्लिखित संगठित संस्थाबाहेकका संस्थाहरुको शेयर, डिबेञ्चर तथा सामूहिक लगानी कोषमा गरिएको लगानी रकमलाई पुँजीकोष गणना गर्दा प्राथमिक पुँजीबाट घटाउनु पर्नेछ ।

३. लघुवित्त वित्तीय संस्थाले निश्चित प्रयोजनका लागि स्थापित दीर्घकालीन कोषहरु बाहेकका रकम बैंक तथा वित्तीय संस्थामा ३ महिना भन्दा बढी अवधिको मुद्दती निक्षेपमा राख्न र नवीकरण गर्न पाइने छैन ।

४. लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सरकारी सुरक्षणपत्र, नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्रमा गरेको लगानी सम्बन्धी विवरण संलग्न निर्देशन फा.नं. घ ८.१ बमोजिम र संगठित संस्थाको शेयर तथा डिबेञ्चरमा गरेको लगानी विनिबेष नभएसम्म सो सम्बन्धी विवरण क्रमशः संलग्न निर्देशन घ ८.२ र घ ८.३ बमोजिम तयार गर्नु पर्नेछ । संगठित संस्थाको शेयरमा गरिएको लगानीलाई खरिद मूल्य वा बजार मूल्य जुन कम हुन्छ त्यसको आधारमा अर्धवार्षिक रुपमा मूल्याङ्कन गरी संस्थाको सम्पत्तिको रुपमा देखाउनु पर्नेछ । तर, शेयर तथा डिबेञ्चरको खरिद मूल्य भन्दा बजार मूल्य कम भएमा फरक पर्न आएको रकमलाई नाफा नोक्सान हिसाबमा खर्च लेखी लगानीमा "सम्भावित हानी बापत व्यवस्था" शीर्षकमा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

५. स्वप्रयोजनको लागि अचल सम्पत्ति खरिद/निर्माणको सम्बन्धमा

संस्थाले आफ्नो प्रयोजनको निमित्त आवश्यक परेमा बाहेक अचल सम्पत्ति खरिद गर्न गराउन हुँदैन । लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो प्रयोजनको निमित्त जग्गा, भवन वा दुवै आवश्यक परेमा देहायका शर्तहरुको अधिनमा रही खरिद वा निर्माण गर्न सक्नेछ ।

(क) संस्था संस्थापना गर्दाको सम्पूर्ण पूर्व सञ्चालन खर्च (Pre operating expenses) अपलेखन भइसकेको हुनुपर्नेछ ।

(ख) प्रबन्धपत्र/नियमावलीमा उल्लेख भए बमोजिमको शेयर सर्वसाधारणमा जारी गरिसकेपछिको पहिलो साधारण सभा सम्पन्न भएको हुनुपर्नेछ ।

(ग) विगत दुई वर्षदेखि निरन्तर खुद मुनाफामा सञ्चालन भएको र सञ्चित नोक्सानीमा नरहेको हुनुपर्नेछ ।

(घ) यस बैंकले जारी गरेको निर्देशन बमोजिम पुँजीकोष पर्याप्त रहेको हुनुपर्नेछ ।

(ङ) जग्गा, भवन वा दुवै खरिद तथा भवन निर्माण गर्दा प्रतिपटक आफ्नो प्राथमिक पुँजीको १५ प्रतिशतको सीमाभित्र रही गर्नुपर्ने छ ।

(च) खण्ड (क) देखि (ङ) सम्म उल्लिखित अवस्था पुरा नगरी जग्गा, भवन वा दुवै खरिद वा निर्माण गरेमा सो बराबरको रकम प्राथमिक पुँजीकोष गणना गर्दा घटाउनु पर्नेछ ।

(छ) जग्गा, भवन वा दुवै खरिद गरेको वा भवन निर्माण सम्पन्न भएको मितिबाट ३ वर्षसम्म आफ्नो प्रयोगमा नआएमा सो बराबरको रकम प्राथमिक पुँजीकोष गणना गर्दा घटाउनु पर्नेछ ।

(ज) त्यस्तो जग्गा, भवन वा दुवै आफ्नो प्रयोजनमा नआउने देखिएमा बिक्री गर्नुपर्ने छ ।

६. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. ८/०७९ मा भएको लगानी सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. ९/०८१

तथ्याङ्क विवरण सम्बन्धी व्यवस्था

देशको आर्थिक, मौद्रिक एवं बैकिङ गतिविधिको मूल्याङ्कन तथा विश्लेषण गर्नुका साथै इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको सुपरीवेक्षण गर्ने सन्दर्भमा बैंकिङ तथा वित्तीय तथ्याङ्कको महत्वपूर्ण भूमिका रहने हुँदा समयमै शुद्ध र यथार्थपरक तथ्याङ्क विवरण यस बैंकमा पेश गर्नुपर्ने सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहाय बमोजिम निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. संलग्न अनुसूची-घ ९.१ र घ ९.२ मा उल्लेखित विवरण सोही अनुसूचीमा तोकिएको अवधिभित्र तोकिएको ढाँचामा यस बैंकको रिपोर्टिङ्ग पोर्टलमा अपलोड गर्नु पर्नेछ ।

२. यस बैंकले माग गरेको खण्डमा उपरोक्त तथ्याङ्क विवरणको Hard Copy सम्बन्धित अधिकृतको सहिछाप गरी पठाउनु पर्नेछ ।

३. यस बैंकमा तथ्याङ्क पठाउने प्रयोजनका लागि एकजना छुट्टै पदाधिकारी तोकी निजको नाम, फोन नम्बर र इमेल ठेगाना यस बैंकको रिपोर्टिङ पोर्टलमा अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ । तथ्याङ्क विवरण पठाउंदा तोकिएको पदाधिकारीको नाम, फोन नम्बर र इमेल ठेगाना समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

४. संस्थाहरुले यस निर्देशन अनुरुप पठाउनु पर्ने तथ्याङ्क तोकिएको समय भित्र नपठाएमा वा बारम्बार गलत तथ्याङ्क पठाएमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्वन्धी ऐन,२०७३ को दफा १०० बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

५. यस बैंकमा कार्यान्वयनको चरणमा रहेको सुपरिवेक्षकीय सूचना प्रणाली (Supervisory Information System, SIS) को युजर आइडि प्राप्त गरेपछि विद्यमान व्यवस्थाको अलावा समानान्तर रुपमा सो प्रणालीमा समेत तोकिए बमोजिमका रिटर्नहरु तथा एडहक (ad hoc) तथ्याङ्क र विवरणहरु निर्धारित समयावधिभित्र यस बैंक समक्ष पठाउनु पर्नेछ ।

६. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट “घ” वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. ९/०७९ मा भएको तथ्याङ्क विवरण सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १०/०८१

संस्थापक सेयर नामसारी वा खरिद/बिक्री वा हक हस्तान्तरण सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक वा संस्थापक समूहको सेयर कुनै व्यक्ति वा संस्थालाई नामसारी वा खरिद/बिक्री वा हक हस्तान्तरण गर्ने सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. संस्थापक र संस्थापक समूहको शेयर लिएका व्यक्तिको मृत्यु भएमा वा प्रचलित कानुन बमोजिम पारिवारिक अंशबन्डा भएमा प्रचलित कानुनको रित पुऱ्याई निजहरुको हकदार वा निजहरुले इच्छाएको व्यक्तिको नाममा नामसारी गरी सो को १५ दिनभित्र यस बैंकलाई जानकारी दिनु पर्नेछ ।

२. संस्थापक तथा संस्थापक समूहको शेयर नामसारी वा बिक्री वा धितोबन्धक सम्बन्धमा

प्रचलित कानुनको अधीनमा रही संस्थापक तथा संस्थापक समूहको शेयर लिने व्यक्ति वा संस्थाले आफ्नो स्वामित्वमा रहेको शेयर देहाय बमोजिम रित पुऱ्याई नामसारी वा बिक्री गर्न सक्नेछन् :-

(क) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्ना शेयरधनीको शेयर खरिद/बिक्री वा नामसारी गर्नु पूर्व यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्नेछ । स्वीकृतिका लागि सञ्चालक समितिको सिफारिस सहित यस बैंकमा आवेदन गर्नुपर्ने छ ।

(ख) खण्ड (क) मा जुनसुकै व्यवस्था भएतापनि संस्थापक संस्थापक बीचमा शेयर खरिद/बिक्री भएमा प्रचलित कानुनको रित पुऱ्याई खरिद/बिक्री गरी सो को जानकारी १५ दिनभित्र यस बैंकलाई दिनु पर्नेछ । तर, चुक्तापुँजीको दुई (२) प्रतिशतभन्दा बढी हुनेगरी संस्थापक शेयर खरिद गर्न चाहेमा संस्थापक संस्थापक बीचमा शेयर खरिद/बिक्री गर्न वा हकप्रद शेयरको हक हस्तान्तरण गर्न यस बैंकको स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

(ग) मृत्यु भई वा प्रचलित कानुन बमोजिम पारिवारिक अंशबन्डा भई हक हस्तान्तरण भएको बाहेक अन्य अवस्थामा संस्थापकले आफ्नै समूहका संस्थापकलाई मात्र शेयर नामसारी वा बिक्री गर्नु पर्नेछ ।

(घ) खण्ड (ग) बमोजिम संस्थापक समूहमा शेयर नामसारी वा बिक्री हुन नसक्ने अवस्था भएमा मात्र अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई यस निर्देशनको अधीनमा रही शेयर नामसारी वा बिक्री गर्न सकिने छ । यसरी संस्थापक समूहको शेयर नामसारी वा खरिद गरी लिने व्यक्ति वा संस्था संस्थापक समूहमा नै समावेश हुनेछन् ।

(ङ) देहायको अवस्था भएको कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थालाई संस्थापकले आफ्नो स्वामित्वको शेयर नामसारी वा बिक्री गर्न पाउने छैनन् :-

(१) कर्जा सूचना केन्द्रको कालोसूचीमा परी सो सूचीबाट फुकुवा भएको मितिले कम्तीमा ३ वर्ष नपुगेको,

(२) सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाको आन्तरिक वा बाह्य लेखापरीक्षकमा नियुक्त रहेको,

(३) सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कानुनी वा अन्य सल्लाहकार पदमा बहाल रहेको,

(४) सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थासँग कुनै किसिमको ठेक्का पट्टामा हिस्सेदार रहेको,

(५) प्रचलित कानुन बमोजिम कर चुक्ता नगरेको वा स्थायी करदाता लेखा नम्वर नियमित नगरेको,

(६) कुनै इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको काम कारबाहीमा बेइमानी वा बदनियत गरेको कुरा अदालतबाट प्रमाणित भएको,

(७) धितोपत्र दलाल वा बजार निर्माता, सहकारी संस्था,

(८) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको चुक्तापुँजीको २५ प्रतिशत भन्दा कम शेयर लिएको शेयरधनीले थप शेयर नामसारी वा खरिद गरी लिंदा निजको स्वामित्वमा उक्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाको चुक्तापुँजीको २५ प्रतिशत भन्दा बढी शेयर स्वामित्व हुने अवस्था भएको, वा

(९) फर्म, कम्पनीको हकमा विगत २ वर्षदेखि सञ्चित मुनाफामा सञ्चालनमा नरहेको ।

(१०) बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ११ र १२ बमोजिम तोकिएको अवधि र शर्त पुरा नगरेको,

(११) शेयरको माग रकम चुक्ता/भुक्तानी नगरेको,

(१२) संस्थापक शेयर खरिद/बिक्री पछि कायम हुन आउने कुल संस्थापकहरुमध्ये एक तिहाई सदस्यहरु स्नातक वा सो सरहको योग्यता प्राप्त हुनुपर्नेमा सो अवस्था विद्यमान रहन नसक्ने देखिएको, वा

(१३) यस बैंकले समय समयमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक हुन तोकेको न्यूनतम योग्यता र अनुभव नभएको,

(१४) यस बैंकले तोकेको ढाँचा सहितको निवेदन पेश नगरेको,

(१५) प्रचलित कानुनले अयोग्य ठहर गरेको ।

(१६) प्रहरी प्रतिवेदनमा आपराधिक पृष्ठभूमि (Criminal Record) देखिएको व्यक्ति भए सजाय भुक्तान गरेको ५ वर्ष व्यतीत भई नसकेको ।

(च) संस्थाको संस्थापक वा संस्थापक समूहको शेयर खरिद गर्ने फर्म/कम्पनीको शेयर स्वामित्व कुनै पनि किसिमले हस्तान्तरण गर्नु अघि सो फर्म तथा कम्पनीले यस बैंकबाट स्वीकृति लिनु पर्नेछ । लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक वा संस्थापक समूहको शेयर खरिद गर्ने कम्पनीको शेयर अर्को कुनै कम्पनीले खरिद गरेको भएमा त्यस्तो कम्पनीको शेयर पनि कुनै पनि किसिमले हस्तान्तरण गर्नुअघि यस बैंकबाट स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(छ) संस्थाका संस्थापक/संस्थापक समूहको शेयर खरिद गर्दा खरिदकर्ताले तोकिएको ढाँचामा (बैंक/वित्तीय संस्था संस्थापना एवम् वित्तीय कारोबार गर्ने इजाजतपत्र सम्बन्धी नीतिगत एवम् प्रक्रियागत व्यवस्था: २०६३ को संशोधित अनुसूची ३ को बुँदा नं. १६ को विवरण) लगानी हुने रकमको आयस्रोत र सोको उपलब्धता सम्बन्धी अद्यावधिक विवरण अनिवार्य रूपमा पेश गर्नु पर्नेछ । सो को अभिलेख सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाले अद्यावधिक गरी राख्नु पर्ने तथा सो सम्बन्धी सम्पूर्ण अभिलेखको प्रतिलिपि यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभागमा समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।

(ज) इजाजतपत्रप्राप्तसंस्थाको चुक्ता पुँजीको दुई प्रतिशत भन्दा बढी शेयर लिएका संस्थापक शेयरधनीहरुको नाममा रहेको संस्थापक शेयर विद्यमान संस्थापक शेयरधनी बाहेकको अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई बिक्री गर्ने क्रममा खरिद गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले चुक्ता पुँजीको दुई प्रतिशत वा सोभन्दा कम संस्थापक सेयर धारण गर्ने अवस्था भएमा खरिद गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाको Fit & Proper Test बैंक/वित्तीय संस्था संस्थापना एवं वित्तीय कारोवार गर्ने इजाजतपत्र सम्बन्धी नीतिगत एवं प्रकृयागत व्यवस्था, २०६३ तथा यसै निर्देशनको बुँदा नं २(ङ) बमोजिम इजाजतपत्रप्राप्त संस्था स्वयंले गरी मापनका आधारहरु पूरा गरेको व्यहोराको सिफारिस सहित यस बैंक समक्ष स्वीकृति माग गर्नुपर्नेछ ।

(झ) संस्थाको २ प्रतिशत वा सो भन्दा बढी सेयर धारण गर्ने संस्थापक सेयरधनीले यस बैंकको स्वीकृति लिएर मात्र आफ्नो नामको सेयर यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त "क", "ख" र "ग" वर्गका बैंक तथा वित्तीय संस्थामा धितोबन्धक राख्न वा बिक्री गर्न सक्नेछन् ।

(ञ) बुँदा (झ) अनुसारको स्वीकृति माग गर्दा जुन संस्थाको सेयर धितो राखिने हो सो संस्थाले निजको सेयर स्वामित्व तथा धितो रहे नरहेको विवरण समेत पेश गरी स्वीकृति माग गर्नु पर्नेछ ।

३. संस्थापक वा संस्थापक समूहको शेयर नामसारी वा खरिद गरी लिने अन्य व्यक्ति वा संस्थाले बुँदा नं. १ र २ मा उल्लेख भएको प्रक्रिया नपुऱ्याई आफनो स्वामित्वको शेयर नामसारी वा बिक्री गर्न पाउने छैन ।

४. यस बैंकले संस्थापक समूहको शेयर नामसारी वा बिक्री गर्न स्वीकृति दिएको मितिले तीन महिनाभित्र आफ्नो स्वामित्वको शेयर नामसारी वा बिक्री गरी सक्नु पर्नेछ । सो अवधि पश्चात् संस्थापक समूहको शेयर बिक्री गर्न दिइएको स्वीकृति स्वतः रद्द हुनेछ ।

५. संस्थापक वा सो समूहको शेयर नामसारी वा खरिद गरी लिने व्यक्ति वा संस्थाले यस निर्देशन विपरित हुने गरी आफ्नो स्वामित्वमा रहेको शेयर नामसारी वा बिक्री गरेमा यसरी निर्देशन विपरित आफ्नो स्वामित्वमा रहेको शेयर नामसारी वा बिक्री गर्ने व्यक्ति वा संस्थाहरु निजहरुले आफ्नो स्वामित्वमा रहेको शेयर नामसारी वा बिक्री गरेको मितिले कम्तीमा ५ वर्षसम्म अर्को कुनै इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको संस्थापक हुन तथा कुनै पनि इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको सञ्चालक हुन योग्य हुने छैनन् ।

६. यस बैंकद्वारा जारी बैंक/वित्तीय संस्था संस्थापना एवम् वित्तीय कारोबार गर्ने इजाजतपत्र सम्बन्धी नीतिगत एवम् प्रक्रियागत व्यवस्था, २०६३ मा एक व्यक्ति वा संस्था वा आपसी सम्बन्ध भएका समूहले इजाजतपत्रप्राप्त कुनै एक संस्थाको संस्थापक शेयरमा चुक्ता पुँजीको बढीमा १५ प्रतिशत र अन्य इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको शेयरमा चुक्ता पुँजीको बढीमा १ प्रतिशत मात्र लगानी गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको भए तापनि "घ" वर्गको संस्थाको हकमा उक्त सीमालाई क्रमशः २५ प्रतिशत र १० प्रतिशत कायम गरिएको छ । उल्लिखित लगानी सीमा नेपाल सरकार, र बैंक तथा वित्तीय संस्थाले सहायक कम्पनीमा संस्थापक भई लगानी गर्दा लागू हुने छैन ।

तर, नेपाल सरकारको ५० प्रतिशत वा सो भन्दा बढी स्वामित्व भएको र वित्तीय क्षेत्रसँग सम्बन्धित संस्थाहरु: कर्मचारी सञ्चय कोष, नागरिक लगानी कोष र राष्ट्रिय बीमा संस्थानको हकमा यस बैंकको स्वीकृति लिई एक भन्दा बढी संस्थाको शेयरमा बढीमा २५ प्रतिशतसम्म लगानी गर्न यस व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन ।

यसरी तोकिएको सीमाभित्र कायम नरहेको संस्थापक शेयरधनीलाई शेयर स्वामित्व उक्त सीमाभित्र नआएसम्म लघुवित्त वित्तीय संस्थाबाट वितरण हुने नगद लाभांस, बोनस शेयर र हकप्रद शेयरमा सहभागी हुन बन्देज लगाइएको छ ।

उपर्युक्त व्यवस्था वित्तीय मध्यस्थता कारोबार गर्ने गैर सरकारी संस्था (Financial Intermediary Non-Governmental Organizations, FINGO) बाट रुपान्तरण भएका संस्थाको हकमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाले वित्तीय कारोबार सुरु गरेको मितिले ५ वर्षसम्म लागू हुने छैन ।

७. संस्थापकको स्वामित्वमा रहेको शेयर नामसारी वा खरिद गरी लिने व्यक्ति वा संस्था पनि संस्थापकहरुको समूहमा रहने गरी लघुवित्त वित्तीय संस्थाले प्रबन्धपत्र र नियमावलीमा अनिवार्य रुपमा संशोधन गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

८. यस बैंकबाट स्वीकृति नलिई लघुवित्त वित्तीय संस्थाले संस्थापक समूहको शेयर नामसारी वा बिक्री गरेको लगत कट्टा गरी दिएमा त्यस्ता संस्थालाई नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा १०० बमोजिम कारबाही हुनेछ ।

९. यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक शेयरमा प्रचलित कानुन बमोजिम संस्थापित सहकारी संस्थाले लगानी गर्न पाउने छैन ।

तर,

(क) थोक कर्जा कारोवार गर्ने संस्थाबाट कर्जा उपयोग गर्ने प्रयोजनको लागि संस्थापक शेयरमा लगानी गरेको हदसम्म यस व्यवस्थामा छुट दिइने छ ।

(ख) सहकारी संस्थाहरुलाई मात्र थोक कर्जा प्रवाह गर्ने गरी स्थापना भएका संस्थाको संस्थापक शेयरमा गरिएको सुरु लगानी कायम राख्न यो व्यवस्थाले वाधा पुगेको मानिने छैन ।

१०. संस्थाले सर्वसाधारणका लागि शेयर बिक्री आव्हान गरी विवरणपत्र समेत जारी गरी शेयरको शुरु निष्कासन (Initial Public Offering) को माध्यमबाट शेयर धारण गरी कायम हुन आएका शेयरधनीहरु बाहेक संस्थापक, संस्थापक समूह र Private Placement को माध्यमबाट स्वदेशी वा विदेशी व्यक्ति वा संस्थाले धारण गरेको शेयर समेत यस बैंकको नियमन प्रयोजनार्थ संस्थापक/संस्थापक समूहको शेयर सरह मानिने छ ।

११. सार्वजनिक निष्काशन गर्न भनी छुट्याइएको संस्थाको शेयर खरिदका लागि सोही संस्थाका संस्थापक, सञ्चालक र निजका परिवारले आवेदन दिन पाउने छैन । तर त्यस्तो शेयरको दरखास्त खुल्ला रहने भनी तोकिएको अवधिभित्र पुरा बिक्री नभएको अवस्थामा भने यो प्रतिबन्ध लागू हुने छैन ।

१२. दुई प्रतिशतभन्दा कम शेयर खरिद बिक्री सम्बन्धी विशेष व्यवस्था

संस्थाको चुक्तापुँजीको दुई (२) प्रतिशत वा सोभन्दा कम शेयर लिएका संस्थापक शेयरधनीहरुको नाममा रहेको संस्थापक शेयर प्रचलित ऐन कानुन तथा देहायका शर्तहरुको अधीनमा रही विद्यमान संस्थापकहरुबीच वा अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई खरिद/बिक्री गर्नका लागि यस बैंकको स्वीकृति लिई रहनु पर्ने छैन । नयाँ संस्थापकहरुले यस बैंकले तोकेको मापदण्ड र Fit and Proper Test को व्यवस्थालाई परिपालना गरेको हुनु पर्नेछ । २ प्रतिशतभन्दा बढी शेयर धारण गरेका संस्थापक शेयरधनीहरुको हकमा भने यस प्रयोजनका लागि संस्थापक शेयर खण्डिकृत गरी २ प्रतिशत वा सो भन्दा कम गरी यस्तो सुविधा उपयोग गर्न पाइने छैन ।

(क) संस्थापक शेयरधनीहरुको मृत्यु भएको, वा प्रचलित कानुन बमोजिम पारिवारिक अंशबन्डा भएमा वा अदालतको आदेश भएको अवस्थामा सम्बन्धित हकवालालाई प्रचलित कानुन बमोजिम हस्तान्तरण गर्न सकिने छ ।

(ख) मृत्यु भई वा प्रचलित कानुन बमोजिम पारिवारिक अंशबन्डा हक हस्तान्तरण भएको अवस्थामा बाहेक संस्थापक शेयरधनीले आफ्नो संस्थापक शेयर हस्तान्तरण गर्दा विद्यमान संस्थापक शेयरधनीलाई नै प्राथमिकता दिनु पर्नेछ । विद्यमान संस्थापक शेयरधनीहरुले उक्त शेयर खरिद गर्न नचाहेमा सोको लिखित जानकारी लिई अन्य समूह वा वाह्य व्यक्ति/संस्थालाई बेचबिखन गर्न सकिने छ । सम्पूर्ण संस्थापकहरुको लिखित सहमति लिन सम्भव नभएमा सम्बन्धित सस्था मार्फत राष्ट्रियस्तरको पत्रिकामा कम्तीमा ३५ दिनको सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरी जानकारी गराउने र सो अवधिभित्र विद्यमान संस्थापक सेयरधनीले खरिद गर्न चाहेको लिखित जानकारी पेश हुन नआएमा मात्र प्रचलित कानुनको अधीनमा रही पुनः सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरी अन्य व्यक्ति/संस्थालाई बिक्री गर्न सकिने छ ।

(ग) संस्थापक समूहको शेयर खरिद गर्ने व्यक्ति/संस्थालाई सोही संस्थापक समूहमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(घ) बुँदा नं. २ को खण्ड (ङ) मा उल्लिखित अयोग्यता भएको व्यक्ति/संस्था संस्थापक शेयर खरिद/बिक्री गर्ने कार्यमा सहभागी हुन पाउने छैनन् ।

(ङ) संगठित संस्थाले शेयर खरिद गर्ने भएमा उक्त संस्थाको कार्य/उद्देश्यमा शेयर खरिद/बिक्री गर्न पाउने/नपाउने यकिन गरी विगत २ आर्थिक वर्षदेखि सञ्चालन मुनाफामा रहेको वित्तीय विवरण

यकिन गरेर मात्र बिक्री गर्नु पर्नेछ । साथै, उक्त संगठित संस्थाको सञ्चालकहरु समेत कर्जा सूचना केन्द्र लिमिटेडको कालोसूचीमा समावेश नभएको हुनु पर्नेछ ।

(च) कुनै व्यक्ति, फर्म, कम्पनी, एकाघर परिवार वा संगठित संस्थाले बुँदा नं. ६ मा उल्लिखित सीमासम्म मात्र लगानी गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको हुँदा सो सम्बन्धी अवस्था सम्बन्धित संस्थाले यकिन गरेपछि मात्र संस्थापक शेयर खरिद/बिक्री कार्य गर्नु पर्नेछ ।

(छ) माथि खण्ड घ, ङ र च मा उल्लिखित अवस्था पुरा भए नभएको बारे सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सञ्चालक समितिले आफै यकिन गरेर मात्र संस्थापकहरुको स्वामित्व लगत किताबमा परिवर्तन गराउनु पर्नेछ ।

संस्थापक शेयर खरिद/बिक्री सम्बन्धी स्वीकृति सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सञ्चालक समितिले नै प्रदान गर्न सक्ने छ ।

(ज) शेयरधनीहरुले खरिद/बिक्री गर्ने संस्थापक शेयरको मूल्य र सम्बन्धित निकायहरुमा लाग्ने कर, दस्तुर, सेवा शुल्क प्रचलित कानुन बमोजिम हुनेछ ।

(झ) चुक्तापुँजीको २ प्रतिशतभन्दा बढी संस्थापक शेयर धारण गरेको अवस्थामा त्यस्तो शेयर टुक्रा टुक्रा गरी वा एकमुष्ट रुपमा संस्थापक समूहमा नरहेको व्यक्तिलाई बिक्री गर्नु परेको खण्डमा शेयर बिक्री/हस्तान्तरण वा नामसारी गर्न यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(ञ) कुनै लघुवित्त वित्तीय संस्थामा संस्थापक शेयर धितो राखी कर्जा लिएको अवस्थामा कर्जा असुलीका पर्याप्त उपायहरु अवलम्बन गर्दा समेत उक्त कर्जा असुलउपर हुन नसकी उक्त संस्थापक शेयर नै जफत गर्नु पर्ने अवस्था सिर्जना हुन गएको अवस्थामा र प्रचलित कानुन बमोजिम लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक शेयर बिक्री गर्नुपर्ने बाध्यात्मक अवस्थामा शेयर संख्या र औचित्यका आधारमा जफत गरिएको/बाध्यात्मक रुपमा बिक्री गर्नु पर्ने उक्त संस्थापक शेयर बिक्री गर्नका लागि खरिदकर्ताको पहिचान गर्ने सम्बन्धमा देहायको प्रक्रिया अवलम्बन गर्न सकिनेछ :

- संस्थापक शेयर सार्वजनिक सूचना गरी बोलकबोल (गोप्य सिल्ड टेण्डर) को माध्यमबाट प्रचलित कानुन र नेपाल राष्ट्र बैंकको नीति एवम् निर्देशन विपरित नहुने गरी सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाका विद्यमान संस्थापक शेयरधनी लगायत अन्य इच्छुक व्यक्ति, फर्म कम्पनी तथा संगठित संस्थालाई बिक्री गर्न खरिदकर्ता छनौट गर्ने,
- प्रचलित कानुन तथा विद्यमान निर्देशनमा भएको व्यवस्था बमोजिम यसरी संस्थापक शेयर खरिद गर्ने खरिदकर्ता संस्थापक समूहमा नै पर्ने व्यहोरा समेत जानकारी गराउने । संस्थापक शेयर खरिदकर्ता पहिचान भइसकेपछि चुक्ता पुँजीको २ प्रतिशतभन्दा कम संस्थापक शेयर धारण गर्ने संस्थापक शेयरधनीको संस्थापक शेयरको हकमा माथि उल्लिखितप्रक्रिया अपनाई शेयर बिक्री वा नामसारी गर्नु पर्ने । तर, खरिदकर्ता वा बिक्रीकर्ताले चुक्ता पुँजीको २ प्रतिशतभन्दा बढी शेयर स्वामित्व धारण गरेको वा हुने अवस्थामा यस बैंकबाट स्वीकृति प्राप्त भएपछि मात्र शेयर बिक्री/हस्तान्तरण वा नामसारी गर्नुपूर्व यस बैंकबाट स्वीकृति लिनु पर्ने ।

(ट) संस्थापक शेयर बिक्रेता कर्जा सूचना केन्द्र लिमिटेडको कालोसूचीमा सूचीकृत रहिरहेको भए त्यस्तो संस्थापक शेयर बिक्रीबाट प्राप्त हुन आउने रकम अनिवार्य रुपमा कर्जा चुक्ता गर्ने प्रयोजनका लागि उपयोग गर्नु पर्नेछ ।

(ठ) उल्लिखित व्यवस्थाको अधीनमा रही शेयर खरिद/बिक्री गरी नयाँ कायम भएका संस्थापक शेयरधनीहरु सहितको अद्यावधिक विवरण १५ दिनभित्र यस बैंक समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(ङ) माथि उल्लिखित प्रक्रिया नपुऱ्याई संस्थापक शेयर खरिद/बिक्री गरेमा सम्बन्धित संस्थापक शेयरधनीलाई देहाय बमोजिमको कारबाही हुनेछ ।

(अ) नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा १०० बमोजिम सचेत गराउने लगायतका अन्य कारबाही ।

(आ) बिक्रेता संस्थापक शेयरधनीको संस्थापक शेयर सोही संस्थाले जफत गर्न सक्ने ।

(इ) खरिदकर्ता र बिक्रेतालाई शेयर खरिद/बिक्री गरेको मितिले ५ वर्षसम्म अन्य संस्थाको संस्थापक शेयरमा लगानी गर्न र इजाजतपत्रप्राप्त कुनै पनि संस्थाको सञ्चालक हुन बन्देज लगाउने ।

(ढ) प्रचलित ऐन, कानुन र यस बैंकबाट जारी गरिएका नीति निर्देशनहरुमा कुनै परिमार्जन भएमा सोही बमोजिम उल्लिखित व्यवस्थामा परिमार्जन भएको मानिने छ ।

१३. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ११ को उपदफा (४) को प्रयोजनको लागि देहायमा उल्लिखित शर्तहरुको अधीनमा रही ५१ प्रतिशतभन्दा बढी संस्थापक समूहको सेयर स्वामित्व रहेका संस्थाका संस्थापक सेयरधनीहरुले चाहेमा संस्थापक समूहको सेयर स्वामित्व कम्तीमा ५१ प्रतिशत कायम रहने गरी बाँकी संस्थापक सेयर सर्वसाधारण सेयरमा परिणत गर्न सक्नेछन् ।

(क) संस्थाले वित्तीय कारोबार सञ्चालन भएको दश वर्ष पुरा गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ख) संस्थापक वा संस्थापक समूहको सेयर स्वामित्व कम्तीमा ५१ प्रतिशत कायमै रहनु पर्नेछ ।

(ग) ५१ प्रतिशतभन्दा बढी भएको सेयर स्वामित्व धितोपत्र विनिमय बजार लिमिटेड मार्फत खरिद/बिक्री/परिणत गर्ने प्रयोजनको लागि संस्थापकहरुको सेयर लगानीको अनुपातमा समानुपातिक रुपमा (Pro-rata basis) बढी हुने सेयर सर्वसाधारणमा परिणत गर्न सकिनेछ ।

तर, कुनै संस्थापक/संस्थापक समूहमा रहेको सेयरधनीले माथि उल्लेख भए अनुसारको सेयरहरु अर्को समूहमा परिणत गर्न नचाहेको भनी स्वःघोषणा विवरण प्राप्त भएको अवस्था रहेछ भने बाँकी रहेका सदस्यहरुले संस्थापक/संस्थापक समूहको सेयर स्वमित्व ५१ प्रतिशतभन्दा कम नहुने गरी त्यस्तो सेयर अनुपात उपयोग गर्न पाउने छन् । एकपटक सर्वसाधारण सेयरमा परिणत भैसकेको सेयर पुनः संस्थापक वा संस्थापक समूहको सेयरमा परिणत गर्न पाइने छैन ।

(घ) यस सम्बन्धमा सम्बन्धित संस्थाको सञ्चालक समितिको सिफारिस सहित यस बैंकबाट स्वीकृति प्राप्त गर्नु पर्नेछ । यसरी स्वीकृति प्राप्त भएपछि आगामी साधारण सभाबाट प्रबन्धपत्र तथा नियमावलीमा आवश्यक संशोधन गरी सोही बमोजिम सेयर स्वामित्व संरचना एवम् सञ्चालक समितिमा पनि सेयर स्वामित्व अनुरुप प्रतिनिधित्व हुने गरी मिलाउनु पर्नेछ । सो बमोजिम प्रबन्धपत्र तथा नियमावलीमा आवश्यक संशोधन नभएसम्म यसरी खरिद/बिक्री/ परिणत हुने सेयरको अंश संस्थापक समूहमा नै रहेको मानिने छ ।

(ङ) संस्थापक समूहमा रहेको सेयर सर्वसाधारण सेयरमा परिणत गरी बिक्री गर्ने व्यक्ति/संस्था कालोसूचीमा रहेको भएमा निजको सेयर संस्थाको कर्जा चुक्ता गर्ने प्रयोजनको लागि मात्र बिक्री गर्न पाइनेछ । कालोसूचीमा रहे/नरहेको व्यहोरा सम्बन्धित संस्थाले नै यकिन गर्नु पर्नेछ ।

(च) यस व्यवस्था अनुरुप संस्थापक समुहको स्वामित्वमा रहेको सेयर सर्वसाधारण सेयरमा परिणत गर्ने कार्य पुँजीबजार, बैंकिङ लगायत समग्र वित्तीय क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव समेतलाई विचार गरी एकपटकमा बढीमा १० प्रतिशत बिन्दुसम्म गर्न सकिनेछ ।

(छ) संस्थामा सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख, लेखापरीक्षक, कम्पनी सचिव वा वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापन तथा लेखा सम्बन्धी कार्यमा प्रत्यक्ष रुपले संलग्न व्यक्तिले त्यस्तो पदमा बहाल रहेको अवस्थामा समेत संस्थापक समूहको सेयर यस व्यवस्था अनुरुप सर्वसाधारणमा परिणत गर्न बाध्य पर्नेछैन । तर,

खरिद/बिक्री सम्बन्धी प्रक्रिया प्रचलित कानुनको अधीनमा रही गर्नु पर्नेछ ।

१४. लघुवित्त वित्तीय संस्थाले पुँजी वृद्धि एवम् पुँजी संरचना परिवर्तन गर्न चाहेमा यस बैंकको स्वीकृति लिई गर्न सक्ने छन् । यस सम्बन्धमा आवश्यक शर्तहरु यस बैंकले तोक्न सक्नेछ ।

१५. हकप्रद शेयर बिक्री सम्बन्धमा

(क) मर्जर तथा प्राप्तिको प्रक्रियाबाट नै चुक्ता पुँजी तथा पुँजीकोष सुदृढ भई भरपर्दो वित्तीय सेवा सुनिश्चित होस् भन्ने अभिप्रायले लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई यस बैंकबाट हकप्रद शेयर जारी गर्ने गरी प्रबन्धपत्र तथा नियमावलीको संशोधन स्वीकृति प्रदान गरिने छैन ।

(ख) तोकिएको पुँजीकोष अनुपात कायम गरेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको हकमा हकप्रद शेयर जारी गर्दा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ९ (१) बमोजिम सर्वसाधारणलाई बिक्री वितरण गरिएको शेयर धारण गर्ने कुनै शेयरधनीले खरिद नगरेमा वा शेयर खरिद गर्ने हक अरूलाई बिक्री वा हस्तान्तरण नगरेमा त्यसरी बिक्री हुन नसकेको हकप्रद शेयरको अंश खण्ड (घ) मा उल्लिखित अवस्थामा बाहेक अन्य अवस्थामा स्वतः खारेज गर्नु पर्नेछ ।

(ग) खण्ड (ख) बमोजिम खारेज गर्नु परेको अवस्थामा प्रत्येक वर्ष समानुपातिक रूपमा चुक्तापुँजी वृद्धि गर्दै लैजानु पर्ने यस बैंकको प्रावधान पालना गर्ने प्रयोजनका लागि त्यस्तो खारेजी गर्नु परेको शेयरको रकमको हदसम्मलाई आगामी वर्षमा समायोजन गर्न सकिने छ ।

(घ) खण्ड (ख) बमोजिम स्वतः खारेज गर्नुपरेको कारणबाट प्रचलित कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था बमोजिम शेयर स्वामित्व संरचनामा प्रतिकूल असर पर्ने अवस्था भएमा मात्र त्यस्तो शेयरको अंश सार्वजनिक सूचना मार्फत सार्वजनिक बोलकबोलको आधार (Public Auction Basis) मा न्यूनतम प्रति शेयर मूल्य रु. १०० तोकी बिक्री गर्न सकिने छ । यसरी सार्वजनिक बोलकबोलको माध्यमद्वारा बिक्री गर्दा प्रति शेयर रु. १०० भन्दा बढी प्राप्त हुन आउने रकमलाई सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाले छुट्टै Share Premium शीर्षक अन्तर्गत देखाउनु पर्नेछ ।

(ङ) संस्थापक/संस्थापक समूह अन्तर्गतको बिक्री हुन नसकेको यस्तो हकप्रद शेयरको अंश प्रचलित व्यवस्था अनुरुप विद्यमान संस्थापकहरुलाई बिक्री गर्न सकिने छ । प्रचलित कानुन बमोजिम लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक शेयर अन्य व्यक्तिलाई बिक्री गर्नुपर्ने बाध्यात्मक अवस्थामा शेयर संख्या र औचित्यका आधारमा बाध्यात्मक रुपमा बिक्री गर्नु पर्ने उक्त संस्थापक शेयर बिक्री गर्नका लागि खरिदकर्ताको पहिचान गर्ने सम्बन्धमा देहायको प्रक्रिया अवलम्बन गर्न सकिनेछ :

(अ) संस्थापक शेयर सार्वजनिक सूचना गरी बोलकबोल (गोप्य सिल्डटेण्डर) को माध्यमबाट प्रचलित कानुन र नेपाल राष्ट्र बैंकको नीति एवम् निर्देशन विपरित नहुने गरी सम्बन्धितलघुवित्त वित्तीय संस्थाका विद्यमान संस्थापक शेयरधनी लगायत अन्य इच्छुक व्यक्ति, फर्म कम्पनी तथा संगठित संस्थालाई बिक्री गर्न खरिदकर्ता छनौट गर्न,

(आ) प्रचलित कानुन तथा विद्यमान निर्देशनमा भएको व्यवस्था बमोजिम यसरी संस्थापक शेयर खरिद गर्ने खरिदकर्ता संस्थापक समूहमा नै पर्ने व्यहोरा समेत जानकारी गराउने । संस्थापक शेयर खरिदकर्ता पहिचान भइसकेपछि चुक्तापुँजीको २ प्रतिशतभन्दा कम संस्थापक शेयर धारण गर्ने संस्थापक शेयरधनीको संस्थापक शेयरको हकमा यस बैंकले तोकेका प्रक्रिया अपनाई शेयर बिक्री वा नामसारी गर्नु पर्ने । तर, चुक्ता पुँजीको २ प्रतिशतभन्दा बढी शेयर स्वामित्व धारण गरेको अवस्थामा यस बैंकबाट स्वीकृति प्राप्त भएपछि मात्र शेयर बिक्री/हस्तान्तरण वा नामसारी सम्बन्धी प्रक्रिया अघि बढ्ने । यस प्रक्रियाबाट शेयर खरिद गर्ने व्यक्ति/संस्था प्रचलित व्यवस्था अनुसार योग्यता पुगेको हुनु पर्नेछ ।

(च) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले हकप्रद शेयर निष्काशन गर्दा साविकका संस्थापक शेयरधनीहरुले खरिद गर्न पाउने हकप्रद शेयरको सम्पूर्ण वा आंशिक हक हस्तान्तरण गर्न चाहेमा प्रचलित कानुन बमोजिम प्रबन्धपत्र तथा नियमावलीमा व्यवस्था गरी चुक्तापुँजीको २ प्रतिशत वा सोभन्दा कम शेयर लिएका संस्थापक शेयरधनीको हकमा सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाले देहायका शर्तको अधीनमा रही हक हस्तान्तरण गर्न सक्नेछन् ।

(१) संस्थापक समूहको हकप्रद शेयरको हक हस्तान्तरण गर्दा संस्थापक समूहलाई पहिलो प्राथमिकता दिनु पर्नेछ । यसको लागि देहाय बमोजिमको प्रक्रिया अपनाउनु पर्नेछ ।

(अ) हकप्रद शेयरको हक हस्तान्तरण गर्न चाहने शेयरधनीले बिक्री मूल्य तोकी हक हस्तान्तरण गर्न चाहेको निवेदन लघुवित्त वित्तीय संस्थामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(आ) यसरी निवेदन पेश गरेपछि ७ दिनको समय तोकी संस्थाले पहिलो प्राथमिकतामा परेका शेयरधनीलाई सूचना दिनु पर्नेछ ।

(इ) यसरी पहिलो प्राथमिकतामा परेका शेयरधनीले ७ दिनभित्र सो मूल्यमा हक लिन नचाहेमा मात्र अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ ।

(२) खण्ड (१) बमोजिम संस्थापक समूहमा शेयरको हक हस्तान्तरण हुन नसक्ने अवस्था भएमा मात्र अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई यस निर्देशनको अधीनमा रही शेयरको हक हस्तान्तरण गर्न सकिने छ । यसरी संस्थापक समूहको शेयरको हक हस्तान्तरण गरी लिने व्यक्ति वा संस्था पनि संस्थापक समूहमा नै समावेश हुने छ ।

(३) प्रस्तावित संस्थापक शेयरधनी यस बैंकबाट जारी निर्देशन अनुसार संस्थापक शेयरधनीको लागि तोकिएको योग्यता (Fit & Proper Test) पुरा भएको हुनु पर्नेछ ।

(४) प्रस्तावित संस्थापक शेयरधनी कर्जा सूचना केन्द्रको कालोसूचीमा नपरेको हुनु पर्नेछ ।

(५) प्रस्तावित संस्थापक शेयरधनीले आफ्नो लगानीको स्रोत खुल्ने कागजातका साथै पछिल्लो आर्थिक वर्षको कर चुक्ता प्रमाणपत्र र/वा कर दाखिला गरेको निस्सा समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।

(६) उल्लिखित व्यवस्थाको अधीनमा रही हकप्रद शेयरको हक हस्तान्तरण गरेको विवरण यस बैंक समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(छ) खण्ड (क) देखि (ङ) सम्म जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि लघुवित्त वित्तीय संस्थाका सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख, लेखापरीक्षक, कम्पनी सचिव वा लघुवित्त वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापन तथा लेखा सम्बन्धी कार्यमा प्रत्यक्ष रुपले संलग्न व्यक्तिले त्यस्तो पदमा बहाल रहँदाका बखत वा त्यस्तो पद छाडेको कम्तीमा १ वर्षसम्म सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्था वा त्यसको सहायक कम्पनीको हकप्रद शेयर अन्य कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थालाई हक हस्तान्तरण गरी दिन वा अन्य कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थाबाट हक हस्तान्तरण स्वीकार गरी लिन हुँदैन ।

१६. हकप्रद शेयरमा पूर्व लगानी (Calls in Advance) सम्बन्धमा :

(क) यस बैंकबाट पूर्व स्वीकृति नलिई पूर्व लगानी (Calls in Advance) गर्न पाइने छैन ।

(ख) विगतमा पुँजीकोष पर्याप्तता अनुपात नपुगेको कारणले यस बैंकबाट माग गरिएको पुँजीयोजना अनुसार पुँजीकोष पर्याप्तता अनुपात कायम गर्ने प्रयोजनका लागि Call in advance मा रकम जम्मा गरेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरु गाभ्ने/गाभिने तथा प्राप्ति प्रक्रियामा संलग्न भई एकीकृत कारोबार सञ्चालन गरेमा त्यस्तो Call in advance रकमलाई चुक्ता पुँजीमा गणना गरी पुँजीकोष पर्याप्तता अनुपात कायम गर्न सक्ने गरी स्वीकृति प्रदान गर्न सकिनेछ । यस बैंकको स्वीकृति नलिई Call in advance शीर्षकमा रकम जम्मा गर्न पाइने छैन ।

१७. यस बैंकबाट वित्तीय मध्यस्थकर्ताको कारोबार गर्न अनुमतिपत्र प्राप्त गरेका गैरसरकारी संस्थाले अब उप्रान्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक शेयरमा लगानी गर्ने भएमा गैरसरकारी संस्थालाई प्रदान गरिएको त्यस्तो अनुमतिपत्र खारेज गर्ने शर्तमा २५ प्रतिशतसम्मको सीमा ननाघ्ने गरी संस्थापक शेयरमा लगानी गर्न सक्नेछन् ।

१८. इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको संस्थापक शेयरधनीहरुलाई एउटै संस्थापक समूहमा राख्नु पर्नेछ । संस्थाको प्रबन्धपत्र तथा नियमावलीमा सो अनुसारको व्यवस्था नभएको भए आगामी साधारण सभाले सो सम्बन्धी प्रस्ताव पारित गरी संशोधन गर्नु पर्नेछ ।

तर, वैदेशिक लगानी र संस्थागत लगानी रहेको संस्थाले समानुपातिक प्रतिनिधित्व कायम हुने गरी प्रबन्धपत्र तथा नियमावलीमा सञ्चालक संख्या तोक्न यस व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन ।

१९. इजाजपत्रप्राप्त संस्थामा विदेशी लगानी सम्बन्धमा :

(१) बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ५ को उपदफा (१) मा भएको व्यवस्था बमोजिम कुनै विदेशी बैंक वा वित्तीय संस्थाले मात्र इजाजपत्रप्राप्त संस्थामा लगानी गर्न सक्ने छन् ।

(२) यो निर्देशन जारी हुनु पूर्व कुनै विदेशी बैंक वा वित्तीय संस्था बाहेक अन्य विदेशी व्यक्ति वा संस्थाको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा लगानी रहेको अवस्थामा त्यस्तो लगानी विदेशी बैंक, वित्तीय संस्था वा नेपाली व्यक्ति, संस्थालाई बिक्री गरी नियमित गर्नुपर्ने छ ।

(३) त्यस्तो लगानी उपबुँदा नं. (२) बमोजिम नियमित नभएमा सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट वितरण गरिने नगद लाभांश तथा बोनस सेयर रोक्का हुने र सम्बन्धित संस्थाबाट जारी गरिने हकप्रद सेयरमा सहभागी हुन बन्देज लगाइएको छ ।

(४) कुनै विदेशी बैंक वा वित्तीय संस्थाको लगानी रहेको कारणबाट इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ९ बमोजिम सर्वसाधारणलाई बिक्री वितरण गर्नको लागि आफ्नो कुल जारी पुँजीको कम्तीमा ३० प्रतिशत शेयर छुट्याउनु पर्ने व्यवस्थामा छुट पाई कुनै कारणवश विदेशी लगानी फिर्ता लगी नेपाली व्यक्ति वा संस्थालाई बिक्री गरेको अवस्थामा सम्बन्धित इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले १ वर्षभित्र सर्वसाधारण शेयरको हिस्सा कम्तीमा ३० प्रतिशत पुऱ्याउनु पर्नेछ ।

(५) संस्थाको वैदेशिक स्वामित्वमा रहेको शेयर खरिद र बिक्री गर्न यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

२०. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. १०/०७९ मा भएको संस्थापक सेयर नामसारी वा खरिद/बिक्री वा हक हस्तान्तरण सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. ११/०८१

कर्जा सूचना तथा कालोसूची सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको कर्जा प्रवाहमा शुद्धता र उपयुक्तता कायम गर्ने प्रयोजनको लागि सो सम्बन्धी सूचना व्यवस्था र यथासमयमा कर्जा नतिर्ने ऋणीहरुको कालोसूची तयार गर्ने कार्यलाई नियमित तथा व्यवस्थित गरी एउटै स्थानबाट सूचना प्राप्त हुने व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकाले नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ८८ को प्रयोजनको लागि सोही ऐनको दफा ७९ र नेपाल राष्ट्र बैंक कर्जा सूचना विनियमावली, २०५९ को विनियम ७ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायका निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. कर्जा सूचना केन्द्रसम्बन्धी व्यवस्था :

कम्पनी ऐन, २०६३ अन्तर्गत संस्थापना भई सञ्चालनमा रहेको कर्जा सूचना केन्द्र लि. लाई नै नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ८८ र नेपाल राष्ट्र बैंक कर्जा सूचना विनियमावली, २०५९ को विनियम ३ बमोजिमको कर्जा सूचना केन्द्र (यसपछि केन्द्र भनिएको) तोकिएको छ ।

२. कालोसूची सम्बन्धी व्यवस्था

(क) इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले प्रवाह गरेको पाँच लाख रुपैयाँ वा सो भन्दा बढीको कर्जा रकमको ऋणीलाई कालोसूचीमा पर्ने अवस्थामा कालोसूची सम्बन्धी प्रचलित व्यवस्था अन्तर्गत कालोसूचीमा राख्न सिफारिस गर्नुपर्नेछ । यस व्यवस्थाले संस्थाबाट जतिसुकै परिमाणको कर्जा, सापट तथा सुविधा रकम लिई **नियतपूर्वक ऋण नतिर्ने ऋणीहरुलाई** कालोसूचीमा राख्न सम्बन्धित संस्थाले कर्जा सूचना केन्द्रलाई सिफारिस गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन ।

(ख) कर्जा, सापट तथा सुविधा रकम नतिरेको कारण कालोसूचीमा राखिएको ऋणीले कर्जा तथा सुविधाको सम्पूर्ण साँवा ब्याज भुक्तानी गरेको खण्डमा निजलाई कालोसूचीबाट हटाउन सम्बन्धित संस्थाले कर्जा सूचना केन्द्रलाई सिफारिस गर्नु पर्नेछ । **साथै यस बैंकको निर्देशनको अधीनमा रही कर्जा पुनरतालिकीकरण र/वा पुनरसंरचना गरेमा समेत सम्बन्धित संस्थाले ऋणीलाई कालोसूचीबाट हटाउन कर्जा सूचना केन्द्रलाई सिफारिस गर्नु पर्नेछ ।**

(ग) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले परिस्थितिवश ऋण नतिर्ने ऋणीहरुलाई कर्जा सूचना केन्द्रको कालोसूचीमा समावेश गरेको भएतापनि यदि केही समय प्रदान गरेमा ऋणीले प्रयास गरी छोटो अवधिमा ऋण चुक्ता गर्छ भन्ने संस्थालाई लागेमा ६ महिनाको लागि कालोसूचीबाट हटाउने व्यवस्था गर्न सक्नेछ । तर, ६ महिनाभित्र ऋण चुक्ता नगरेमा अनिवार्य रुपमा कालोसूचीमा समावेश गर्न केन्द्रलाई सिफारिस गर्नुपर्नेछ ।

३. लघुवित्त वित्तीय संस्थाबाट ऋण लिई नतिर्ने ऋणीहरुलाई देहायबमोजिम वर्गीकरण गर्नुपर्नेछ :-

(१) नियतपूर्वक ऋण नतिर्ने ऋणीहरु (Willful Defaulters):

क) भुक्तानीको भाखा नाघेको १ वर्षसम्म पनि संस्थाको सम्पर्कमा नआएका, ऋण नतिरी बेपत्ता भएका वा भागेका र भुक्तानीको प्रतिबद्धता जाहेर नगरेका,

ख) संस्थाको कर्जा बक्यौता राफसाफ गर्न धितो बिक्री गर्न सकिने अवस्था हुँदाहुँदै पनि बिक्री गर्न नखोज्ने वा नदिने अवस्था सिर्जना गरेका,

ग) आफूसँग भएको अन्य सम्पत्ति ऋण तिर्नमा प्रयोग नगरेका,

घ) संस्थाबाट जुन परियोजनाको लागि ऋण लिएको हो उक्त ऋण त्यसमा प्रयोग नगरी अन्य उद्देश्यमा प्रयोग गरेका (Diversion of Fund), व्यवसायबाट आर्जित /कम ऋण तिर्नमा नलगाई अन्य कार्यमा प्रयोग गरेका (Siphoning off) तथा अन्य सम्पत्ति सिर्जना गरेका,

ङ) पारिवारिक आय, धितो वा व्यवसायको सन्दर्भमा जानीबुझी झुठो विवरण प्रदान गरेका,ऋणसँग सम्बन्धित धितो हिनामिना गरेको पाईएका,

च) ऋण प्रदान गर्ने संस्थाका कर्मचारीसँग/लाई मिलीमतो गरी/दुरुत्साहित गरी वा अन्य गैरकानुनी लेनदेन गरी ऋण लिएका र नतिर्नका लागि अवाञ्छित दबाब दिने गरेका,

छ) ऋणसँग सम्बन्धित धितो हिनामिना गरेको पाईएका ।

(२) परिस्थितिवशः ऋण नतिर्ने ऋणीहरु (Non-willful Defaulters):

क) ऋण तिर्ने मनसाय हुँदाहुँदै पनि काबु बाहिरको परिस्थिति, असहज आर्थिक, व्यापारिक तथा औद्योगिक अवस्था वा प्रतिकुल आन्तरिक/बाह्य अवस्था वा प्राकृतिक प्रकोपका कारण व्यवसाय वा पारिवारिक आयमा कमि आई वा समस्याग्रस्त बनी ऋण तिर्न नसकेका,

ख) बैंकको निरन्तर सम्पर्कमा रहि एकभन्दा बढी व्यवसायको श्रोतबाट आर्जित प्रतिफल तथा आफूसँग भएको अन्य सम्पत्ति/धितो बिक्री गर्न पहल गरेका र यस्तो पहल पर्याप्त हुँदा समेत कर्जा तिर्न असमर्थ भएका ।

ग) नेपाल सरकारले ग्राहकको जायजेथा तथा व्यवसाय सञ्चालनमा रहेको स्थान अधिग्रहण गरेका ।

४. कर्जा सूचना सम्बन्धी व्यवस्था

कर्जा प्रवाह गर्न, पुरानो कर्जा नवीकरण गर्न, पुनरसंरचना वा पुनरतालिकीकरण गर्नु अगावै ऋणी/ग्राहकको बारेमा केन्द्रबाट अनिवार्य रुपमा कर्जा सूचना लिनु पर्नेछ । यसरी कर्जा सूचना माग भएमा केन्द्रले बढीमा ३ (तीन) कार्य दिनभित्रमा त्यस्तो सूचना उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

१) कर्जा सूचना केन्द्रको सदस्यता लिनु पर्ने

ईजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरुले कर्जा सूचनाको आदान-प्रदान गर्न र समयमा कर्जाको साँवा/ब्याज नतिर्ने ऋणीलाई पहिचान गर्ने प्रयोजनको लागि अनिवार्य रुपमा कर्जा सूचना केन्द्रको सदस्यता लिनु पर्नेछ ।

२) कर्जा सूचना केन्द्रमा ऋणी (ग्राहक) सम्बन्धी विवरण पठाउनु पर्ने

(क) इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले केन्द्रको अनलाइन प्रणालीमा तोकिएको ढाँचामा कर्जा सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

(१) आफूले स्वीकृत गरेको सम्पूर्ण कर्जा/सुविधा कर्जा प्रवाह गरेको ७ दिनभित्र ।

(२) ९० दिन भन्दा बढीले भाखा नाघेका सम्पूर्ण कर्जा/सुविधा महिना भुक्तान भएको १५ दिनभित्र ।

(ख) ईजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कर्जाको विवरण प्रत्येक त्रयमास समाप्त भएको मितिले १५ दिनभित्र ऋणीको कर्जा चुक्ता नभएसम्म कर्जा सूचना केन्द्रमा पठाउनु पर्नेछ ।

३) अनिवार्य रुपमा कर्जा सूचना लिनु पर्ने

(क) ईजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले कर्जा स्वीकृत गर्नु अगावै कर्जा सूचना केन्द्रबाट अनिवार्य रुपमा कर्जा सूचना लिनु पर्नेछ ।

(ख) कुनै ग्राहक/ऋणीलाई कर्जा/सुविधा प्रदान गर्दा केन्द्रबाट उपबुँदा (क) बमोजिम कर्जा सूचना प्राप्त गरी सकेपछि अन्य निकायबाट सूचना लिन अनिवार्य हुने छैन ।

(ग) यस निर्देशन बमोजिम कर्जा सूचना केन्द्रबाट लिइएको कर्जा सूचना बापत इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले केन्द्रले तोकेको कर्जा सूचना सम्बन्धी शुल्क बुझाउनु पर्नेछ । कर्जा सूचना केन्द्रले नेपाल लघुवित्त बैकर्श संघसँग समझदारी गरी शुल्क निर्धारण गर्नेछ ।

४) माथि उल्लेखित बुँदा २ (क) बमोजिम कर्जा सूचना केन्द्रमा सूचना नपठाइएको र/वा बुँदा ३ (क) बमोजिम कर्जा सूचना नलिई प्रवाह भएको कर्जामा २ प्रतिशत बिन्दुले थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नु पर्नेछ । यस व्यवस्था बमोजिम कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्दा कर्जाको शत् प्रतिशत भन्दा बढी हुने छैन ।

५) कर्जा सूचना केन्द्रले निरीक्षण गर्न सक्ने

ईजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले केन्द्रमा उपलब्ध गराउनु पर्ने ऋणीहरुको विवरण समयमै उपलब्ध गराए नगराएको तथा कर्जा प्रवाह गर्नु अघि कर्जा सूचना लिए नलिएको सम्बन्धमा केन्द्रले इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको अनुगमन गर्न चाहेमा केन्द्रलाई लघु वित्त वित्तीय संस्थाले सहयोग गर्नु पर्नेछ ।

६) कर्जा सूचना सम्बन्धी सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने

ईजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरुले कर्जा सूचना केन्द्र तथा अन्य निकायमा पठाउनु पर्ने कर्जा सूचना सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरु गर्नका लागि सम्पर्क व्यक्ति तोक्नु पर्नेछ। यसरी तोकिएको सम्पर्क व्यक्तिले ईजाजतपत्रप्राप्त संस्था र कर्जा सूचना केन्द्रबीच हुने पत्राचारको प्रमाणित अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नु पर्नेछ ।

५. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट “घ” वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. ११/०७९ मा भएको कर्जा सूचना तथा कालोसूची सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १२/०८१

अनिवार्य मौज्दात/वैधानिक तरलता सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो निक्षेप तथा सापटी दायित्वको आधारमा कायम गर्नु पर्ने अनिवार्य मौज्दात तथा तरल सम्पत्ति व्यवस्था सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. अनिवार्य मौज्दात सम्बन्धी व्यवस्था

(१) सर्वसाधारणको समेत निक्षेप संकलन गरी खुद्रा कर्जाको कारोबार गर्ने संस्थाले कुल बचत तथा निक्षेप दायित्वको २ प्रतिशतले हुने रकम र अन्य संस्थाले आफ्नो समूह सदस्यबाट संकलन गरेको व्यक्तिगत, समूहगत तथा विशेष बचत र सापटी रकमको कम्तीमा ०.५ प्रतिशतले हुने रकम अनिवार्य मौज्दातको रुपमा यस बैंकमा राख्नु पर्नेछ ।

(२) संस्थाले यस बैंकको कार्यालय नभएको स्थानमा नजिकको "क" वर्गको वाणिज्य बैंकमा अनिवार्य मौज्दात प्रयोजनको लागि एउटा चल्ती खाता खोली आवश्यक रकम जम्मा गर्न सक्नेछ । यस्तो खाताको जानकारी यस बैंकको लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा दिनु पर्नेछ ।

ब्याज आर्जन हुने गरी "क" वर्गको वाणिज्य बैंकमा जम्मा गरेको रकमलाई अनिवार्य मौज्दातमा गणना गरिने छैन । अनिवार्य मौज्दात प्रयोजनको लागि संस्थाको केन्द्रीय कार्यालय भएको स्थानमा मात्र खाता खोल्नु पर्नेछ ।

अनिवार्य मौज्दात गणना गर्ने प्रयोजनको लागि खाता खोलिएको बैंकबाट संस्थाले विपन्न वर्ग कर्जा बाहेक अन्य कुनै पनि किसिमको सापटी/सुविधा उपयोग गर्न पाउने छैन ।

(३) उपबुँदा (१) बमोजिम राख्नु पर्ने मौज्दात नपुग भएको अवस्थामा देहाय बमोजिम जरिवाना लगाइने छ :-

(क) पहिलो पटक अनिवार्य मौज्दात नपुग भएको अवस्थामा नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंक दरको प्रतिशतले ।

(ख) दोस्रो पटक अनिवार्य मौज्दात नपुग भएको अवस्थामा नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंक दरको डेढि प्रतिशतले ।

(ग) तेस्रो पटक र सो भन्दा पछि जति पटक नपुग भए पनि नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंक दरको दोब्बर प्रतिशतले ।

तर, समस्याग्रस्त घोषणा गरी निक्षेप स्वीकार तथा कर्जा प्रवाहमा प्रतिबन्ध लगाइएको अवस्थामा त्यस्तो संस्थालाई जरिवाना लगाउन अनिवार्य हुनेछैन ।

(४) अनिवार्य मौज्दात नपुग भएको पटक गणना गर्दा प्रत्येक आर्थिक वर्षको लागि अलग अलग गणना गरिनेछ । जरिवानाको पटक निर्धारण गर्दा सर्वसाधारणको समेत निक्षेप संकलन गर्ने संस्थाका लागि १४ दिन (दुई सप्ताह) को मौज्दात गणनालाई एक पटक मानिनेछ भने अन्य संस्थाका लागि १ महिनाको मौज्दात गणनालाई एक पटक मानिनेछ ।

(५) अनिवार्य मौज्दात नपुग भएमा सर्वसाधारणको समेत निक्षेप संकलन गर्ने संस्थालाई दुई हप्ताको

हिसाबमा र अन्य संस्थालाई मासिक रुपमा हर्जाना लगाइनेछ । यसरी हर्जाना लगाउँदा नपुग भए जतिको रकमलाई बैंक दरको प्रतिशतले गुणा गरी मासिक हर्जना लगाउँदा १२ ले र दुई हप्ताको हर्जाना लगाउँदा २६ ले भाग गरिने छ ।

(६) दुई हप्ताको अनिवार्य मौज्दात गणना गर्ने प्रयोजनका लागि देहायको प्रक्रिया अपनाइनेछ :-

(क) अनिवार्य मौज्दातको गणना साप्ताहिक (प्रत्येक आइतवारदेखि शनिवार) औसत निक्षेप मौज्दातका आधारमा गरिनेछ ।

(ख) मौज्दातको गणना गर्दा खण्ड (क) मा उल्लिखित समयावधि पछि एकहप्ता अन्तराल कायम गरी तत्पश्चातको दुई हप्ता (आइतवारदेखि १४ औं दिनको शनिवार) मा कायम गरिने औसत नगद मौज्दातलाई लिइनेछ ।

(ग) अनिवार्य मौज्दात गणना गर्ने प्रयोजनका लागि कुल निक्षेप दायित्वका हकमा साप्ताहिक रुपमा आइतवारदेखि शनिवारसम्मको कुल निक्षेपको योगलाई सात अङ्कले भाग गरी दैनिक औसत निर्धारण गर्नुपर्नेछ । यसैगरी, नेपाल राष्ट्र बैंक मौज्दातको गणना गर्दा आइतवारदेखि १४ औं दिनको शनिवारसम्मको दैनिक मौज्दातको कुल योगलाई चौध अङ्कले भाग गरी दैनिक औसत निर्धारण गरिनेछ ।

(घ) यस निर्देशन बमोजिम कायम गर्नुपर्ने अनिवार्य मौज्दातको कम्तीमा ७० प्रतिशत मौज्दात दैनिक रुपमा कायम गर्नुपर्नेछ ।

(ङ) यस प्रयोजनको लागि निर्धारित निर्देशन फा.नं.घ १२.१ बमोजिमको विवरण भरी हप्ता वितेको सात दिनभित्र अनिवार्य रुपमा यस बैंकको सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा आइपुग्ने गरी पठाउनु पर्नेछ ।

(७) यस उद्देश्यको लागि लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सम्पूर्ण कार्यालयहरुलाई एउटै इकाई मानिने छ ।

(८) यस बैंकमा रहेको खातामा जम्मा हुने गरी फण्ड ट्रान्सफरको सिलसिलामा मार्गस्थ (Transit) मा पर्न गएको स्वदेशी मुद्राको रकमलाई यस बैंकको मौज्दातमा समावेश गर्न सकिने छ ।

(९) सर्वसाधारणबाट वचत परिचालन नगर्ने संस्थाहरुको हकमा एक महिना अघिको व्यक्तिगत, समूहगत, विशेष वचत तथा सापटी कोषको दैनिक औसतका आधारमा अनिवार्य मौज्दातको गणना गरिने छ ।

(१०) सर्वसाधारणबाट निक्षेप परिचालन नगर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले निर्देशन फा.नं.घ १२.२ बमोजिम अनिवार्य मौज्दात र तरल सम्पत्तिको विवरण मासिक रुपमा प्रत्येक महिना बितेको १५ दिनभित्र यस बैंकको लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।

(११) माथि जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाको तर्फवाट असुल गरी दिने शर्तमा थोक कर्जा कारोवार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थामा हस्तान्तरण भई आएको ऋण सापटी रकममा अनिवार्य मौज्दात कायम गर्नु पर्ने व्यवस्थालाई छुट दिन सकिने छ ।

स्पष्टीकरण: यस प्रयोजनको लागि "सापटी कोष" भन्नाले लघुवित्त वित्तीय संस्थाले नेपाल सरकार वा अन्तर्गतका निकाय, अन्य इजाजतपत्रप्राप्त संस्था, व्यक्ति, फर्म, संगठित संस्था (स्वदेशी तथा विदेशी) तथा कम्पनीसँग लिएको सापटी रकम सम्झनु पर्छ ।

२. तरल सम्पत्ति सम्बन्धी व्यवस्था

(१) सर्वसाधारणबाट निक्षेप परिचालन नगर्ने संस्थाले अघिल्लो महिनाको कुल बचत दायित्वको २.५ प्रतिशत तरल सम्पत्तिको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । तरल सम्पत्ति भन्नाले देहाय बमोजिमको सम्पत्ति सम्झनु पर्दछ :-

(क) आफ्नो ढुकुटीमा रहेको नगद मौज्दात,

(ख) सरकारी सुरक्षणपत्रमा गरेको लगानी ,

(ग) नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्रमा गरेको लगानी, वा

(घ) "क" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा निक्षेपको रुपमा रहेको मौज्दात ।

(२) बुँदा नं. १ बमोजिम जम्मा गर्नु पर्ने न्यूनतम अनिवार्य मौज्दात भन्दा बढी जम्मा गरेमा बढी भएजति रकम यस प्रयोजनको लागि समावेश गर्न पाइनेछ ।

(३) तरल सम्पत्तिको गणना देहाय बमोजिम हुनेछ -:

(क) तरल सम्पत्तिको गणना दैनिक औसतको आधारमा मासिक रुपमा गरिनेछ ।

(ख) "क" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा रहेको मुद्दती निक्षेपको हकमा बढीमा ९० प्रतिशतसम्म मात्र तरल सम्पत्तिमा गणना गर्नु पर्नेछ ।

(ग) तरल सम्पत्तिको गणना गर्दा मुद्दती निक्षेप वा सरकारी ऋणपत्र तथा नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्र धितोमा राखी ऋण लिएको भए ऋण लिए बराबरको रकम घटाउनु पर्नेछ ।

(४) तरल सम्पत्ति कायम नराख्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई बुँदा नं. १ को उपबँदा (३) बमोजिम जरिबाना गरिनेछ ।

३. वैधानिक तरलता अनुपात (Statutory Liquidity Ratio) सम्बन्धी व्यवस्था

सर्वसाधारणको समेत निक्षेप परिचालन गर्ने संस्थाले कुल बचत तथा निक्षेप दायित्वको कम्तीमा ४ प्रतिशतले हुने रकम वैधानिक तरलता अनुपात कायम गर्नु पर्नेछ । यस प्रयोजनको लागि वैधानिक तरलतामा संस्थाको निम्नानुसारको तरल सम्पत्ति समावेश गरिने छ ।

(क) नेपाल सरकारको सुरक्षणपत्रमा गरेको लगानी,

(ख) अनिवार्य मौज्दात प्रयोजनको लागि नेपाल राष्ट्र बैंक वा वाणिज्य बैंकमा जम्मा गरेको रकम,

(ग) आफ्नो ढुकुटीमा रहेको नगद मौज्दात,

वैधानिक तरलता अनुपात गणना सम्बन्धमा देहाय बमोजिम व्यवस्था गरिएको छ:

(१) वैधानिक तरलता अनुपात गणना गर्दा ठीक अघिल्लो महिनाको अन्त्यमा कायम रहेको स्वदेशी बचत तथा निक्षेप दायित्वलाई आधार मानिनेछ ।

(२) यस्तो अनुपात गणना गरी प्रत्येक महिनाभरको वैधानिक तरलता अनुपात रकमको विवरण निर्देशन फा.नं. १२.३ मा उल्लेख भए बमोजिम पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) उल्लिखित मौज्दात नपुग भएको अवस्थामा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ९९ को उपदफा (१) मा भएको व्यवस्थाको अधीनमा रही देहाय बमोजिम जरिवाना लगाइनेछ :-

क) पहिलो पटक वैधानिक तरलता अनुपात नपुग भएको अवस्थामा नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंकदरको प्रतिशतले ।

ख) दोश्रो पटक वैधानिक तरलता अनुपात नपुग भएको अवस्थामा नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंकदरको डेढि प्रतिशतले ।

ग) तेश्रो पटक र सोभन्दा पछि जति पटक नपुग भए पनि नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंक दरको दोब्बर प्रतिशतले ।

(४) वैधानिक तरलता अनुपात नपुग भएको पटक गणना गर्दा प्रत्येक आर्थिक वर्षको लागि अलग अलग पटक कायम गरिनेछ ।

(५) वैधानिक तरलता अनुपात नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंकदरको प्रतिशतले मासिक हिसावमा जरिवाना लगाइनेछ र यसरी नपुग भए जतिको रकमलाई बैंकदरको प्रतिशतले गुणा गरी बाह्रले भाग गरिनेछ ।

(६) वैधानिक तरलता अनुपात नपुग भएको अवस्थामा जरिवानाको प्रयोजनका लागि यस बैंकले तोके बमोजिम प्रकाशित गरेको बैंकदरलाई नै आधार लिइनेछ ।

द्रष्टव्य: *१. यस दफाको प्रयोजनका लागि सरकारी सुरक्षणपत्र भन्नाले नेपाल सरकारले जारी गरेको वचतपत्र, विकास ऋणपत्र, ट्रेजरी बिलस तथा यस बैंकले तोकेको अन्य सुरक्षणपत्र सम्झनु पर्छ ।*

२. वैधानिक तरलता अनुपात विवरण प्रत्येक महिना समाप्त भएको १५ दिनभित्र पठाउनु पर्नेछ ।

४. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. १२/०७९ मा भएको अनिवार्य मौज्दात/वैधानिक तरलता सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १३/०८१

शाखा/कार्यालय सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाको शाखा/कार्यालय खोल्ने व्यवस्थाका सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ :-

१. शाखा/कार्यालय खोल्ने सम्बन्धी व्यवस्था

(क) लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको शाखा नभएका स्थानीय तहका वडाहरुमा शाखा/कार्यालय खोल्न यस बैंकको पूर्व स्वीकृति लिनुपर्ने छैन ।

तर, काठमाडौं उपत्यका, महानगरपालिका र उप महानगरपालिकामा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको शाखा नभएका स्थानीय तहका वडाहरुमा शाखा खोल्न यस बैंकको पूर्व स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

(ख) शाखा कार्यालय खोल्दा कारोबार शुरु गरेकै दिन उक्त शाखा सम्बन्धी विवरण यस बैंकको वेब पोर्टल (reporting.nrb.org.np) मा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

(ग) देहायको अवस्था पुरा गरेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र नयाँ शाखा कार्यालय खोल्न सक्नेछन्:

(अ) प्रस्तावित स्थान व्यवसायिक रुपले सम्भाव्य रहेको अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्ने ।

(आ) तोकेको न्यूनतम चुक्ता पुँजी पुरा गरेको ।

(इ) तोकेको पुँजी कोष पुरा गरेको ।

(ई) यस बैंकबाट दिईएका शर्त तथा निर्देशनको पालना गरेको ।

(उ) सम्बन्धित संस्थाको सञ्चालक समितिबाट शाखा कार्यालय स्थापना/सञ्चालन गर्ने सम्बन्धी निर्णय भएको हुनु पर्ने । सञ्चालक समितिले निर्णय गरेको मितिले १५ दिनभित्र यस बैंक समक्ष संलग्न अनुसूची १३.१ बमोजिमको ढाँचाको फारम भरी स्वीकृतिको लागि आवेदन दिनु पर्ने । यस बैंकबाट स्वीकृति पाएको मितिले ६ महिनाभित्रमा शाखा कार्यालय खोली कारोबार सञ्चालन गरिसक्नु पर्ने ।

(घ) शाखा विस्तार गर्न स्वीकृति प्रदान गर्दा प्रस्तावित क्षेत्रको व्यवसायिक कारोबार, वैंकिङ्ग सेवाको पहुँच तथा उक्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाबाट कृषि, उर्जा, पर्यटन र लघु उद्यमको क्षेत्रमा कर्जा प्रवाहमा हुन सक्ने वृद्धिको स्थिति झल्कने गरी पेश गरिएको सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन समेतलाई आधार बनाइने छ । शाखा स्थापनाका लागि पेश गरिने सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनमा प्रस्तावित शाखा स्थापनाका लागि हुने पुँजीगत तथा अन्य खर्चहरु, ३ वर्षभित्रमा सोही संस्थाको अन्तर शाखा ब्याज आम्दानी बाहेकका बैंकिङ्ग कारोबारबाट प्रस्तावित शाखा मुनाफामा सञ्चालित हुन सक्ने आधार समेत समावेश गर्नु पर्ने छ ।

(ङ) काठमाडौं उपत्यका बाहिर (महानगरपालिका र उप-महानगरपालिका बाहेकका स्थानमा) २०७७ पुस मसान्तपछि दुई वटा शाखा खोली सञ्चालनमा ल्याए पश्चात् काठमाडौं उपत्यकामा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको शाखा नभएको स्थानीय तहका वडाहरुमा एक शाखा खोल्न स्वीकृति प्रदान

गर्न सकिनेछ । यसरी काठमाडौं उपत्यका बाहिर खोलिने दुई शाखामध्ये कम्तिमा एक शाखा गाँउपालिकामा खोलिएको हुनुपर्नेछ ।

२. प्रादेशिक कार्यालय सम्बन्धी व्यवस्था:

(क) राष्ट्रिय स्तरका लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आवश्यकता अनुसार प्रादेशिक कार्यालयहरु स्थापना गर्न सक्नेछन् ।

(ख) प्रादेशिक कार्यालय स्थापना गर्दा निम्नानुसारको व्यवस्था/प्रक्रिया पालना गर्नु पर्नेछ :

(१) एकै प्रदेशभित्रका शाखा कार्यालयहरुलाई एउटै प्रादेशिक कार्यालयको मातहतमा राख्नु पर्नेछ ।

(२) प्रादेशिक कार्यालयले आफू मातहतका शाखा कार्यालयहरुको कामकारबाहीको अनुगमन, निरीक्षण तथा लेखापरीक्षणका अतिरिक्त केन्द्रीय कार्यालयले तोकिदिएका अन्य कार्यहरु जस्तै केन्द्रीय कार्यालयबाट प्राप्त मसलन्दको व्यवस्थापन गर्ने, मातहतका शाखा कार्यालयहरुमा वितरण गर्ने, नयाँ शाखा कार्यालयको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने, सम्बन्धित प्रदेश अन्तर्गतका शाखाहरुसंगको समन्वय, निगरानी, संस्थागत सुशासन, जोखिम व्यवस्थापन एवम् गुनासो सुनवाई जस्ता कार्यहरु लगायतका अन्य प्रशासनिक कार्यहरु समेत गर्न सक्नेछ ।

(३) प्रादेशिक कार्यालय खोल्नु पूर्व सम्बन्धित इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको सञ्चालक समितिले सो कार्यालय खोल्ने सम्बन्धमा निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

(४) प्रादेशिक कार्यालय सञ्चालनमा आएको ७ दिनभित्र यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग तथा लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

(५) उक्त प्रदेशमा संस्थाको लघुवित्त सेवा प्रवाह तथा पहुँच सम्बन्धी तथ्याङ्क र विवरण अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ ।

(ग) प्रादेशिक कार्यालय काठमाडौ उपत्यकामा खोल्न पाइने छैन ।

३. शाखा/कार्यालय बन्द तथा स्थानान्तरण गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था

(क) संस्थाले यस बैंकको पूर्व स्वीकृति बिना शाखा वा कुनै पनि किसिमको कार्यालय बन्द गर्न वा स्थानान्तरण गर्न वा गाभ्न पाउने छैनन् ।

(ख) संस्थाले महानगरपालिका, उप-महानगरपालिका र नगरपालिकाको सोही वडाभित्र तथा गाउँपालिकाको हकमा सोही गाउँपालिका भित्र शाखा कार्यालय स्थानान्तरण गर्नु परेमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सञ्चालक समितिको निर्णयानुसार स्थानान्तरण गरी सोही दिनमा यस बैंकको Web Portal मा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

(ग) संस्थाले केन्द्रीय/रजिष्टर्ड कार्यालय (कर्पोरेट कार्यालय) को ठेगाना परिवर्तन गर्न वा स्थानान्तरण गर्न चाहेमा यस बैकको स्वीकृति लिई प्रचलित कानुनको अधीनमा रही आफ्नो प्रबन्धपत्र तथा नियमावलीमा संशोधन गरी गर्न सक्ने छन् ।

४. कार्यालय समय सम्बन्धी व्यवस्था

नेपाल राष्ट्र बैंक खुलेको दिन र समयमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले अनिवार्य रुपमा आफ्नो कार्यालय सञ्चालन गर्नु पर्नेछ । तर, लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले नेपाल राष्ट्र बैंक खुलेको दिन र समयका अतिरिक्त समय तथा अन्य विदाका दिन र समयमा आफ्नो कारोबार सञ्चालन गर्नु परेमा यस बैकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा सोको लिखित रुपमा पूर्व जानकारी दिई कारोबार सञ्चालन गर्न सक्नेछन् ।

५. काठमाण्डौं उपत्यका वाहिर केन्द्रीय कार्यालय रहेका राष्ट्रिय स्तरका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले नेपाल राष्ट्र बैंक, कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय, नेपाल धितोपत्र बोर्ड, नेपाल स्टक एक्सचेन्ज लिमिटेड र अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्था लगायतमा सम्पर्क कायम गर्ने प्रयोजनका लागि एकजना अधिकृतस्तर सहित बढीमा ३ जना कर्मचारी रहने गरी काठमाण्डौं उपत्यकाभित्र काठमाडौं महानगरपालिका र ललितपुर महानगरपालिका बाहेकका स्थानमा (बढीमा ८०० वर्ग फिटसम्मको क्षेत्रफलमा) सम्पर्क कार्यालय खोल्न सक्नेछन् । यस व्यवस्था बमोजिम सम्पर्क कार्यालय खोलेको जानकारी १५ दिनभित्र यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा गराउनु पर्नेछ ।

६. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. १३/०७९ मा भएको शाखा/कार्यालय सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १४/०८१

ब्याजदर सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले निक्षेपमा प्रदान गर्ने र कर्जा तथा सापटमा लिने ब्याजदर सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. ब्याजदर निर्णय गराएर लागू गर्नु पर्ने

लघु वित्त वित्तीय संस्थाले आफ्ना सदस्यहरुबाट संकलित बचतमा दिने र कर्जामा लिने ब्याजदर, ब्याज गणना विधि, हर्जाना लगाउने विधि, सेवा शुल्क र कमिशन दर लघु वित्त वित्तीय संस्थाले निर्णय गराई लागू गर्नु पर्नेछ । लघु वित्त वित्तीय संस्थाले निक्षेपमा प्रदान गर्ने प्रकाशित ब्याजदरमा ०.५ प्रतिशत बिन्दुसम्म बढाउन सक्नेछन् भने कर्जाको ब्याजदरको हकमा प्रकाशित ब्याजदरभन्दा बढी दर कायम गर्न पाइने छैन । लघु वित्त वित्तीय संस्थाले कर्जा प्रवाह गर्दा प्रशासनिक सेवा शुल्क, ब्याज र हर्जाना व्याज बाहेक कर्जासँग सम्बन्धित अन्य कुनै पनि रकम लिन पाईने छैन ।

तर, आफ्ना ग्राहकहरुका लागि कर्जा सूचना केन्द्र लिमिटेड जस्ता अन्य संस्था/निकाय मार्फत सेवा लिने सन्दर्भमा सो सेवा वापत त्यस्ता संस्था/निकायहरुलाई भुक्तानी गर्नुपर्ने लागतसम्म मात्र सेवा शुल्क असुल गर्न भने यो व्यवस्थाले वाधा पारेको मानिने छैन ।

२. इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले ग्राहकलाई प्रदान गर्ने कर्जाको ब्याजदर निम्नानुसार हुने गरी तय गर्नु पर्नेछ :-

(क) लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले आफ्ना ग्राहकसँग लिने ब्याजदर अधिकतम् १५ प्रतिशतसम्म निर्धारण गर्न सक्ने छन् । ब्याजदर यो व्यवस्था निर्देशन जारी भएको मिति २०७७/०४/१३ मा बक्यौता रहेको तथा तत्पश्चात प्रवाह भएका/हुने कर्जा कर्जामा लागु हुनेछ ।

(ख) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले मासिक रुपले अनुसूची-१४.१ बमोजिम आधार दर तयार गरी महिना समाप्त भएको १५ दिनभित्र यस बैंकमा पेश गर्नुपर्ने छ। साथै, २०७९ माघदेखि आधार दर मासिक रुपमा आफ्नो वेबसाइटमा प्रकाशन गर्नुपर्नेछ ।

३. ब्याजदर सम्बन्धी विवरण पठाउनु पर्ने

संस्थाले प्रत्येक त्रयमास समाप्त भएको १५ दिनभित्र निक्षेप तथा कर्जाको ब्याजदर सम्बन्धी विवरण यस बैंकमा पठाउनु पर्नेछ । साथै, ब्याजदर संशोधन गरेको ७ दिनभित्र सो सम्बन्धी पूर्ण विवरण समेत उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

४. ब्याजदर सार्वजनिक गर्नु पर्ने

संस्थाले निक्षेप वा बचतमा दिने र कर्जामा लिने ब्याजदर सम्बन्धी सूचना आफ्नो सूचना पाटीमा टाँस गरी सार्वजनिक जानकारी हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

५. विपन्न वर्ग कर्जाको ब्याज दरमा सहुलियत दिने

दलित, मुक्त कमैया, वादी, हलिया, द्वन्द्व पिडित, एकल महिला, अपाङ्ग तथा जेष्ठ नागरिकहरुलाई लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुबाट प्रवाह हुने विपन्न वर्ग कर्जामा लिने ब्याज दरमा १ प्रतिशत बिन्दुले सहुलियत दिने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

६. ब्याज आम्दानी जनाउने व्यवस्था

संस्थाले प्रदान गरेको कर्जा सापटमा प्राप्त हुनुपर्ने ब्याजलाई नगद प्राप्तिको आधारमा मात्र आम्दानी जनाउनु पर्नेछ । पाकेको तर नगदमा असुल हुन नसकेको ब्याजलाई जुन वर्षमा असुल भएको हो सोही वर्षमा मात्र आम्दानी बाँधी सो को हिसाव मिलान गर्नु पर्नेछ । सम्बन्धित अवधिभरमा पाकेको ब्याजलाई "पाउनु पर्ने ब्याज हिसाव" मा खर्च लेखी "ब्याज मुल्तवी हिसाव" मा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

७. ब्याज प्रदान गर्ने सम्बन्धमा

संस्थाबाट प्रवाहित कर्जा/सापटमा त्रैमासिक रुपमा ब्याज असुल गर्ने गरेको अवस्थामा बचत निक्षेपमा पनि ३/३ महिनामा सम्बन्धित खातामा ब्याज जम्मा गरिदिने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । निक्षेपकर्तालाई दिने ब्याज दैनिक मौज्दातमा प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

८. एक मुष्ट रुपमा फिर्ता हुने निक्षेपको ब्याज प्रदान गर्ने सम्बन्धमा

नियमित रुपमा ब्याज भुक्तानी नगरी कुनै निश्चित समय पश्चात् एकमुष्ट रुपमा साँवा ब्याज फिर्ता गर्ने गरी लिइएका वचतको हकमा त्यस्तो ब्याज भुक्तानी नभएको अवस्थामा समेत हरेक वर्ष ब्याज खर्च लेखी तिर्नुपर्ने ब्याज हिसाबमा दायित्व देखाउनु पर्ने छ । त्यस्तो बचतमा ब्याजदर नतोकिएको भएतापनि वचत जम्मा गरेको रकम र भुक्तानी हुने रकमको आधारमा आउने प्रभावकारी (Effective) ब्याजदरलाई आधार लिनुपर्ने छ ।

९. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. १४/०७९ मा भएको ब्याजदर सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १५/०८१

वित्तीय स्रोत संकलन सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले संकलन गर्ने वित्तीय स्रोत सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. वित्तीय स्रोत संकलन सीमा

(क) संस्थाले आफ्नो प्राथमिक पुँजीको बढीमा ३० गुणासम्म वित्तीय स्रोत परिचालन गर्न सक्नेछ । तर, यसै निर्देशनको बुँदा नं. ५ को अवस्थामा बाहेक गैर-सदस्यहरुबाट बचत परिचालन गर्न पाइने छैन ।

स्पष्टीकरण :- "वित्तीय स्रोत" भन्नाले समूह सदस्यहरुबाट बचत, गैर सदस्यबाट निक्षेप, सापटी र डिवेञ्चरबाट संकलित रकम सम्झनु पर्दछ ।

(ख) वित्तीय स्रोत संकलन सीमा अनुगमन गर्ने प्रयोजनका लागि अघिल्लो त्रयमासमा कायम रहेको प्राथमिक पुँजीलाई आधार मानिनेछ ।

२. निक्षेप/बचतको व्याजदर सम्बन्धमा:

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले प्रवाह गरेको कर्जाको अधिकतम व्याजदरको कम्तीमा ५० प्रतिशत हुने गरी निक्षेप/बचतको न्यूनतम व्याजदर तय गर्नुपर्नेछ ।

३. बचत र/वा निक्षेप संकलन तथा भुक्तानी सम्बन्धी नियम तथा प्रक्रिया बनाई लागू गर्नु पर्ने

(१) संस्थाले स्वीकार गर्ने बचत र/वा निक्षेपको अवधि, प्रकार, ब्याजदर, ब्याज प्रदान गर्ने तरिका, खाता सञ्चालन गर्ने तरिका, रकम भुक्तानी गर्ने तरिका लगायत आवश्यक सम्पूर्ण विषय समावेश भएको बचत र/वा निक्षेप सम्बन्धी नियम तथा कार्यविधि तयार गरी लागू गर्नु पर्नेछ ।

(क) पेन्सन बचत लगायतका आवधिक निक्षेप तथा ऋणीलाई प्रवाह गर्ने ऋणबाट कट्टा गरी लिने जस्ता अनिवार्य बचत संकलन गर्न पाइने छैन । साथै, सर्वसाधारणबाट निक्षेप संकलन नगर्ने संस्थाले आफ्नो सदस्यबाट एक भन्दा बढी शीर्षकमा अनिवार्य बचत संकलन गर्न पाइने छैन ।

तर, २०७७ असोज मसान्तसम्ममा कायम रहेका यस्ता आवधिक बचत निक्षेपलाई भुक्तानी अवधिभर निरन्तरता दिन यस व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन ।

(ख) संस्थाले पेन्सन, आवधिक निक्षेप तथा अनिवार्य बचत बाहेक अन्य बचत खातामा रहेको रकम सदस्यको इच्छा अनुसार झिक्न पाउनु पर्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(२) संस्थाले १० वर्षदेखि चल्ती नभएका तथा हक दावी नपरेका निक्षेप खाताहरुको विवरण प्रत्येक आर्थिक वर्षको पहिलो महिनाभित्र यस बैंकमा पठाउनु पर्नेछ ।

(३) संस्थाले लाभांश घोषणा गरेको मितिले ५ वर्षसम्म पनि सम्बन्धित शेयरधनी वा निजको हकवाला सो लाभांश लिन नआएमा त्यस्ता शेयरधनीको विवरण प्रत्येक आर्थिक वर्षको पहिलो महिनाभित्र सर्वसाधारणको जानकारीको लागि संस्थाको वेबसाइट प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

(४) संस्थाले १० वर्षदेखि कारोबार नभएको बचत खाता र हक दावी नपरेको निक्षेपहरु तथा वितरण नभएको लाभांशको विवरण १० वर्ष अवधि समाप्त भएको १ महिनाभित्र राष्ट्रियस्तरको पत्रिकामा कम्तीमा एक पटक प्रकाशन गर्नु पर्नेछ। सूचना प्रकाशित हुँदा समेत त्यस्तो खाता नियमित नभएमा र निक्षेप रकम भुक्तानी नभएमा उक्त रकमलाई बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ बमोजिमको बैकिङ्ग विकास कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ।

४. सापटी लिन सक्ने

(१) संस्थाले बुँदा नं. १ मा उल्लिखित सीमाभित्र रही इजाजतपत्रप्राप्त संस्था, फर्म, कम्पनी तथा संगठित संस्थासंग सापटी लिन सक्ने छ ।

(२) उपबुँदा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि विदेशी सरकार वा अन्तरराष्ट्रिय संघ/संस्थाबाट कुनै आर्थिक सहायता वा ऋण लिनुपरेमासंस्थाले यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्नेछ।

(३) यसरी सापटी लिएको रकम व्याजदर अन्तरबाट नाफा आर्जन गर्ने गरी कुनै पनि बैंक तथा वित्तीय संस्थाको मुद्दती निक्षेपमा लगानी गर्न पाइने छैन ।

५. सार्वजनिक शेयर निष्काशन सम्बन्धमा

संस्थाले सञ्चालनमा आएको मितिले बढीमा ३ वर्षभित्र सर्वसाधारणको लागि छुट्याइएको शेयर बिक्री वितरण गरी सक्नु पर्नेछ। साथै, प्रचलित धितोपत्र सम्बन्धी कानुनको अधीनमा रही सार्वजनिक रुपमा पुनः शेयर निष्काशन (Further Public Issue) गर्न सक्नेछन् ।

६. लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले सर्वसाधारणबाट निक्षेप परिचालन गर्न पाउने छैनन् । तर, यसपूर्व यस बैंकबाट स्वीकृति लिई सर्वसाधारणबाट निक्षेप परिचालन गरिरहेका लघुवित्त संस्थाहरुले यस्तो निक्षेप परिचालन गर्ने सीमा तथा अन्य व्यवस्था देहाय बमोजिमको हुनेछ :-

(क) आफ्नो प्राथमिक पुँजीको ३० गुणासम्म वित्तीय श्रोत परिचालन गर्ने सीमाभित्र रही प्राथमिक पुँजीको बढीमा ५ गुणासम्म सर्वसाधारणबाट निक्षेपको रुपमा वित्तीय श्रोत परिचालन गर्न सक्ने छन् । सर्वसाधारणबाट संकलित निक्षेपको सीमामा समूह सदस्यहरुको वचत निक्षेप गणना हुने छैन ।

(ख) सर्वसाधारणबाट निक्षेप संकलन गर्दा वचत तथा बढिमा २ वर्षसम्मको मुद्दती निक्षेप मात्र परिचालन गर्न सक्ने छन् ।

(ग) कुनै एउटा फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाबाट आफ्नो कुल निक्षेपको बढीमा १० प्रतिशतसम्मको सीमामा नबढ्ने गरी संस्थागत निक्षेप परिचालन गर्न सक्ने छन् ।

७. लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सहायक आवधिक ऋणपत्र (Subordinated Term Debt) जारी गर्न सक्ने सम्बन्धमा:

(क) सञ्चित नोक्सानी बाँकी नरहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाले यससम्बन्धी अन्य व्यवस्थाका अतिरिक्त निम्न शर्तहरुको अधीनमा रही आफ्नो चुक्ता पुँजीको बढीमा शत प्रतिशतले हुने रकमसम्म सहायक आवधिक ऋणपत्र (Subordinated Term Debt) जारी गर्न स्वीकृतिका लागि यस बैंकमा निवेदन पेश गर्न सक्नेछन् ।

(१) ऋणपत्र कुनै पनि सुरक्षण नराखी निष्काशन गर्नुपर्ने,

(२) ऋणपत्रको अवधि तोकेको हुनुपर्ने,

(३) ऋणपत्रमा प्रदान गरिने वार्षिक व्याजदर र व्याज भुक्तानी गर्ने अवधि तोकिएको हुनुपर्ने,

(४) ऋणपत्रको ब्याजदर परिवर्तन गर्न नपाइने र आर्जित ब्याज रकममा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम आयकर लाग्ने व्यवस्था गर्नुपर्ने,

(५) इजाजतपत्रप्राप्त संस्था विघटन भएको अवस्थामा ऋणपत्रको भुक्तानी निक्षेपकर्ता र अन्य ऋण भन्दा पछि मात्र हुने,

(६) ऋणपत्र जारी भएको मितिले ६ महिनाभित्रमा नेपाल धितोपत्र विनिमय बजारमा सूचीकृत गर्नुपर्ने,

(७) ऋणपत्र निष्काशन गर्नु अघि तयार गरिने विवरणपत्र यस बैंकको सहमति लिएर मात्र प्रकाशित गर्नुपर्ने,

(८) ऋणपत्रको रकम भुक्तानी गर्न सिर्जना गरिने पुँजी फिर्ता जगेडा कोष (Capital Redemption Reserve) मा भुक्तानी अवधिभर प्रत्येक वर्ष वार्षिक मुनाफाबाट समानुपातिक (Proportionate) आधारमा रकम छुट्याउनु पर्ने । तर, ऋणपत्र निष्काशन गरिएको आर्थिक वर्ष र भुक्तानी हुने आर्थिक वर्ष त्यस्तो भुक्तानी कोष (Redemption Reserve) मा कुनै रकम विनियोजन नगर्न यस व्यवस्थाले बाधा पर्ने छैन ।

(९) Private placement को आधारमा बिक्री गरिने ऋणपत्रको सम्बन्धमा कुनै संघ/संस्थासँग अग्रिम कुनै सम्झौता भएको भए सो सम्झौताको प्रतिलिपि पेश गर्नुपर्ने,

(१०) यदि कुनै पक्षले सो पक्षलाई छुट्याइएको ऋणपत्र खरिद नगरेमा सो अर्को पक्षलाई बिक्री गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्ने,

(११) ऋणपत्रमा आर्जित ब्याज लगानीकर्ताहरुलाई भुक्तानी गर्ने विषयमा विवरणपत्रको "ब्याज भुक्तानी गर्ने समय (Interest Payment Timing)" शीर्षक अन्तर्गत स्पष्ट उल्लेख गर्नुपर्ने,

(१२) ऋणपत्र परिपक्व भई भुक्तानी गरेपछि यस बुँदाको उपबुँदा नं ८ बमोजिम कायम गरेको भुक्तानी समायोजन कोष (Capital Redemption Reserve) मा बाँकी रहेको रकमलाई पुँजीकोष समायोजन कोषमा रकमान्तर गर्नुपर्ने । पुँजी समायोजन कोषमा जम्मा भएको रकमबाट शेयरधनीलाई बोनस सेयर मात्र जारी गर्न सकिने ।

(ख) त्यस्तो निवेदन उपर आवश्यक अध्ययन पश्चात् उपयुक्त ठानेमा यस बैंकले ऋणपत्र जारी गर्ने स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

८. "क", "ख" र "ग" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको सहायक कम्पनीको रुपमा खुलेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाले मुख्य (Parent) संस्थामा ब्याज आर्जन हुने कुनै पनि प्रकारको खाता खोल्न पाउने छैन ।

९. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. १५/०७९ मा भएको वित्तीय स्रोत संकलन सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १६/०८१

विपन्न वर्ग तथा तोकिएका क्षेत्रमा प्रवाह गर्नुपर्ने कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले विपन्न वर्ग तथा तोकिएका उत्पादनशील क्षेत्रमा प्रवाह गर्नुपर्ने कर्जाहरुको सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. सम्पूर्ण सापटी रकम प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था

(क) संस्थाले विपन्न वर्गमा प्रवाह गर्ने गरी प्राप्त सम्पूर्ण सापटी रकम लक्षित वर्गमा प्रवाह गर्नुपर्ने छ । त्यस्तो सापटी रकमलाई लक्षित वर्गमा प्रवाह नगरी सो बापतको रकम ब्याज आर्जन हुने गरी कुनै पनि बैंक तथा वित्तीय संस्थामा जम्मा गर्न पाइने छैन । तर यस व्यवस्थाले लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कर्जा सीमा (Line of Credit) उपयोग गर्न भने बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(ख) संस्थाले लिएको सापटी रकम लक्षित वर्गमा प्रवाह नगरेको खण्डमा प्रचलित बैंकदरको हिसाबले त्रैमासिक रुपमा (असोज, पुस, चैत र असारमा) हर्जाना लगाईने छ । यस्तो हर्जाना विपन्न वर्ग अन्तर्गत अघिल्लो त्रयमासको अन्तमा बाँकी कुल सापटी रकम भन्दा पछिल्लो त्रयमासको अन्तमा रहेको कुल कर्जाको बाँकी रकम कम भएमा सो कम भएको रकममा मात्र लगाइने छ । तर, अघिल्लो त्रयमासको अन्तमा बाँकी सापटी रकमभन्दा पछिल्लो त्रयमासमा घटेको अवस्थामा सो हदसम्म हर्जाना लगाइने छैन ।

(ग) संस्थाले लिएको सापटी रकम र प्रवाह गरेको कर्जा लगानीको त्रैमासिक विवरण यसै साथ संलग्न बमोजिमको निर्देशन फा.नं. १६.१ बमोजिम हरेक त्रयमास समाप्त भएको १५ दिन भित्र यस बैंकमा पठाउनु पर्नेछ ।

(घ) यस व्यवस्था बमोजिम नयाँ संस्थापना भई सञ्चालनमा आएका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको हकमा खण्ड (ख) को प्रयोजनका लागि विपन्न वर्गमा प्रवाह भएको कर्जा रकम गणना गर्दा सो संस्था संस्थापना भई वित्तीय कारोबार शुरु गरेको मितिले ६ महिना व्यतित भएपछिको त्रयमासको अन्तमा बाँकी रहेको कुल सापटी रकमभन्दा त्यसपछिको त्रयमासको अन्तमा रहेको कुल विपन्न वर्ग कर्जा रकम कम रहे/नरहेको गणना गरिनेछ । (उदाहरणको लागि सञ्चालनमा आएको नयाँ लघु वित्त वित्तीय संस्थाले भदौ महिनादेखि वित्तीय कारोबार शुरु गरेको भएमा फागुन महिनामा ६ महिना व्यतीत हुने हुँदा चैत मसान्तको त्रैमासिक विवरणमा देखिने कुल सापटी रकम बराबर वा सो भन्दा बढी पछिल्लो त्रयमास अर्थात् असार मसान्तमा विपन्न वर्गमा कर्जा प्रवाह भए/नभएको गणना गरिनेछ ।)

२. थोक कर्जाको कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले विपन्न वर्गमा लगानी गर्ने गरी खुद्रा कर्जाको कारोबार गर्ने मध्यस्थकर्ता संस्थालाई उपलब्ध गराएको थोक कर्जा विपन्न वर्गमा लगानी भए नभएको सम्बन्धमा त्रैमासिक (असोज, पुस, चैत र असार मसान्तसम्मको) रुपमा अनुगमन गरी माघ र साउन मसान्तमा सोको विवरण यस बैंकको लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।

३. तोकिएको क्षेत्रमा प्रवाह गर्नुपर्ने कर्जा सीमा सम्बन्धी व्यवस्था

(क) संस्थाले अनिवार्य रुपमा आफ्नो कुल कर्जाको एक तिहाइ कर्जा कृषि क्षेत्रमा प्रवाह गर्नुपर्ने छ ।

(ख) कृषि क्षेत्रमा तोकिए बमोजिम कर्जा प्रवाह नगरेमा वा कम प्रवाह गरेमा नपुग रकममा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ८१ बमोजिम लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कर्जाको अधिकतम ब्याजदरले हुने रकम हर्जाना लगाइने छ । यसरी हर्जाना लगाउँदा त्यस्तो नपुग रकमको त्रैमासिक रुपमा हुन आउने ब्याज रकम निर्धारण गरी सोही बराबरको रकम हर्जाना कायम गरिनेछ ।

(ग) कृषि क्षेत्रमा प्रवाह भएको कर्जा गणना गर्दा ६ महिनाअघिको कुल बाँकी कर्जा तथा सापटलाई आधारको रुपमा लिइने छ ।

(घ) कृषि क्षेत्रमा प्रवाह भएको कर्जाको मासिक विवरण महिना समाप्त भएको १५ दिनभित्र संलग्न निर्देशन फा.नं. घ १६.२ र त्रैमासिक विवरण त्रैमासिक अवधि समाप्त भएको एक महिनाभित्र संलग्न निर्देशन फा.नं.घ १६.३ अनुरुपको ढाँचामा यस बैंकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

स्पष्टीकरण:

(१) 'कृषि क्षेत्र' भन्नाले (क) अन्न, तरकारी तथा अन्य नगदे वाली, (ख) चिया/कफी, सनपाट, फलफूल, अदुवा खेती तथा प्रशोधन (ग) पशु, पंक्षी तथा माहुरी पालन, (घ) प्राङ्गारिक मल तथा जैविक किटनाशक, (ङ) शीत भण्डारण, (च) सिँचाई, (छ) वन, (ज) पशु वा पन्छी वधशाला (झ) माछापालन, (ञ) पुष्प खेती (ट) विउ-विजन तथा आन्तरिक कृषि उपजको प्राथमिक रुपमा हुने प्रशोधन तथा (ठ) अन्य कृषि तथा कृषिजन्य सेवा सम्बन्धी क्षेत्रहरुलाई जनाउने छ ।

४. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. १६/०७९ मा भएको विपन्न वर्ग तथा तोकिएका क्षेत्रमा प्रवाह गर्नुपर्ने कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १७/०८१

कार्यक्षेत्र विस्तार वा संकुचन तथा गाभ्ने/गाभिने सम्बन्धी व्यवस्था

बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ बमोजिम तल्लो वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त वित्तीय संस्था माथिल्लो वर्गमा परिणत हुनको लागि वा दुई वा दुईभन्दा बढी इजाजतपत्रप्राप्त संस्था एक आपसमा गाभ्न/गाभिन वा यसरी गाभिई सकेपछि स्तरोन्नति हुन तथा हालको वर्गमा नै रही कार्यक्षेत्र विस्तार गर्न यस बैंकमा निवेदन दिने "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरुको हकमा निम्नानुसारको व्यवस्था कायम गरिएको हुँदा सोही बमोजिम गर्नु/गराउनु हुन नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. कार्यक्षेत्र विस्तार सम्बन्धी व्यवस्था

प्रादेशिक स्तरबाट राष्ट्रिय स्तरमा कारोबार सञ्चालन गर्न चाहने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले देहायका शर्तहरु पुरा गरी स्वीकृतिका लागि व्यवसायिक योजना सहित यस बैंकमा निवेदन दिन सक्नेछ :–

(१) यस बैंकले तोकेको न्यूनतम चुक्ता पुँजी पुरा गरेको ।

(२) नियमित रुपले वार्षिक लेखापरीक्षण गरी साधारण सभा सम्पन्न गरेको ।

(३) बैंक तथा वित्तीय संस्था पछिल्लो ३ वर्ष सञ्चित नोक्सानीमा नरहेको।

(४) यस बैंकको निर्देशन अनुरुप पुँजीकोष (Capital Adequacy) पर्याप्त रहेको ।

(५) यस बैंकको निर्देशन अनुरुप कर्जाको वर्गीकरण गरी सोको लागि पर्याप्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (Loan Loss Provision) कायम गरेको ।

(६) निष्क्रिय कर्जा पाँच प्रतिशत ननाघेको ।

(७) प्रादेशिक स्तरमा कारोवार सञ्चालन गरेको ५ वर्ष पुरा भएको र कार्यरत रहेको प्रदेशका सबै जिल्लामा कम्तीमा एक एक वटा शाखा कार्यालय स्थापना गरी कारोवार गरेको ।

(८) नेपाल राष्ट्र बैंकबाट संस्था वा संस्थाका अध्यक्ष, सञ्चालक र कार्यकारी प्रमुख कारवाहीमा परेको भए सो कारवाही फुकुवा भएको अवधि ३ वर्ष पुरा भएको ।

(९) इजाजत दिंदा तोकिएका सबै शर्तहरु पुरा गरेको ।

२. कार्यक्षेत्र विस्तारका लागि आवेदन साथ निम्न कागजातहरु संलग्न हुनु पर्नेछ :

क) विद्यमान संस्थापक र सञ्चालकहरुको विवरण ।

ख) संस्थाका आगामी ५ वर्षको प्रक्षेपित वित्तीय अवस्था, व्यवसायिकरण नीति, प्राविधिक तथा व्यवस्थापन पक्ष र बजार संवेदनशीलता विश्लेषण सहितको व्यवसायिक योजना ।

ग) वित्तीय कारोबार सञ्चालनका लागि कर्पोरेट कार्यालय/मुख्य शाखा कार्यालय विद्यमान कार्यक्षेत्र देखि अन्य स्थानमा सञ्चालन गर्ने भएमा सो कार्यालयको भौतिक पूर्वाधार, सूचना प्रविधि,वीमा तथा सुरक्षा व्यवस्था, घर भाडा करारनामा, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत लगायत मुख्य कर्मचारीहरुको योग्यता अनुभव सम्बन्धी कागजात ।

घ) कार्यक्षेत्र विस्तार भएपश्चात् कायम हुने कार्यक्षेत्रलाई समेटेर तयार गरिएको कर्जानीति, लगानी नीति, निक्षेप परिचालन नीति, आन्तरिक लेखापरीक्षण नीति, गैर-बैकिङ्ग सम्पत्ति व्यवस्थापन नीति, सम्पत्ति दायित्व व्यवस्थापन नीति, सूचना प्रविधि नीति र आफ्नो ग्राहक पहिचान नीति ।

ङ) कार्यक्षेत्र विस्तार सम्बन्धमा साधारण सभाले गरेको निर्णयको प्रतिलिपि ।

३. कार्य क्षेत्र विस्तारका सम्बन्धमा संस्थाको सञ्चालक समितिसंग अन्तर्क्रिया गरी कागजात पुरा भएको मितिले ६० दिन भित्र सो सम्बन्धी प्रक्रियाको टुंगो लगाइनेछ ।

४. गाभ्ने/गाभिनेसम्बन्धी व्यवस्था:

(क) बैंक तथा वित्तीयसंस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ७० बमोजिम लघुवित्त वित्तीय संस्था एक आपसमा गाभ्न वा गाभिने सम्बन्धमा यस बैंकबाट जारी बैंक तथा वित्तीय संस्था एक आपसमा गाभ्न/गाभिने (मर्जर) तथा प्राप्ती (एक्विजिशन) सम्बन्धी विनियमावली, २०७३ बमोजिम हुनेछ ।

(ख) प्रादेशिक स्तरका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरु एक आपसमा गाभिई वा प्राप्ति गरी राष्ट्रिय स्तरमा परिणत हुन चाहेमा गाभिएर/प्राप्ति गरी बन्ने संस्थाको चुक्ता पूँजी तथा पूँजीकोष यस बैंकले तोके बमोजिम हुने गरी अन्य व्यवस्थामा छुट प्रदान गरी विशेष प्राथमिकता दिन सकिनेछ ।

(ग) देहायको कुनै वा सबै अवस्था पुरा नगर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई अन्य कुनै "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थासंग गाभिन वा प्राप्तिमा जान नेपाल राष्ट्र बैङ्कले निर्देशन दिन सक्नेछ :-

(१) नेपाल राष्ट्र बैङ्कले तोकेको अवधिभित्र तोके बमोजिमको पुँजी नपुऱ्याएको,

(२) विगत पाँच वर्षदेखि लगातार नोक्सानीमा रहेको,

(३) नेपाल राष्ट्र बैङ्कले दिएको निर्देशन पटक पटक उल्लंघन गरी कारबाहीमा परेको,

(४) नेपाल राष्ट्र बैङ्कले तोके बमोजिम जोखिम व्यहोर्ने कोष कायम गर्न नसकेको ।

(घ) एउटै व्यक्ति/समूहद्वारा प्रवर्द्धन भएका तथा एकाघर परिवार एवम् व्यवसायिक समूहको प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष स्वामित्व/नियन्त्रणमा रहेका संस्थाहरु र व्यावसायिक सम्बन्ध स्थापित भएका संस्थाहरुलाई एक आपसमा गाभ्न/गाभिन निर्देशन दिइनेछ ।

(ङ) एक आपसमा गाभ्ने/गाभिने वा प्राप्ति हुने लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई "बैंक तथा वित्तीय संस्था एक आपसमा गाभ्ने/गाभिने (Merger) तथा प्राप्ति (Acquisition) सम्बन्धी विनियमावली, २०७३" मा तोकिएका सुविधाहरुका अतिरिक्त देहाय बमोजिमका थप सहुलियत प्रदान गरिने छ :

(१) **एक आपसमा गाभ्ने/गाभिने (Merger) तथा प्राप्ति (Acquisition) का कारण एकल ग्राहक कर्जा सीमा नाघेको ऋणीको कर्जालाई साविक बमोजिमको भुक्तानी तालिका अनुसार तोकिएको सीमा भित्र ल्याउन सकिने ।**

(२) तोकिएको पुँजी कोष अनुपात पुऱ्याउनु पर्ने समय थप गर्ने,

(३) लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरु एक आपसमा गाभ्ने /गाभिने वा प्राप्ति प्रक्रियामा संलग्न भई एकीकृत कारोबार सञ्चालनको क्रममा वा एकीकृत कारोबार सुरु भएको तीन महिना भित्र पदमुक्त भएका वा सेवामा निरन्तरता नपाएका सञ्चालक तथा प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अर्को संस्थामा नियुक्त हुन निर्देशन नं.६ को बुँदा नं १७ को व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(४) आफ्ना कर्मचारीहरुको तलब, भत्ता तथा सुविधालाई निक्षेपको रुपमा स्वीकार गरी स्रोत परिचालन गर्न सक्ने ।

(५) थोक कर्जा प्रदायक लघुवित्त वित्तीय संस्था र खुद्रा कारोवार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाबीच एक आपसमा गाभ्ने/गाभिने तथा प्राप्ति प्रक्रियामा सहभागी भई एकीकृत कारोबार सञ्चालन गरेमा त्यस्तो लघुवित्त वित्तीय संस्थाले खुद्रा कारोवार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाको रुपमा कार्य गर्न सक्नेछन् । **तर, थोक कर्जा प्रदायक लघुवित्त वित्तीय संस्थाले गाभ्ने/गाभिने तथा प्राप्तिपूर्व प्रवाह गरेको कर्जाको हकमा साविक बमोजिमको भुक्तानी तालिका अनुसार कर्जा असुल गर्न यस व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।**

(६) एक पटकका लागि काठमाडौं उपत्यका बाहेकको पायक पर्ने स्थानमा केन्द्रीय कार्यालय खोल्न/स्थानान्तरण गर्न स्वीकृति प्रदान गर्न सकिनेछ ।

(७) ईजाजतपत्रप्राप्त संस्था एक आपसमा गाभ्ने गाभिने वा प्राप्ति प्रक्रियामा संलग्न भई **२०८१ असार** मसान्तभित्र एकीकृत कारोवार संचालन गरेमा माथि तोकिएका सुविधाहरुका अतिरिक्त देहाय बमोजिमका थप सहुलियत प्रदान गरिने छ :

(अ) एकीकृत कारोबार गरेको मितिले १ वर्षसम्म सञ्चालन जोखिमवापत कुल सम्पत्तिको १ प्रतिशत रकम मात्र जोखिम भारित सम्पत्ति थप गरे पुग्ने,

(आ) **वार्षिक १५ प्रतिशत भन्दा बढी लाभांस (नगद वा बोनस) वितरणको प्रस्ताव गरेमा १५ प्रतिशत भन्दा माथिको प्रस्तावित लाभांशको ५० प्रतिशत साधारण जगेडा कोषमा, ३५ प्रतिशत ग्राहक संरक्षण कोषमा तथा १० प्रतिशत संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कोषमा छुट्याउनुपर्ने व्यवस्था मध्ये १० प्रतिशत संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कोषमा छुट्याउनुपर्ने व्यवस्था एकीकृत कारोबार शुरु गरेको मितिले एक वर्षसम्म छुट दिने ।**

(८) "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरु गाभिएर वा प्राप्ति गरेर रु.१ अर्बभन्दा बढी चुक्ता पूँजी कायम गरेमा वा रु १ अर्बभन्दा बढी चुक्ता पूँजी भएका संस्थाले एउटा राष्ट्रियस्तर वा २ वटा प्रदेश स्तरका संस्था गाभेमा वा प्राप्ति गरेमा काठमाडौं उपत्यका भित्र काठमाडौं महानगरपालिका तथा ललितपुर महानगरपालिका बाहेकका स्थानमा एउटा कर्पोरेट कार्यालय र २ वटा शाखा कार्यालय स्थापना गर्न स्वीकृति प्रदान गर्ने ।

(च) लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरु एकआपसमा गाभिई वा प्राप्ति भएको कारणले उक्त संस्थालाई थोक कर्जा प्रवाह गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाको एकल ग्राहक सीमा नाघ्न गएमा गाभिई वा प्राप्ति पछि बनेको लघुवित्त वित्तीय संस्थाले एकीकृत कारोवार गरेको मितिले ३ वर्षभित्र त्यस्तो कर्जा तोकिएको सीमाभित्र ल्याई सक्नु पर्नेछ ।

५. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. १७ /०७९ मा भएको कार्यक्षेत्र विस्तार वा संकुचन तथा गाभ्ने/गाभिने सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १८/०८१

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी व्यवस्था

संस्थाले सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी लगायत सम्बद्ध कसुरसँग सम्बन्धित वित्तीय अपराध निवारण गर्ने सम्बन्धमा सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ (यसपछि यस निर्देशनमा "ऐन" भनिएको) र सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण नियमावली, **२०८१** (यसपछि यस निर्देशनमा "नियमावली" भनिएको) मा तोकिएका व्यवस्थाहरुका अतिरिक्त थप व्यवस्थाहरु गर्न जरुरी देखिएको हुँदा सोही ऐनको दफा ७ प. र नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो निर्देशन जारी गरेको छ । विषय वा प्रसंगले आवश्यक भएकोमा बाहेक ऐन र नियमावलीमा गरिएका व्यवस्थाहरु यस निर्देशनमा उल्लेख गरिएको छैन ।

१. नीति तथा कार्यविधि बनाउनु पर्ने

सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ७ त. को उपदफा (१) बमोजिम लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ) निवारण सम्बन्धी नीति तथा कार्यविधि बनाई लागू गर्नु पर्नेछ । यस्तो नीति तथा कार्यविधि बनाउँदा सोही दफाको उपदफा (२) मा तोकिएका व्यवस्थाहरुका अतिरिक्त आन्तरिक जिम्मेवारी तथा कार्य विभाजन, जोखिम मूल्याङ्कन प्रणालीको आधार तथा पद्धति, जोखिममा आधारित ग्राहक पहिचान, अद्यावधिक तथा अनुगमन पद्धति र अस्वाभाविक तथा शंकास्पद कारोबारको पहिचान पद्धति समेत समावेश गर्नु पर्नेछ ।

२. ग्राहक पहिचान तथा सम्पुष्टि गर्नु पर्ने

(१) **ग्राहकको पहिचान तथा सोको सम्पुष्टि गर्दा देहायबमोजिम गर्नुपर्ने** :

(क) **संस्थाले** ऐनको दफा ७क. र नियमावलीको नियम ४ तथा नियम ५ बमोजिम ग्राहकको पहिचान तथा सोको सम्पुष्टि गर्नुपर्नेछ ।

(ख) **ग्राहकको नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र वा राष्ट्रिय परिचयपत्रको विद्युतीय अभिलेखमा रहेको विवरणको पहुँचका आधारमा संस्थाले नियमावलीको नियम ३ बमोमिज ग्राहकको पहिचान तथा सम्पुष्टि गर्न सक्नेछ ।**

ग) विद्युतीय माध्यमको प्रयोग गर्न सक्ने

अ) ग्राहक पहिचान तथा सम्पुष्टि सम्बन्धी नीति तथा कार्यविधि बनाई ग्राहकको पहिचान तथा सोको सम्पुष्टि हुने सुनिश्चितताका आधारमा विद्युतीय माध्यमबाट समेत खाता खोल्न वा व्यावसायिक सम्बन्ध स्थापित गर्न सकिनेछ ।

आ) यस्तो कार्यविधिले विद्युतीय माध्यमबाट प्राप्त गर्न सकिने आवश्यक कागजात तथा विवरणहरुको सूची, सही कागजात तथा विवरणहरू प्राप्त गर्न भरपर्दो विद्युतीय माध्यम र नियमित रुपमा सम्पुष्टि गरिने विधि समेत तय गरेको हुनुपर्नेछ ।

इ) विद्युतीय माध्यमबाट गरिने कारोवारमा हुनसक्ने जोखिम एवं दुरुपयोगबाट सुरक्षित रहन संस्थाले पर्याप्त उपायहरु अवलम्बन गर्नुपर्नेछ ।

(घ) संस्थाले २०८१ माघ १ गतेदेखि राष्ट्रिय परिचयपत्रको विद्युतीय अभिलेखमा रहेको विवरणको पहुँचका आधारमा राष्ट्रिय परिचयपत्र वा राष्ट्रिय परिचयपत्र नम्बरको विवरण यकीन गरी अनिवार्य

रुपमा राष्ट्रिय परिचयपत्र वा राष्ट्रिय परिचयपत्र नम्बरका आधारमा खाता खोल्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

(२) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो कार्यप्रकृति बमोजिमको ग्राहक स्वीकार प्रक्रिया, ग्राहकको परिचय गर्ने प्रक्रिया, ग्राहकको कारोबारको अनुगमन गर्ने प्रक्रिया र जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रक्रिया जस्ता विषयमा केन्द्रित भई आफ्नो ग्राहक पहिचान (Know Your Customers) कार्यविधि तयार गर्नु पर्नेछ । साथै, आफ्नो ग्राहकहरु बीचको कारोबारको अभिलेख (इलेक्ट्रोनिक रेकर्ड समेत) कारोबार समाप्त भएको मितिले ५ वर्षसम्म सुरक्षित राख्नु पर्नेछ ।

(३) कुनै प्राकृतिक व्यक्तिको कारोवारमा परिवार वाहेक अन्य कुनै व्यक्ति वास्तविक धनीको रुपमा रहेको शंका लागेमा सोको समेत पहिचान गर्नु पर्नेछ ।

(४) कुनै पनि खातामा सम्बन्धित खाता सञ्चालक बाहेक अन्य कुनै व्यक्तिले रु.१ लाख भन्दा बढी रकम नगदै जम्मा गर्न आएमा रकम जम्मा गर्ने व्यक्तिको पहिचान खुल्ने कागजात लिई नगद जम्मा गर्नुको प्रयोजन समेत खुलाउनु पर्नेछ ।

(५) ग्राहकको खाता खोल्ने सिलसिलामा सूचक संस्थाले सम्बन्धित ग्राहकमा निहित जोखिमको आधारमा देहाय बमोजिमका व्यक्तिहरुको ल्याप्चे सहिछाप वा Bio-Metric लिनु पर्नेछ :

क) प्राकृतिक व्यक्तिको हकमा खातावाला र खाता सञ्चालक व्यक्ति अन्य रहेकोमा निजको समेत । तर, नावालकको हकमा खाता सञ्चालकको मात्र लिन बाधा पर्ने छैन ।

(६) ग्राहक पहिचान तथा सम्पुष्टि गर्दा यस निर्देशनको अनुसूची १८.१ मा तोकिएका कागजात तथा विवरणहरु लिनु पर्नेछ । साथै, ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशन बमोजिम ग्राहक पहिचान तथा सम्पुष्टि गर्दा सम्बन्धित ग्राहकमा निहित जोखिमको आधारमा थप कागजात तथा विवरणहरु लिन आवश्यक देखिएमा सो समेत लिनु पर्नेछ ।

३. सूचीकृत व्यक्ति पहिचान गर्नु पर्ने

(१) ऐनको परिच्छेद ६ख. बमोजिम प्रकाशन गरिएको सूची तथा नियमावलीको नियम ६९ बमोजिम गृह मन्त्रालयले विभिन्न माध्यमबाट उपलब्ध गराएको व्यक्ति, समूह वा संगठनको सूची वा सो सँग सम्बद्ध कुनै व्यक्ति, समूह वा संगठनसँग आफ्नो कारोबार भए नभएको यकीन गरी आदेशानुसारको कार्य गर्नु पर्नेछ ।

(२) सूचिकृत व्यक्ति, समूह वा संगठन वा सोसँग सम्बद्ध व्यक्तिको खाता वा अन्य कुनै रकम संस्थासँग रहेको भएमा तत्काल रोक्का राखी नियमावलीको अनुसूची १० बमोजिमको ढाँचामा यस बैंकको सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण सुपरिवेक्षण महाशाखालाई ३ दिनभित्र जानकारी गराउनुपर्नेछ र सोको एक प्रति वित्तीय जानकारी इकाईलाई समेत उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।

४. उच्च पदस्थ व्यक्तिको पहिचान गर्नु पर्ने

(१) सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ७ (ख) बमोजिम संस्थाले ग्राहक/सदस्यसँग व्यावसायिक सम्बन्ध स्थापित गर्दा वा कारोवार गर्दा उच्च पदस्थ व्यक्तिको पहिचान गर्ने संन्यत्र/प्रणालीको विकास गर्नु पर्नेछ । यस क्रममा उच्च पदस्थ व्यक्तिको परिवार तथा सम्बद्ध व्यक्तिको समेत पहिचान गर्नु पर्नेछ ।

(२) उच्च पदस्थ व्यक्तिको पहिचान गर्ने प्रक्रियाअन्तर्गत सम्बन्धित व्यक्तिबाट सूचना लिने वा स्वःघोषणा गर्न लगाउने, सार्वजनिक रुपमा उपलब्ध सूचना एवम् व्यावसायिक रुपमा उपलब्ध हुने तथ्याङ्क लाई लिन सकिने छ ।

(३) उच्च पदस्थ व्यक्तिसँग व्यावसायिक सम्बन्ध स्थापना गर्नु पूर्व संस्थाको माथिल्लो व्यवस्थापकीय तहको स्वीकृति लिएर मात्र गर्नु पर्नेछ ।

(४) २०८१ माघ १ सम्ममा संस्थाले सबै उच्च पदस्थ व्यक्तिको खातामा राष्ट्रिय परिचयपत्रको विवरण अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ ।

५. वास्तविक धनी पहिचान गर्नु पर्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ७ ग. तथा नियमावली को नियम ६ बमोजिम वास्तविक धनीको पहिचान गर्न संयन्त्रको स्थापना गर्नु पर्नेछ । यसका लागि ग्राहकबाट सूचना लिने वा स्वःघोषणा गर्न लगाउने तथा सार्वजनिक रुपमा उपलब्ध सूचना एवं सामाजिक सञ्जालमा उपलब्ध सूचनाहरुको विश्लेषण गर्ने र प्रचलित कानुन बमोजिम राखिएको अभिलेखबाट सूचना लिने तथा व्यवसायिक रुपमा उपलब्ध तथ्याङ्क (Data Base) लिन सकिने छ ।

६. (क) सरलीकृत ग्राहक पहिचान सम्बन्धी व्यवस्था

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ७च. तथा नियमावली को नियम ९ बमोजिम तथा कम जोखिमयुक्त ग्राहकको हकमा सरलीकृत ग्राहक पहिचानको प्रक्रिया अवलम्बन गर्न सक्नेछ । यसरी सरलीकृत ग्राहक पहिचान तथा सो को सम्पुष्टि गर्दा सरलीकृत प्रकृया, फाराम र विवरण मात्र प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

(ख) वृहत् ग्राहक पहिचान सम्बन्धमा

ऐनको दफा ७ङ. को उपदफा (१) मा उल्लेख भएका ग्राहकहरुसँग व्यावसायिक सम्बन्ध स्थापना गर्दा वा कारोवार गर्दा नियमावलीको नियम ८ मा उल्लेखित उपायहरुका अतिरिक्त देहायका थप उपायहरु अवलम्बन गरी वृहत् ग्राहक पहिचान पद्धति (Enhanced Customer Due Deligence, ECDD) अवलम्बन गर्नु पर्नेछ ।

(अ) कारोबारको स्रोत पहिचान वा सम्पुष्टि गर्ने ।

(आ) कारोबारको उद्देश्यको जानकारी वा सोको प्रमाण लिने ।

(इ) कारोवारको अनुगमन गर्ने प्रयोजनका लागि सीमा निर्धारण गर्ने वा अन्य कुनै उपाय अवलम्बन गर्ने ।

७. ग्राहक तथा वास्तविक धनी पहिचान अद्यावधिक गर्नु पर्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ७ छ. को उपदफा (१) बमोजिम विद्यमान ग्राहक तथा वास्तविक धनीको सम्बन्धमा विवरण राखी आवश्यक परेको बखत जुनसुकै समयमा परीक्षण तथा विश्लेषण गर्न वा नियमनकारी निकायले माग गरेको बखत तोकिए बमोजिमको ढाँचामा उपलब्ध गराउन सक्ने गरी जोखिमको आधारमा संस्थाले निर्धारण गरे अनुसारको समय अन्तरालमा पहिचान अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ । यसका लागि संस्थाको कुनै पदाधिकारी वा कर्मचारीले ग्राहकको बारेमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष, औपचारिक वा अनौपचारिक रुपमा प्राप्त गरेको सूचनाको विश्लेषण गरी ग्राहक पहिचानलाई अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

८. जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धमा

(१) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले ऐनको दफा ७घ. बमोजिम जोखिमको पहिचान, मूल्याङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ । यसरी जोखिम मूल्याङ्कन गर्दा लघुवित्त संस्थाले ग्राहक (Customer), सेवा (Product), भौगोलिक क्षेत्र (Geographic Location) तथा सेवा प्रवाह गर्ने माध्यम

(Delivery Channel) लगायत AML/CFT सम्बन्धी जोखिमको पहिचान एवम् विश्लेषण गरी सोको मूल्याङ्कन गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपबुँदा नं.(१) बमोजिम पहिचान गरिएको जोखिमलाई उच्च तथा न्यून जोखिममा वर्गीकरण गर्नु पर्नेछ । सम्बन्धित बैंक वा वित्तीय संस्थाले आवश्यकता अनुसार जोखिमको समीक्षाको आधारमा थप वर्गीकरण गर्न सक्नेछन् ।

(३) संस्थाले AML/CFT सम्बन्धी जोखिमको विश्लेषण अद्यावधिक गरी सोही बमोजिम नीति तथा कार्यविधिमा आवश्यक परिमार्जन गर्नु पर्नेछ ।

साथै, संस्थाले जोखिमको मूल्याङ्कन गरेको र उक्त मूल्याङ्कन जोखिम बमोजिम भए/नभएको यकिन गरी प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ ।

(४) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले माथिको बुंदा नं ३ बमोजिमको जोखिम मुल्याङ्कन प्रतिवेदन लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षेण विभागमा आर्थिक वर्ष समाप्त भएको पहिलो त्रयमासभित्र अनिवार्य रुपमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(५) AML/CFT प्रणाली सम्बन्धमा आन्तरिक तथा वाह्य लेखापरीक्षकले जोखिमका आधारमा अनुगमन गर्ने र त्यस्तो अनुगमनमा लक्षित वित्तीय कारबाही, उच्च पदस्थ व्यक्ति, उच्च जोखिम रहेको मुलुक, क्षेत्र तथा उच्च जोखिमयुक्त उत्पादन, उपकरण, सेवा तथा कारोवारको अनुगमन हुने व्यवस्था भए नभएको सुनिश्चित गर्ने ।

(६) संस्थाले प्रतिवेदन वा सूचना दिनका लागि उपयुक्त सूचना प्रविधि प्रणाली र सोसम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा गरी समयमै प्रतिवेदन पेश गर्ने व्यवस्था निश्चित गर्ने ।

(७) संस्थाले जोखिमका आधारमा सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कारी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धमा गनुपर्ने कार्यक्रमहरू तय गरी उक्त कार्यक्रमहरू आफ्नो वार्षिक वजेट तथा कार्यक्रममा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

९. विद्युतीय माध्यमबाट सूचना दिनु पर्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले वित्तीय जानकारी इकाईमा पेश गर्नुपर्ने सीमा, शंकास्पद कारोवार/गतिविधिको प्रतिवेदन (TTR/STR/SAR) तथा अन्य सूचना वा विवरणलाई विद्युतीय माध्यमबाट पेश गर्नका लागि सूचक संस्थाको कोर सिस्टम वा अन्य विद्युतीय माध्यममा ग्राहकका विवरण समयमै अद्यावधिक गरी नियमावलीको नियम १४ अनुसार इकाईले तोके बमोजिम अनिवार्य रुपमा विद्युतीय माध्यम (goAML Software System) मार्फत पेश गर्नु पर्नेछ ।

१०. वायर स्थानान्तरण सम्बन्धी कार्य गर्न सक्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ७ ठ. बमोजिम हुने गरी वायर स्थानान्तरण सम्बन्धी कार्य गर्न सक्नेछ । तर आवश्यक विवरणहरु नखुलेको वायर स्थानान्तरण सम्बन्धी कारोबार शंकास्पद लागेमा त्यस्तो वायर स्थानान्तरणलाई अस्वीकार वा स्थगित गरी तत्काल सम्बन्धित निकायमा जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

११. निरन्तर अनुगमन गर्नु पर्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ७ झ. बमोजिम ग्राहक तथा कारोबारको निरन्तर अनुगमन (Ongoing Due Diligence) गर्नु पर्नेछ ।

१२. सीमा कारोबार विवरण (Threshold Transaction Report - TTR) सम्बन्धमा

(१) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कुनै व्यक्ति वा संस्थाले ऐनको दफा १० क. बमोजिम देहायका सीमा (Threshold) भन्दा बढी स्वदेशी वा विदेशी मुद्राको कारोबार गरेमा त्यस्तो कारोबारको विवरण कारोबार भएको मितिले १५ दिनभित्र goAML Software मार्फत वित्तीय जानकारी इकाईमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ र देहायका कारोबारका लागि छुट्टा छुट्टै TTR (Threshhold Transaction Reporting) (अनुसुची १८.२) पेश गर्नु पर्नेछ ।

(क) एकै पटक वा पटक पटक गरी एक दिनमा कुनै खातामा गरिएको रु.१० लाख वा सो भन्दा बढी रकमको नगद जम्मा कारोबार वा, एकै पटक वा पटक पटक गरी एक दिनमा कुनै खाताबाट गरेको रु.१० लाख वा सो भन्दा बढी रकमको नगद खर्च कारोबार,

(ख) कुनै ग्राहकले एकै पटक वा पटक पटक गरी एक दिनमा गरेको रु. १० लाख वा सो भन्दा बढी रकम बराबर नेपालको सीमा वारपार हुने गरी गरेको विद्युतीय वा अन्य स्थानान्तरण,

(ग) कुनै ग्राहकले एकै पटक वा पटक पटक गरी एक दिनमा गरेको रु. ५ लाख वा सो भन्दा वढी रकमको नगदमा सटही गरिएको विदेशी मुद्रा कारोबार ।

(२) यस बुँदामा जुनसुकै उल्लेख भए तापनि लघुवित्त वित्तीय संस्थाले संस्थागत रुपमा आफैं वा इजाजतपत्रप्राप्त अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्था वा सरकारी निकायसँग गरेको कारोबार, इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाले आफ्नो ग्राहकलाई प्रचलित कानुन बमोजिम कर्जा वा सुविधा प्रदान गरेको कारोबार, संस्थाले आफ्ना कर्मचारीलाई दिएको सेवा सुविधा वापतको कारोबारको विवरण नेपाल राष्ट्र बैंक, वित्तीय जानकारी इकाईमा पठाउन आवश्यक हुने छैन । तर छुट दिइएका यी कारोबारहरुको हकमा शंकास्पद कारोबारको पहिचान गर्न र सो बमोजिमको विवरण तयार गरी वित्तीय जानकारी इकाईमा पठाउन छुट दिइएको मानिने छैन ।

(३) रु.१ लाख वा सोभन्दा बढीको वचत/निक्षेप स्वीकार गर्दा लघुवित्त वित्तीय संस्थाले ग्राहकलाई रकमको स्रोत उल्लेख गर्न लगाउनु पर्नेछ ।

१३. शंकास्पद कारोबार/गतिविधि प्रतिवेदन (Suspicious Transaction/Activity Reports - STR/SAR) सम्बन्धी व्यवस्था

(१) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ७ढ. को उपदफा (१) मा उल्लेखित खास कारोबारको सम्बन्धमा शंकास्पद कारोबार पहिचान गर्ने प्रणालीको विकास गर्नु पर्नेछ ।

(२) शंकास्पद कारोवारको पहिचान, प्रतिवेदन लगायतका व्यवस्था अवलम्बन गर्दा जोखिमको मूल्याङ्कन, ग्राहक पहिचान, कारोवार र जोखिममा आधारित प्रणालीको आधारमा गर्नु पर्दछ । शंकास्पद कारोबार/गतिविधिलाई लघुवित्त वित्तीय संस्थाले प्रारम्भिक विश्लेषण गरी पेश गर्नुपर्नेछ ।

(३) ऐनको दफा ७ध. बमोजिमको अवस्थाहरु विद्यमान भएमा शंकास्पद कारोबार प्रतिवेदन (Suspicious Transaction Report - STR) (अनुसुची १८.३), goAML (Production Environment) मार्फत् वित्तीय जानकारी इकाईसमक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले ग्राहकद्वारा शंकास्पद कारोबार गर्ने प्रयास र निजको शंकास्पद गतिविधिको समेत पहिचान गर्ने प्रणाली विकास गर्नुपर्नेछ । साथै ऐनको दफा ७ध(२) बमोजिम ग्राहकले कुनै कारोबार गर्ने प्रयास मात्र गरेमा समेत शंकास्पद गतिविधि प्रतिवेदन (Suspicious Activity Report - SAR),(अनुसुची १८.३), goAML (Production Environment) मार्फत् ३ दिनभित्र वित्तीय जानकारी इकाईसमक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

नोट :

(क) goAML मा पूर्ण रुपले आवद्ध नहुँदासम्म TTR/STR/SAR प्रतिवेदनहरु तोकिएको ढाँचामा goAML (Production Environment) को Message Board मार्फत Attach गरेर पेश गर्नु पर्नेछ ।

(ख) TTR/STR/SAR प्रतिवेदनहरु तयार गर्दा वित्तीय जानकारी इकाईले जारी गरेको 'STR/SAR Guidelines' तथा अन्य मार्गदर्शनहरुलाई आधार मान्नु पर्नेछ र 'goAML Operational Guidelines' को **पालना गर्नु**पर्नेछ ।

(५) कुनै ग्राहक सम्पत्ति शुद्धीकरण वा आतंकवादी क्रियाकलापमा संलग्न रहेको शंका लागी त्यस्तो ग्राहकको पहिचान प्रक्रिया अगाडी बढाउँदा शंका गरेको विषय ग्राहकलाई जानकारी हुने देखिएमा संस्थाले ग्राहक पहिचान प्रक्रिया अगाडि नबढाई शंकास्पद कारोबार/गतिविधि प्रतिवेदन (STR/SAR) वित्तीय जानकारी इकाईमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

१४. सूचनाको गोप्यता कायम गर्नु पर्ने

लघुवित्त वित्तीय संस्थाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुले **ऐन, नियमावली** तथा यस निर्देशन बमोजिम तयार गरिएका प्रतिवेदन, कागजात, अभिलेख, विवरण, सूचना तथा जानकारी ग्राहक वा अन्य कुनै व्यक्तिलाई थाहा दिनु हुँदैन । कसैले ग्राहक वा अन्य कुनै व्यक्तिलाई कुनै प्रतिवेदन, कागजात, अभिलेख, विवरण, सूचना वा जानकारी उपलब्ध गराएको पाइएमा **ऐन** को दफा ३७ बमोजिम बचाऊ हुने अवस्थामा बाहेक अन्य अवस्थामा दफा ४४क. बमोजिम सजाय हुनेछ ।

१५. आन्तरिक नियन्त्रण सम्बन्धी व्यवस्था

(१) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले ऐनको दफा ७ त. को उपदफा (३) बमोजिम ऐन, नियमावली र यस निर्देशनबमोजिमको दायित्व निरन्तर रुपमा पूरा गर्न व्यवस्थापन स्तरको कार्यान्वयन अधिकारी नियुक्त गरी निजको नाम, ठेगाना, योग्यता, सम्पर्क नम्बर, इमेल लगायतका विवरण वित्तीय जानकारी इकाई तथा लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभागसमक्ष पेश गर्नु पर्नेछ । साथै, कार्यान्वयन अधिकारी परिवर्तन भएमा वा निजको कार्य विवरणमा परिवर्तन भएमा सो को समेत जानकारी पठाउनु पर्नेछ । यस्तो विवरण वित्तीय जानकारी इकाईमा पठाउँदा वा अद्यावधिक गर्दा goAML (Production Environment) मार्फत् गर्नुपर्नेछ ।

निजले उपरोक्त ऐन तथा नियमावली र यस निर्देशनबमोजिमको कार्य प्रभावकारी रुपमा गर्न नीति, कार्यविधि र प्रणाली मस्यौदा तर्जुमा गरी पेश गर्ने, विभाग, पदाधिकारी तथा कर्मचारीबाट ऐन, नियमावली र यस निर्देशनबमोजिम प्राप्त अस्वाभाविक वा शंकास्पद कारोबारसम्बन्धी सूचना विश्लेषण तथा जाँचबुझ गर्ने तथा कानूनी व्यवस्थाको कार्यान्वयन भए/नभएको अनुगमन गरी प्रतिवेदन पेश गर्ने Focal Person को रुपमा कार्य गर्नु पर्नेछ ।

(२) कार्यान्वयन अधिकारीको नियुक्ति तथा शंकास्पद कारोबार प्रतिवेदन पठाउने सम्बन्धमा देहायबमोजिमको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

क) संस्थाले कार्यान्वयन अधिकारी नियुक्ति गर्दा निज सम्बन्धित नियमनकारी निकायका पदाधिकारी वा उच्च व्यवस्थापनका कर्मचारीको एकाघर परिवार वा नजिकको नातेदार नरहेको एकीन गर्नुपर्नेछ ।

ख) संस्थाले शङ्कास्पद कारोबारको प्रतिवेदन पठाउँदा त्यस्तो संस्थाको कार्यान्वयन अधिकारीको एकाघर परिवार वा नजिकको नातेदार को विवरण पठाउनुपर्ने भएमा निज बाहेक अन्य अधिकारीबाट प्रतिवेदन पठाउने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

(२) ऐन, नियमावली र यस निर्देशनको पालना प्रभावकारी एवं परिणाममुखी बनाउनका लागि इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो चुक्तापूँजीको दुई प्रतिशतभन्दा बढी शेयर धारण गरेका शेयरधनी, सञ्चालक समितिका सदस्यहरु तथा उच्च व्यवस्थापन, कार्यान्वयन अधिकारी र AML/CFT Unit को कार्यमा प्रत्यक्ष तथा नियमित रुपमा संलग्न अन्य कर्मचारीहरुलाई क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रममा सहभागी गराउने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(३) इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय जोखिमको आधारमा आफ्नो संस्थाको काम कारवाही, कार्य प्रकृति र ग्राहक सेवाको आधारमा शंकास्पद कारोवारको पहिचान सम्बन्धमा मार्गदर्शन तयार गरी लागु गर्ने र सामयिक रुपमा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

(४) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले यस निर्देशन अन्तर्गत तर्जुमा गरिएको नीति तथा कार्यविधिमा आतङ्कवादी क्रियाकलाप तथा आमविनाशकारी हातहतियारको निर्माण तथा विस्तारमा वित्तीय लगानी नियन्त्रण सम्बन्धमा छुट्टै प्रावधान राख्नुपर्नेछ । साथै, ऐनको परिच्छेद ६ख. मा उल्लेखित व्यवस्था पालना हुने गरी आतङ्कवादी क्रियाकलाप तथा आमविनाशकारी हातहतियारको निर्माण तथा विस्तारमा वित्तीय लगानी सम्बन्धमा निरन्तर अनुगमन गर्नको लागि कार्यप्रणाली अवलम्बन गर्नु पर्नेछ ।

(५) इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सञ्चालक समिति, कार्यकारी प्रमुख तथा कर्मचारीहरूले पालना गनुपर्ने आचरण सम्बन्धमा आचार संहिता (Code of Conduct) तर्जुमा गरी लागू गर्नु पर्नेछ ।

१६. अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सम्पत्ति शुद्धीकरण ऐन, को दफा ७ द. र नियमावलीको नियम १८ बमोजिम तयार गरिएका विवरण, सूची, जानकारी, प्रतिवेदन, अभिलेख, सूचनाहरु पाँच वर्षसम्म सुरक्षित राख्नु पर्नेछ । साथै, उपरोक्त विवरणहरु आवश्यक परेको बखत तत्काल उपलब्ध गराउन सकिने गरी विद्युतीय माध्यममा समेत अभिलेख राख्नु पर्नेछ । यसरी राखेको अभिलेख कानुनी कारवाहीको सिलसिलामा प्रमाण स्वरुप प्रयोग गर्न सकिने गरी दुरुस्त राख्नु पर्नेछ ।

१७. कारवाही तथा सजाय सम्बन्धी व्यवस्था

(१) ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशनको प्रभावकारी कार्यान्वयन नगर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्था र त्यस्तो संस्थाका कर्मचारी तथा पदाधिकारीलाई सोही ऐन बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

(२) उपबुँदा नं.१ बमोजिम कारवाही गर्दा ऐन, नियमावली तथा निर्देशनको पालना नभएको अवस्था, उल्लघंनको मात्रा र सो बाट पर्न सक्ने प्रणालीगत प्रभाव लगायतका विषयको गाम्भीर्यताका आधारमा यस बैंकले देहाय बमोजिमको कारबाहीहरु गर्न सक्नेछ ।

क्र.सं.	**पालना नभएको व्यवस्था**	**कारवाही**
१	नीति तथा कार्यविधि नभएमा	(क) पहिलो पटकका लागि स्पष्टीकरण सोधिने । (ख) दोस्रो पटकदेखि रु.१० लाख वा गाम्भीर्यताको आधारमा रु. ५ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।
२	ग्राहक पहिचान सम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयन नभएमा वा प्रभावकारी नभएमा	(क) पहिलो पटकका लागि स्पष्टीकरण सोधिने । (ख) दोस्रो पटकका लागि रु.१० लाख जरिवाना गर्ने । (ग) तेश्रो पटकदेखि रु.५० लाख वा गाम्भीर्यरता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।

क्र.सं.	पालना नभएको व्यवस्था	कारवाही
३	जानीबुझी बेनामी वा काल्पनिक नाममा कारोबार गरेको पाइएमा	(क) रु.५० लाख वा गाम्भीर्यरता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
४	ऐनको परिच्छेद ६ख को व्यवस्था पालना भएको नपाइएमा	(क) पहिलो पटकका लागि रु.२० लाख जरिवाना गर्ने । (ख) दोस्रो पटकका लागि रु.५० लाख जरिवाना गर्ने । (ग) तेश्रो पटकदेखि रु.२ करोड वा गाम्भीर्यता अनुसार रु. ५ करोडसम्म जरिवाना गर्ने । (घ) पटक पटक प्रणालीगत समस्या भएमा कारोबार वा व्यवसायमा आंशिक वा पूर्ण रोक लगाउने वा इजाजतपत्र निलम्वन वा खारेज गर्ने सम्मको कारबाही गर्ने ।
५	उच्चपदस्थ व्यक्तिको पहिचान हुने प्रणालीको व्यवस्था नभएमा वा प्रभावकारी नभएमा	(क) पहिलो पटकका लागि रु.१० लाख जरिवाना गर्ने । (ख) दोस्रो पटकका लागि रु.२० लाख जरिवाना गर्ने । (ग) तेस्रो पटकदेखि रु.१ करोड वा गाम्भीर्यता अनुसार रु.५ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।
६	वास्तविक धनीको पहिचान गर्ने, वृहत ग्राहक पहिचान गर्ने तथा ग्राहक पहिचान अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था नभएमा वा प्रभावकारी नभएकमा	(क) पहिलो पटकका लागि रु.१० लाख जरिवाना गर्ने । (ख) दोस्रो पटकका लागि रु.२० लाख जरिवाना गर्ने । (ग) तेस्रो पटकदेखि रु.१ करोड वा गाम्भीर्यता अनुसार रु. ५ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।
७	सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण सम्बन्धी समितिले तोकेको बमोजिम कार्य गरेको नपाइएमा	(क) रु.१० लाख वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
८	वायर ट्रान्सफर र रेमिटान्स गर्दा ग्राहकको पहिचान हुन नसकेमा	(क) रु.१० लाख वा कारोवार रकम जुन बढी हुन्छ सो बराबर वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
९	वायर ट्रान्सफर र रेमिटान्स गर्दा वास्तविक धनीको पहिचान हुन नसकेमा	(क) रु.२० लाख वा कारोवार रकम जुन बढी हुन्छ सो बराबर वा गाम्भीर्यता अनुसार थप ।
१०	निरन्तर अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था नभएमा वा प्रभावकारी नभएमा	(क) पहिलो पटकका लागि रु.१० लाख जरिवाना गर्ने । (ख) दोस्रो पटकदेखि रु.२० लाख वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
११	सीमा कारोबारको विवरण वित्तीय जानकारी इकाईमा	(क) पहिलो पटकका लागि रु.२० लाख जरिवाना गर्ने । (ख) दोस्रो पटकका लागि रु.५० लाख जरिवाना गर्ने ।

क्र.सं.	पालना नभएको व्यवस्था	कारवाही
	तोकिएको समयमा पेश नगरेमा	(ग) तेस्रो पटकदेखि रु.१ करोड वा गाम्भीर्यता अनुसार रु. ५ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।
१२	शंकास्पद कारोबारको पहिचान गर्ने संयन्त्र/प्रणाली नभएमा वा प्रभावकारी नभएकमा तथा शंकास्पद कारोवार प्रतिवेदन तोकिएको ढाँचा र समयमा पेश नगरेमा	(क) पहिलो पटकका लागि रु.२० लाख जरिवाना गर्ने । (ख) दोस्रो पटकका लागि रु.५० लाख जरिवाना गर्ने । (ग) तेस्रो पटकदेखि रु.१ करोड वा गाम्भीर्यता अनुसार रु. ५ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।
१३	कार्यान्वयन अधिकारीको व्यवस्था नगरेमा	(क) रु.२० लाख जरिवाना गर्ने ।
१४	सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण सम्बन्धी समितिले पेश गर्नुपर्ने प्रतिवेदन समयमा पेश नगरेमा तथा संचालक समितिले गर्नुपर्ने समीक्षा नगरेमा	(क) पहिलो पटकका लागि स्पष्टीकरण सोधिने । (ख) दोस्रो पटकका लागि रु.१० लाख जरिवाना गर्ने । (ग) तेश्रो पटकदेखि रु.५० लाख वा गाम्भीर्यरता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
१५	संस्थागत तथा कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि नगरेमा	(क) पहिलो पटकका लागि स्पष्टीकरण सोधिने । (ख) दोस्रो पटकका लागि रु.१० लाख जरिवाना गर्ने । (ग)तेश्रो पटकदेखि रु.२० लाख वा गाम्भीर्यरता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
१६	तोकिएका विवरणहरुको अभिलेख नराखिएमा वा तोकिएको समयसम्म सुरक्षित नराखिएमा	(क) पहिलो पटकका लागि स्पष्टीकरण सोधिने । (ख) दोस्रो पटकका लागि रु.१० लाख जरिवाना गर्ने । (ग) तेश्रो पटकदेखि रु.२० लाख वा गाम्भीर्यरता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।

१८. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. १८/०७९ मा भएको सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

व्यक्तिगत ग्राहक पहिचान तथा सोको सम्पुष्टी गर्दा लिनु पर्ने कागजात तथा विवरणहरु

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले व्यक्तिगत खाता खोल्दा ग्राहकको प्रकृति अनुसार देहायका विवरण तथा कागजातहरु लिनु पर्नेछ ।

(क) व्यक्तिगत खाता (नेपाली नागरिकको हकमा)

(१) (क) नाम, थर

(ख) लिङ्ग :

(२) जन्ममिति :

(३) राष्ट्रियता:

(४) ठेगाना:

स्थायी ठेगाना : प्रदेश..... जिल्ला..... न.पा./गा.पा..... वडा नं.... टोल/गाँउ.....घर नम्बर..... टेलिफोन नं.....मोवाइल नं.....इमेल ठेगाना.....

हालको ठेगाना : प्रदेश.....जिल्ला..... न.पा./गा.पा..... वडा नं.... टोल/गाँउ.....घर नम्बर..... टेलिफोन नं.....मोवाइल नं.....इमेल ठेगाना.....

(५) देहायबमोजिमको न्यूनतम एक विवरण र सोको सम्पुष्टि गर्ने कागजात

क. नागरिकता : नागरिकता नं.....जारी गर्ने जिल्ला..... जारी मिति.....

ख. राष्ट्रिय परिचयपत्र

राष्ट्रिय परिचयपत्र नं.....जारी मिति.....

ग. राहदानी: राहदानी नं.....जारी गर्ने जिल्ला..... जारी मिति..... अन्तिममिति .....

घ. मतदाता परिचयपत्र: परिचयपत्र नं.....जारी गर्ने निकाय.....जारी मिति.....

ङ. सवारी चालक अनुमतिपत्र: अनुमतिपत्र नं.....जारी गर्ने निकाय.....जारी मिति..... अन्तिममिति.....

(६) नावालकको हकमा

क. जन्मदर्ता प्रमाणपत्र वानावालक परिचयपत्र प्रमाणपत्र/परिचयपत्र नं..... जारी गर्ने निकाय..... जारी मिति.....

ख. अभिभावक वा संरक्षकको नागरिकता/**राष्ट्रिय परिचयपत्र**/राहदानी/मतदाता परिचयपत्र/सवारी चालक अनुमतिपत्र नम्बर..... जारी गर्ने निकाय..... जारी मिति..... अन्तिममिति .....

(७) नागरिकता नलिएको नेपाली नागरिकको हकमा

क.गाउँपालिकावामहा/उपमहा/नगरपालिकाको सिफारिस सिफारिस/चलानी नं.....जारी गर्ने निकाय..... जारी मिति.....

(८) स्थायी लेखा नम्बर (उपलब्ध भएको/अन्य निर्देशनबमोजिम आवश्यक भएको हकमा मात्र):

(९) आमाबाबु वा आमा वा बाबु मध्ये कुनै एकको पूरा नाम (अनाथको हकमा आवश्यक नपर्ने) (नोट: परिवारका अन्य सदस्यहरु (जस्तै पति/पत्नि, बाजे, छोरा, छोरी, बुहारी, दाई, भाई, विवाहित महिलाको हकमा ससुरा/सासु)को विवरण लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आवश्यक ठानेको खण्डमा लिन सक्नेछन्।)

(१०) संलग्न रहेको पेशा/व्यवसाय: (संस्थाको नाम, ठेगाना, सम्पर्क नं., पद, अनुमानित वार्षिक आम्दानी/पारिश्रमिक तथा अन्य विवरण)

(११) निवेदकले संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरु :

(अ) नागरिकता वा **राष्ट्रिय परिचयपत्र** वा राहदानी वा मतदाता परिचयपत्र वा सवारी चालक अनुमतिपत्र वा स्थायी लेखा नम्बरको प्रमाणपत्र वा सरकारी, सार्वजनिक संस्थातथा संगठित संस्थाका नेपाली कर्मचारीको हकमा निजको कर्मचारी परिचयपत्र वा नेपाल सरकारबाट अनुदान प्राप्त विद्यालय, महाविद्यालय तथा विश्वविद्यालयका कर्मचारी, शिक्षक वा प्राध्यापकको हकमा निजको कर्मचारी/शिक्षक/प्राध्यापक परिचयपत्रको छविचित्र

(आ) हालसालै खिचिएको पासपोर्ट साइजको फोटो

(१२) सम्बन्धित संस्थाले आवश्यक ठानेका अन्यविवरण तथा कागजातहरु ।

प्रष्टीकरण :

(१) घर नं., टेलिफोन नं., मोवाइल नं., इमेल ठेगाना, राहदानी, पेशा व्यवसाय, स्थायी लेखानम्बर जस्ता विवरणहरु नभएका निवेदकको हकमा त्यस्ता विवरण उल्लेख गर्न अनिवार्य हुने छैन । तर सो विवरणहरु आफूसँग नरहेको व्यहोरा स्वघोषणा गराउनु पर्नेछ ।

(२) शरणार्थीको हकमा नागरिकताको सट्टा नेपाल सरकार वा अन्य आधिकारिक निकायले दिएको परिचय-पत्रको छबिचित्रलाई आधार लिन सकिनेछ ।

(३) नावालकको संरक्षक भई खाता संचालन गरिरहेको अवस्थामा सो नावालक वालिग भएपछि उक्त वालिगकै कागजात संलग्न गरी वालिगले नै खाता संचालन गर्नुपर्नेछ ।

अनुसूची १८.२

Threshold Transaction Report (TTR)

For the period of .....

Name of the Reporting Entitity (Microfinance Institution): .....

S. N.	(Mandatory)	(Mandatory)	(Mandatory)	(Mandatory)	(Mandatory)	(Mandatory in case of Natural person)		Mother's Name	(Mandatory)	(Mandatory)	(Mandatory)	Account Type	Nature of Transaction	(Mandatory)	Source of Fund	Remarks
	Name of Account(s)/Customer	Address of Customer	Citizenship No./Passport No./ other ID No./ Regd.No.	Issue / Reg. Date	Issue /Reg. Place	Father's Name	Grand Father's Name		Date of Transaction	Branch	Account Number			Amount Involved		

(Compliance Officer or Authorized Officer)

Name:

Designation:

Phone :

Email:

Fax:

Date:

अनुसूची १८.३

Suspicious Transaction Report (STR) / Suspicious Activity Report (SAR)

Please tick (√) in one of the following Report Type: -	
	STR(For Completed Suspicious Transaction)
	SAR(For Attempted Suspicious Transaction or Suspicious Activities)

A. Reporting Institution :		
1.	Name of the Institution *(Mandatory)*:	
B. Details of Customer :		
1.	a. Name of the ccount(s)/Customer*(Mandatory)*: b. Suspected beneficial owner(s):	a. b.
2	a. Permanent Address*(Mandatory)*: b. Present Address:	a. b.
	c. Email ID:	c.
3.	Profession/Nature of business (As per KYC/KYM)*(Mandatory)*:	
4.	Nationality*(Mandatory)*:	
5.	Other account(s) number (if any):	
6.	Other business (if any):	
7.	a. CitizenshipNo./Passport No./ other ID No./Regd.No.*(Mandatory)* b. Issue Date and Place*(Mandatory)* c. Issuing Agency/Authority*(Mandatory)*	a. b. c.
8.	a. Father' Name *(Mandatory for natural person)* b. Mother's Name c. Spouse Name d. Grand Father *(Mandatory for natural person)* e. Chairman/MD/Proprietor*(Mandatory for Legal person)*	a. b. c. d. e.
9.	Date of birth (Natural Person)/Date of establishment (Legal Person)*(Mandatory)*:	

C. Details of Customer:

1.	a. Account Number*(Mandatory)*	
	b. Branch	
2	Mobile number*(Mandatory)*	
3.	Nature of Ownership: (Individual/ Proprietorship /Partnership/company/other, please specify)	

4.	Names of Proprietor/Directors/ Partners etc. (If any)	
5.	Date of A/C opening	
6	Other account(s) number (Related Parties):	1. 2. 3.

D. Transaction Details (Account wise)*(Mandatory in case of availability)*

Account No.	Year	Total Dr. Trans. No.	Total Debit (Dr.) Amount	Total Cr. Trans. No.	Total Credit(Cr.) Amount	Closing Balance
Total upto now						

E. Reasons for considering the transaction(s)/activities as unusual/suspicious?*(Mandatory)*

- Summary of suspicious transaction/activities: ……
  ……
  ……
- Analysis or Examination:
  ……
  ……
  ……
- Possible Linkage:
  ……
  ……
  ……

F. Suspected Predicate Offence:*(Mandatory)*
Summarize characterization of suspicious activity. Please specify the predicate offence (As per Act and FATF Guideline).

- **ML or TF or PF?***(Tick(√)in at least one box below)*

	Money Laundering (ML)		Terrorist Financing (TF)		Proliferation Financing (PF)

- **Possible Predicate Offence?** (Tick(√)in at least one or more boxes below)

	Ancient monument conservation related		Illicit trafficking in arms and ammunition
	Any kinds of sexual exploitation including the children		Illicit trafficking in narcotic drugs and psychotropic substances
	Black marketing, consumer protection, competition, supply		Illicit trafficking in stolen and other goods
	Citizenship, immigration and passport		Insider Dealing and Market Manipulation in securities and commodities
	Communication, broadcasting, advertising related		Kidnapping, illegal restraint, hostage taking
	Corruption and bribery		Lottery, gambling, donation related
	Counterfeiting and piracy of products		Money, banking, finance, foreign exchange, negotiable instruments, insurance, cooperatives related
	Counterfeiting of coin and currency		Murder and grievous bodily injury

	Disruptive (terrorist) act and terrorism		Participation in an organized crime and racketeering
	Election related		Piracy
	Environmental Crime		Real estate and property related
	Extortion		Smuggling (including custom)
	Firm, partnership, company, association related		Tax (including direct and indirect)
	Forest, National park and wild animals related crime		Theft or robbery
	Forgery		Trafficking in person and migrant smuggling
	Fraud		Transportation, education, health, medicine, foreign employment related

Note:*While reporting STR/SAR, if any particular offence(s) cannot be linked or if source of fund is not clear, then report should /tick* (√)**'Money Laundering'** *as an offence/indicator, below:*

	Money laundering

G. Has the Bank/FI taken any action in this context? Give details.

……
……..

H. Attachments checklist:*(Mandatory in case of availability)*

SN	Please ick(√)	Particulars
1		Citizenship/Passport /other ID **OR** Registration Certificate/PAN/VAT
2		Account Opening form
3		Updated KYC related documents
4		Account Statement of last 2 years (in excel format)
5		Person and Transaction Tree or Map (if any)
6		Related/Adverse media news/reports and other relevant documents (if any)
7		Other documents (*Mention:* …… …….)

(Compliance Officer or Authorized Signatory)

……..
Signature
Name:
Designation:
Date:
Phone:
Email:

STAMP

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १९/०८१

वित्तीय ग्राहक संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त 'घ' वर्गका संस्थाहरुले प्रदान गर्ने सेवा बारे सर्वसाधारणलाई थप सुसूचित पार्न, सो सेवा वापत लिइने शुल्कहरु पारदर्शी रुपमा लिने व्यवस्था गर्न तथा संस्थाहरु मार्फत वित्तीय साक्षरता अभिवृद्धि गर्न आवश्यक देखिएको हुँदा देहाय बमोजिमको वित्तीय ग्राहक संरक्षण तथा वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी व्यवस्था जारी गरिएकोले सोही बमोजिम गर्नु/गराउनु हुन नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ :-

१. इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले आफ्ना ग्राहकलाई प्रदान गर्ने सेवा शर्तसंग सम्बन्धित सबै प्रकारका विवरण सार्वजनिक रुपमा जानकारी गराउनुपर्नेछ। यस्ता विवरणमा वित्तीय सेवा तथा उपकरणहरुका अतिरिक्त सोसँग सम्बन्धित शुल्क, कमिशन, व्याजदर, जरिवाना, हर्जाना लगायतका सम्बन्धमा अपनाउनु पर्ने प्रक्रिया एवं शर्तहरु समावेश गरेको हुनु पर्नेछ।

२. सेवा शुल्क सम्बन्धमा

(क) संस्थाले बचत/निक्षेप खाता सञ्चालन गरे वापत ग्राहकबाट कुनै पनि किसिमको सेवा शुल्क लिन पाइने छैन।

(ख) कर्जा प्रवाह गर्दा संस्थाले स्वीकृत कर्जामा **१.३ प्रतिशत** सम्म सेवा शुल्क लिन सक्नेछन्। एक वर्षभन्दा कम अवधिको लागि कर्जा प्रवाह गरेको अवस्थामा यस्तो कर्जाको लागि वार्षिक **१.३ प्रतिशतमा** नबढ्ने गरी कर्जा अवधिको आधारमा सो दरको दामासाही हिसाबले मात्र सेवा शुल्क लिन सक्नेछन्।

तर, थोक कर्जा प्रवाह गर्ने संस्थाले लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई प्रवाह गर्ने कर्जामा ०.५० प्रतिशत भन्दा बढी सेवा शुल्क लिन पाइने छैन।

(ग) कर्जाको सीमा बृद्धि/थप गर्दा थप भएको रकममा मात्र उपबुँदा (ख) मा उल्लिखित प्रतिशतसम्म सेवा शुल्क लिन सकिनेछ।

३. **कर्जा प्रवाह गर्दा स्वीकृत कर्जा रकमबाट तोकिएको सेवा शुल्क बाहेक अन्य कुनै पनि प्रकारको रकम कट्टा गरी बचतको रुपमा राख्न पाइनेछैन।**

४. समूह एवम् केन्द्र बैठक संचालन सम्बन्धी सम्पूर्ण खर्च संस्था स्वयंले व्यहोर्नु पर्नेछ। समूह एवम् केन्द्र **बैठक संचालन** सम्बन्धमा बैठक संचालन समय, **बैठकमा सहभागी हुने व्यवस्था एवं अनुशासन पालनासम्बन्धी आचार संहिंतासहितको विषय समावेश गरी बैठक संचालन कार्यविधि बनाई लागू गर्नुपर्नेछ।**

५. सरल भाषाको प्रयोगसम्बन्धी व्यवस्था

(क) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले ग्राहकलाई उपलब्ध गराउने सेवा सम्बन्धी जानकारी वा सूचनामा प्रयोग गर्ने भाषा सरल र स्पष्ट हुनुपर्नेछ।

(ख) लघुवित्त वित्तीय संस्थाले ग्राहकसँगको कारोबारमा प्रयोग हुने कागजातहरु ग्राहकले सजिलै पढ्न वा बुझ्न सक्ने बनाउनुपर्नेछ।

(ग) आन्तरिक तथा अन्तर्राष्ट्रिय कारोबारमा प्रयोग हुने कागजातहरु अंग्रेजी भाषामा समेत तयार गर्नसकिनेछ।

६. बचत लिँदा बचतको ब्याजदर समेत ग्राहकहरूलाई लिखित रुपमा जानकारी गराउनुपर्नेछ । साथै ग्राहकको सहमति नलिई निजको खाताबाट कुनै रकम कट्टा गर्न पाइनेछैन ।

७. लघुवित्त वित्तीय संस्थाले ऋण असुलीका लागि कुनै किसिमको अपमानजनक एवं कठोर विधि अपनाउन पाउनेछैन ।

८. गुनासो सुनवाई सम्बन्धी व्यवस्था

(क) आफ्ना ग्राहकबाट प्राप्त गुनासो/उजुरीको समाधान गर्ने दायित्व सम्बन्धित संस्थाको हुनेछ । यसरी प्राप्त गुनासो/उजुरीको समाधानको लागि संस्थाले गरेको काम कारबाहीको अभिलेख राख्नुपर्नेछ ।

(ख) सेवाग्राही ग्राहकबाट प्राप्त गुनासो सुनुवाई गर्न संस्थाले सूचना तथा गुनासो सुनुवाईका निम्ति गुनासो सुन्ने अधिकारी तोक्नुपर्नेछ । संस्थाले उक्त अधिकारीको नाम, पद, फोन नम्बर, मोबाइल नम्बर र इमेल ठेगाना वेबसाइटको अग्रभागमा राख्नुपर्नेछ । राष्ट्रियस्तरका संस्थाले २ तह (प्रदेश तह र केन्द्रीय तह) को गुनासो अधिकृत तोक्नुपर्नेछ ।

(ग) संस्थाले उपभोक्ताको गुनासो सुनवाईका लागि हटलाइन समेतको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । गुनासो लिने प्रक्रिया सरल तथा शुल्क नलाग्ने हुनुपर्नेछ । गुनासो सुनुवाई गर्ने संयन्त्र कम्तीमा २ वटा (लिखित र मौखिक) हुनुपर्ने छ । गुनासो सुनुवाई गर्ने प्रक्रिया सार्वजनिक जानकारीको लागि समेत उपलब्ध गराउनुपर्नेछ । गुनासो समाधान गर्ने समय तालिका उल्लेख गर्नुपर्नेछ । सजिलै पहिचान र पहुँच हुने गरी प्रत्येक शाखामा गुनासो बक्स समेत राख्नुपर्नेछ ।

(घ) संस्थाका काम कारबाहीसम्बन्धी गुनासोको सुनुवाई सहज बनाउन इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले यस बैंकको गुनासो पोर्टल **gunaso.nrb.org.np** को लिंक आफ्नो वेबसाइटमा राख्नुपर्नेछ ।

(ङ) संस्थाले ग्राहकको गुनासो सुनुवाईका लागि आफ्नो वेबसाइटमा अनलाईन पोर्टलको समेत व्यवस्था गर्नुपर्नेछ र यसको लिंक आफ्नो वेबसाइटको अग्र भागमा राख्नुपर्नेछ । साथै, पोर्टलमा कुन तह बाट गुनासो सम्बोधन हुने हो सोको जानकारी समेत उपलब्ध हुनुपर्नेछ ।

(च) संस्थाले ग्राहकबाट प्राप्त भएको गुनासो रेकर्ड राख्नुपर्ने र सोको निरुपण सम्बन्धी तथ्याङ्क (अनुसूची १९.१ बमोजिम) यस बैंकको इमेल **cpreporting@nrb.org.np** मा पठाउनुपर्नेछ । साथै, ग्राहकबाट प्राप्त भएको गुनासो र सोको निरुपणको अवस्था अर्धवार्षिक (असार, पुस) रुपमा अवधि समाप्त भएको १५ दिनभित्र यस बैंकको वित्तीय समावेशिता तथा ग्राहक संरक्षण महाशाखामा र लघुवित्त वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नुका साथै आफ्नो वार्षिक प्रतिवेदनमा समेत प्रकाशन गर्नुपर्नेछ । आन्तरिक तथा वाह्य लेखा परिक्षकले गुनासो अभिलेख तथा फछ्यौंट सम्बन्धी मूल्याङ्कन समेत गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

(छ) फिल्ड सहायकले समेत गुनासोहरु संकलन गरी समाधानको लागि माथिल्लो तहमा पठाउन सक्ने व्यवस्था गनुपर्नेछ ।

९. वित्तीय साक्षरता सम्बन्धमा

(क) संस्थाले आफ्ना कार्यक्रमहरुमा वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी कार्यक्रम अनिवार्य रुपमा समावेश गर्नुपर्नेछ ।

(ख) संस्थाले आफुले प्रदान गर्ने वित्तीय सेवा सुविधाका सम्बन्धमा सर्वसाधारणलाई सुसूचित गराउने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

(ग) वित्तीय साक्षरता अभिवृद्धि गरी वित्तीय प्रणालीलाई सघाउ पुऱ्याउने जानकारीमूलक सूचनालाई प्रोत्साहित गर्नुपर्नेछ ।

(घ) संस्थाले नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी वित्तीय साक्षरता मार्गदर्शन, २०७९ मा भएका प्रावधान लागू गरी मार्गदर्शनको अनुसूची ३ अनुसारको विवरण पेश गर्नुपर्नेछ ।

१०. गोपनियता एवं तथ्याङ्क संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था

संस्थाले ग्राहकसँग वित्तीय कारोबार गर्ने क्रममा ग्राहकको व्यावसायिक सूचनाहरुको गोपनियता कायम गर्नुपर्नेछ । ग्राहकको गोपनियता कायम गर्नुपर्ने सूचना तथा विवरणहरु लगायत हिसाब किताब, खाता बही, श्रेस्ता र लेखाको विवरण अन्य असम्बन्धित एवम् अनधिकृत व्यक्तिलाई दिनु हुँदैन ।

तर प्रचलित कानुनबमोजिम अख्तियारप्राप्त निकाय वा संस्थालाई त्यस्तो विवरण दिन भने यस व्यवस्थाले वाधा पुगेको मानिने छैन ।

११. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. १९/०७९ मा भएको वित्तीय ग्राहक संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. २०/०८१

विविध व्यवस्था

यस बैंकबाट "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले पालना गर्नु पर्ने विविध व्यवस्था सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ४९ को उपदफा (४) को खण्ड (झ) बमोजिम राष्ट्र बैंकले तोकेका अन्य काम गर्ने व्यवस्था अन्तर्गत रही लघुवित्त वित्तीय संस्थाले चाहेमा प्रचलित कानुन बमोजिम सम्बन्धित निकायको स्वीकृति लिई वीमा प्रिमियम बाहेक अन्य थप शुल्क लिन नपाउने गरी आफ्ना ऋणी सदस्यहरुको बचत तथा संस्थाको कर्जा सुरक्षित गर्ने प्रयोजनका लागि गरिने बीमाको मात्र बीमा अभिकर्ताको रुपमा कार्य गर्न सक्ने छन् ।

२. Long Form Audit Report सम्बन्धमा

Long Form Audit Report लाई समय सापेक्ष र प्रभावकारी बनाउन यसैसाथ संलग्न ढाँचा (अनुसूची घ २०.१) अनुसार लागू गरिएको छ । आफ्नो संस्थाको बाह्य लेखापरीक्षकबाट सोही ढाँचामा तयार गरिएको प्रतिवेदनलाई सोझै यस बैंकमा आइपुग्ने गरी पठाउने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ

३. कर्जा अपलेखन सम्बन्धी विनियम बनाउँदा अवलम्बन गर्नु पर्ने मार्गदर्शन सम्बन्धमा

(१) संस्थाले असुल हुन नसक्ने कर्जा निर्धारण गर्ने आधार तयार गरी त्यस्तो कर्जा अपलेखन गर्ने बारे आ-आफ्नो सञ्चालक समितिबाट विनियम तर्जुमा गरी यस बैंकबाट स्वीकृति लिई लागू गर्नु पर्नेछ ।

(२) संस्थाले देहायका प्रक्रियाहरु पुरा गरी कर्जा अपलेखन गर्न सकिने छ ।

(क) कर्जा खराब बर्गमा परी १०० प्रतिशत कर्जा नोक्सानी व्यवस्था भइसकेको हुनुपर्ने ।

(ख) कर्जा असूलीको लागि प्रचलित ऐन तथा नीति बमोजिम धितो सुरक्षणको लिलाम बिक्रीको प्रक्रिया सम्पन्न गरेको हुनुपर्ने ।

(ग) कर्जाको धितो सुरक्षण लिलाम बिक्री हुन नसकेको अवस्थामा अनिवार्य रुपमा धितो सकार गरेको हुनुपर्ने ।

(३) ऋणी र ऋणसँग सम्बन्धित पक्षहरुलाई यस बैंकको निर्देशन बमोजिम कर्जा सूचना केन्द्र लि.को कालोसूचीमा समावेश गरिसकेको हुनु पर्नेछ ।

तर रु १ लाखसम्मको कर्जा अपलेखन गर्दा परिस्थितिवश ऋण तिर्न नसक्ने ऋणीलाई कालोसूचीमा राख्न अनिवार्य हुनेछैन ।

(४) अपलेखन गरिएका कर्जाको हकमा त्यस्तो कर्जा स्वीकृत गर्ने अधिकारी वा समिति, कर्जाको सुरक्षण बापत राखिएको धितोको मूल्याङ्कन प्रकृया, कर्जा असुलीका लागि गरिएका प्रयासहरु र यसरी अपलेखनमा जानुपर्नाको औचित्यता आदिको बारेमा अभिलेखमा जनाउनु पर्नेछ ।

(५) संस्थाले एउटा छुट्टै कर्जा असुली इकाइको स्थापना गरी अपलेखन गरिएका कर्जाहरुको असुलीका लागि निरन्तर प्रयास गर्नु पर्नेछ ।

(६) संस्थाले अपलेखन गरेका कर्जाहरुको अद्यावधिक विवरण छुट्टै रजिष्टर खडा गरी राख्नु पर्नेछ ।

(७) संस्थाले चालु वर्षमा अपलेखन गरिएका कर्जाहरुको विवरण (माथि उपबुँदा नं. ४ मा उल्लिखित बुँदाहरु समावेश गरी) वार्षिक प्रतिवेदनमा अनिवार्य रुपले उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

(८) संस्थाले अपलेखन गरिएका कर्जाहरुको विवरण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले १५ दिनभित्र लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण बिभाग र कर्जा सूचना केन्द्र लि. मा पठाउनु पर्नेछ ।

४. विदेशी विनिमय सम्बन्धी कार्य गर्ने सम्बन्धमा

यस बैंकको विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभागबाट स्वीकृति प्राप्त गरी विदेशी विनिमय सम्बन्धी देहाय बमोजिमका थप कार्य गर्न पाउने व्यवस्था गरिएको छ ।

(क) नियमानुसार इजाजतपत्र प्राप्त गरी इनवार्ड रेमिट्यान्स (Inward Remittance) को कार्य गर्न सक्ने ।

(ख) सम्बन्धित निकायको स्वीकृति लिई सर्वसाधारणबाट भारतीय मुद्रा खरिद गर्न सक्ने तथा सो मुद्रा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुलाई मात्र बिक्री गर्न सक्ने ।

५. लिखत नेपाली भाषामा तयार गर्ने सम्बन्धमा

(क) जुनसुकै प्रकारको कर्जा प्रवाह गर्दा ऋणी तथा जमानतकर्ता (व्यक्ति/फर्म/कम्पनी/ संस्था) तथा कारणी (ऋणी/जमानत दिने समेत) बाट तयार गर्ने/गराउने कागजातहरु (जुनसुकै लिखत, जमानीपत्र वा मन्जुरीनामा) प्रचलित ऐन कानुन बमोजिम देवनागरी लिपी नेपाली भाषामा तयार गर्नु पर्नेछ । तर सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो आन्तरिक प्रयोजनको लागि त्यसरी नेपाली भाषामा तयार गरिएका लिखतहरु अंग्रेजी भाषामा अनुवाद गरी अभिलेखमा राख्न भने पाइनेछ ।

विदेशी नागरिकहरुसँग हुने कारोबारमा र विदेशी वैंकिङ्ग कारोबारमा मात्र प्रयोग हुने लिखतहरुको हकमा भने नेपाली भाषामा तयार गर्न अनिवार्य हुने छैन ।

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कर्जासँग सम्बन्धित ऋण प्रस्ताव पत्र (Offer Letter), कर्जा तमसुक (Loan Deed), धितोबन्धक लिखत (Mortgage Deed) नेपाली भाषामा तयार गर्नु पर्नेछ ।

लिखतमा स्पष्टसँग उल्लेख हुनुपर्ने विषयहरु

(१) कारणीको नाम, ठेगाना, मिति, व्यक्तिको हकमा नागरिकता/पासपोर्ट नम्बर तथा तीन पुस्ते,

(२) म्याद, अवधि, प्रयोजन,

(३) कारणीको सम्बन्धमा सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाद्वारा सनाखत,

(४) रकम,

(५) साक्षी (Witness),

(६) हस्ताक्षर पहिचान गर्ने प्रयोजनको लागि सम्बन्धित कारणीको नाम,

(७) अन्य आवश्यक देखिएका विषयहरु ।

(ख) संस्थाले अन्तर्राष्ट्रिय कारोबारमा प्रयोग हुने बाहेकका पत्राचार, चेक/भौचर लगायत अन्य कागजातहरु देवनागरी लिपी नेपाली भाषामा समेत उपलब्ध हुने व्यवस्था अनिवार्य रुपमा गर्नु गराउनु पर्नेछ ।

६. अन्तिम ऋणदाता सुविधा सम्बन्धमा

स्थायी तरलता सुविधाबाट आवश्यक तरलता आपूर्ति हुन नसकेको अवस्थामा यस बैंकमा खाता रहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई बढीमा ६ महिनाको लागि प्रचलित बैंकदरमा अन्तिम ऋणदाता सुविधा दिइने छ । यस बैंकमा अनिवार्य मौज्दात कायम गर्नको लागि राखेको नगद मौज्दात, नेपाल सरकारको सुरक्षणपत्र वा असल कर्जाको धितोमा यस्तो सुविधा प्रदान गरिने छ ।

७. बैंकदर सम्बन्धमा

प्रचलित ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार संस्थालाई उपलब्ध गराइने कर्जाको ब्याजदर (बैंकदर) ६.० प्रतिशत कायम गरिएको छ ।

८. साइनबोर्ड तथा लेटरप्याड सम्बन्धमा

संस्थाले आफ्नो साइनबोर्ड तथा लेटरप्याडमा संस्थाको नामको ठीक तल अनिवार्यरुपमा कोष्ठमा देहाय बमोजिमको वाक्यांश उल्लेख गर्नु/गराउनु पर्नेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंकबाट 'घ' वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्था (..... जिल्ला कार्य क्षेत्र भएको)

नोट : *राष्ट्रिस्तरका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले कार्यक्षेत्र सम्बन्धी विवरण उल्लेख गर्न अनिवार्य हुने छैन ।*

९. चेक मार्फत् कारोबार गर्ने सम्बन्धमा

चेक मार्फत् कारोबार गर्ने सम्बन्धमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ को उद्देश्यलाई समेत सहयोग पुऱ्याउन रु. १० लाख वा सो भन्दा बढीको रकम भुक्तानी गर्दा अनिवार्य रुपमा एकाउन्टपेयी चेक मार्फत् गर्नु पर्नेछ ।

१०. लघुवित्त वित्तीय संस्थामा ग्राहकहरुले खातामा रकम जम्मा भएको रकम सम्बन्धी जानकारी System Printed भौचर वा **Mobile Banking/SMS Banking मार्फत जानकारी दिने र/वा पासबुकमा यथाशीघ्र अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।**

११. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले लिने जेथा जमानत एवं लिलाम सम्बन्धमा सम्मानित श्री सर्वोच्च अदालतबाट मिति २०७२/०९/१६ मा भएको फैसलाबाट सबै बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुका नाममा देहाय बमोजिमका निर्देशनहरु तत्काल कार्यान्वयन गर्न आदेश भएको हुँदा उपर्युक्त निर्देशनहरु तत्काल कार्यान्वयन गर्नु गराउनुहुन यो निर्देशन जारी गरिएको छ :

(१) धितो सुरक्षण वापत जमानी दिने जमानतकर्ताले ऋणीले लिने कति ऋण रकमको हकमा जमानतको कागज गरेको हो सो जमानतको अंकको सीमा तोकी सोही सीमा हदमा सीमित रही जमानतकर्ताको दायित्व स्पष्ट हुने गरी जमानतकर्ताको छुट्टै कागज गराउने ।

(२) ऋणी तथा बैंक बीच वा जमानीकर्ता र बैंकबीच ऋण तथा जमानी सम्बन्धमा गरिएका लिखतहरुमा लेखिएका बेहोरा एवं शर्तहरु सहज रुपमा पढ्न सकिने ढाँचामा तयार गर्ने गराउने ।

(३) जमानतकर्ताले कबुल गरेको भन्दा बढी अंकको दायित्व व्यहोर्नु पर्ने गरी प्रत्यक्ष वा परोक्ष रुपमा कागज नगराउने ।

(४) जमानतकर्ताले कबुल गरेको दायित्व बमोजिमको रकम सर्वप्रथम सम्बन्धित ऋणीबाट नै असुल उपर गर्ने, सम्बन्धित ऋणीबाट असुल उपर हुन नसकेमा जमानतकर्ताले कबुल गरेको सीमा हदसम्मको रकम निज जमानतकर्ताले दिएको सुरक्षण धितोबाट कानून बमोजिम लिलाम गरी असुल गर्न सकिने भनी जमानतको शर्तनामामा उल्लेख गर्ने ।

(५) जमानतकर्ताले देखाएको सम्पत्ति धितो सुरक्षणको रुपमा स्वीकार गर्नुपूर्व कानूनी प्रक्रिया पूरा गरी कच्चा सम्पत्ति हो वा पक्का हो, त्यसको मूल्य के कति पर्ने हो, यथार्थ मूल्य खुल्ने गरी मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने ।

(६) जमानी दिनेले कबुल गरेको रकम बाहेक ऋणीका अन्य दायित्व सम्बन्धमा जमानी हुनेको सम्पत्तिबाट असूल उपर नगर्ने ।

(७) जमानतकर्ताले कबुल गरेको दायित्वको रकम सम्बन्धित ऋणीबाट असुल उपर हुन नसकेमा मात्र जमानतकर्ताले दिएको सुरक्षणबाट असुलीको प्रक्रिया अगाडि बढाउने ।

(८) जमानतकर्ताले कबुल गरेको जमानतको रकम जुनसुकै समयमा दाखिला गर्न ल्याएमा बुझिलिई जमानत सुरक्षणमा राखेको सम्पत्ति फुकुवा गरिदिने ।

(९) ऋणीले लिएको ऋण वापत जमानतको अंकको रकम जमानतकर्ताले दिएको धितो सुरक्षणबाट असुल उपर गर्नुपर्ने भएमा त्यस्तो सम्पत्तिको मूल्य निर्धारण गर्दा स्थानीय व्यक्तिहरुबाट गराएको पञ्चेकीर्ते मूल्याङ्कन, प्राविधिकको मूल्याङ्कन, प्रचलित बजार मूल्य, मालपोत कार्यालयबाट निर्धारित मूल्य, धितो सुरक्षण स्वीकार गर्दा निर्धारित मूल्य समेतलाई मध्यनजर गरी मूल्य निर्धारण गर्ने गराउने गरी मापदण्ड बनाई लागु गर्ने ।

(१०) वास्तविक र स्पष्ट आधार तथा कारण वेगर धितोको अवमूल्याङ्कित गरी मूल्य कायम नगर्ने ।

(११) जमानतकर्ताले धितो सुरक्षणमा दिएको सम्पत्ति लिलाम गर्नुपर्ने भएमा सो पूर्व जमानतकर्तालाई निजले स्वीकार गरेको अंक हदको रकम दाखिला गर्नको लागि समय किटान गरी सूचना दिने ।

(१२) जमानतकर्ताले तोकिएको सूचनाको समय सीमाभित्र जमानतपत्रमा आफूले मञ्जुर गरेको रकम दाखिला गर्न नल्याएमा धितो सुरक्षणको सम्पत्ति लिलामको सूचना प्रकाशित गरी जमानतकर्तालाई समेत सोको सूचना प्रदान गर्ने ।

(१३) बैंकले जमानत सुरक्षणमा रहेको सम्पत्ति लिलाम गर्दा अपनाउनु पर्ने प्रक्रिया तथा कार्यविधिका सम्बन्धमा छुट्टै नियमावली वा कार्यविधि वा निर्देशिका तयार गरी अनिवार्य रुपमा लागु गर्ने ।

(१४) जमानत सुरक्षणको सम्पत्ति लिलाम मितिभन्दा अगाडि वा लिलाम पश्चात् निश्चित समय सीमाभित्र जमानतपत्रको दायित्व बमोजिमको रकम दाखिला गर्न ल्याएमा बुझिलिई धितो फुकुवा गरी दिने ।

१२. पुनरकर्जा उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा

नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ४९ र ५० मा भएको व्यवस्था अनुसार इजाजतपत्रप्राप्त "घ" वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई नेपाल राष्ट्र बैंक, पुनरकर्जा कार्यविधि, २०७७ मा उल्लेखित व्यवस्थाहरुको अधिनमा रही पुनरकर्जा सुविधा उपलब्ध गराइने छ ।

१३. लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई सहवित्तीयकरण सम्बन्धी व्यवस्था लागु हुने छैन ।

१४. सफा नोट नीति कार्यान्वयन सम्बन्धमा :

(१) बैंक तथा वित्तीय संस्थाले आफ्नो संस्थामा प्राप्त हुन आएका नोटलाई ए.टि.एम. लगायतका मेशीनहरुको माध्यमबाट चलनचल्तीमा पठाउन योग्य, काउण्टरबाट भुक्तानी गरी चलनचल्तीमा पठाउन योग्य र चलनचल्तीमा पठाउन अयोग्य गरी तीन वर्गमा छुट्याउनु पर्नेछ ।

(२) ए.टि.एम. लगायतका मेशीनहरुको माध्यमबाट चलनचल्तीमा पठाउन योग्य नोटको प्याकेटमा हरियो रङ्गको स्लिप प्रयोग गर्नुपर्नेछ ।

(३) काउण्टरबाट भुक्तानी गरी चलनचल्तीमा पठाउन योग्य नोटको प्याकेटमा सेतो रङ्गको स्लिप प्रयोग गर्नुपर्नेछ ।

(४) चलनचल्तीमा पठाउन अयोग्य नोटको प्याकेटमा रातो रङ्गको स्लिप प्रयोग गर्नुपर्नेछ ।

(५) बुँदा नं. २, ३, र ४ मा उल्लिखित स्लिपहरुमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाको नाम, कार्यालय/ शाखाको नाम र छाप, नोट गन्ती गर्ने कर्मचारीको नाम, कर्मचारी परिचय नम्बर, सही र मिति सम्बन्धी विवरण अनिवार्य रुपमा हुनु पर्दछ ।

(६) नोटमा स्टिचको प्रयोग गर्नुहुँदैन । यसमा आवश्यकतानुसार रबर/प्लाष्टिक/पेपर बैण्ड प्रयोग गर्न सकिनेछ । साथै, नोटमा नलेख्ने, केरमेट नगर्ने र हिफाजत गर्ने/गराउने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(७) भुत्रिएको, मक्किएको, जलेको, गलेको, लुलो भएको, किराले खाएको, पानीले भिजेको, छपाई बिग्रेको, नोटमा रहेका अक्षर, अंक, चित्र तथा सुरक्षण विशेषताहरु नबुझिने वा बिग्रिने गरी रङ्ग लागेको/लेखिएको/कोरिएको/मेटिएको/च्यातिएको वा पूर्वराजाको तस्वीर अङ्कित भएको नोटलाई पुनः निष्काशन अयोग्य नोटको रुपमा वर्गीकरण गर्नुपर्नेछ र त्यस्ता नोटलाई चलनचल्तीको लागि पठाउनु हुँदैन ।

चलनचल्तीमा पठाउन अयोग्य नोट आफ्नो खाता रहेको बैंक तथा वित्तीय संस्थामा (नोटकोष वा नेपाल राष्ट्र बैंकमा पहुँच नहुने वित्तीय संस्थाहरुले) र अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाले नोटकोष वा नेपाल राष्ट्र बैंकमा नै जम्मा गर्नुपर्नेछ ।

(८) भुक्तानी गर्दा वा सटही सुविधा उपलब्ध गराउँदा माथि उल्लिखित बुँदा नं. २ र ३ बमोजिमका चलनचल्तीमा पठाउन योग्य नोट मात्र प्रयोग गुर्नपर्नेछ । यसरी भुक्तानी वा सटही गर्नुपूर्व नोटलाई निश्चित प्रक्रिया अपनाई जीवाणु तथा भाइरस रहित (Disinfect) गर्नुपर्नेछ ।

(९) नोट राख्ने दराज, फर्निचर, भल्ट, नोट ओसारपसार गर्ने सामग्री सफा हुनुपर्नेछ । साथै, नोट भण्डारण गर्ने ढुकुटी र कारोबार गर्ने कक्षहरुमा यथोचित प्रकाश एवम् Exhaust Fan आदिको प्रयोग गरी पर्याप्त हावाको व्यवस्था भएको हुनुपर्नेछ ।

१५. कोभिड १९ को फैलावट नियन्त्रण र त्यसबाट परेको असर न्यूनिकरण गर्न यस बैंकबाट जारी गरिएका परिपत्र, तथा सूचनाहरु अनुसूचि २१.२ मा एकत्रित गरिएको छ ।

१६. वार्षिक कार्ययोजना पेश गर्ने सम्बन्धमा

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले प्रत्येक आर्थिक वर्षका लागि मौद्रिक नीतिमा उल्लिखित व्यवस्थालाई समेत मध्यनजर गरी निक्षेप दायित्व तथा कर्जा सापट सहितको वार्षिक कार्ययोजना संचालक समितिबाट स्वीकृत गराई हरेक आर्थिक वर्षको साउन मसान्तभित्र लघुवित्त वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभागसमक्ष अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्नेछ । साथै, उक्त कार्ययोजना कार्यान्वयनगको अनुगमनका सम्बन्धमा सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संचालक समितिले त्रैमासिक समीक्षा गरी त्रयमास समाप्त भएको ३५ दिन भित्र यस बैंकको लघुवित्त वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नुपर्नेछ । यस बैंकबाट लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सुपरिवेक्षणका क्रममा सो कार्ययोजनालाई सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थाको अनुगमनको आधारको रुपमा लिइनेछ ।

१७. निर्देशनको पालना नगरेमा हुने कारबाही

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन को पालना नगरेमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ९९ वा दफा १०० मा उल्लिखित कुनै पनि कारबाही गर्न सकिने छ ।

१८. खारेजी र बचाऊ :

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

यस बैंकबाट "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको एकीकृत निर्देशन, २०७९ को निर्देशन नं. २०/०७९ मा भएको विविध व्यवस्था तथा सो पश्चात् मिति २०८१ पुस मसान्तसम्म जारी भएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

निर्देशन फारामहरु तथा अनुसूचीहरु

पुँजीकोष तालिका

(रु.हजारमा)

विवरण		चालु अवधि	गत अवधि
(क)	**प्राथमिक पुँजी**		
	१) चुक्ता पुँजी (साधारण शेयर)		
	२) प्रस्तावित वोनस शेयर		
	३) शेयर प्रिमियम		
	४) फिर्ता नहुने अग्राधिकार शेयर		
	५) साधारण जगेडा कोष		
	६) सञ्चित नाफा/(नोक्सान)		
	७) वासलातमा देखाईएको चालु आ.व.को नाफा-नोक्सान हिसावको रकम		
	८) पुँजी फिर्ता जगेडा कोष		
	९) पुँजी समायोजन कोष		
	१०) कल्स इन एडभान्स		
	११) अन्य स्वतन्त्र कोषहरु		
	घटाउने :		
	– ख्याति (Goodwill) वापतको रकम		
	– स्थगन कर सम्पत्ति (Deferred Tax Assets)		
	– सीमाभन्दा बढी शेयर, सुरक्षणपत्रमा लगानी गरिएको रकम		
	– वित्तीय स्वार्थ रहेको कम्पनीको धितोपत्रमा लगानी गरेको रकम		
	– अवास्तविक सम्पत्ति		
	– यस बैंकको निर्देशन पालना नगरी स्वप्रयोजनका लागि घरजग्गा खरिद गरेको रकम		
	– प्रचलित ऐन तथा कानुनले प्रतिबन्ध गरेका व्यक्ति तथा समूहहरुलाई प्रदान गरेको कर्जा तथा सुविधाहरु		
(ख)	**पुरक पुँजी**		
	१) **सक्रिय** कर्जाको लागि गरेको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
	२) अतिरिक्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
	३) हाइब्रिड पुँजी उपकरणहरु		
	४) सुरक्षण नराखेको सहायक आवधिक ऋण		
	६) सम्पत्ति पुनर्मूल्याङ्कन कोष		
	७) लगानी समायोजन कोष		
(ग)	**जम्मा पुँजीकोष (क+ख)**		
(घ)	**जोखिम भारित सम्पत्तिको आधारमा कायम गर्नु पर्ने न्यूनतम पुँजीकोष**		
	पुँजीकोष (..... प्रतिशत)		
	प्राथमिक पुँजी (..... प्रतिशत)		
	पुँजीकोष (अधिक/न्यून) (..... प्रतिशतले)		
	प्राथमिक पुँजी (अधिक/न्यून) (..... प्रतिशतले)		

मितिः

अधिकृत दस्तखत

निर्देशन फा.नं. घ १.२

जोखिम भारित सम्पत्ति विवरण तालिका

(रू.हजारमा)

(क) वासलात भित्रका सम्पत्तिहरु (On-Balance-Sheet Assets)	भार	चालु अवधि		गत अवधि	
		रकम	जोखिम भारित सम्पत्ति	रकम	जोखिम भारित सम्पत्ति
नगद मौज्दात	०				
नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको मौज्दात	०				
नेपाल सरकारको सुरक्षणपत्रमा गरिएको लगानी	०				
नेपाल राष्ट्र बैंकको ऋणपत्रमा गरेको लगानी	०				
आफ्नै मुद्दती रसिदको धितोमा पूर्ण सुरक्षित हुने गरी प्रदान गरेको मुद्दती रसिद धितो कर्जा	०				
सरकारी सुरक्षणपत्रको धितोमा पूर्ण सुरक्षित हुने गरी प्रदान गरेको कर्जा	०				
सरकारी सुरक्षणपत्रको पाउनु पर्ने ब्याज रकम (Accrued Interest)	०				
बैंक/वित्तीय संस्थाहरुमा रहेको मौज्दात/मुद्दती रसिदको दावी (Claims)	२०				
मागेको बखत प्राप्त हुने रकम (Money at Call)	२०				
अन्तर बैंक/संस्था सापटी	२०				
शेयर, डिवेञ्चर एवम्बन्डमा भएको लगानी	१००				
अन्य लगानीहरु	१००				
कर्जा, सापट (कुल रकम)	१००				
स्थिर सम्पत्तिहरु	१००				
पाउनु पर्ने अन्य खुद ब्याज रकम (कुल पाउनु पर्ने ब्याज - सरकारी ऋणपत्र तथा वचत पत्रको ब्याज- ब्याज मुल्तवी)	१००				
गैर-बैकिङ्ग सम्पत्ति	१००				
अन्य सबै सम्पत्तिहरु (खुद अग्रिम कर दाखिला वाहेक)	१००				
(क) जम्मा					
(ख) वासलात बाहिरका कारोबारहरु (Off-balance sheet Items)					
जमानत	१००				
अपरिवर्त्य कर्जा प्रतिबद्धता (Irrevocable Loan Commitment)	१००				
आयकर वापत सम्भावित दायित्व	१००				
Acceptance सहित अन्य सबै प्रकारका सम्भावित दायित्वहरु	१००				
चुक्ता वा भुक्तान हुन बाँकी शेयर लगानी	१००				
भुक्तानीको लागि दावी परेको जमानत	२००				
संस्थाउपर दावी परेको तर संस्थाले दायित्व स्वीकार नगरेको दायित्वहरु	२००				
(ख) जम्मा					
(ग) संचालन जोखिम वापतको रकम (कुल सम्पत्तिको २%)					
कुल जोखिम भारित सम्पत्ति जम्मा (क) + (ख) + (ग)					

निर्देशन फा.नं.घ २.१

कर्जा सापट वर्गीकरण र सोको लागि व्यवस्था

(... ... ... मसान्त) *(रू.हजारमा)*

विवरण	कर्जा सापट विवरण			गत त्रयमास
	विमित	अविमित	यस त्रयमासको जम्मा	
१. सक्रिय कर्जा सापट				
१.१ असल कर्जा १.२ सूक्ष्म निगरानी **१.३ पुनरतालिकीकरण/पुनरसंरचना**				
२. निष्क्रिय कर्जा सापट				
२.१ कमसल २.२ शंकास्पद २.३ खराब				
३. कुल कर्जा सापट (१ + २)				
४. कर्जा नोक्सानी व्यवस्था				
४.१ असल ४.२ सूक्ष्म निगरानी **४.३ पुनरतालिकीकरण/पुनरसंरचना** ४.४ कमसल ४.५ शंकास्पद ४.६ खराब ४.७ अतिरिक्त ४.८ तेस्रोपक्षको धितोमा प्रवाह भएको कर्जाको लागि थप				
५. गत त्रयमाससम्मको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था				
५.१ असल ५.२ सूक्ष्म निगरानी ५.३ **पुनरतालिकीकरण/पुनरसंरचना** ५.४ कमसल ५.५ शंकास्पद ५.६ खराब ५.७ अतिरिक्त ५.८ तेस्रोपक्षको धितोमा प्रवाह भएको कर्जाको लागिथप				
६. यस त्रयमासको नोक्सानी व्यवस्था फिर्ता				
७. यस त्रयमासको थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था				
८. यस त्रयमासमा थप/फिर्ता				
९. कुल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (५-६+७)				
खुद कर्जा (३-४)				

मिति : अधिकृत

दस्तखत

निर्देशन फा.नं. घ २.२

ग्राहकपिच्छे वर्गीकरण गरिएको कर्जाहरु तथा सोको नोक्सानी व्यवस्था सम्बन्धी विवरण

.....साल .....मसान्त

शाखा	समूहको नाम	ऋणी को नाम र नागरिता नं.	प्रदेश जिल्ला वडा नं.	लगानी/ कारोबार मिति	कर्जा प्रकार	स्वीकृत सीमा (रु)	बाँकी साँवा (रु)	बाँकी ब्याज (रु)	भाखा नाघेको साँवा (रु)	भुक्तानी मिति	कर्जा व्यवस्था		कैफियत
											वर्गीकरण	व्यवस्था (रु)	
कुल जम्मा :-													

मिति

अधिकृतको नाम दस्तखत

.....लिमिटेड

२०८.....साल असार मसान्तको

वासलात

पुँजी तथा दायित्व	अनसूची	यस वर्ष (रु.)	गत वर्ष (रु.)
१. शेयर पुँजी	४.१		
२. जगेडा तथा कोषहरु	४.२		
३. ऋणपत्र तथा बन्ड	४.३		
४. तिर्न बाँकी कर्जा सापट	४.४		
५. निक्षेप दायित्व	४.५		
६. प्रस्तावित नगद लाभांश			
७. आयकर दायित्व			
८ अन्य दायित्व	४.६		
कुलपुँजी तथा दायित्व			

सम्पत्ति	अनसूची	यस वर्ष (रु.)	गत वर्ष (रु.)
१. नगद मौज्दात (सिक्का समेत)			
२. नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको मौज्दात			
३. बैंक/वित्तीय संस्थामा रहेको मौज्दात	४.७		
४. माग तथा अल्प सूचनामा प्राप्त हुने रकम			
५. लगानी	४.८		
६. कर्जा सापट	४.९		
७. स्थिर सम्पत्ति	४.१०		
८. गैर-बैकिङ्ग सम्पत्ति	४.११		
९. अन्य सम्पत्ति	४.१२		
कुल सम्पत्ति			

सम्भावित दायित्व	अनूसुची ४.१३
सञ्चालकहरूको घोषणा	अनूसुची ४.२३
पूंजी कोष तालिका	अनूसुची ४.२४
जोखिम भारित सम्पत्ति विवरण तालिका	अनूसूची ४.२४(क)
प्रमूख सुचकाङ्कहरू	अनूसुची ४.२५
प्रमूख लेखा नीतिहरू	अनूसुची ४.२६
लेखा सम्बन्धी टिप्पणीहरु	अनूसुची ४.२७

४.१ देखि ४.१३ सम्मका अनुसूचीहरू वासलातका अभिन्न अंग हुन् ।

.....लिमिटेड

मिति .....देखि.....सम्म

नाफा नोक्सान हिसाव

विवरण	अनुसूची	यस वर्ष रु	गत वर्ष रु
१. ब्याज आम्दानी	४.१४		
२. ब्याज खर्च	४.१५		
खुद ब्याज आम्दानी			
३. कमिशन तथा अन्य सञ्चालन आम्दानी	४.१६		
४ सटही घटवढ आम्दानी			
कुल सञ्चालन आम्दानी			
५. कर्मचारी खर्च	४.१७		
६. अन्य सञ्चालन खर्च	४.१८		
७. सटही घटबढ नोक्सान			
सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था अघिको सञ्चालन मुनाफा			
८. सम्भावित नोक्सानी व्यवस्थाहरु	४.१९		
सञ्चालन मुनाफा			
९. गैर-सञ्चालन आम्दानी/खर्च	४.२०		
१०. सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था बाट फिर्ता	४.२१		
नियमित कारोबारवाट भएको मुनाफा			
११. असामान्य कारोबारहरुबाट भएको आम्दानी/खर्च	४.२२		
सम्पूर्ण कारोबार समावेश पछिको खुद मुनाफा			
१२. कर्मचारी बोनस व्यवस्था १३ आयकर व्यवस्था • यस वर्षको कर व्यवस्था • विगत वर्षसम्मको कर व्यवस्था • यस वर्षको स्थगन कर आम्दानी/खर्च			
खुद नाफा/नोक्सान			

४.१४ देखि ४.२२ सम्मका अनुसूचीहरू नाफा नोक्सान हिसावका अभिन्न अंग हुन् ।

..... लिमिटेड

नाफा नोक्सान बाँडफाँड हिसाब

विवरण	अनुसूची	यस वर्ष (रु.)	गत वर्ष (रु.)
आम्दानी १. गत वर्षसम्मको सञ्चित मुनाफा २. यस वर्षको मुनाफा ३. सटही घटबढ कोष			
जम्मा			
खर्च १. गत वर्षसम्मको सञ्चित नोक्सान २. यस वर्षको नोक्सान ३. साधारण जगेडा कोष ४. भैपरी आउने जगेडा ५. संस्था विकास कोष ६. लाभाँश समीकरण कोष ७. कर्मचारी सम्बन्धी जगेडाहरू ८. प्रस्तावित लाभाँश ९. प्रस्तावित बोनस शेयर १०. विशेष जगेडा कोष ११. सटही घटबढ कोष १२. पुंजीफिर्ता जगेडा कोष १३. पुंजी समायोजन कोष १४. ग्राहक संरक्षण कोष १५. कर्मचारी दक्षता अभिवृद्धि कोष १६. संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कोष १७.....			
जम्मा			
सञ्चित मूनाफा/(नोक्सान)			

मिति ..... देखि .....सम्म

..... लिमिटेड

इक्विटीमा भएको परिवर्तन सम्बन्धी विवरण

आ.व. २०..../.....(रु.)

विवरण	शेयर पुँजी	सञ्चित ना.नो.	साधारण जगेडा कोष	पुँजीगत जगेडा कोष	शेयर प्रिमियम	सटही घटबढ कोष	स्थगन कर जगेडा	अन्य जगेडा तथा कोष	कुल रकम
शुरु मौज्दात									
स्थगन कर									
ग्राहक संरक्षण कोष									
कर्मचारी दक्षता अभिवृद्धि कोष									
संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कोष									
समायोजित शुरु मौज्दात									
समायोजन									
.....									
.....									
.....									
.....									
अन्तिम मौज्दात									

.....लिमिटेड

नगद प्रवाह विवरण

मिति ..... देखि ..... सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
(क) कारोबार सञ्चालनबाट नगद प्रवाह		
१. नगद प्राप्ति		
१.१ ब्याज आम्दानी		
१.२ अपलेखित कर्जाको असूली		
१.३ कमिशन तथा अन्य आम्दानी		
२. नगद भुक्तानी		
२.१ ब्याज खर्च		
२.२ कर्मचारी खर्च		
२.३ कार्यालय सञ्चालन खर्च		
२.४ आयकर भुक्तानी		
२.५ अन्य खर्च		
कार्यगत पूँजी गतिविधि अघिको नगद प्रवाह		
सञ्चालनसम्बन्धी चालू सम्पत्तिमा कमी/(वृद्धि)		
१. माग तथा अल्प सुचनामा प्राप्त हूने रकममा कमी/(वृद्धि)		
२. अन्य अल्पकालीन लगानीमा कमी/(वृद्धि)		
३. कर्जामा कमी/(वृद्धि)		
४. अन्य सम्पत्तिमा कमी/(वृद्धि)		
सञ्चालन सम्बन्धीचालू दायित्वमा (कमी)/वृद्धि		
१. निक्षेप दायित्वमा (कमी)/वृद्धि		
२. अल्पकालीन सापटीमा (कमी) /वृद्धि		
३. अन्य दायित्वमा (कमी)/ वृद्धि		
(ख) लगानी कारोबारमा नगद प्रवाह		
१. दीर्घकालीन लगानीमा कमी/(वृद्धि)		
२. स्थिर सम्पत्तिमा कमी/(वृद्धि)		
३. दीर्घकालीन लगानीमा ब्याज आम्दानी		
४. लाभाँश आम्दानी		
५. अन्य		
(ग) वित्तीय श्रोत कारोबारबाट नगद प्रवाह		
१. दीर्घकालीन ऋण(वण्ड, डिवेन्चर आदि) मा वृद्धि/(कमी)		
२. शेयर पूंजीमा वृद्धि/(कमी)		
३. अन्य दायित्वमा वृद्धि/(कमी)		
४. नेपाल राष्ट्र बैंकबाट प्रप्ति सहूलियत/पूनरकर्जामा वृद्धि/(कमी)		
(घ) नगद तथा बैक मौज्दातको विनिमय दरमा भएको फरकबाट आम्दानी/खर्च		
(ङ) यस वर्षको सम्पुर्ण गतिविधिबाट नगद प्रवाह		
(च) नगद तथा बैंकमा रहेको शुरु मौज्दात		
(छ) नगद तथा बैंकमा रहेको अन्तिम मौज्दात		

अनुसूची घ ४.१

..... लिमिटेड

शेयर पुजी तथा स्वामित्व

(... ... असार मसान्त)

विवरण	**यस वर्ष रू.**	**गत वर्ष रू.**
१. शेयर पुंजी		
१.१ अधिकृत पुंजी		
क) ..... साधारण शेयर प्रति शेयर रू. ..... ले ख) ..... नन्रिडिमेवल प्रिफरेन्स शेयर प्रति शेयर रू. ..... ले ग) ..... रिडिमेवल प्रिफरेन्स शेयर प्रति शेयर रू. ....ले		
१.२ जारी पुंजी		
क) ..... साधारण शेयर प्रति शेयर रू..... ले ख) ..... नन्रिडिमेवल प्रिफरेन्स शेयर प्रति शेयर रू. ..... ले ग) ..... रिडिमेवल प्रिफरेन्स शेयर प्रति शेयर रू.....ले		
१.३ चूक्ता पुंजी		
क) ..... साधारण शेयर प्रति शेयर रू..... ले ख) ..... नन्रिडिमेवल प्रिफरेन्स शेयर प्रति शेयर रू..... ले ग) .....रिडिमेवल प्रिफरेन्स शेयर प्रति शेयर रू. .....ले		
१.४ प्रस्तावित बोनस शेयर		
१.५ कल्स इन एडभान्स		
१.६ जम्मा रकम (१.३ + १.४ + १.५)		

शेयर स्वामित्व विवरण	**यस वर्ष रू.**		**गत वर्ष रू.**	
	प्रतिशत	शेयर पुंजी	शेयर पुंजी	प्रतिशत
१. स्वदेशी स्वामित्व				
१.१ नेपाल सरकार १.२ "क" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरू १.३ अन्य इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरू १.४ अन्य संस्थाहरू १.५ सर्वसाधारण १.६ अन्य				
२. वैदेशिक स्वामित्व				
जम्मा				

नोट : माथि अनुसूचीमा उल्लिखित विवरण अन्तर्गत ०.५ प्रतिशत वा सोभन्दा बढी स्वामित्व भएको व्यक्ति/समूह/फर्म/कम्पनी भए, निजहरूको नाम, प्रतिशत र रकम स्पष्ट खुलाउनु पर्नेछ। प्रतिशत उल्लेख गर्दा शेयर संख्याको आधारमा गणना गर्नु पर्नेछ।

अनुसूची घ ४.२

..... लिमिटेड

जगेडा तथा कोषहरू

(... ... असार मसान्त)

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. **साधारण/वैधानिक जगेडा कोष**		
२. **पूँजीगत जगेडा कोष**		
३. **पूँजी फिर्ता जगेडा कोष** (Capital Redemption Reserve)		
४. **पूँजीसमायोजन कोष**		
५. **अन्य जगेडा तथा कोष**		
५.१. भैपरी आउने जगेडा ५.२. संस्था विकास कोष ५.३. लाभाँश समिकरण कोष ५.४. विशेष जगेडा कोष ५.५. सम्पत्ति पूनर्मुल्याङ्कन कोष ५.६. ग्राहक संरक्षण कोष ५.७. कर्मचारी दक्षता अभिवृद्धि कोष ५.८ संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कोष ५.९ अन्य स्वतन्त्र कोष ५.१० अन्य जगेडा कोष		
६. **सञ्चित नाफा/नोक्सान**		
७. **सटही घटबढ कोष**		
८. **जम्मा**		

अनुसूची घ ४.३

..... लिमिटेड

ऋणपत्र तथा वण्ड

(... ... असार मसान्त)

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१ ..... प्रतिशत बन्ड ऋणपत्र प्रति बन्ड/ऋणपत्र ..... रू. ले ... मिति ..... मा जारी भएको र मिति .....मा चुक्ता हुने (हालसम्मको च्भमभ्फउतष्यल च्भकभचखभ रकम रू. .....)		
२ ..... प्रतिशत बन्ड/ऋणपत्र प्रति बन्ड/ऋणपत्र ..... रू. ले ... मिति ..... मा जारी भएको र मिति .....मा चुक्ता हुने (हालसम्मको च्भमभ्फउतष्यल च्भकभचखभ रकम रू. .....)		
३		
४. **जम्मा** (१+२+३)		

नोटः सुरक्षण राखी ऋणपत्र तथा वण्ड जारी गरिएको भएमा सुरक्षणको बिवरण खुलाउनु पर्नेछ ।

अनुसूची घ ४.४

..... लिमिटेड

तिर्न बाँकी कर्जा (सापटी)

(... ... असार मसान्त)

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
क. स्वदेशी		
१. नेपाल सरकार २. नेपाल राष्ट्र बैंक ३. रिपो दायित्व ४. बैंक तथा वित्तीय संस्था ५. अन्य संगठित संस्थाहरू ६. अन्य		
जम्मा		
ख. विदेशी		
१. बैंकहरू २. अन्य		
जम्मा		
ग. जम्मा (क+ख)		

अनुसूची घ ४.५

..... लिमिटेड

निक्षेप हिसाब

(... ... असार मसान्त)

विवरण		**यस वर्ष रू.**	**गत वर्ष रू.**
१.	**ब्याज तिर्नु नपर्ने खाताहरू**		
१.१ १.२ १.३ १.४	अनिवार्य वचत निक्षेप स्वेच्छिक वचत निक्षेप सर्वसाधारणवाट संकलन गरेको निक्षेप वचत अन्य निक्षेप		
ब्याज तिर्नु पर्ने खाताहरूको जम्मा			
२. २.१ २.२ २.३ २.४	ब्याज तिर्नु पर्ने खाताहरू अनिवार्य वचत निक्षेप स्वेच्छिक वचत निक्षेप सर्वसाधारणवाट संकलन गरेको निक्षेप वचत अन्य निक्षेप		
(१+२) जम्मा निक्षेप			

अनुसूची घ ४.६

..... लिमिटेड

अन्य दायित्व

(... ... असार मसान्त)

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. पेन्सन/उपदान कोष २. विदा वापतको व्यवस्था ३. कर्मचारी सञ्चय कोष ४. कर्मचारी कल्याण कोष ५. कर्मचारी वोनस व्यवस्था ६. निक्षेपमा भुक्तानी दिन बाँकी ब्याज ७. सापटीमा भुक्तानी दिन बाँकी ब्याज ८. सण्ड्री क्रेडिटर्स ९. शाखा मिलान हिसाव १०. स्थगन कर दायित्व ११. भुक्तानी दिनुपर्ने विलहरु १२. भुक्तानी दिन बांकीलाभाँश १३. अन्य		
जम्मा		

अनुसूची घ ४.७

..... लिमिटेड

बैंक तथा वित्तीय संस्थामा रहेको मौज्दात

(... ... असार मसान्त)

विवरण	स्वदेशी मुद्रा	विदेशी मुद्रा रू.मा			कुल रू.	गत वर्ष रू.
		भा.रू.	परिवर्त्य वि.मु.		जम्मा	
१. स्वदेशी इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरु						
क. चल्ती खाता ख. अन्य खाता						
जम्मा						

नोटः सम्बन्धित इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरु समर्थन पत्र अनूसारको कूल मौज्दात रू. .....

अनुसूची घ ४.८(क)

..... लिमिटेड

लगानी

(... ... असार मसान्त)

विवरण	प्रयोजन		यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
	व्यापारिक	अन्य		
१ नेपाल सरकारको ट्रेजरी बिल २ नेपाल सरकारको बचत पत्र ३ नेपाल सरकारको अन्य ऋणपत्र ४ नेपाल राष्ट्र बैक ऋण पत्र ५ बिदेशी ऋण पत्र ६ स्वदेशी इजाजतपत्रप्राप्त संस्था ७ बिदेशी बैक ८ संगठित संस्थाहरुको शेयर ९ संगठित संस्थाहरुको डिवेन्चर तथा बन्ड १० मुद्दति निक्षेपमा गरेको लगानी ११ अन्य लगानी				
कुल लगानी				
व्यवस्था				
खुद लगानी				

अनूसुची घ ४.९

..... लिमिटेड

कर्जा सापट वर्गीकरण र सोको लागि व्यवस्था

(... ... असार मसान्त)

विवरण	कर्जा सापट विवरण			गत वर्षको जम्मा
	विमित	अविमित	यस वर्षको जम्मा	
१. सक्रिय कर्जा सापट				
१.१ असल कर्जा १.२ सूक्ष्म निगरानी १.३ **पुनरतालिकीकरण/पुनरसंरचना**				
२. निष्क्रिय कर्जा सापट				
२.१ कमसल २.२ शंकास्पद २.३ खराब				
३. कुल कर्जा सापट (१ + २)				
४. कर्जा नोक्सानी व्यवस्था				
४.१ असल ४.२ सूक्ष्म निगरानी ४.३ कमसल **४.३ पुनरतालिकीकरण/पुनरसंरचना** ४.४ कमसल ४.५ शंकास्पद ४.६ खराब ४.७ अतिरिक्त ४.८ तेस्रोपक्षको धितोमा प्रवाह भएको कर्जाको लागि थप ४.४ शंकास्पद ४.५ खराब ४.६ अतिरिक्त ४.७ तेस्रोपक्षको धितोमा प्रवाह भएको कर्जाको लागि थप				
५. गत वर्षसम्मको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था				
५.१ असल ५.२ सूक्ष्म निगरानी ५.३ **पुनरतालिकीकरण/पुनरसंरचना** ५.४ कमसल ५.५ शंकास्पद ५.६ खराब ५.७ अतिरिक्त ५.८ तेस्रोपक्षको धितोमा प्रवाह भएको कर्जाको लागि थप				
६. यस वर्षको नोक्सानी व्यवस्था फिर्ता				
७. यस वर्षको थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था				
८. यस वर्षमा थप/फिर्ता				
९. कुल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (५-६+७)				
खुद कर्जा (३-४)				

अनुसूची घ ४.१०

..... लिमिटेड

स्थिर सम्पत्ति

(... ... असार मसान्त)

विवरण	सम्पत्ति						यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
	भवन	परिवहन साधन	मेशिनरी	कार्यालय सामान	लीज होल्ड सम्पत्ति	अन्य		
१. परलमोल (क) गत वर्षको मौज्दात (ख) यस वर्ष थप (ग) यस वर्ष पूनर्मूल्याङ्कन/पूनर्लेखन (घ) यस वर्षको बिक्री (ङ) यस वर्षको अपलेखन								
२. ह्रास कट्टी (क) गत वर्षसम्मको (ख) यस वर्षको (ग) ह्रासकट्टी पूनर्मुल्याङ्कन/पूनर्लेखन (घ) ह्रासकट्टी रकम समायोजन/फिर्ता								
कूल ह्रासकट्टी								
३. बुक भ्याल" (WDV*) (1–2)								
४. जग्गा								
५. पुँजीगत निर्माण (पुँजीकरण गरिनु पर्ने)								
जम्मा (३+४+५)								

**Written Down Value*

अनुसूची घ ४.११

..... लिमिटेड

गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति

(... ... असार मसान्त)

ऋणी वा पार्टीको नाम ठेगाना	गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति सकार गरेको मिति	कुल गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति रकम रु.	नोक्सानी व्यवस्था		खुद गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति रू.	गत वर्ष रू.
			प्रतिशत	रकम रु.		
कुल जम्मा						

अनुसूची घ ४.१२

.....लिमिटेड

अन्य सम्पत्ति

(... ... असार मसान्त)

विवरण		यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. मसलन्द मौज्दात			
२. लगानीमा असुल गर्न बाकी आम्दानी			
३. कर्जामा असुल गर्न बाकी ब्याज			
न्यूनः ब्याज मुल्तवी रकम			
४. असुल गर्न बाकिी कमिशन			
५. सन्ड्री डेटर्स			
६. कर्मचारी सापटी र पेश्की			
७. अग्रिम भुक्तानी			
८. मार्गस्थ नगद			
९. मार्गस्थ अन्य (चेक समेत)			
१०. विना सुचना ड्राफ्टको भुक्तानी			
११. अपलेखन हुन बाकिी खर्च			
१२. शाखा मिलान हिसाव			
१३. स्थगन कर सम्पत्ति			
१४. अन्य			
जम्मा			

अनुसूची घ ४.१२(क)

.....लिमिटेड

अन्य सम्पत्ति (थप विवरण)

(... ... असार मसान्त)

विवरण	यस वर्ष रू.				गत वर्ष रू.
	१ वर्षसम्म	१ वर्षदेखि माथि ३ वर्षसम्म	३ वर्षभन्दा माथि	जम्मा	
१. कर्जामा असूल गर्न बाकी ब्याज					
२. शाखा मिलान हिसाव					
३. एजेन्सी हिसाब					

अनुसूची घ ४.१३

.....लिमिटेड

सम्भावित दायित्वहरू

(... ... असार मसान्त)

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
जमानत अपरिवर्त्य कर्जा प्रतिबद्धता (Irrevocable Loan Commitment) आयकर वापत सम्भावित दायित्व Acceptance सहित अन्य सबै प्रकारका सम्भावित दायित्वहरु चुक्ता वा भुक्तान हुन बाँकी शेयर लगानी भुक्तानीको लागि दावी परेको जमानत संस्थाउपर दावी परेको तर संस्थाले दायित्व स्वीकार नगरेको दायित्वहरु		

अनुसूची घ ४.१४

.....लिमिटेड

ब्याज आम्दानी

मिति .....देखि .....सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
क. कर्जा सापटमा **ख. लगानीमा** १. नेपाल सरकारको सूरक्षणपत्र २. नेपाल राष्ट्र बैंकको ऋणपत्र ३. डिवेन्चर तथा बन्ड ४. अन्तर बैंक लगानीमा ब्याज **ग. एजेन्सी मौज्दातमा** **घ. माग तथा अल्प सुचनामा प्राप्त हूने मौज्दातमा** **ङ. अन्यमा**		
जम्मा		

अनुसूची घ ४.१५

.....लिमिटेड

व्याज खर्च

मिति.....देखि..... सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
क. निक्षेप दायित्वमा		
१. सदस्यहरुको बचतमा		
२. सर्वसाधारणको निक्षेपमा		
ख. कर्जा सापटमा		
१. ऋणपत्र तथा बन्ड		
२. नेपाल राष्ट्र बैंकबाट प्राप्त कर्जा		
३. अन्तर बैंक/वित्तीय संस्था कर्जा		
४. अन्य संगठित संस्था		
५. अन्य कर्जा		
ग. अन्यमा		
१.		
२.		
जम्मा		

अनुसूची घ ४.१६

.....लिमिटेड

कमिशन तथा अन्य सञ्चालन आम्दानी

मिति .....देखि ..... सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. सेवा शूल्क		
२. नवीकरण शूल्क		
३. इ.प्रा. कमिशन वापत		
४. बट्टा आम्दानी		
५. अन्य		
जम्मा		

अनुसूची घ ४.१७

.....*लिमिटेड*

कर्मचारी खर्च

मिति .....देखि ..... सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. तलव		
२. भत्ता		
३. सञ्चयकोषमा थप		
४. तालिम खर्च		
५. पोशाक		
६. औषधोपचार		
७. बीमा		
८. विदा वापतको व्यवस्था		
९. पेन्सन तथा उपदान व्यवस्था		
१०. अन्य		
जम्मा		

अनुसूची घ ४.१८

.....लिमिटेड

अन्य सञ्चालन खर्च

मिति .....देखि ..... सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. घरभाडा		
२. बत्ती विजुली र पानी		
३. मर्मत तथा सम्भार		
(क) भवन		
(ख) सवारी साधन		
(ग) अन्य.....		
४. बीमा		
५. पोष्टेज, टेलेक्स, टेलिफोन, फ्याक्स		
६. कार्यालय उपकरण फर्निचर र सम्भार		
७. भ्रमण भत्ता र खर्च		
८. मसलन्द र छपाई		
९. पत्रपत्रिका तथा पुस्तक		
१०. विज्ञापन		
११. कानूनी खर्च		
१२. चन्दा		
१३. सञ्चालक समिति सम्बन्धी खर्च		
(क) बैठक भत्ता		
(ख) अन्य खर्च		
१४. साधारण सभा सम्बन्धी खर्च		
१५. लेखा परीक्षण सम्बन्धी		
(क) लेखा परीक्षण शूल्क		
(ख) अन्य खर्च		
१६. रकम स्थानान्तरण कमिशन		
१७. स्थिर सम्पत्तिमा ह्रास कट्टी		
१८. पुर्व सञ्चालन खर्च अपलेखन		
१९. शेयर निष्काशन खर्च		
२०. प्राविधिक सेवा शोधभर्ना		
२१. मनोरञ्जन खर्च		
२२. अपलेखन खर्च		
२३. सूरक्षा खर्च		
२४. कर्जा सुरक्षण प्रिमियम		
२५. कमिशन र डिस्काउण्ट		
२६. अन्य		
जम्मा		

नोटः खर्चहरू जनाउ+दा जून प्रयोजनको लागि खर्च भएको हो सोही शीर्षकमा खर्च जनाउनू पर्छ । अन्य सामान्य शीर्षकमा गाभ्न पाइने छैन । जस्तो सञ्चालक समितिको बैठकको सिलसिलामा भएको यातायात खर्च, "सञ्चालक समिति सम्बन्धी खर्च" अन्तर्गत "अन्य खर्च" मा जनाउनू पर्नेछ ।

अनुसूची घ ४.१९

.....लिमिटेड

सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था

मिति .....देखि ..... सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. कर्जा नोक्सानी व्यवस्थामा भएको बृद्धि २. लगानी नोक्सानी व्यवस्थामा भएको बृद्धि ३. गैर(बैंकिङ्ग सम्पत्ति नोक्सानी व्यवस्था ४. अन्य सम्पत्तिमा गरिएको व्यवस्था		
जम्मा		

अनुसूची घ ४.२०

.....लिमिटेड

गैर(सञ्चालन आम्दानी/नोक्सान

मिति .....देखि ..... सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. लगानी बिक्रीबाट आम्दानी/(नोक्सान)		
२. सम्पत्ति बिक्रीबाट आम्दानी/(नोक्सान)		
३. लाभाँश		
४. अन्य		
खूद गैर सञ्चालन आम्दानी/(नोक्सान)		

अनुसूची घ ४.२१

.....लिमिटेड

सम्भावित नोक्सानी व्यवस्थाबाट फिर्ता

(आर्थिक वर्ष ...../.....)

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. कर्जा नोक्सानी व्यवस्थामा बाट फिर्ता २. गैर(बैंकिङ्ग सम्पत्ति नोक्सानी व्यवस्थाबाट फिर्ता ३. लगानी व्यवस्थाबाट फिर्ता ४. अन्य सम्पत्तिको व्यवस्थाबाट फिर्ता		
जम्मा		

अनुसूची घ ४.२२

.....लिमिटेड

असामान्य कारोबारहरुबाट भएको आम्दानी/खर्च

मिति .....देखि ..... सम्म

विवरण	यस वर्ष रू.	गत वर्ष रू.
१. अपलेखन भएको कर्जाको असूली २. स्वेच्छिक अवकाश खर्च ३. असूली हुन नसक्ने कर्जाको अपलेखन (४.२२ क) ४. अन्य खर्च/आम्दानी ५.		
जम्मा		

अनुसूची घ ४.२२(क)

.....लिमिटेड

अपलेखित कर्जाको विवरण

(आर्थिक वर्ष ...../.....)

क्र. स.	कर्जा प्रकार	अपलेखन गरिएको रकम	धितो/जमानीको प्रकार तथा रकम	धितो मुल्याङ्कनको आधार	कर्जा स्वीकृत गर्ने अधिकारी/तह	कर्जा असूलीका लागि भए गरेका प्रयास	कैफियत
१.							
२							
३.							
४.							
५.							
	कूल कर्जा						

नोटः आर्थिक वर्षभरिमा अपलेखन गरिएको कर्जाको विवरण माथि उल्लेख गर्नू पर्नेछ ।

अनूसुची घ ४.२३

.....लिमिटेड

सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख, संस्थापक, कर्मचारी, शेयरहोल्डरहरुलाई गएको कर्जा सापट विवरण

(..... असार मसान्त)

प्रवाहित कर्जा सापटको कूल रकममध्ये सञ्चालक, कार्यकारी प्रमूख, संस्थापक, कर्मचारी, शेयरधनीहरु र निजहरूको परिवारका सदस्य वा त्यस्ता व्यक्ति जमानी बसेको वा म्यानेजिङ्ग एजेन्ट भएको कूनै संस्था वा कम्पनीलाई गएको रकमको विवरण देहाय बमोजिम छ ।

संस्थापक/सञ्चालक/कार्यकारी प्रमूखको नाम	गत वर्षसम्मको बाकी		यस वर्ष असूली		यसवर्ष थप कर्जा	असार मसान्तसम्म बाकी	
	सावां	ब्याज	सावां	ब्याज		सावां	ब्याज
(क) सञ्चालक १. २.							
(ख) कार्यकारी प्रमूख १. २.							
(ग) संस्थापक १. २.							
(घ) कर्मचारी १. २.							
(ङ) शेयरधनीहरु १. २.							
जम्मा							

अनुसूची घ ४.२४

.....लिमिटेड

पुँजीकोष तालिका

(..... असार मसान्त)

विवरण	यस वर्ष	गत वर्ष
(क) प्राथमिक पुँजी १) चुक्ता पुँजी (साधारण शेयर) २) प्रस्तावित वोनस शेयर ३) शेयर प्रिमियम ४) फिर्ता नहुने अग्राधिकार शेयर ५) साधारण जगेडा कोष ६) सञ्चित नाफा/(नोक्सान) ७) वासलातमा देखाईएको चालु आ.व.को नाफा-नोक्सान हिसावको रकम ८) पुँजी फिर्ता जगेडा कोष ९) पुँजी समायोजन कोष १०) कल्स इन एडभान्स ११) अन्य स्वतन्त्र कोषहरु **घटाउने :** – ख्याति (Goodwill) वापतको रकम – स्थगन कर सम्पत्ति – सीमाभन्दा बढी शेयर, सुरक्षणपत्रमा लगानी गरिएको रकम – वित्तीय स्वार्थ रहेको कम्पनीको धितोपत्रमा लगानी गरेको रकम – अवास्तविक सम्पत्ति – यस बैंकको निर्देशन पालना नगरी स्वप्रयोजनका लागि घरजग्गा खरिद गरेको रकम – प्रचलित ऐन तथा कानुनले प्रतिबन्ध गरेका व्यक्ति तथा समूहहरुलाई प्रदान गरेको कर्जा तथा सुविधाहरु		
(ख) पुरक पुँजी १) सकृय कर्जाको लागि गरेको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था २) अतिरिक्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था ३) हाइब्रिड पुँजी उपकरणहरु ४) सुरक्षण नराखेको सहायक आवधिक ऋण ५) सम्पत्ति पुनर्मूल्याङ्कन कोष ६) लगानी समायोजन कोष		
(ग) जम्मा पुँजीकोष (क+ख)		
(घ) जोखिम भारित सम्पत्तिको आधारमा कायम गर्नु पर्ने न्यूनतम पुँजीकोष पुँजीकोष (..... प्रतिशत) प्राथमिक पुँजी (..... प्रतिशत)		
पुँजीकोष (अधिक/न्यून) (..... प्रतिशतले) प्राथमिक पुँजी (अधिक/न्यून) (..... प्रतिशतले)		

अनुसूची घ ४.२४ (क)

.....लिमिटेड

जोखिम भारित सम्पत्ति विवरण तालिका

(..... असार मसान्त)

(रू.हजारमा)

(क) वासलात भित्रका सम्पत्तिहरु (On-Balance-Sheet Assets)	भार	यस वर्ष		गत वर्ष	
		रकम	जोखिम भारित सम्पत्ति	रकम	जोखिम भारित सम्पत्ति
नगद मौज्दात	०				
नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको मौज्दात	०				
नेपाल सरकारको सुरक्षणपत्रमा गरिएको लगानी	०				
नेपाल राष्ट्र बैंकको ऋणपत्रमा गरेको लगानी	०				
आफ्नै मुद्दती रसिदको धितोमा पूर्ण सुरक्षित हुने गरी प्रदान गरेको मुद्दती रसिद धितो कर्जा	०				
सरकारी सुरक्षणपत्रको धितोमा पूर्ण सुरक्षित हुने गरी प्रदान गरेको कर्जा	०				
सरकारी सुरक्षणपत्रको पाउनु पर्ने ब्याज रकम (Accrued Interest)	०				
बैंक/वित्तीय संस्थाहरुमा रहेको मौज्दात/मुद्दती रसिदको दावी (Claims)	२०				
मागेको बखत प्राप्त हुने रकम (Money at Call)	२०				
अन्तर बैंक/संस्था सापटी	२०				
शेयर, डिवेञ्चर एवम्बन्डमा भएको लगानी	१००				
अन्य लगानीहरु	१००				
कर्जा, सापट (कुल रकम)	१००				
स्थिर सम्पत्तिहरु	१००				
पाउनु पर्ने अन्य खुद ब्याज रकम (कुल पाउनु पर्ने ब्याज - सरकारी ऋणपत्र तथा वचत पत्रको ब्याज- ब्याज मुल्तवी)	१००				
गैर-बैकिङ्ग सम्पत्ति	१००				
अन्य सबै सम्पत्तिहरु (खुद अग्रिम कर दाखिला वाहेक)	१००				
(क) जम्मा					
(ख) वासलात बाहिरका कारोबारहरु (Off-balance sheet Items)					
जमानत	१००				
अपरिवर्त्य कर्जा प्रतिबद्धता (Irrevocable Loan Commitment)	१००				
आयकर वापत सम्भावित दायित्व	१००				
Acceptance सहित अन्य सबै प्रकारका सम्भावित दायित्वहरु	१००				
चुक्ता वा भुक्तान हुन बाँकी शेयर लगानी	१००				
भुक्तानीको लागि दावी परेको जमानत	२००				
संस्थाउपर दावी परेको तर संस्थाले दायित्व स्वीकार नगरेको दायित्वहरु	२००				
(ख) जम्मा					
(ग) संचालन जोखिम वापतको रकम (कुल सम्पत्तिको २%)					
कुल जोखिम भारित सम्पत्ति जम्मा (क) + (ख) + (ग)					

अनुसूची घ ४.२५

.....लिमिटेड

प्रमुख सूचकाँङ्क

कम्तीमा विगत ५ वर्षका परिसूचकहरू

विवरण		सूचकाङ्क	आ.ब.	आ.ब.	आ.ब.	आ.ब.	आ.ब. .....
१=	खुद नाफा/कुल आम्दानी प्रतिशत	प्रतिशत					
२=	प्रति शेयर आम्दानी	रू.					
३=	प्रति शेयर बजार मूल्य	रू.					
४=	मूल्य आम्दानी अनुपात (PE Ratio)	अनुपात					
५=	शेयर पुँजीमा लाभांश (बोनस सहित)	प्रतिशत					
६=	शेयर पुँजीमा नगद लाभांस भुक्तानी	प्रतिशत					
७=	ब्याज आम्दानी/कर्जा तथा सापट	प्रतिशत					
८=	कर्मचारी खर्च/कुल सञ्चालन खर्च	प्रतिशत					
९=	कुल निक्षेप तथा सापटीमा ब्याज खर्च	प्रतिशत					
१०=	सटही घटबट आम्दानी/कुल आम्दानी	प्रतिशत					
११=	कर्मचारी बोनस/कुल कर्मचारी खर्च	प्रतिशत					
१२=	खुद नाफा/कर्जा सापट	प्रतिशत					
१३=	खुद नाफा/कुल सम्पत्ति	अनुपात					
१४=	कुल कर्जा/निक्षेप	प्रतिशत					
१५=	कुल सञ्चालन खर्च/कुल सम्पत्ति	प्रतिशत					
१६=	जोखिम भारित सम्पत्तिमा पुँजीकोषको पर्याप्तता						
	(क) प्राथमिक पुँजी	प्रतिशत					
	(ख) पुरकपुँजी	प्रतिशत					
	(ग) कुलपुँजी कोष	प्रतिशत					
१७=	तरलता (CRR)	अनुपात					
१८=	निष्क्रिय कर्जा/कुल कर्जा	प्रतिशत					
१९=	ब्याज दर अन्तर (Weighted Average Interest Rate Spread)						
२०=	बुक नेटवर्थ	रू.					
२१=	कुल शेयर	संख्या					
२२=	कुल कर्मचारी	संख्या					
२३=	अन्य						

अनुसूची घ ४.२६

प्रमुख लेखा नीतिहरु

वार्षिक लेखा विवरणहरुसँग प्रकाशित गर्नु पर्ने ।

अनुसूची घ ४.२७

लेखा सम्बन्धी टिप्पणीहरु

वार्षिक लेखा विवरणहरुसँग प्रकाशित गर्नु पर्ने ।

अनुसूची घ ४.२८

..... लिमिटेड

संस्थापक/संस्थापक समूहका शेयरधनीले आफ्नो स्वामित्वमा रहेको शेयरअन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थामा धितो राखी कर्जा लिएको विवरण

क्र. सं.	संस्थापक/संस्थापक समूह अन्तर्गत पर्ने शेयरधनीको नाम	संस्थापकको स्वामित्वमा कायम रहेको शेयर		कर्जा विवरण			कैफियत
		कुल कित्ता संख्या	कुलचुक्तापुँजी को प्रतिशत	कर्जा लिएको अन्य बैंक/ वित्तीय संस्थाको नाम	कर्जा रकम	धितोमा रहेको शेयर कित्ता संख्या	
१.							
२.							

अनुसूची घ ४.२९

..... Ltd.

Comparison of Unaudited and Audited Financial Statement as of FY ...../...

Rs in '000

S.No.	Particulars	As per Unaudited Financial Statement	As per Audited Financial Statement	Variance		Reasons for Variance
				In Amount	In %	
1	**Total Capital and Liabilities (1.1 to 1.7)**					
1.1	Paid up Capital					
1.2	Reserve and Surplus					
1.3	Debenture and Bond					
1.4	Borrowings					
1.5	Deposits (a+b)					
	a. Members					
	b. Public					
1.6	Income Tax Liability					
1.7	Other Liabilities					
2	**Total Assets (2.1 to 2.7)**					
2.1	Cash and Bank Balance					
2.2	Money at Call and Short Notice					
2.3	Investments					
2.4	Loans and Advances					
2.5	Fixed Assets					
2.6	Non Banking Assets					
2.7	Other Assets					
3	**Profit and Loss Account**					
3.1	Interest Income					
3.2	Interest Expense					
A. Net Interest Income (3.1 - 3.2)						
3.3	Fees, Commission and Discount					
3.4	Other Operating Income					
3.5	Foreign Exchange Gain/Loss (Net)					
B. Total Operating Income (A+3.3+3.4+3.5)						
3.6	Staff Expenses					
3.7	Other Operating Expenses					
C. Operating Profit Before Provision (B -3.6 - 3.7)						
3.8	Provision for Possible Losses					
D. Operating Profit (C -3.8)						
3.9	Non Operating Income/Expenses (Net)					
3.10	Write Back of Provision for Possible Loss					
E. Profit from Regular Activities (D+3.9+3.10)						
3.11	Extraordinary Income/Expenses (Net)					
F. Profit before Bonus and Taxes (E +3.11)						
3.12	Provision for Staff Bonus					
3.13	Provision for Tax					
G. Net Profit/Loss (F - 3.12 - 3.13)						

Name of the Micro Finance Institution

Statement of Financial Position

As on …….Asar 20…….

	Note	Current Year	Previous Year
Assets			
Cash and Cash equivalent	4.1		
Statutory Balances and Due from Nepal Rastra Bank	4.2		
Placement with Bank & Financial Institutions	4.3		
Derivative Financial Instruments	4.4		
Other Trading Assets	4.5		
Loan and Advances to MFIs & Cooperatives	4.6		
Loans and Advances to Customers	4.7		
Investment Securities	4.8		
Current Tax Assets	4.9		
Investment Property	4.10		
Property and Equipment	4.11		
Goodwill and Intangible assets	4.12		
Deferred Tax Assets	4.13		
Other Assets	4.14		
Total Assets			

	Note	Current Year	Previous Year
Liabilities			
Due to Bank and Financial Institutions	4.15		
Due to Nepal Rastra Bank	4.16		
Derivative Financial Instrument	4.17		
Deposits from Customers	4.18		
Borrowing	4.19		
Current Tax Liabilities	4.9		
Provisions	4.20		
Deferred Tax Liabilities	4.13		
Other Liabilities	4.21		
Debt Securities Issued	4.22		
Subordinated Liabilities	4.23		
Total Liabilities			
Equity			
Share Capital	4.24		
Share Premium			
Retained Earnings			
Reserves	4.25		
Total Equity			
Total Liabilities and Equity			
Contingent Liabilities and Commitment	4.26		
Net assets value per share			

Name of the Micro Finance Institution

Statement of Profit or Loss

For the year ended …...Asar 20…….

	Note	Current Year	Previous Year
Interest Income	4.27		
Interest Expense	4.28		
Net Interest Income			
Fee and Commission Income	4.29		
Fee and Commission Expense	4.30		
Net Fee and Commission Income			
Net Interest, Fee and Commission Income			
Net Trading Income	4.31		
Other Operating Income	4.32		
Total Operating Income			
Impairment charge/(reversal) for loans and other losses	4.33		
Net Operating Income			
Operating Expense			
Personnel Expenses	4.34		
Other Operating Expenses	4.35		
Depreciation & Amortization	4.36		
Operating Profit			
Non Operating Income	4.37		
Non Operating Expense	4.38		
Profit before Income Tax			
Income Tax Expense	4.39		
Current Tax			
Deferred Tax			
Profit for the year			
Profit attributable to:			
Equity holders of the Financial Institution			
Profit for the year			
Earnings per share			
Basic earnings per share			
Diluted earnings per share			

Name of the Micro Finance Institution

Statement of Comprehensive Income

For the year ended …...Asar 20…….

	Note	Current Year	Previous Year
Profit for the year			
Other comprehensive income, net of income tax			
a) Items that will not be reclassified to profit or loss			
• Gains/(losses) from investments in equity instruments measured at fair value			
• Gains/(losses) on Revalation			
• Acturial gains/(losses) on defined benefit plans			
• Income tax relating to above items			
Net other comprehensive income that will not be reclassified to profit or loss			
b) Items that are or may be reclassified to profit or loss			
• Gains/(losses) on cash flow hedge			
• Exchange gains/(losses) (arising from translating financial assets of foreign operation)			
• Income tax relating to above items			
• Reclassify to profit or loss			
Net other comprehensive income that are or may be reclassified to profit or loss			
Other comprehensive income for the year, net of income tax			
Total comprehensive income for the year			
Total comprehensive income for the period			

Micro Finance Institution
Statement of Changes in Equity
Attributable to equity holders of the Institution

	Share Capital	Share premium	General reserve	Exchange equalization reserve	Regulatory reserve	Fair value reserve	Revaluation reserve	Retained earning	Other reserve	Total	Total equity
Balance at Shrawan 1, 20…											
Adjustment/Restatement											
Adjusted/Restated balance at Shrawan 1, 20…..											
Comprehensive income for the year											
Profit for the year											
Other comprehensive income, net of tax											
Gains/(losses) from investments in equity instruments measured at fair value											
Gains/(losses) on revaluation											
Actuarial gains/(losses) on defined benefit plans											
Gains/(losses) on cash flow hedge											
Exchange gains/(losses) (arising from translating financial assets of foreign operation)											
Total comprehensive income for the year											
Transfer to reserve during the year											
Transfer from reserve during the year											
Transactions with owners, directly recognised in equity											
Share issued											
Share based payments											
Dividends to equity holders											
Bonus shares issued											
Cash dividend paid											
Other											

Total contributions by and distributions
Balance at Asar end 20…..
Balance at Shrawan 1, 20……
Comprehensive income for the year
Profit for the year
Other comprehensive income, net of tax
Gains/(losses) from investments in equity instruments measured at fair value
Gains/(losses) on revaluation
Actuarial gains/(losses) on defined benefit plans
Gains/(losses) on cash flow hedge
Exchange gains/(losses) (arising from translating financial assets of foreign operation)
Total comprehensive income for the year
Transfer to reserve during the year
Transfer from reserve during the year
Transactions with owners, directly recognized in equity
Share issued
Share based payments
Dividends to equity holders
Bonus shares issued
Cash dividend paid
Other
Total contributions by and distributions
Balance at Asar end 20…..

Name of the Micro Finance Institution

Statement of cash flows

For the year ended ……..Asar 20…….

	Current Year	Previous Year
CASH FLOWS FROM OPERATING ACTIVITIES		
Interest received		
Fees and other income received		
Divided received		
Receipts from other operating activities		
Interest paid		
Commission and fees paid		
Cash payment to employees		
Other expense paid		
Operating cash flows before changes in operating assets and liabilities		
(Increase)/Decrease in operating assets		
Due from Nepal Rastra Bank		
Placement with bank and financial institutions		
Other trading assets		
Loan and advances to bank and financial institutions		
Loans and advances to customers		
Other assets		
Increase/(Decrease) in operating liabilities		
Due to bank and financial institutions		
Due to Nepal Rastra Bank		
Deposit from customers		
Borrowings		
Other liabilities		
Net cash flow from operating activities before tax paid		
Income taxes paid		
Net cash flow from operating activities		
CASH FLOWS FROM INVESTING ACTIVITIES		
Purchase of investment securities		
Receipts from sale of investment securities		
Purchase of property and equipment		
Receipt from the sale of property and equipment		
Purchase of intangible assets		
Receipt from the sale of intangible assets		
Purchase of investment properties		
Receipt from the sale of investment properties		
Interest received		
Dividend received		
Net cash used in investing activities		

CASH FLOWS FROM FINANCING ACTIVITIES		
Receipt from issue of debt securities		
Repayment of debt securities		
Receipt from issue of subordinated liabilities		
Repayment of subordinated liabilities		
Receipt from issue of shares		
Dividends paid		
Interest paid		
Other receipt/payment		
Net cash from financing activities		
Net increase (decrease) in cash and cash equivalents		
Cash and cash equivalents at Shrawan 1, 20…….		
Effect of exchange rate fluctuations on cash and cash equivalents held		
Cash and cash equivalents at Asar end 20…..		

Name of the Micro Finance Institution
Notes to the financial statements
for the year ended……Asar……..

1	**Reporting entity**
	General and background information of Financial Institution This shall also include the principal activities and location of the head office of the reporting entity.
2	**Basis of Preparation**
2.1	Statement of compliance
2.2	Reporting period and approval of financial statements
2.3	Functional and presentation currency
2.4	Use of Estimates, assumptions and judgments
2.5	Changes in Accounting policies
2.6	New standards issued but not yet effective
2.7	New Standards and interpretation not adopted
2.8	Discounting
3	**Significant Accounting Policies**
3.1	Basis of Measurement
3.2	Cash and cash equivalent
3.3	Financial assets and financial liabilities
	Recognition
	Classification
	Measurement
	De-recognition
	Determination of fair value
	Impairment
3.4	Trading assets
3.5	Property and Equipment
3.6	Goodwill and Intangible assets
3.7	Investment Property
3.8	Income tax
	Current Tax
	Deferred Tax
3.9	Deposits, debt securities issued and subordinated liabilities
3.10	Provisions
3.11	Revenue Recognition
	Interest income
	Fee and commission income
	Dividend income
	Net trading income
	Net income from other financial instrument at fair value through Profit or Loss
3.12	Interest expense
3.13	Employees Benefits
3.14	Leases
3.15	Share capital and reserves
3.16	Earnings per share including diluted
3.17	Segment reporting

Cash and Cash Equivalent **4.1**

	Current Year	Previous Year
Cash in hand		
Balances with B/FIs		
Money at call and short notice		
Other		
Total		

Statutory Balances and Due from Nepal Rastra Bank **4.2**

	Current Year	Previous Year
Statutory balances with NRB		
Statutory balances with BFIs		
Securities purchased under resale agreement		
Other deposit and receivable from NRB		
Total		

Placements with Financial Institutions **4.3**

	Current Year	Previous Year
Placement with domestic FIs		
Less: Allowances for impairment		
Total		

Derivative financial instruments **4.4**

	Current Year	Previous Year
Held for trading		
Interest rate swap		
Currency swap		
Forward exchange contract		
Others		
Held for risk management		
Interest rate swap		
Currency swap		
Forward exchange contract		
Other		
Total		

Other trading assets **4.5**

	Current Year	Previous Year
Treasury bills		
Government bonds		
NRB Bonds		
Domestic Corporate bonds		
Equities		
Other		
Total		
Pledged		
Non-pledged		

Loan and advances to MFIs & Cooperatives **4.6**

	Current Year	Previous Year
Loans to microfinance institutions		
Loans to FIs		
Loans to cooperative		
Less: allowance for impairment		
Other		
Less: Allowances for impairment		
Total		

4.6.1: Allowances for Impairment

Balance at Shrawan 1	
Impairment loss for the year:	
Charge for the year	
Recoveries/reversal	
Amount written off	
Balance at Asar end	

Loans and Advances to Customers **4.7**

	Current Year	Previous Year
Loan and advances measured at amortized cost		
Less: Impairment allowances		
Collective impairment		
Individual impairment		
Net amount		
Loan and advances measured at FVTPL		
Total		

4.7.1: Analysis of loan and advances - By Product

	Current Year	Previous Year
Product		
Term loans		
Short term, term loan		
Long term, term loan		
Hire purchase loans		
Personal Residential Loans		
Staff loans		
Other		
Sub total		
Interest receivable		
Grand total		

4.7.2: Analysis of Loan and Advances - By Collateral

	Current Year	Previous Year
Secured		
Immovable assets		
Government guarantee		
Collateral of Government securities		
Collateral of Fixed Deposit Receipt		
Group guarantee		
Personal guarantee		
Other collateral		
Subtotal		
Unsecured		
Grant Total		

4.7.3: Allowances for impairment

	Current Year	Previous Year
Specific allowances for impairment		
Balance at Shrawan 1		
Impairment loss for the year:		
Charge for the year		
Recoveries/reversal during the year		
Write-offs		
Other movement		
Balance at Asar end		
Balance at Shrawan 1		
Impairment loss for the year:		
Charge/(reversal) for the year		
Other movement		
Balance at Asar end		
Total allowances for impairment		

Investment Securities **4.8**

	Current Year	Previous Year

Investment securities measured at amortized cost		
Investment in equity measured at FVTOCI		
Total		

4.8.1: Investment Securities measured at Amortized Cost

	Current Year	Previous Year
Debt securities		
Government bonds		
Government treasury bills		
Nepal Rastra Bank bonds		
Nepal Rastra Bank deposits instruments		
Other		
Less: specific allowances for impairment		
Total		

4.8.2: Investment in equity measured at fair value through other comprehensive income

	Current Year	Previous Year
Equity instruments		
Quoted equity securities		
Unquoted equity securities		
Total		

4.8.3: Information relating to investment in equities

	Current Year		Previous Year	
	Cost	Fair Value	Cost	Fair Value
Investment in quoted equity				
……Ltd. ……shares of Rs. …….each				
……Ltd. ……shares of Rs. …….each				
Investment in unquoted equity				
……Ltd. ……shares of Rs. …….each				
……Ltd. ……shares of Rs. …….each				
Total				

Current tax assets **4.9**

	Current Year	Previous Year
Current tax assets		
Current year income tax assets		
Tax assets of prior periods		
Current tax liabilities		
Current year income tax liabilities		
Tax liabilities of prior periods		
Total		

Investment properties **4.10**

	Current Year	Previous Year
Investment properties measured at fair value		
Balance as on Shrawan 1, ……..		
Addition/disposal during the year		
Net changes in fair value during the year		
Adjustment/transfer		
Net amount		
Investment properties measured at cost		
Balance as on Shrawan 1, ……..		
Addition/disposal during the year		
Adjustment/transfer		
Accumulated depreciation		
Accumulated impairment loss		
Net amount		
Total		

Property and Equipment

Particulars	Land	Building	Leasehold Properties	Computer & Accessories	Vehicles	Furniture & Fixture	Machinery	Equipment &	Total 31st Asar 20X2	Total Asar End 20X1
Cost										
As on Shrawan 1, 20X0										
Addition during the Year										
Acquisition										
Capitalization										
Disposal during the year										
Adjustment/Revaluation										
Balance as on Asar end 20X1										
Addition during the Year										
Acquisition										
Capitalization										
Disposal during the year										
Adjustment/Revaluation										
Balance as on Asar end 20X2										
Depreciation and Impairment										
As on Shrawan 1, 20X0										
Depreciation charge for the Year										
Impairment for the year										
Disposals										
Adjustment										
As on Asar end 20X1										
Impairment for the year										
Depreciation charge for the Year										
Disposals										
Adjustment										
As on Asar end 20X2										
Capital Work in Progress										
Net Book Value										
As on Asar end 20X0										
As on Asar end 20X1										
As on Asar end 20X2										

Goodwill and Intangible Assets **4.12**

Particulars	Goodwill	Software		Other	Total Asar end 20X2	Total Asar end 20X1
		Purchased	Developed			
Cost						
As on Shrawan 1, 20X0						
Addition during the Year						
Acquisition						
Capitalization						
Disposal during the year						
Adjustment/Revaluation						
Balance as on Asar end 20X1						
Addition during the Year						
Acquisition						
Capitalization						
Disposal during the year						
Adjustment/Revaluation						
Balance as on Asar end 20X2						
Amortization and Impairment						
As on Shrawan 1, 20X0						
Amortization charge for the Year						
Impairment for the year						
Disposals						
Adjustment						
As on Asar end 20X1						
Amortization charge for the Year						
Impairment for the year						
Disposals						
Adjustment						
As on Asar end 20X2						
Capital Work in Progress						
Net Book Value						
As on Asar end 20X0						
As on Asar end 20X1						
As on Asar end 20X2						

Deferred Tax **4.13**

MFI

Current Year

Particulars	Deferred Tax Assets	Deferred Tax Liabilities	Net Deferred Tax Assets/ (Liabilities)
Deferred tax on temporary differences on following items			
Loan and Advance to B/FIs			
Loans and advances to customers			
Investment properties			
Investment securities			
Property & equipment			
Employees' defined benefit plan			
Lease liabilities			
Provisions			
Other temporary differences			
Deferred tax on temporary differences			
Deferred tax on carry forward of unused tax losses			
Deferred tax due to changes in tax rate			
Net Deferred tax asset/(liabilities) as on year end of …….			
Recognised in profit or loss			
Recognised in other comprehensive income			
Recognised directly in equity			
Deferred tax asset/(liabilities) as on Shrawan 1, …….			
Origination/(Reversal) during the year			
Deferred tax expense/(income) recognised in profit or loss			
Deferred tax expense/(income) recognised in other comprehensive income			
Deferred tax expense/(income) recognised directly in equity			

Previous Year

Particulars	Deferred Tax Assets	Deferred Tax Liabilities	Net Deferred Tax Assets/ (Liabilities)
Deferred tax on temporary differences on following items			
Loan and Advance to B/FIs			
Loans and advances to customers			
Investment properties			
Investment securities			
Property & equipment			
Employees' defined benefit plan			
Lease liabilities			
Provisions			
Other temporary differences			
Deferred tax on temporary differences			
Deferred tax on carry forward of unused tax losses			
Deferred tax due to changes in tax rate			
Net Deferred tax asset/(liabilities) as on year end of ……..			
Recognised in profit or loss			
Recognised in other comprehensive income			
Recognised directly in equity			
Deferred tax asset/(liabilities) as on Shrawan 1, ……..			
Origination/(Reversal) during the year			
Deferred tax expense/(income) recognised in profit or loss			
Deferred tax expense/(income) recognised in other comprehensive income			
Deferred tax expense/(income) recognised directly in equity			-

Other assets **4.14**

	Current Year	Previous Year
Assets held for sale		
Other non banking assets		
Bills receivable		
Accounts receivable		
Accrued income		
Prepayments and deposit		
Income tax deposit		
Deferred employee expenditure		
Other		
Total		

Due to Bank and Financial Institutions **4.15**

	Current Year	Previous Year
Borrowing from BFIs		
Settlement and clearing accounts		
Other		
Total		

Due to Nepal Rastra Bank **4.16**

	Current Year	Previous Year
Refinance from NRB		
Standing Liquidity Facility		
Lender of last report facility from NRB		
Securities sold under repurchase agreements		
Other payable to NRB		
Total		

Derivative financial instruments **4.17**

	Current Year	Previous Year
Held for trading		
Interest rate swap		
Currency swap		
Forward exchange contract		
Others		
Held for risk management		
Interest rate swap		
Currency swap		
Forward exchange contract		
Other		
Total		

Deposits from customers **4.18**

	Current Year	Previous Year
Institutions customers:		
Term deposits		
Call deposits		
Other		
Individual customers:		
Term deposits		
Saving deposits		
Savings from Members		
Other		
Total		

Borrowing **4.19**

	Current Year	Previous Year
Domestic Borrowing		
Nepal Government		
Other licensed Institutions		
Other		
Sub total		
Foreign Borrowing		
Foreign Bank and Financial Institutions		
Multilateral Development Banks		
Other Institutions		
Sub total		
Total		

Provisions **4.20**

	Current Year	Previous Year
Provisions for redundancy		
Provision for restructuring		
Pending legal issues and tax litigation		
Onerous contracts		
Other		

4.20.1: Movement in provision

	Current Year	Previous Year
Balance at Shrawan 1		
Provisions made during the year		
Provisions used during the year		
Provisions reversed during the year		
Unwind of discount		
Balance at Asar end		

Other liabilities **4.21**

	Current Year	Previous Year
Liability for employees defined benefit obligations		
Liability for long-service leave		
Short-term employee benefits		
Bills payable		
Creditors and accruals		
Interest payable on deposit		
Interest payable on borrowing		
Liabilities on deferred grant income		
Unpaid Dividend		
Liabilities under Finance Lease		
Employee bonus payable		
Other		
Total		

4.21.1: Defined benefit obligations

The amounts recognized in the statement of financial position are as follows:

	Current Year	Previous Year
Present value of funded obligations		
Total present value of obligations		
Fair value of plan assets		
Present value of net obligations		
Recognized liability for defined benefit obligations		

4.21.2: Plan assets

Plan assets comprise

	Current Year	Previous Year
Equity securities		
Government bonds		
Bank deposit		
Other		

Total			

Actual return on plan assets

4.21.3: Movement in the present value of defined benefit obligations

	Current Year	Previous Year
Defined benefit obligations at Shrawan 1		
Actuarial losses		
Benefits paid by the plan		
Current service costs and interest		
Defined benefit obligations at Asar end		

4.21.4: Movement in the fair value of plan assets

	Current Year	Previous Year
Fair value of plan assets at Shrawan 1		
Contributions paid into the plan		
Benefits paid during the year		
Actuarial (losses) gains		
Expected return on plan assets		
Fair value of plan assets at Asar end		

4.21.5: Amount recognized in profit or loss

	Current Year	Previous Year
Current service costs		
Interest on obligation		
Expected return on plan assets		
Total		

4.21.6: Amount recognized in other comprehensive income

	Current Year	Previous Year
Actuarial (gain)/loss		
Total		

4.21.7: Actuarial assumptions

	Current Year	Previous Year
Discount rate		
Expected return on plan asset		
Future salary increase		
Withdrawal rate		

Debt securities issued **4.22**

	Current Year	Previous Year
Debt securities issued designated as at fair value through profit or loss		
Debt securities issued at amortized cost		
Total		

Subordinated Liabilities **4.23**

	Current Year	Previous Year
Redeemable preference shares		
Irredeemable cumulative preference shares (liabilities component)		
Other		
Total		

Share capital **4.24**

	Current Year	Previous Year
Ordinary shares		
Convertible preference shares (equity component only)		
Irredeemable preference shares (equity component only)		
Perpetual debt (equity component only)		
Total		

4.24.1: Ordinary shares

	Current Year	Previous Year
Authorized Capital		
……Ordinary share of Rs. 100 each		
Issued capital		
……Ordinary share of Rs. 100 each		
Subscribed and paid up capital		
……Ordinary share of Rs. 100 each		
Total		

4.24.2: Ordinary share ownership

	Current Year		Previous Year	
	Percent	Amount	Percent	Amount
Domestic ownership (Promoter)				
Nepal Government				
"A" class licensed institutions				
Other licensed institutions				
Other Institutions				
Other				
Domestic ownership (Public)				
Nepal Government				
A class Licensed Institutions				
Other licensed Institutions				
Other Institutions				
Other				
Foreign ownership Promoter				
Foreign Ownership Public				
Total				

Note : Name of each shareholder along with their holding percentage who holds 0.5% or more share shall be disclosed in above format.

Reserves **4.25**

	Current Year	Previous Year
Statutory general reserve		
Capital reserve		
Exchange equalization reserve		
Investment adjustment reserve		
Corporate social responsibility reserve		
Client Protection Fund		
Capital redemption reserve		
Regulatory reserve		
Assets revaluation reserve		
Fair value reserve		
Dividend equalization reserve		
Actuarial gain		
Special reserve		
Debenture redemption reserve		
Other reserve		
Total		

Contingent liabilities and commitments **4.26**

	Current Year	Previous Year
Contingent liabilities		
Undrawn and undisbursed facilities		
Capital commitment		
Lease Commitment		
Litigation		
Others		
Total		

4.26.1: Capital commitments

Capital expenditure approved by relevant authority of the institution but provision has not been made in financial statements

	Current Year	Previous Year
Capital commitments in relation to Property and Equipment		
Approved and contracted for		
Approved but not contracted for		
Sub total		
Capital commitments in relation to Intangible assets		
Approved and contracted for		
Approved but not contracted for		
Sub total		
Total		

4.26.2: Lease commitments

	Current Year	Previous Year
Operating lease commitments		
Future minimum lease payments under non cancellable operating lease, where the institution is lessee		
Not later than 1 year		
Later than 1 year but not later than 5 years		
Later than 5 years		
Sub total		
Finance lease commitments		
Future minimum lease payments under non cancellable operating lease, where institution is lessee		
Not later than 1 year		
Later than 1 year but not later than 5 years		
Later than 5 years		
Sub total		
Grand total		

4.26.3: Litigation

Explanatory paragraphs are required for litigation contingent liabilities as per their own case of each institution

Interest Income **4.27**

	Current Year	Previous Year
Cash and cash equivalent		
Due from Nepal Rastra Bank		
Placement with bank and financial institutions		
Loan and advances to financial institutions		
Loans and advances to customers		
Investment securities		
Loan and advances to staff		
Other		
Total interest income		

Interest Expense **4.28**

	Current Year	Previous Year
Due to bank and financial institutions		
Due to Nepal Rastra Bank		
Deposits from customers		
Borrowing		
Debt securities issued		
Subordinated liabilities		
Other		
Total interest expense		

Fees and Commission Income **4.29**

	Current Year	Previous Year
Loan administration fees		
Service fees		
Commitment Fees		
Card Issuance Fees		
Prepayment and swap fees		
Remittance fees		
Brokerage Fees		
Other fees and commission income		
Total fees and Commission Income		

Fees and Commission Expense **4.30**

	Current Year	Previous Year
Brokerage		
ATM management fees		
Visa Master card Fees		
Guarantee Commission Fees		
Brokerage		
DD/TT/Swift Fees		
Remittance fees and commission		

Other fees and commission expense		
Total fees and Commission Expense		

Net Trading Income **4.31**

	Current Year	Previous Year
Changes in fair value of trading assets		
Gain/loss on disposal of trading assets		
Interest income on trading assets		
Dividend income on trading assets		
Gain/loss foreign exchange transaction		
Other		
Net trading income		

Other Operating Income **4.32**

	Current Year	Previous Year
Foreign exchange revaluation gain		
Gain/loss on sale of investment securities		
Fair value gain/loss on investment properties		
Dividend on equity instruments		
Gain/loss on sale of property and equipment		
Gain/loss on sale of investment property		
Operating lease income		
Gain/loss on sale of gold and silver		
Other		
Total		

Impairment charge/(reversal) for loan and other losses **4.33**

	Current Year	Previous Year
Impairment charge/(reversal) on loan and advances to B/FIs		
Impairment charge/(reversal) on loan and advances to customer		
Impairment charge/(reversal) on financial Investment		
Impairment charge/(reversal) on placement with banks and financial institutions		
Impairment charge/(reversal) on property and equipment		
Impairment charge/(reversal) on goodwill and intangible assets		
Impairment charge/(reversal) on investment properties		
Total		

Personnel Expense **4.34**

	Current Year	Previous Year
Salary		
Allowances		
Gratuity expense		
Provident fund		
Uniform		
Training & development expense		
Leave encashment		
Medical		
Insurance		
Employees incentive		
Cash-settled share-based payments		
Pension expense		
Finance expense under NFRSs		
Other expenses related to staff		
Subtotal		
Employees bonus		
Grand total		

4.35

Other operating expense

	Current Year	Previous Year
Directors' fee		
Directors' expense		
Auditors' remuneration		
Other audit related expense		
Professional and legal expense		
Office administration expense		
Operating lease expense		
Operating expense of investment properties		
Corporate social responsibility expense		
Client Protection expenses		
Onerous lease provisions		
Other		
Total		

4.35.1 Office Administration Expense

	Current Year	Previous Year
Water and electricity		
Repair and maintenance		
(a) Building		
(b) Vehicle		
(c) Computer and accessories		
(d) Office equipment and furniture		
(e) Other		
Insurance		
Postage, telex, telephone, fax		
Printing and stationery		
News paper, books and journals		
Advertisement		
Donation		
Security expense		
Deposit and loan guarantee premium		
Travel allowance and expense		
Entertainment		
Annual/special general meeting expense		
Other		
(a) ……..		
(b) …….		
Total		

Depreciation & Amortization **4.36**

	Current Year	Previous Year
Depreciation on property and equipment		
Depreciation on investment property		
Amortization of intangible assets		
Total		

Non Operating Income **4.37**

	Current Year	Previous Year
Recovery of loan written off		
Other income		
Total		

Non operating expense **4.38**

	Current Year	Previous Year
Loan written off		
Redundancy provision		
Expense of restructuring		
Other expense		
Total		

Income tax expense **4.39**

	Current Year	Previous Year
Current tax expense		
Current year		
Adjustments for prior years		
Deferred tax expense		
Origination and reversal of temporary differences		
Changes in tax rate		
Recognition of previously unrecognized tax losses		
Total income tax expense		

4.39.1: Reconciliation of tax expense and accounting profit

	Micro Finance Instutions	
	Current Year	Previous Year
Profit before tax		
Tax amount at tax rate of…….%		
Add: Tax effect of expenses that are not deductible for tax purpose		
Less: Tax effect on exempt income		
Add/less: Tax effect on other items		
Total income tax expense		
Effective tax rate		

Statement Of Distributable Profit or Loss

For the year end of ……..

(As per NRB Regulation)

	Current Year	Previous Year
Net profit or (loss) as per statement of profit or loss		
Appropriations:		
a. General reserve		
b. Foreign exchange fluctuation fund		
c. Capital redemption reserve		
d. Corporate social responsibility fund		
e. Employees' training fund		
f. Other		
Profit or (loss) before regulatory adjustment	-	-
Regulatory adjustment :		
a. Interest receivable (-)/previous accrued interest received (+)		
b. Short loan loss provision in accounts (-)/reversal (+)		
c. Short provision for possible losses on investment (-)/reversal (+)		
d. Short loan loss provision on Non Banking Assets (-)/resersal (+)		
e. Deferred tax assets recognised (-)/ reversal (+)		
f. Goodwill recognised (-)/ impairment of Goodwill (+)		
g. Bargain purchase gain recognised (-)/resersal (+)		
h. Actuarial loss recognised (-)/reversal (+)		
i. Other		
Net Profit for the year end …… available for distirubtion	-	-
Opening Retained Earning as on Shrawan 1……	-	
Adjustment (+/-)		
Distribution:		
Bonus shares issued		
Cash Dividend Paid		
Total Distributable profit or (loss) as on year end date		
Annualised Distributable Profit/Loss per share		

5. Disclosure & Additional Information

5.1	Risk management Liquidity Risk Interest Rate Risk Credit Risk Operational Risk
	Fair value of financial assets and liabilities
5.2	**Capital management** Micro Financial Institution shall disclose following information in regard of capital management: **(i) Qualitative disclosures** Summary information of objectives, policies and processes for managing capital, terms and conditions of the main features of all capital instruments, especially in the case of innovative, complex or hybrid capital instruments. **(ii) Quantitative disclosures** ***1. Capital structure and capital adequacy*** o Tier 1 capital and a breakdown of its components; o Tier 2 capital and a breakdown of its components; o Detailed information about the Subordinated Term Debts with information on the outstanding amount, maturity, and amount raised during the year and amount eligible to be reckoned as capital funds. o Deductions from capital; o Total qualifying capital; o Capital adequacy ratio; o Summary of the institution's internal approach to assess the adequacy of its capital to support current and future activities, if applicable; and o Summary of the terms, conditions and main features of all capital instruments, especially in case of subordinated term debts including hybrid capital instruments. **(iii) Compliance with external requirement** Whether during the period it complied with any externally imposed capital requirements to which it is subject and the consequences of such non-compliance in case the institution has not complied with those requirements.
5.3	Classification of financial assets and financial liabilities

5.4 Operating Segment Information

1. General information

(a) Factors that management used to identify the entity's reportable segments

(b) Description of the types of products and services from which each reportable segment derives its revenues

2. Information about profit or loss, assets and liabilities

Particulars		Reportable Segment 1	Reportable Segment 2	Reportable Segment 3	……..	All Other	Total
(a)	Revenues from external customers						
(b)	Intersegment revenues						
(c)	Net Revenue						
(d)	Interest revenue						
(e)	Interest expense						
(f)	Net interest revenue(b)						
(g)	Depreciation and amortisation						
(h)	Segment profit /(loss)						
(i)	Other material non-cash items:						
	…….						
	…….						
	…….						
(k)	Impairment of assets						
(l)	Segment assets						
(m)	Segment liabilities						

An entity shall disclose the following about each reportable segment if the specified amounts are included in the measure of segment assets reviewed by the chief operating decision maker or are otherwise regularly provided to the chief operating decision maker.

(a) Amounts of additions to non-current assets other than financial instruments, deferred tax assets, post-employment benefit assets and rights arising under insurance contracts.

3. Measurement of operating segment profit or loss, assets and liabilities

(a) Basis of accounting for any transactions between reportable segments.

(b) Nature of any differences between the measurements of the reportable segments' profits or losses and the entity's profit or loss before income tax.

(c) Nature of any differences between the measurements of the reportable segments' assets and the entity's asset.

(d) Nature of any changes from prior periods in the measurement methods used to determine reported segment profit or loss and the effect, if any, and

(e) Nature and effect of any asymmetrical allocations to reportable segments.

4. Reconciliations of reportable segment revenues, profit or loss, assets and liabilities

(a) Revenue

Total revenues for reportable segments	**xxxx**
Other revenues	xxxx
Elimination of intersegment revenues	(xxxx)
Entity's revenues	**xxxx**

(b) Profit or loss

Total profit or loss for reportable segments	**xxxx**
Other profit or loss	xxxx
Elimination of intersegment profits	(xxxx)
Unallocated amounts:	
……	xxxx
……	(xxxx)
Profit before income tax	**xxxx**

(c) Assets

Total assets for reportable segments	**xxxx**
Other assets	xxxx
Unallocated amounts	(xxxx)
Entity's assets	**xxxx**

(d) Liabilities

Total liabilities for reportable segments	**xxxx**
Other liabilities	xxxx
Unallocated liabilities	(xxxx)
Entity's liabilities	**xxxx**

5. Information about products and services

Revenue from each type of product and services described in point no. 1(b) above

(a)	…….	xxxx
(b)	……..	xxxx
(c)	……	xxxx

6. Information about geographical areas

Revenue from following geographical areas

(a)	**Domestic**	**xxxx**
	Province 1	xxxx
	Province 2	xxxx
	Bagmati Province	xxxx
	Gandaki Province	xxxx
	Lumbini Province	xxxx
	Karnali Province	xxxx
	Sudur Paschim Province	xxxx
(b)	**Foreign**	**xxxx**
	Total	**xxxx**

7. Information about major customers

Information about the extent of its reliance on its major customers, if revenue from a single external customer amounts to 10 percent or more of the entity's revenue.

Particular	Revenue	Segment
Customer 1*	xxxx	Segment 1
Customer 2*	xxxx	Segment 3
……	xxxx	Segment 2
Total	**xxxx**	

** The entity does not need to disclose the name of the customer*

5.5	Share options and share based payment
5.6	Contingent liabilities and commitment
5.7	Related parties disclosures
5.8	Merger and acquisition
5.9	Additional disclosures of non consolidated entities
5.10	Events after reporting date.
5.11	Variations between audited and unaudited Financial Statements alongwith reason for the same.

5.11 Disclosure effect of transition from previous GAAP to NFRSs

1. Reconciliation of equity

	Explanatory Note *	As at (Date of Transition)	As at (End of last period presented under previous GAAP)
Total equity under Previous GAAP			
Adjustments under NFRSs:			
Impairment on loan and advances			
Fair value & employees benefit accounting of staff loan			
Lease accounting			
Measurement of investment securities at fair value			
Revaluation of property & equipment			
Recognition of investment property			
Amortisation of debt securities issued			
Deferred tax			
Defined benefit obligation of employees			
Goodwill/Bargain purchase gain			
Interest income			
Other			
…….			
Total Adjustment to equity			
Total Equity under NFRSs			

** Explanatory note is required for each line item presented in adjustment on which transition effect has been arisen*

2. Reconciliation of profit or loss

	Explanatory Note*	For the year ended (the latest period presented under previous GAAP)
		Profit/(Loss) for the year
Previous GAAP		
Adjustments under NFRSs:		
Interest income		
Impairment of loan and advances		
Employees benefit amortisation under staff loan		
Defined benefit obligation of employee		
Operating lease expense		
Amortisation expense of debt securities		
Other operating income		
Interest expense		
Depreciation & Amortisation		
Other		
…….		
…….		
Total Adjustment to profit or loss		
Profit or loss under NFRSs		
Other Comprehensive Income		
Total Comprehensive income under NFRSs		

** Explanatory note is required for each line item presented in adjustment on which transition effect has been arisen*

3. Effect of NFRSs adoption for the statement of financial position

Particulars	Explanatory Note*	(Date of Transition) Previous GAAP	Effect of Transition to NFRSs	Opening NFRSs Statement of Financial Position	(End of last period presented under previous GAAP) Previous GAAP	Cumulative Effect of Transition to NFRSs	Amount as per NFRSs
Assets							
Cash and cash equivalent							
Statutory Balances and due from Nepal Rastra Bank							
Placement with Bank & Financial Institutions							
Derivative Financial Instruments							
Other trading assets							
Loan and advances to MFIs & Cooperatives							
Loans and advances to customers							
Investment securities							
Current tax assets							
Investment property							
Property and equipment							
Goodwill and Intangible assets							
Deferred tax assets							
Other assets							

Total Assets							
Liabilities							
Due to Bank and Financial Institutions							
Due to Nepal Rastra Bank							
Derivative Financial Instruments							
Deposits from customers							
Borrowing							
Current Tax Liabilities							
Provisions							
Deferred tax liabilities							
Other liabilities							
Debt securities issued							
Subordinated Liabilities							
Total liabilities							
Equity							
Share capital							
Share premium							
Retained earnings							
Reserves							
Total equity							
Total liabilities and equity							

Contingent Liabilities and commitment
Net assets Value per share

** Explanatory note is required for each line item which has been impacted by transition*

4. Effect of NFRSs adoption for statement of profit or loss and other comprehensive income

Particulars	Explanatory Note*	For the year ended (the latest period presented under previous GAAP)		
		Previous GAAP	Effect of Transition to NFRSs	Amount as per NFRSs
Interest income				
Interest expense				
Net interest income				
Fee and commission income				
Fee and commission expense				
Net fee and commission income				
Net interest, fee and commission income				
Net trading income				
Other operating income				
Total operating income				
Impairment charge/(reversal) for loans and other losses				
Net operating income				
Operating expense				
Personnel expenses				
Other operating expenses				
Depreciation & Amortisation				
Operating Profit				
Non operating income				
Non operating expense				
Profit before income tax				
Income tax expense				
Current Tax				
Deferred Tax				
Profit for the year				
Other comprehensive income				
Total Comprehensive				

* *Explanatory note is required for each line item presented in adjustment on which transition effect has been arise*

5. Effect of NFRSs adoption for statement of cash flows

Particulars	Explanatory Note*	For the year ended (the latest period presented under previous GAAP)		
		Previous GAAP	Effect of Transition to NFRSs	Amount as per NFRSs
Net cash flows from operating activities				
Net cash flows from investing activities				
Net cash flows from financing activities				
Net increase/(decrease) in cash and cash equivalent				
Cash and cash equivalent at the beginning of the period				
Cash and cash equivalent at the end of the period				

**** Explanatory note is required for each line item***

Formatof Interim Financial Statements

Format of Interim Financial Statements to be published in News Paper

…….. Ltd.

Condensed Statement of Financial Position

As on Quarter ended …… ……. 20…..

Assets	This Quarter Ending	Immediate Previous Year Ending		
Cash and cash equivalent				
Statutory Balances and due from Nepal Rastra Bank				
Placement with Bank & Financial Institutions				
Derivative Financial Instruments				
Other trading assets				
Loan and advances to MFIs & Cooperatives				
Loans and advances to customers				
Investment securities				
Current tax assets				
Investment property				
Property and equipment				
Goodwill and Intangible assets				
Deferred tax assets				
Other assets				
Total Assets				
Liabilities				
Due to Bank and Financial Institutions				
Due to Nepal Rastra Bank				
Derivative Financial Instruments				
Deposits from customers				
Borrowing				
Current Tax Liabilities				
Provisions				
Deferred tax liabilities				
Other liabilities				
Debt securities issued				
Subordinated Liabilities				
Total liabilities				
Equity				
Share capital				

Share premium					
Retained earnings					
Reserves					
Total equity					
Total liabilities and equity					

…….. Ltd.
Condensed Statement of Profit or Loss
For the Quarter ended …… ……. 20…..

Particulars	Current Year		Previous Year Corresponding	
	This Quarter	Up to This Quarter (YTD)	This Quarter	Up to This Quarter (YTD)
Interest income				
Interest expense				
Net interest income				
Fee and commission income				
Fee and commission expense				
Net fee and commission income				
Net interest, fee and commission income				
Net trading income				
Other operating income				
Total operating income				
Impairment charge/(reversal) for loans and other losses				
Net operating income				
Operating expense				
Personnel expenses				
Other operating expenses				
Depreciation & Amortization				
Operating Profit				
Non operating income				
Non operating expense				
Profit before income tax				
Income tax expense				
Current Tax				
Deferred Tax				
Profit/(loss) for the period				

Condensed Statement of Comprehensive Income

Profit/(loss) for the period					
Other Comprehensive Income					
Total Comprehensive Income					
Basic earnings per share					
Diluted earnings per share					

Profit for the year					
Total					

Ratios as per NRB Directive

Particulars	Current Year		Previous Year	
			Corresponding	
	This Quarter	Up to This Quarter (YTD)	This Quarter	Up to This Quarter (YTD)
Capital fund to RWA				
Non-performing loan (NPL) to total loan				
Total loan loss provision to Total NPL				
Cost of Funds				
Credit to Deposit and borrowing Ratio				
Base Rate				
Interest Rate Spread				

Note: Micro finance institutions shall clearly mention in the interim financial report published in news paper that detailed interim report has been published in their website.

Statement Of Distributable Profit or Loss

For the Qtr end of ……..

(As per NRB Regulation)

	Current Year	Previous Year
	Upto this Qtr YTD	Correspondng Qtr YTD
Net profit or (loss) as per statement of profit or loss		
Appropriations:		
a. General reserve		
b. Foreign exchange fluctuation fund		
c. Capital redemption reserve		
d. Corporate social responsibility fund		
e. Employees' training fund		
f. Other		
Profit or (loss) before regulatory adjustment	-	-
Regulatory adjustment :		
a. Interest receivable (-)/previous accrued interest received (+)		
b. Short loan loss provision in accounts (-)/reversal (+)		
c. Short provision for possible losses on investment (-)/reversal (+)		
d. Short loan loss provision on Non Banking Assets (-)/resersal (+)		
e. Deferred tax assets recognised (-)/ reversal (+)		
f. Goodwill recognised (-)/ impairment of Goodwill (+)		
g. Bargain purchase gain recognised (-)/resersal (+)		
h. Actuarial loss recognised (-)/reversal (+)		
i. Other		
Net Profit for the Qtr end …… available for distirubtion	-	-
Opening Retained Earning as on Shrawan 1……	-	
Adjustment (+/-)		
Distribution:		
Bonus shares issued		
Cash Dividend Paid		
Total Distributable profit or (loss) as on Qtr end date		
Annualised Distributable Profit/Loss per share		

Disclosure as per other regulatory requirement

Format of Interim Financial Statements to be Uploaded on Website

…….. Ltd.
Condensed Statement of Financial Position
As on Quarter ended …… ……. 20…..

Assets	This Quarter Ending	Immediate Previous Year Ending
Cash and cash equivalent		
Statutory Balances and due from Nepal Rastra Bank		
Placement with Bank & Financial Institutions		
Derivative Financial Instruments		
Other trading assets		
Loan and advances to MFIs & Cooperatives		
Loans and advances to customers		
Investment securities		
Current tax assets		
Investment property		
Property and equipment		
Goodwill and Intangible assets		
Deferred tax assets		
Other assets		
Total Assets		
Liabilities		
Due to Bank and Financial Institutions		
Due to Nepal Rastra Bank		
Derivative Financial Instruments		
Deposits from customers		
Borrowing		
Current Tax Liabilities		
Provisions		
Deferred tax liabilities		
Other liabilities		
Debt securities issued		
Subordinated Liabilities		
Total liabilities		
Equity		
Share capital		
Share premium		
Retained earnings		
Reserves		
Total equity		
Total liabilities and equity		

…….. Ltd.
Condensed Statement of Profit or Loss
For the Quarter ended …… ……. 20…..

Particulars	Group			
	Current Year		Previous Year Corresponding	
	This Quarter	Up to This Quarter (YTD)	This Quarter	Up to This Quarter (YTD)
Interest income				
Interest expense				
Net interest income				
Fee and commission income				
Fee and commission expense				
Net fee and commission income				
Net interest, fee and commission income				
Net trading income				
Other operating income				
Total operating income				
Impairment charge/(reversal) for loans and other losses				
Net operating income				
Operating expense				
Personnel expenses				
Other operating expenses				
Depreciation & Amortization				
Operating Profit				
Non operating income				
Non operating expense				
Profit before income tax				
Income tax expense				
Current Tax				
Deferred Tax				
Profit for the period				

Statement of Comprehensive Income

Particulars	Current Year		Previous Year Corresponding	
	This Quarter	Up to This Quarter (YTD)	This Quarter	Up to This Quarter (YTD)
Profit or loss for the period				
Other comprehensive income				
a) Items that will not be reclassified to profit or loss				
-Gains/(losses) from investments in equity instruments measured at fair value				
-Gain/(loss) on revaluation				
-Actuarial gain/loss on defined benefit plans				
-Income tax relating to above items				
Net other compressive income that will not be reclassified to profit or loss				
b) Items that are or may be reclassified to profit or loss				
-Gains/(losses) on cash flow hedge				

-Exchange gains/(losses) (arising from translating financial assets of foreign operation)

-Income tax relating to above items

Net other compressive income that are or may be reclassified to profit or loss

c) Share of other comprehensive income of associate accounted as per equity method

Other comprehensive income for the period, net of income tax				
Total Comprehensive Income for the period				
Profit for the Period				
Total				

Earnings per share

Basic earnings per share				
Annualized Basic Earnings Per Share				
Diluted earnings per share				

Ratios as per NRB Directive

	Group			
Particulars	Current Year		Previous Year	
			Corresponding	
	This Quarter	Up to This Quarter (YTD)	This Quarter	Up to This Quarter (YTD)
Capital fund to RWA				
Total loan loss provision to Total NPL				
Cost of Funds				
Credit to Deposit and borrowing Ratio				
Base Rate				
Interest Rate Spread				

…….. Ltd.
Condensed Statement of Changes in Equity
For the period …… to ……. ended…....20

	Attributable to equity holders												
	Share Capital	Share premium	General reserv	Exchange equalization reserv e	Regulatory reserv	Fair value reserv	Revaluation reserv e	Retained	Other reserv e		Total equity
Balance at Shrawan 1, 20X0											
Profit for the period											
Other Comprehensive income											
Total comprehensive income											
Contributions from and distributions to owners											
Share issued											
Share based payments											
Dividends to equity holders											
Bonus shares issued											
Cash dividend paid											
Other											
Total contributions by and distributions											
Balance at …….. end 20…..											
Balance at Shrawan 1, 20X1											
Profit for the period											
Other Comprehensive income											
Total comprehensive income											
Contributions from and distributions to owners											
Share issued											
Share based payments											
Dividends to equity holders											
Bonus shares issued											
Cash dividend paid											
Other											
Total contributions by and distributions											
Balance at …….. end 20…..											

…… Ltd.
Condensed Statement of cash flows
For the Period (……. to……) ended …….. ……... 20…….

	Up to This Quarter	Corresponding Previous Year Up to this Quarter
CASH FLOWS FROM OPERATING ACTIVITIES		
Interest received		
Fees and other income received		
Divided received		
Receipts from other operating activities		
Interest paid		
Commission and fees paid		
Cash payment to employees		
Other expense paid		
Operating cash flows before changes in operating assets and liabilities		
(Increase)/Decrease in operating assets		
Due from Nepal Rastra Bank		
Placement with bank and financial institutions		
Other trading assets		
Loan and advances to bank and financial institutions		
Loans and advances to customers		
Other assets		
Increase/(Decrease) in operating liabilities		
Due to bank and financial institutions		
Due to Nepal Rastra Bank		
Deposit from customers		
Borrowings		
Other liabilities		
Net cash flow from operating activities before tax paid		
Income taxes paid		
Net cash flow from operating activities		
CASH FLOWS FROM INVESTING ACTIVITIES		
Purchase of investment securities		
Receipts from sale of investment securities		
Purchase of property and equipment		
Receipt from the sale of property and equipment		
Purchase of intangible assets		
Receipt from the sale of intangible assets		
Purchase of investment properties		
Receipt from the sale of investment properties		
Interest received		
Dividend received		
Net cash used in investing activities		
CASH FLOWS FROM FINANCING ACTIVITIES		
Receipt from issue of debt securities		

Repayment of debt securities		
Receipt from issue of subordinated liabilities		
Repayment of subordinated liabilities		
Receipt from issue of shares		
Dividends paid		
Interest paid		
Other receipt/payment		
Net cash from financing activities		
Net increase (decrease) in cash and cash equivalents		
Cash and cash equivalents at Shrawan 1, 20…….		
Effect of exchange rate fluctuations on cash and cash equivalents held		
Cash and cash equivalents at …….. end 20…..		

Details about the distributable profit

Net Profit for the period end …… quarter	**XXXXX**
1. Appropriations	
1.1 Profit required to be appropriated to:	**XXXXX**
a. General Reserve	xxxx
b. Capital Redemption Reserve	xxxx
c. Exchange Fluctuation Fund	xxxx
d. CSR Fund	xxxx
e. Employees Training Fund	xxxx
f. Client Protection Fund	
g. Other	xxxx
1.2 Profit required to be transfered to Regulatory Reserve:	**XXXXX**
a. Transferred to Regulatory Reserve	xxxxx
b. Transferred from Regulatory Reserve	(xxxx)
Net Profit for the period end ……quarter available for distribution	**XXXXX**

Notes to the Interim Financial Statements

1. Basis of preparation
2. Statement of Compliance with NFRSs
3. Use of Estimates, assumptions and judgments
4. Changes in accounting policies
5. Significant accounting policies
6. Segmental Information
   A. Information about reportable segments

Particulars	**Reportable Segment 1**		**Reportable Segment 2**		**……..**		**All Other**		**Total**	
	Current Quarter	Corresponding Previous Year Quarter	Current Quarter	Corresponding Previous Year Quarter	Current Quarter	Corresponding Previous Year Quarter	Current Quarter	Corresponding Previous Year Quarter	Current Quarter	Corresponding Previous Year Quarter
Revenues from external customers										
Intersegment revenues										
Segment profit (loss) before tax										
Segment assets										
Segment liabilities										

B. Reconciliation of reportable segment profit or loss

Particulars	Current Quarter	Corresponding Previous Year Quarter
Total profit before tax for reportable segments		
Profit before tax for other segments		
Elimination of inter-segment profit		
Elimination of discontinued operation		
Unallocated amounts:		
– Other corporate expenses		
Profit before tax		

7. Related parties disclosures
8. Dividends paid (aggregate or per share) separately for ordinary shares and other shares.
9. Issues, repurchases and repayments of debt and equity securities
10. Events after interim period
11. Effect of changes in the composition of the entity during the interim period including merger and acquisition

Brief explanations on accounts head of the Statement of Financial Position

Assets Side

1. Cash and cash Equivalent

This account shall be used for presenting the total amount of cash-in-hand, balances with other bank and financial institutions, money at call and short notice, and highly liquid financial assets with original maturities of three months or less from the acquisition date that are subject to an insignificant risk of changes in their fair value, and are used by the licensed institution in the management of its short term commitments.

2. Statutory Balances and Due from Nepal Rastra Bank

Statutory balances held with Nepal Rastra Bank and A class institutions for compulsory cash reserve, securities purchased from Nepal Rastra Bank under resale agreement and other deposits with and receivables from Nepal Rastra Bank shall be presented under this account head.

3. Placement with Bank and Financial institutions

Placements with domestic financial institutions with original maturities of more than three months from the acquisition date are presented under this account head.

4. Other Trading Assets

Trading assets are those assets that the licensed institution acquires principally for the purpose of selling in the near term, or holds as part of a portfolio that is managed together for short-term profit shall be presented under this account head. The other trading asset includes non derivative financial assets. It includes Government bonds, NRB Bonds, Domestic Corporate bonds, Treasury bills, Equities etc held primarily for the trading purpose.

5. Loan and Advances to Micro Financial Institutions & Cooperatives

Loan and advances given to microfinance financial institutions as well as other financial institutions shall be presented under this head. Specific impairment on loan and advance to bank and financial institutions shall be deducted.

6. Loan and Advances to Customers.

Under this head, sum of the outstanding amount of all loans and advances extended to the customers other than FIs the amount of impairment allowances shall be presented. Loan to employees provided according to the Employees Bylaws of the licensed institution shall also be presented under this head.

7. Investments Securities

Investments made by the licensed institutions in financial instruments shall be presented under this account head in three categories i.e. investment securities designated at fair value through profit or loss, investment securities measured at amortized cost and investment in equity measured at fair value through other comprehensive income. Investment other than those measured at amortized cost shall be measure at fair value and changes in fair value shall be recognized in profit or loss, or other comprehensive income as per the business model adopted by the financial institutions for the specific securities. Where income from the investment is received in the form of bonus shares, the valuation of investment shall be made by increasing the number of shares only without changing in the cost of investment. The financial institutions shall disclose following particulars in respect of investment in shares and debenture/bond.

a. Following particulars shall clearly be disclosed in respect of investment in shares of other companies
   (1) Name of the company
   (2) Type of share (ordinary or preference), in case of preference shares, including the rate of dividend.
   (3) Total number of shares subscribed (including bonus shares if received).
   (4) Face value per share
   (5) The cost price to licensed institution.
   (6) Fair value of the shares at the end of the fiscal year.
   (7) Where a company, in which the licensed institution has investment in shares, has not declared dividend for previous 3 years, particulars indicating the same.
b. Following particulars shall clearly be disclosed in respect of investment in debentures and bonds of other companies
   (1) Name of the company
   (2) Rate of Interest
   (3) Installment of Debenture/bond subscribed.
   (4) Face value per debenture/bond.
   (5) Maturity date of debenture/bond
   (6) The purchase price of the debentures/bond
   (7) Fair value of the debentures/bond measured at fair value

The financial institution shall recognize impairment loss if any on the investment instruments measured at amortized cost. The calculation of impairment loss shall be as per requirement of NFRSs.

The financial institution shall recognize, measure, present and disclose the investment instruments as per the requirement of NFRSs.

8. Current Tax Assets

This will include any advance payment made by the licensed institution towards income tax liabilities or other tax liabilities to the taxing authorities.

9. Investment Properties

Land or land and building other than those classified as property and equipment; and non current assets held for sale under relevant accounting standard shall be presented under this account head. This shall include land, land and building acquired as non banking assets by the Institution but not sold.

10. Property and Equipment

All assets of long-term nature (fixed) like land, building, IT equipment, fixtures and fittings, office equipment and appliances, vehicles, machinery, leasehold developments and capital work in progress owned by the licensed institution shall be presented under this head.

11. Goodwill and intangible assets

Goodwill and intangible assets like computer software both purchased and internally generated, trade mark etc. shall be presented under this account head.

12. Deferred Tax Assets

Deferred tax assets recognized as per NFRSs on temporary deductible differences, carry forward of unused tax losses, changes in tax rate etc. shall be presented under this account head.

13. Other Assets

This account will include any other tangible or intangible asset not mentioned above. Assets held for sale, non banking assets (other than land or land and building), restricted deposits with central banks, accounts receivable, interest receivable, accrued income, prepayments and deposit are some of the items to be included under this head.

Liabilities and Equity Side

- **Due to Bank and Financial Institutions**
  The balances in accounts maintained with the institution by other local and foreign banks and financial institution shall be presented under this head. Interbank borrowing, interbank deposit, balances on settlement and clearing accounts as well as other amount due to bank and financial institution shall be presented under this account head.

- **Due to Nepal Rastra Bank**
  This account head shall also contain the amount of payable to Nepal Rastra Bank. Amount payable to NRB shall include amount of refinance facilities, standing liquidity facility, lender of last resort, deposit from NRB etc.
- **Deposits from Customers**
  All deposit accounts other than deposit from BFIs (local and foreign) and NRB shall be presented under this account head.

- **Borrowing**
  All domestic as well as foreign borrowing other than interbank borrowing and borrowing from Nepal Rastra Bank shall be presented under this heading. It includes borrowing from Nepal Government, borrowing from other domestic institutions, borrowing from foreign bank and financial institutions, multilateral development banks etc.

- **Current Tax Liabilities**

  The liabilities recognized for the purpose of current income tax, including fees, penalties shall be included under this head.

- **Provisions**

  A provision is recognized when as a result of a past event, the licensed institution has a present legal or constructive obligation that can be estimated reliably, and it is probable that an outflow of economic benefits will be required to settle the obligation. Provision for redundancy, provision for onerous contracts, provision for restructuring, pending legal issues and tax litigation, credit commitments and guarantees etc. shall be presented under this account head. Followings are the additional clarification on accounts presented under this account head.

(a) Provision for Redundancy

It shall include benefits payable as a result of employment being terminated or based on a dismissal plan of the licensed institution. Provision for employees' termination benefits like voluntary retirement scheme shall be presented under this account head.

(b) Provision for restructuring

Restructuring includes sale or termination of a line of business, closure of business locations or relocation in a region, changes in management structure, fundamental reorganizations that have a material effect on the nature and focus of the institution's operations etc. The provision of restructuring that is recognized as per the requirement of NFRSs shall be presented under this account head

(c) Pending legal issues and tax litigation

Provisions recognized for any pending legal issues and tax litigation matters shall be presented under this account head.

(d) Onerous contracts

Provision for onerous contract is recognized when the expected benefits to be derived by the licensed institution from a contract is lower than the unavoidable cost of meeting its obligation under the contract. The provision amount that is recognized for onerous contract as per NFRSs shall be presented under this heading.

- **Deferred Tax Liabilities**

Deferred tax liabilities are the amounts of income taxes payable in future periods in respect of taxable temporary differences, shall be included under this head. Deferred tax liabilities that are recognised as per requirement of NFRSs shall be presented under this account head.

- **Other liabilities**

Any residual liabilities not captured above, shall be presented under an appropriate head in this account. Liabilities relating to employees benefits like liabilities for defined benefit obligation gratuity and pension fund, liabilities for long-service leave, cash settled share based payment liabilities, short-term employee benefits etc., Creditors and accruals, Interest payable on deposit and borrowing, unearned income, unpaid dividend etc. shall be presented under this account head.

- **Debt Securities Issued**

Debenture, bond or other debt securities issued by the institution shall be presented under this broad account head.

- **Subordinated Liabilities**

Liabilities subordinated, at the event of winding up, to the claims of depositors, debt securities issued and other creditors shall be included here. It shall include redeemable preference share, subordinated notes issued, borrowings etc.

- **Share capital**

The amount of paid up share capital of the licensed institution shall be mentioned under this head. Amount credited in share capital by issuing bonus shares utilizing the accumulated profit and reserves shall also be disclosed under this heading. This shall include paid up amount of ordinary share capital and equity component of preference share capital. The convertible preference shares which includes an option for the holder of the shares to convert the preferred shares into a fixed number of ordinary shares at any time after a predetermined date, irredeemable preference share and perpetual debt instruments, the equity component that is recognized and measured as per NFRSs as equity as well shall be presented under this heading.

- **Share Premium**

  The amount of money collected on issue of shares in excess of its face value shall be presented under this heading. The outstanding amount in this account shall not be considered eligible for distribution of cash dividend.

- **Retained Earnings**

  The accumulated profits which has not been distributed to shareholders and has been ploughed back in the licensed institution's operations and is free for distribution of dividend to the shareholders shall be presented under this heading.

- **Reserves**

  Licensed institution shall include the amounts received from allocation of profits or retained earnings in connection with maintaining reserves or created from any other process. Normally, amount shall be credited to this heading having debited the accumulated profit and while using these reserves, the concerned reserve account shall have to be debited. Followings are the additional clarification of account head under reserve.

  (a) General Reserve:

  General reserve is the statutory reserve. In this reserve, the amount transformed from appropriation of net profit according to the Banks and Financial Institutions Act, 2073 shall be included. No type of dividend (cash or bonus share) shall be distributed from the amount in general/statutory reserve. Approval of NRB shall be required in order to use the amount in this reserve.

  (b) Exchange Equalization Reserve

  Exchange equalization reserve is a statutory reserve. An institution which has earned foreign exchange revaluation gain on foreign currency other than India currency has to allocate 25 percent of such revaluation gain to this reserve as per provision of the Bank and Financial Institution Act. Any amount allocated to exchange equalization reserve as per the provision of the Bank and Financial Institutions Act, shall be presented under this heading.

  (c) Fair Value Reserves

  The fair value reserve comprises the cumulative net change in the fair value of financial assets that are measured at fair value and the changes in fair value is recognized in other comprehensive income, until the assets are derecognized. The cumulative amount of changes in fair value of those financial assets shall be presented under this account head.

  (d) Assets Revaluation Reserve

  Any reserve created from revaluation of assets (such as Property & Equipment, Intangible Assets, Investment Property) shall be presented under this heading. Revaluation reserves often serve as a cushion against unexpected losses but may not be fully available to absorb unexpected losses due to the subsequent deterioration in market values and tax consequences of revaluation.

  (e) Capital Reserve

  The capital reserve represents the amount of those reserves which are in nature of capital and which shall not be available for distribution of cash dividend. The amount from share forfeiture due to non-payment of remaining amount for the unpaid shares, capital grants received in cash or kind, capital reserve arising out of merger and acquisition etc should be presented under this heading.

  (f) Special Reserve

Any special reserve that is created as per the specific requirement of NRB directive or special instruction of NRB shall represent special reserve. The amount allocated to this reserve by debiting retained earning account shall be presented under this heading.

(g) Capital Redemption Reserve

This head shall include the statutory reserve created for making payment towards Redeemable Non-Convertible Preference Shares.

(h) Dividend Equalization Fund

For the purpose of maintaining uniformity in dividend payment, certain amount of profit during the year of profit making may be transferred shall be presented under this account head. Dividend may be distributed by debiting this account with the approval of the Board of Directors and endorsed by the General meeting.

(i) Capital Adjustment/Equalization Fund

Any amount that is allocated from the amount retained profit to a reserve that is created for the raising capital of the Bank as well as calls is advance amount to make up minimum paid up capital amount shall be presented under this account head.

(j) Corporate Social Responsibility Fund

The fund created for the purpose of corporate social responsibility by allocating profit shall be presented under this account head.

(k) Investment Adjustment Reserve

It is a regulatory reserve created as a cushion for adverse price movements in bank's investments as directed by the Directives of Nepal Rastra Bank.

(l) Actuarial Gain/Loss Reserve

Actuarial gain or loss that represents change in actuarial assumptions used to value employee obligations shall be presented under this account head.

(m) Regulatory Reserve

The amount that is allocated from profit or retained earnings of the institution to this reserve as per the Directive of NRB for the purpose of implementation of NFRSs and which shall not be regarded as free for distribution of dividend (cash as well as bonus shares) shall be presented under this account head. The amount allocated to this reserve shall include interest income recognized but not received in cash, difference of loan loss provision as per NRB directive and impairment on loan and advance as per NFRSs (in case lower impairment is recognized under NFRSs), amount equals to deferred tax assets, actual loss recognized in other comprehensive income, amount of goodwill recognized under NFRSs etc.

(n) Client Protection Fund

This fund constitutes amount allocated from profit as per NRB directives for the purpose of the welfare of the customers.

(o) Other Reserve Fund

Any reserve created with specific or non-specific purpose (except stated in above) shall be presented under this by disclosing accounting heads.

Brief Explanations on Accounting Heads of the Statement of Profit or Loss Account

1. Interest Income

The interest income recognized as per NFRSs shall be presented under this head. This heading shall include interest income on loan and advance, investment securities except on those

investment securities measure at fair value through profit or loss, cash and and cash equivalent, due from Nepal Rastra Bank, due from BFIs, loan and advances to staff etc.

2. Interest Expense

The interest expenses recognized as per NFRSs shall be presented under this head. The interest accrued on deposits collected, debt securities issued, borrowings obtained, subordinated liabilities, amount due to bank and financial institutions, due to NRB etc. shall be presented under this heading.

3. Fees and Commission Income

Fee income is earned for diverse ranges of services provided by the institution to its customers. Fee income arises on the execution of a significant act completed or from provision of services service fees , Loan documentation fee, loan management fee, commitment fee, card issuance and renewal fees, prepayment and swap fee, remittance fee, , brokerage etc. should be presented under this heading. The fees and commission income that are integral to the effective interest rate on the financial assets are included in the measurement of the effective interest rate and shall not be recognized as income, however immaterial amount can be recognized in profit or loss account as income.

4. Fees and Commission Expense

Payouts on account of fee and commission for services obtained by the institution shall be presented under this account head. This account head shall include card related fees, guarantee commission, brokerage expenses etc. The fees and commission expense that are integral to the effective interest rate on the financial liability are included in the measurement of the effective interest rate and shall not be recognized as expense.

5. Net Trading Income

Trading income comprises gains less losses relating to trading assets and liabilities, and includes all realized interest, dividend and foreign exchange differences as well as unrealized changes in fair value of trading assets and liabilities shall be presented under this account head.

6. Other Operating Income

Receipt of all other operating income not specifically provided under the income heads above shall be booked and presented under this head. This shall include foreign exchange revaluation gain, gain/loss on sale of available for sale securities, dividend on available for sale securities, gain/loss on sale of property and equipment, gain/loss on sale of investment properties, operating lease income, gain/loss on sale of gold and silver, finance income of finance lease etc.

7. Impairment charge/(reversal) for loan and other losses.

Impairment loss recognized as per NFRSs on loan and other losses shall be presented under this account head. It shall includes impairment charge/reversal on loan and advances to customers, loan and advances to bank and financial institutions, investment securities, placement with bank and financial institutions, property and equipment, goodwill and intangible assets, investment properties etc.

8. Personnel Expenses

All expenses related to employees of a institution shall be included under this head. Expenses covered under this head include employees' salary, allowances, pension, gratuity, contribution to

provident fund, training expenses, uniform expenses, insurance, staff bonus, finance expense under NFRSs, cash-settled share-based payments etc.

9. Other Operating Expenses

All operating expense other than those relating to personnel expense are recognized and presented under this account head. The expenses covered under this account head shall include office administration expense, other operating and overhead expense, directors' emoluments, remuneration and non audit fee paid to auditors, professional and legal expense, branch closure cost expense, redundancy cost expense, expense of restructuring, impairment of non financial assets, expense of corporate social responsibility, onerous lease provisions etc.

10. Depreciation and Amortization

Depreciation is the systematic allocation of the depreciable amount of an asset over its useful life. Amortization is the systematic allocation of the depreciable amount of an intangible asset over its useful life. Depreciation measured and recognized as per NFRSs on property and equipment, and investment properties, and amortization of intangible assets shall be presented under this account head.

11. Non Operating Income/Expense

The income and expenses that have no direct relationship with the operation of transactions shall be presented under this head. The income/expense covered under this account head shall include loan written off, recovery of loan, redundancy provision, expense of restructuring etc.

12. Income Tax Expense

The amount of income tax on net taxable profit shall be recognized and presented under this account head. This account head shall include current tax expense and deferred tax expense/deferred tax income.

Brief Explanations on Accounting Heads of the Statement of Other Comprehensive Income

1. Fair value reserve relating to investment in equity instruments

Net changes in fair value of equity instrument that are measured at fair value and the changes in fair value is required to be recognized in other comprehensive income shall be recognized and presented under this account head. The changes may be subsequently reclassified to profit and loss in accordance with the relevant NFRSs shall also be deducted from the fair value reserve.

2. Changes in revaluation reserve

Changes in revalued amount of property and equipment, and intangible assets shall be presented under this account head.

3. Cash flow hedge

When a derivative is designated as the hedging instrument in a hedge of the variability in cash flows attributable to a particular risk associated with a recognised asset or liability or a highly probable forecast transaction that could affect profit or loss, the effective portion of changes in the fair value (losses) of the derivative is recognised and presented in Other comprehensive income under this account head. The changes may be subsequently reclassified to profit and loss in accordance with the relevant NFRSs shall also be deducted from the fair value reserve.

4. Net actuarial gain/loss on defined benefit plans

Re-measurement gain/losses arising from experience adjustments and changes in actuarial assumptions are recognized in the period in which they occur, directly in other comprehensive income and shall be presented under this account head.

5. Income tax relating to these items

The income tax relating to the items shown in other comprehensive income shall be presented under this head.

..... Limited

Unaudited Financial Results (Quarterly)

As at ..... Quarter (...../...../200...) of the Fiscal Year 200.../200...

Rs. in '000

S.No.	Particulars	This Quarter Ending	Previous Quarter Ending	Corresponding Previsous Year Quarter Ending
1	**Total Capital and Liabilities (1.1 to 1.7)**			
1.1	Paid up Capital			
1.2	Reserve and Surplus			
1.3	Debenture and Bond			
1.4	Borrowings			
1.5	Deposits (a+b)			
	a. Member			
	b. Public			
1.6	Income Tax Liability			
1.7	Other Liabilities			
2	**Total Assets (2.1 to 2.7)**			
2.1	Cash and Bank Balance			
2.2	Money at Call and Short Notice			
2.3	Investments			
2.4	Loans and Advances			
2.5	Fixed Assets			
2.6	Non Banking Assets			
2.7	Other Assets			
3	**Profit and Loss Account**	**Up to This Quarter**	**Up to Previous Quarter**	**Up to Corresponding Previous Year Quarter**
3.1	Interest Income			
3.2	Interest Expense			
A. Net Interest Income (3.1 - 3.2)				
3.3	Fees, Commission and Discount			
3.4	Other Operating Income			
3.5	Foreign Exchange Gain/Loss (Net)			
B. Total Operating Income (A+3.3+3.4+3.5)				
3.6	Staff Expenses			
3.7	Other Operating Expenses			
C. Operating Profit Before Provision (B -3.6 - 3.7)				
3.8	Provision for Possible Losses			
D. Operating Profit (C -3.8)				
3.9	Non Operating Income/Expenses (Net)			
3.1O	Write Back of Provision for Possible Loss			
E. Profit from Regular Activities (D+3.9+3.10)				
3.11	Extraordinary Income/Expenses (Net)			
F. Profit before Bonus and Taxes (E +3.11)				
3.12	Provision for Staff Bonus			
3.13	Provision for Tax			
	G. Net Profit/Loss (F - 3.12 - 3.13)			
4	**Ratios**	**At the End of This Quarter**	**At the End of Previous Quarter**	**At the End of Corresponding Previous Year Quarter**
4.1	Capital Fund to RWA			
4.2	Non Performing Loan (NPL) to Total Loan			
4.3	Total Loan Loss Provision to Total NPL			
4.4	Cost of Funds			

प्रष्टिकरण

(क) वासलातका शीर्षकहरुको संक्षिप्त व्याख्या

पुँजी तथा दायित्वतर्फ

१. शेयर पुँजी

यस शीर्षकमा इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाको चुक्ता शेयर पुँजी उल्लेख हुनु पर्नेछ । सञ्चित मुनाफा वा जगेडा रकमबाट बोनस शेयर जारी भएमा यसरी जारी गरी शेयर पुँजीमा जम्मा गरेको रकमलाई समेत अनुसूची ४.१ मा उल्लेख (Disclose) गर्नु पर्नेछ । शेयर पुँजीसँग सम्बन्धित विवरण अनुसूची ४.१ बमोजिम हुनु पर्नेछ र सोही अनुसूचीको क्रम संख्या १.६ को कुल रकम वासलातको यस शीर्षकमा जनाउनु पर्नेछ ।

२. जगेडा तथा कोषहरु

इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले जगेडा कायम गर्ने सिलसिलामा नाफाबाट बाँडफाँड भै आएका वा अन्य कुनै प्रक्रियाबाट सृजना भएका तथा नाफा-नोक्सान हिसावमा बाँडफाँड नगरी सञ्चय गरी राखिएको रकमहरुलाई यस शीर्षक (अनुसूची ४.२) मा जनाउनु पर्नेछ । यस शीर्षकमा सामान्यतः नाफा-नोक्सान बाँडफाँड हिसावमा खर्च जनाई जम्मा गर्नु पर्ने र यी जगेडा प्रयोग गर्दा सम्बन्धित जगेडा तथा कोष हिसावमा खर्च जनाउनु पर्नेछ ।

(क) साधारण/वैधानिक जगेडा कोष

साधारण जगेडा कोष भनेको वैधानिक जगेडा कोष (Statutory Reserve) हो । यस अन्तर्गत बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन अनुसार खुद मुनाफा विनियोजनबाट सारिएको रकम समावेश गर्नु पर्नेछ । साधारण/वैधानिक जगेडा कोषमा रहेको रकमबाट कुनै पनि प्रकारको लाभांश (नगद वा बोनस शेयर) वितरण गर्न पाइने छैन । उक्त कोषमा रहेको रकम प्रयोग गर्न यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(ख) पुँजीगत जगेडा कोष

पुँजीगत जगेडा कोष अर्न्तगत देहायका शीर्षकहरु रहने छन् ।

(अ) शेयर प्रिमियम

इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो शेयर जारी गर्दा शेयरको अंकित मूल्य भन्दा बढी दरले जारी गरेको रहेछ भने उक्त बढी रकम जति यस हिसावमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । यस हिसावमा रहने रकम नगद लाभांश वितरण प्रयोजनको लागि योग्य मानिने छैन ।

(आ) पुँजीगत जगेडा

यस अन्तर्गत निम्न रकमहरु राख्नु पर्नेछ ।

- चुक्ता नभएको शेयरको बाँकी रकम माग गर्दा भुक्तानी नगरेको कारणले उक्त शेयरलाई जफत गरी प्राप्त हुन आएको रकम ।
- पुँजीगत अनुदान वापत प्राप्त हुन आएको जिन्सी तथा नगद रकम ।
- लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरु एक आपसमा मर्ज तथा प्राप्ती हुँदा स्वाप रेसियोमा फरक परेको कारण बचत हुन आउने शेयर पुँजी वापतको रकम यस हिसावमा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

(इ) सम्पत्ति पुनर्मूल्याङ्कन जगेडा (Assets Revaluation Reserve)

कम्पनीले सम्पत्तिको पुनर्मूल्याङ्कन गरी सृजना हुन आएको जगेडालाई यस अन्तर्गत राख्नु पर्ने छ ।

(ई) अन्य पुँजीगत जगेडा

(ग) लाभांश समीकरण कोष

लाभांशमा एकरुपता कायम गर्ने उद्देश्यले नाफा भएको अवस्थामा नाफाबाट यस खातामा जम्मा गर्नसकिने छ । त्यस्तो अवस्थामा सञ्चालक समितिको प्रस्ताव र साधारण सभाखो अनुमोदनमा यस खाता खर्च गरी लाभांश दिन सकिने छ ।

(घ) पुँजी समायोजन कोष

यस बैंकबाट तोकिएको न्यूनतम चुक्ता पुँजी पुऱ्याउन पुँजी समायोजन कोष खडा गरी राखेको रकम यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।

(ङ) सञ्चित नाफा/नोक्सान

यस अन्तर्गत नाफा/नोक्सान बाँडफाँड हिसावमा देखिएको सञ्चित नाफा वा सञ्चित नोक्सानलाई देखाउनु पर्ने छ । सञ्चित नोक्सानलाई ऋणात्मक चिन्ह दिई वा कोष्ठ (...) भित्र देखाउनु पर्नेछ ।

(च) अन्य जगेडा कोष

कुनै खास उद्देश्य लिएर वा नलिईकन अन्य कुनै जगेडा कोष (माथि उल्लिखित बाहेक) खडा गरेमा शीर्षक खोली यस अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।

३. ऋणपत्र तथा बन्ड

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले ऋणपत्र तथा बन्ड जारी गरी पुँजी उठाएको भएमा उक्त रकमलाई यस शीर्षक अन्तर्गत अनुसूची ४.३ अन्तर्गत सम्बन्धित उपकरणको नाम खुलाई उल्लेख गर्नु पर्नेछ । वासलातको यस शीर्षकमा जनाइने रकम अनुसूची ४.३ को कुल रकमसँग बराबर हुनु पर्नेछ ।

४. तिर्न बाँकी कर्जा (सापटी)

लघुवित्त वित्तीय संस्था आफुले कर्जा सापट लिई तिर्न बाँकी रहेको कुल रकमलाई यस शीर्षकमा जनाउनु पर्नेछ । यस शीर्षक सम्बन्धी विवरण अनुसूची ४.४ मा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

५. निक्षेप दायित्व

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले निक्षेपकर्ताहरुबाट परिचालन गरेको कुल निक्षेप यस शीर्षक अन्तर्गत देखाउनु पर्नेछ । यस शीर्षक सम्बन्धी विवरण अनुसूची ४.५ बमोजिम हुनु पर्नेछ ।

६. प्रस्तावित तथा भुक्तानी दिन बाँकी लाभाँस

प्रस्तावित तथा साधारणसभाले पारित गरेको तर भुक्तानी गरी नसकेको लाभांस रकम यस अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।

७. आयकर दायित्व

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले यस शीर्षक अन्तर्गत आयकर ऐन बमोजिम भुक्तानी गर्नु पर्ने आयकर वापतको व्यवस्था रकम राख्नु पर्नेछ । अग्रिमभुक्तानी भएको आयकर रकम घटाएर खुद तिर्न बाँकी आयकर भए मात्र यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ । यदि आयकर दायित्व भन्दा अग्रिम कर भुक्तानी रकम बढी रहेमा खुद रकम अन्य सम्पत्तिमा देखाउनु पर्नेछ ।

८. अन्य दायित्व

लघुवित्त वित्तीय संस्थाको हिसाबमा देखिएका माथि उल्लिखितपुँजी तथा दायित्वहरु बाहेकका अन्य कुनै पनि किसिमका दायित्वहरु यस शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ । यसमा दिइएको उपशीर्षकहरु सीमित रहेको मानिएको छैन र संस्थाले आवश्यकता अनुसार अन्यत्र प्रदर्शन गर्न नसकिने शीर्षकहरु यसमा राख्न सक्नेछ ।

(क) भुक्तानी दिन बाँकी बोनस

कर्मचारीलाई भुक्तानी दिन बाँकी बोनस रकम यस अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।

(ख) निक्षेपमा भुक्तानी दिन बाँकी ब्याज

निक्षेपमा भुक्तानी दिन बाँकी ब्याज रकम यस अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।

(ग) सापटीमा भुक्तानी दिन बाँकी ब्याज

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कर्जा तथा सापटीमा भुक्तानी दिन बाँकी ब्याज रकम यस अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।

(घ) सण्ड्री क्रेडिटर्स

लघुवित्त वित्तीय संस्थाको दैनिक काम कारबाहीका सिलसिलामा भुक्तानी दिनु पर्ने तर अन्य शीर्षक अन्तर्गत नपर्ने दायित्वहरु यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।

(ङ) लेखापरीक्षण शुल्क

लेखापरीक्षण कार्य गरे बापत लेखापरिक्षकलाई भुक्तानी दिन बाँकी रकम यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।

(च) उपदान कोष

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो कर्मचारी नियमावली अनुसार कर्मचारीहरुप्रतिको उपदान वापतको दायित्व रकम यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।

(छ) कर्मचारी सञ्चयकोष

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कर्मचारीलाई सञ्चयकोष बापत प्रदान गर्नको लागि कर्मचारीको मासिक तलबबाट कट्टा गरिएको, संस्थाले थप गरेको र त्यस कोषले आर्जन गरेको ब्याज तथा आम्दानी वापतको दायित्व रकम यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।

(ज) शाखा हिसाब

लघुवित्त वित्तीय संस्थाको विभिन्न शाखाको हिसाब मिलानगर्दा क्रेडिट व्यालेन्स आएमा यस शीर्षक अन्तर्गत प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ ।

(झ) विदा वापतको व्यवस्था

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो कर्मचारी नियमावली अनुसार कर्मचारीहरुप्रतिको विदा वापतको दायित्व रकम यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।

(ञ) भुक्तानी दिनुपर्ने बिलहरु

संस्थाले भुक्तानी दिन बाँकी बिलहरुको रकम समावेश गर्नुपर्ने छ ।

सम्पत्तितर्फ

१. नगद मौज्दात

लघुवित्त वित्तीय संस्थाको आफ्नो ढुकुटीमा स्वदेशी एवम् भारतीय मुद्रामा रहेको कुल नगद मौज्दात रकम यस शीर्षकमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

२. नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको मौज्दात

इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले नेपाल राष्ट्र बैंकमा ब्याज प्राप्त नहुने गरी जम्मा गरेको कुल रकमलाई यस शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ ।

३. बैंक/वित्तीय संस्थामा रहेको मौज्दात

इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाले स्वदेशी तथा विदेशी बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुमा जम्मा गरेको कुल रकमलाई यस शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ । यस शीर्षकको रकम अनुसूची ४.७ को कुल रकमसँग बराबर हुनु पर्नेछ ।

४. माग तथा अल्प सूचनामा प्राप्त हुने रकम

यस शीर्षकमा वढीमा ७ दिनसम्मको भुक्तानी अवधि (Maturity Period) कायम गरी माग गर्नासाथ वा छोटो अवधिको सूचना (४८ घण्टा) मा भुक्तानी प्राप्त हुने शर्तमा अन्य इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थामा ब्याज प्राप्त हुने गरी लगानी गरिएको रकम उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

५. लगानी

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले विभिन्न शेयर तथा अन्य धितोपत्रमा गरेको लगानीलाई लगानी सम्बन्धी निर्देशन बमोजिम मूल्याङ्कन गरी अनुसूची ४.८ र ४.८(क) अनुसार देखाउनु पर्नेछ ।

६. कर्जा सापट

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले प्रदान गरेको कुल कर्जा सापटमा कर्जा नोक्सानी वापत व्यवस्था गरेको रकम घटाई यस शीर्षक अन्तर्गत खुद कर्जा सापटको महलमा देखाउनु पर्नेछ । उक्त रकम अनुसूची ४.९ अनुसार देखाउनु पर्नेछ ।

लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कर्मचारीलाई कर्मचारी विनियमावली अनुसार प्रदान गरिने कर्जा सुविधालाई यस शीर्षकमा नदेखाई वासलातको सम्पत्ति र जायजेथा तर्फको अन्य सम्पत्ति शीर्षक अन्तर्गत देखाउनु पर्नेछ ।

७. स्थिर सम्पत्ति

लघुवित्त वित्तीय संस्थाको स्वामित्वमा रहेको स्थायी प्रकृतिका सम्पत्तिहरुको लेखाङ्कन यस शीर्षकमा गरी सम्पत्तिको कुल मूल्यमा ह्रास कट्टा गरी बाँकी रहेको रकमलाई वासलातको यस शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ । यस शीर्षकमा जनाइने रकम अनुसूची ४.१० मा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

८. गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति

यस शीर्षक अन्तर्गत गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति र सो को लागि गरिएको व्यवस्था रकमको खुद अवस्था देखाउनु पर्दछ । यस शीर्षकमा जनाइने रकम अनुसूची ४.११ मा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

९. अन्य सम्पत्ति

माथि उल्लेख भएका बाहेक अन्य कुनै पनि शीर्षकमा रहेको सम्पत्तिहरु (Tangible or Intangible) यस शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ । यसमा रहने रकमहरुमा मसलन्द मौज्दात, इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कर्मचारीलाई कर्मचारी विनियमावली अनुसार प्रदान गरिने सापटी तथा सुविधा, लगानीमा असुल गर्न बाँकी आम्दानी, कर्जामा असुल गर्न बाँकी ब्याज, सण्ड्री डेटर्स, मार्गस्थ सम्पत्तिहरु, अपलेखन हुन बाँकी खर्च आदि पर्नेछन् । यस शीर्षकमा देखाइने सम्पत्तिहरुमा गरिएको सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था घटाई आउने खुद रकम मात्र अनुसूची ४.१२ मा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

कर्जामा असुल गर्न बाँकी ब्याजमा मुल्तवी हिसावमा सारिएको रकम घटाई आउने रकम क्र.स. ३ मा देखाउनु पर्दछ ।

सम्भावित दायित्वहरु

(क) संस्थाको सम्भावित दायित्वहरुलाई वित्तीय विवरणको अनुसूची ४.१३ मा तोकिएको ढाँचा अनुसार विभाजन गरी कुल रकम यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।

(ख) शेयरमा लगानी गरेकोमा शेयर वापत भुक्तानी गर्नु पर्ने पुरै रकम भुक्तानी भएको रहेनछ भने भुक्तानी दिन बाँकी रकम यस शीर्षकमा देखाउनु पर्छ ।

(ग) आयकर वापतको सम्भावित दायित्व को कुल रकमलाई यस शीर्षक अन्तर्गत राख्नु पर्नेछ ।

(घ) माथि उल्लिखित दायित्व बाहेक लघुवित्त वित्तीय संस्थाको अन्य सम्भावित दायित्व छन् भने सो समेतलाई अनुसूची ४.१३ अन्तर्गत देखाउनु पर्नेछ ।

(ख) नाफा-नोक्सान हिसावका शीर्षकहरुको संक्षिप्त व्याख्या

१. ब्याज आम्दानी

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले प्रदान गरेको कर्जा/सापटमा प्राप्त हुनु पर्ने ब्याजलाई नगद प्राप्तीको आधारमा आम्दानी बाँधी यस शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ । संस्थाको ब्याज आम्दानीलाई अनुसूची ४.१४ बमोजिम उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

तर यस व्यवस्थाले असार महिनासम्ममा पाकेको ब्याज वर्षान्तपछिको साउन १५ गतेभित्र प्राप्त भएमा सो रकमलाई बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले आ-आफ्नो आम्दानी लेखाङ्कन सम्बन्धी नीतिमा स्पष्ट खुलाई गत आर्थिक वर्षको नाफा नोक्सान हिसावमा आम्दानी जनाउन बाधा पुगेको मानिने छैन ।

२. ब्याज खर्च

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले स्वीकार गरेको निक्षेपमा तथा लिएको सापटीमा उल्लिखित अवधिमा तिर्नु पर्ने ब्याज रकमलाई "ब्याज खर्च" हिसाव शीर्षकमा खर्च लेख्नु पर्नेछ । नाफा-नोक्सान हिसावको यस शीर्षकमा जनाइने कुल रकम अनुसूची ४.१५ मा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

३. कमिशन तथा अन्य सञ्चालन आम्दानी

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो कारोबार सञ्चालनको सिलसिलामा उल्लिखित अवधिमा आर्जन गरेको कमिशन तथा अन्य कुनै पनि आम्दानीलाई यस शीर्षकमा जनाई अनुसूची ४.१६ अनुसार देखाउनु पर्नेछ ।

४. कर्मचारी खर्च

लघुवित्त वित्तीय संस्थाका कर्मचारीहरुको निमित्त भए गरेको खर्चहरुको कुल रकम यस शीर्षकमा जनाउनु पर्नेछ । यस शीर्षकमा समावेश हुने खर्चहरुमा कर्मचारी तलव, भत्ता, पेन्सन, उपदान खर्च, सञ्चयकोष थप, तालिम खर्च, पोशाक खर्च, वीमा आदि पर्नेछन् । यस शीर्षकमा जनाईने रकम अनुसूची ४.१७ अनुसार उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

५. अन्य सञ्चालन खर्च

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो कार्यालय सञ्चालनको सिलसिलामा भए/गरेका अन्य सम्पूर्ण सञ्चालन खर्चहरुको कुल रकम यो शीर्षकमा जनाउनु पर्नेछ । यस शीर्षकमा उल्लेख गरिने रकम अनुसूची ४.१८ मा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

६. सटही घटवढ नोक्सान

सटही घटबढ आम्दानी/नोक्सान हिसावमा देखिएको खुद मौज्दात ऋणात्मक रहेमा यो शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ ।

७. सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था

जोखिमयुक्त सम्पत्ति (Risk assets)को लागि यस बैंकको निर्देशन बमोजिम राख्नुपर्ने व्यवस्था (Provision)नाफा/नोक्सान हिसावको यस शीर्षकमा खर्च जनाई अनुसूची ४.१९ अनुसार उल्लेख गर्नु पर्नेछ । यस्तो व्यवस्थाको अनुमान त्रैमासिक रुपमा गर्नु पर्नेछ ।

८. गैर-सञ्चालन आम्दानी/नोक्सान

कारोबारको सिलसिलामा प्रत्यक्ष रुपले सञ्चालनसंग सम्बन्धित नरहेका आम्दानी तथा खर्चहरु यस शीर्षक अनुसार उल्लेख गर्नु पर्नेछ । यस शीर्षकमा जनाइने रकम अनुसूची ४.२० अनुसार उल्लेख गर्नु पर्दछ ।

९. सम्भावित नोक्सानी व्यवस्थाबाट फिर्ता

जोखिमयुक्त सम्पत्तिहरु (Risk assets)को लागि गरिएको व्यवस्था रकम बढी भएमा बढी भएको रकम फिर्ता आम्दानी (Write back) गर्नु पर्ने अवस्था आएमा यस शीर्षक अन्तर्गत देखाई अनुसूची ४.२१ अनुसार उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

१०. असामान्य कारोबारहरुबाट भएको आम्दानी/खर्च

असामान्य कारोबारहरुबाट भएको आम्दानी/खर्च अन्तर्गत माथि उल्लिखित अन्य शीर्षकहरु वाहेक खुद ब्याज आम्दानीको ५ प्रतिशतभन्दा बढी रहेका सबै खर्च तथा आम्दानीको लागि अनसूची ४.२२ अनुसार अलग्गै शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ ।

११. कर्मचारी बोनस व्यवस्था

कर्मचारी वोनसको व्यवस्था गर्दा नाफा-नोक्सान हिसावको सम्पूर्ण कारोबार पछिको खुद मुनाफा (वोनस व्यवस्था समेत) लाई आधार लिनु पर्नेछ । विद्यमान कानुन बमोजिम खुद नाफाबाट तोकिएको प्रतिशतले वोनसकोलागि छुट्चाउनु पर्ने रकमलाई यस शीर्षक मार्फत नाफा-नोक्सान हिसावमा खर्च जनाउनु पर्नेछ ।

१२. आय कर व्यवस्था

खुद कर योग्य नाफामा लाग्ने आय कर वापतको रकम यस शीर्षकमा खर्च लेख्नु पर्नेछ । लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आय कर ऐन तथा प्रचलित आर्थिक कानुनले छुट दिएका र मान्यता नदिइएका खर्चहरुको हिसाव गरी कर योग्य नाफा कायम गर्नुपर्ने छ र सोही अनुमानित कर योग्य नाफाको आधारमा आय कर सम्बन्धी भावी दायित्व निर्धारण गरी यस शीर्षक मार्फत नाफा-नोक्सान हिसावमा खर्च जनाउनु पर्नेछ ।

१३. खुद नाफा/नोक्सान

यस शीर्षकमा रहेको रकमलाई सोही वर्षको/अवधिको "नाफा-नोक्सान वाँडफाँड हिसाव" को यस वर्षको मुनाफा वा यस वर्षको नोक्सान शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ ।

(ग) नाफा-नोक्सान वाँडफाँड हिसाव सम्बन्धी शीर्षकहरुको संक्षिप्त व्याख्या

खर्च तर्फको विवरण (Debit तर्फ)

१. गत वर्षसम्मको सञ्चित नोक्सान

लघुवित्त वित्तीय संस्थाको हिसावमा गत आर्थिक वर्षसम्मको सञ्चित घाटा रहेको अवस्थामा यस शीर्षकमा जनाउनु पर्नेछ ।

२. साधारण जगेडा कोष

चुक्तापुँजीको दोव्वर नभएसम्म प्रत्येक वर्षको खुद नाफाबाट कम्तीमा वीस प्रतिशत रकम साधारण जगेडा कोषमा वाँडफाँड गर्नु पर्नेछ ।

३. भैपरि आउने जगेडा

आफ्नो खुद नाफाबाट केही अंश छुट्याई "भैपरी आउने जगेडा" शीर्षकमा राख्ने निर्णय गरेमा त्यस्तो रकम यस कोषमा बाँडफाँड गर्नु पर्नेछ ।

४. संस्था विकास कोष

आफ्नो नाफालाई संस्था विकास कोषमा जम्मा गर्ने गरी वाँडफाँड गर्ने निर्णय गरेमा सो बमोजिमको रकम यस शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ ।

५. लाभांशसमीकरण कोष

संस्थाको नाफाबाट केही रकम आगामी वर्षहरुमा लाभांशसमीकरण गर्ने उद्देश्यले वाँडफाँड गरी छुट्टै राख्न चाहेमा त्यस्तो रकमलाई यस शीर्षक मार्फत वाँडफाँड हिसावमा खर्च जनाउनु पर्नेछ ।

६. कर्मचारी सम्बन्धी जगेडाहरु

संस्थाको कर्मचारीहरुसंग सम्बन्धित कुनै प्रकारका कल्याणकारी कोष वा अन्य कुनै किसिमका कोषहरुमा नाफाको केही अंश वाँडफाँड गर्ने भएमा यस शीर्षक मार्फत वाँडफाँड हिसावमा खर्च जनाउनु पर्नेछ ।

७. प्रस्तावित लाभांश

आफ्नो नाफाको केही अंश लाभांश वितरण गर्न प्रस्ताव गरेको भएमा सो रकमलाई यस शीर्षकको बाँडफाँड हिसावमा खर्च जनाउनु पर्नेछ ।

८. प्रस्तावित वोनस शेयर

आफ्नो सञ्चित मुनाफालाई पुँजीकरण गरी विद्यमान शेयरवालाहरुलाई बोनस शेयर प्रदान गर्ने वा शेयरकै चुक्ता मूल्य बढाउने निर्णय गरेमा सो वापतको रकममध्ये सञ्चित मुनाफाबाट जति प्रयोग हुने हो सो रकमलाई नाफा-नोक्सान बाँडफाँड हिसाबमा खर्च लेखी यस शीर्षकमा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

९. विशेष जगेडा कोष

यस बैंकको निर्देशन बमोजिम कुनै पनि किसिमको विशेष जगेडा कोषहरु खडा गर्न सञ्चित मुनाफा प्रयोग गर्नुपर्दा यस शीर्षक मार्फत बाँडफाँड हिसावमा खर्च जनाउनु पर्नेछ ।

१०. सटही घटबढ कोष

विदेशी मुद्राको पुनर्मूल्याङ्कनबाट वर्षभरिमा भएको आम्दानीमध्ये सटही घटवढ सम्वन्धि नीति बमोजिम उक्त कोषमा विनियोजन गर्नु पर्ने रकम यस शीर्षकमा देखाउनु पर्नेछ ।

(घ) इक्विटीमा भएको परिवर्तन सम्बन्धी विवरण

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले तोकिएको ढाँचामा आवश्यक विवरणहरु खुलाई नेपाल लेखा मापदण्ड (NAS) को आधारमा वित्तीय विवरणको अभिन्न अङ्गको रुपमा इक्विटीमा भएको परिवर्तन सम्बन्धी विवरण तयार गर्नु पर्नेछ ।

(ङ) नगद प्रवाह विवरण

कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १०९ बमोजिम हरेक कम्पनीले आफ्नो वार्षिक हिसाब विवरणहरु तयार गर्दा नाफा-नोक्सान हिसाव तथा वासलातको अलावा नगद प्रवाह विवरण पनि तयार गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ। यसर्थ कम्पनीको रुपमा दर्ता भएका सबै इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले आफ्नो वार्षिक हिसाव सँगै "नगद प्रवाह विवरण" समेत तोकिएको ढाँचामा तयार गर्नु पर्नेछ ।

(च) संस्थापक शेयर धितो बन्धक सम्बन्धमा

लघुवित्त वित्तीय संस्थाका संस्थापक शेयरधनीले लिएको शेयर अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थामा धितो बन्धक राखी कर्जा लिएको भए सम्बन्धित बैंक/वित्तीय संस्थाको वार्षिक प्रतिवेदनमा उल्लेख (Disclose) गर्नु पर्ने गरी अनुसूची ४.२३ बमोजिमको विवरण पेश गर्नु पर्नेछ ।

(छ) स्थगन कर सम्बन्धी व्यवस्था

लघुवित्त वित्तीय संस्थाले वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्दा नेपाल लेखामान - ९ (Nepal Accounting Standard - 9) अनुसार स्थगन कर (Deferred Tax) को लेखाङ्कन गरी सो विषय समेत खुलाउनु (Disclose) पर्नेछ । उक्त शीर्षकलाई वित्तीय विवरणमा देहाय बमोजिम हुने गरी प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

१. नाफा नोक्सान हिसावमा आयकर व्यवस्था शीर्षक अन्तर्गत हाल कायम रहेको नियमित प्रकृतिको कर खर्च (CurrentTax) को अलावा यस वर्षको स्थगन कर (Deferred Tax) शीर्षकमा आम्दानी/खर्च लेखाङ्कन गर्नु पर्ने व्यवस्था मिलाईएकोछ ।

२. वासलातमा स्थगन कर सम्पत्ति एवम् दायित्वको छुट्टै शीर्षक कायम गर्नुपर्ने भएकोले यसलाई वासलातको अन्य दायित्व/सम्पत्ति सम्बन्धी अनुसूचीमा "अन्य" भन्दा माथि स्थगन कर दायित्व/सम्पत्ति उप-शीर्षक कायम गर्नु पर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ ।

३. वार्षिक प्रतिवेदनको लेखा सम्बन्धी टिप्पणीमा स्थगन कर गणनाको लागि अपनाइएको करको दर र सो अपनाउनुको आधार, करयोग्य एवम् कर गणना गर्दा घटाउन मिल्ने अस्थायी फरकहरु, गणना गरिएको स्थगन कर र सो वापत सृजना हुन गएको सम्पत्ति तथा दायित्वको विस्तृत विवरण खुलाउनु पर्नेछ ।

४. हाल स्थगन कर जगेडा कोषमा रहेको रकम अन्य जगेडा कोषमा रकमान्तर गर्नुपर्नेछ ।

निर्देशन फा.नं. घ ५.१

लघवित्त वित्तीय संस्थाको नाम :

अवधि :

संरचनागत तरलता (Structural Liquidity) **विवरण तालिका**

(रु. हजारमा)

क्र.स.	विवरण	१ – ९० दिन	९१ – १८० दिन	१८१ – २७० दिन	२७१ – ३६५ दिन	१ वर्ष भन्दा बढी	कुल रकम
	सम्पत्ति						
१.	नगद मौज्दात						
२.	बैंक तथा वित्तीय संस्थामा रहेको मौज्दात						
३.	मागेको बखत प्राप्त हुने रकम						
४.	सरकारी सुरक्षणपत्र						
५.	ने.रा.बैंक ऋणपत्र						
६.	अन्तर बैंक तथा वित्तीय संस्था कर्जा						
७.	कर्जा सापट						
८.	पाउनु पर्ने ब्याज						
९.	प्रतिबद्धता अन्तर्गत अन्य संस्थाहरुबाट प्राप्त हुने						
१०.	क्र.स. १८ र १९ का सुविधाहरुको भुक्तानी						
११.	अन्य						
	कुल सम्पत्ति						
	दायित्व						
१२.	सदस्यहरुबाट निक्षेप						
१३.	सर्वसाधारणबाट बचत निक्षेप						
१४.	सर्वसाधारणबाट मुद्दति निक्षेप						
१५.	ऋणपत्रहरु						
१६.	सापटी :						
	माग/अल्प सुचना						
	अन्तर बैंक/वि.संस्था						
	पूनरकर्जा						
	अन्य						
१७.	अन्य दायित्व तथा व्यवस्थाहरु :						
	सण्ड्री क्रेडिटर्स						
	भुक्तानी दिनुपर्ने बिल						
	भुक्तानी दिनुपर्ने ब्याज						
	व्यवस्थाहरु						
	अन्य						
१८.	प्रतिबद्धता अन्तर्गत अन्य संस्थाहरुलाई दिनुपर्ने						
१९.	उपभोग भइनसकेको स्वीकृत सुविधाहरु						
२०.	क्र.स. ९ अन्तर्गतको सुविधाको भुक्तानी						
२१.	अन्य						
	कुल दायित्व						
	खुद सम्पत्ति						
	सञ्चित खुद सम्पत्ति						

लेखा शीर्षक	अवधिको विवरण
सम्पत्ति	
पाउनुपर्ने ब्याज	जुन समयमा ब्याज प्राप्त हूने हो, सोही समयको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
प्रतिबद्धता अन्तर्गत अन्य संस्थाहरुबाट प्राप्त हुने	जुन समयमा सुविधा प्राप्त हूने अपेक्षा गरिएको छ सोही समयको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
दायित्व	
सण्ड्री क्रेडिटर्स	१ देखि ९० दिनको Bucket मा राख्ने ।
भुक्तानी दिनुपर्ने बिल	भुक्तानी अवधि अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
भुक्तानी दिनुपर्ने ब्याज	भुक्तानी अवधि अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
व्यवस्थाहरु*	निश्चित भुक्तानी अवधि भएको अवस्थामा सोही बमोजिम र नभएको अवस्थामा १ देखि ९० दिनको Bucket मा राख्ने ।
प्रतिबद्धता अन्तर्गत अन्य संस्थाहरुलाई दिनुपर्ने	बिगतको Trend विष्लेषणबाट मागको Pattern अनुमान गरी सोही अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
उपभोग भैनसकेको स्वीकृत सुविधाहरु	बिगतको Trend विष्लेषणबाट मागको Pattern अनुमान गरी सोही अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
क्र.स. ९ अन्तर्गतको सुविधाको भुक्तानी	भुक्तानी अवधि अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
अन्य शीर्षकहरु	निर्देशनमा व्यवस्था गरिए बमोजिम गर्ने ।

***** *सम्भावित नोक्सानी वापत कायम गरिएका व्यवस्थाहरु बाहेकका खर्च शीर्षकसंग सम्बन्धित व्यवस्थाहरु ।*

निर्देशन फा.नं. घ ५.२

ब्याजदर जोखिम अनुगमन तालिका

लघुवित्त वित्तीय संस्थाको नाम:

अवधि : (रू.लाखमा)

अवधि / विवरण	१ - ९० दिन	९१ - १८० दिन	१८१ - २७० दिन	२७१ - ३६५ दिन	१ वर्ष भन्दा बढी	कुल रकम
१. कुल सम्पत्ति*						
२. कुल दायित्व**						
३. अन्तराल (१ – २)						
४. सञ्चित अन्तराल						
५. समायोजित ब्याजदर (IRC)***						
६. त्रैमासिक मुनाफा स्थितिमा प्रभाव (सञ्चित अन्तरालx IRC)						
७. सञ्चित मुनाफा स्थिति फरक (क्र.स. ६ को जोड गर्दै जाने)						

* कुलसम्पत्ति अन्तर्गत ब्याजदरमा भएको परिवर्तनका कारण प्रभावित हुने सम्पत्ति (Interest Sensitive Assets) मात्र समावेश गर्नु पर्नेछ ।

** कुल दायित्व अन्तर्गत ब्याजदरमा भएको परिवर्तनका कारण प्रभावित हुने दायित्व (Interest Sensitive Liabilities) मात्र समावेश गर्नु पर्नेछ ।

*** Interest Rate Change

अनुसूची - घ ६.१

श्री सञ्चालक समिति, मितिः

२०७...../..../.....

..... लिमिटेड,

.....।

विषय : जानकारी गराएको बारे ।

उपर्युक्त सम्बन्धमा म .....ले यस लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सञ्चालकको पदमा मिति २०६.../..../.....बाट वहाल गरेकोले बैक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा २२ बमोजिम देहायका विषयहरुको बारेमा जानकारी गराएको छु ।

(१) यस लघुवित्त वित्तीय संस्थासंग म वा मेरो परिवारको कुनै सदस्यले कुनै किसिमको करार गरेको वा गर्न लागेको छैन ।

(२) लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कार्यकारी प्रमुख, प्रवन्ध सञ्चालक वा कम्पनी सचिव, लेखापरिक्षक तथा महाप्रबन्धकको नियुक्तिको सम्बन्धमा मेरो कुनै प्रकारको स्वार्थ वा सरोकार छैन ।

(३) म र मेरो परिवारको कुनै सदस्यले यस लघुवित्त वित्तीय संस्थाको शेयर संख्या.....लिएको छु/छौं, सो बाहेक बैंकको अन्य शेयर वा डिबन्चर लिएको छैन ।

(४) म यस बाहेक नेपाल राष्ट्र बैकबाट स्वीकृत प्राप्त कुनै बैंक तथा वित्तीय संस्थाको सञ्चालक छैन ।

(५) मेरो परिवारको कुनै पनि सदस्यले यस लघुवित्त वित्तीय संस्थाको पदाधिकारी/कर्मचारीको हैसियतले काम गरेका छन्/छैनन् ।
(रहेको भए खुलाउने .....)

(६) बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १८(ङ) बमोजिम म यस बाहेक अन्य कुनै पनि प्रकारको निक्षेप सम्बन्धी व्यवसाय सञ्चालन गर्ने संस्थाको (प्रचलित कानुन बमोजिम वचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारी संस्था समेतको) सञ्चालक, कर्मचारी वा बहालवाला लेखापरिक्षक वा सल्लाहाकारको पदमा रहेको छैन । साथै, यस संस्थाको सञ्चालक रहेसम्म म अन्य कुनै प्रकारको वचत तथा ऋण सम्बन्धी कारोबार गर्ने संस्थाको सञ्चालक हुने छैन ।

(७) यस बैंक/वित्तीय संस्थाको संस्थापक शेयर धितो राखी कर्जा लिएको छ/छैन ।
यदि छ भने सोको विवरण खुलाउनु पर्ने छ ।

(८) माथि घोषणा गरिएका/पेश गरिएका विवरणहरु ठीक सांचो हो, झुट्ठा ठहरिएमा कानुन बमोजिम सहुँला बुझाउँला ।

सञ्चालकको दस्तखतः

नमः थरः

बाबुको नामः

बाजेको/पतिको नामः

ठेगानाः

नागरिकता लिएको जिल्ला र नागरिकता नं.

(द्रष्टव्य ::: यो विवरण लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सञ्चालकको पदमा निर्वाचित वा मनोनित भएको मितिले ७ दिन भित्र र परिवर्तन भएमा परिवर्तन भएको मितिले ७ दिन भित्र सम्बन्धित लघुवित्त वित्तीय संस्थामा पेश गर्नु पर्नेछ । साथै, लघुवित्त वित्तीय संस्थाले सञ्चालकबाट यो विवरण प्राप्त भएको मितिले ७ दिनभित्र यस बैक समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।)

अनुसूची - घ ६.२

..... **लिमिटेड**

सञ्चालकहरुको दर्ता/लगत किताव

क.सं.	सञ्चालकको नाम	बाबुको नाम	बाजेको/पतिको नाम	पेशा, व्यवसाय	सञ्चालक नियुक्त भएको मिति	सञ्चालकबाट हटेको मिति

तयार गर्ने:प्रमाणित गर्ने:

अनुसूची - घ ६.३

श्री जनशक्ति व्यवस्थापन विभाग, मिति :
२०७..../..../.....

.....लघुवित्त वित्तीय संस्था लिमिटेड,

.....।

बिषय : स्वघोषणा गरिएको बारे ।

उपर्युक्त सम्बन्धमा म .....ले यस लघुवित्त वित्तीय संस्थाको ..... पदमा मिति २०७.../..../.....नियुक्त भएकोले नेपाल राष्ट्र बैंकबाट "घ" वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई जारी गरिएको निर्देशन बमोजिम देहाय बमोजिमको स्वघोषणा गर्दछु ।

(१) टाट नपल्टेको वा बेइमानी वा जालसाजीको आरोपमा सजाय नपाएको,

(२) आफ्नो पूर्व कारोबारमा नेपाल राष्ट्र बैंक वा बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट निलम्वन नगरिएको वा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट भएको अनुसन्धानमा शंकास्पद कारोबारमा संलग्न भनी किटान नगरिएको वा त्यस्तो निलम्वनवाट फुकुवा भएको पाँच वर्ष पुगेको वा त्यस्तो शंकास्पद कारोबारको संलग्नताबाट सफाइ पाएको,

(३) कालोसूचीमा समावेश नभएको वा त्यस्तो सूचीबाट फुकुवा भएको तीन वर्ष पुगेको ।

(४) सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी कसूरमा सजाय नपाएको वा मुद्दा नचलेको ।

(५) अपराधिक क्रियाकलाप विरुद्ध अदालतमा मुद्दा नचलेको ।

(६) प्रचलित कानून बमोजिम तिर्नुपर्ने कर चुक्ता गरेको ।

माथि घोषणा गरिएका/पेश गरिएका विवरणहरु ठीक छन्, झुट्ठा ठहरिएमा कानून बमोजिम सहुँला बुझाउँला ।

दस्तखत:

नाम थर :

बाबुको नाम:

बाजेको/पतिको नाम:

ठेगाना:

नागरिकता लिएको जिल्ला र नागरिकता नं.

निर्देशन फा.नं. घ ८.१

सरकारी ऋणपत्र र नेपाल राष्ट्र बैक ऋणपत्रमा भएको लगानी विवरण (अर्धवार्षिक)

२० .....साल .....महिना

(रु.हजारमा)

क्र.स.	विवरण	रकम (रु.)
	कुल	

मिति अधिकृत दस्तखत

निर्देशन फा.नं. घ ८.२

कम्पनीको शेयरपुँजीमा भएको लगानी विवरण (अर्धवार्षिक)

२० .....साल .....महिना

(रु.हजारमा)

क्र.स.	कम्पनीको नाम	शेयर संख्या	परल मूल्य	बजार मूल्य	नाफा/(नोक्सान) वा कोष समायोजन रकम
	कुल				

मिति अधिकृत दस्तखत

निर्देशन फा.नं. घ ८.३

संगठित संस्थाहरुको डिवेञ्चरमा भएको लगानी विवरण (अर्धवार्षिक)

२० .....साल .....महिना

रु.हजारमा)

क्र.स.	कम्पनीको नाम	लगानी मिति	रकम रु.
कुल			

मिति अधिकृत दस्तखत

अनुसूची-घ ९.१

इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले वेबसाइट मार्फत यस बैंकमा पठाउनु पर्ने तथ्याङ्कहरु सम्बन्धी विवरण

अनुसूची/ फाराम नं.	विषय	तथ्याङ्को प्रकृति	पठाउनु पर्ने अवधि
९.६	शाखा तथा अन्य कार्यालयको विवरण	यथा समयमा	संचालन भएको दिन
६.४	संचालक तथा कार्यकारी प्रमुखको विवरण	यथा समयमा	नियुक्त वा निवृत्त भएको दिन
९.६क	निक्षेप खाता संख्याहरुको शाखागत विवरण	मासिक	अर्को महिनाको १५ गते भित्र
९.६ख	कर्जा र निक्षेप सम्बन्धी शाखागत विवरण	मासिक	
९.२२	प्रमुख वित्तीय परिसूचकहरुको विवरण	मासिक	
९.५	त्रैमासिक वित्तीय विवरण	त्रैमासिक	
९.१९क	कर्मचारीहरुको विवरण	अर्धवार्षिक	
९.१९ख	संस्थापक सेयरधनीहरुको विवरण	अर्धवार्षिक	

अनुसूची-घ ९.२

इजाजतपत्रप्राप्त लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले Excel Sheet मार्फत यस बैंकमा पठाउनु पर्ने तथ्याङ्कहरु सम्बन्धी विवरण

अनुसूची/ फाराम नं.	विषय	तथ्याङ्को किसिम	तथ्याङ्क पठाउने विधि	पठाउनु पर्ने अवधि
१.१ र १.२	पुँजीकोष र जोखिम भारित सम्पत्ति	मासिक	१. https://reporting.nrb.org.np मा login गर्ने २. Reports Upload Selectगर्ने ३. Bulk Excel Upload Select गर्ने ४. Add Report Select गर्ने ५. Fiscal Year Select गर्ने ६. Reporting Month Select गर्ने ७. उपयुक्त Category Select गर्ने ८. Description मा आवश्यकतानुसार संक्षिप्त विवरण भर्ने ९. आफुले Upload गर्न चाहेको रिपोर्टको किसिम Select गर्ने १०. Choose File बाट आफुले Upload गर्न चाहेको File Select गर्ने ११. Save गर्ने **एक पटक Upload भई Submit भएको File परिवर्तन गर्नु परेमा देहाय बमोजिमका प्रकृया अवलम्बन गर्ने** १. Reports Upload List Click गर्ने २. सम्बन्धित महिना र Category मिल्ने गरी View Column मा रहेको icon click गर्ने ३. Unlock Request Button Click गर्ने ४. Unlock Details Window खुल्छ यसमा Resubmit Reason: * मा कुनै एउटा कारण चयन गर्ने ५. Save गर्ने ६. त्यस पछि पुनः शुरु देखिको प्रकृया अवलम्बन गरी Upload भएको File Submit गर्ने ।	अर्को महिनाको १५ गते भित्र
९.१, ९.२, ९.३, ९.४	मासिक तथ्याङ्क विवरण	मासिक		
१२.१, १२.२, १२.३	अनिवार्य मौज्दात र वैद्यानिक तरलता विवरण	मासिक		
९.७	प्रगति विवरण	मासिक		
५.१	संरचनागत तरलता अनुगमन विवरण	त्रैमासिक		
५.२	ब्याजदर जोखिम अनुगमन विवरण	त्रैमासिक		
२.१, २.२	कर्जा सापट र व्यवस्था, ग्राहक अनुसार कर्जा	त्रैमासिक		
९.८, ९.९	ब्याजदर अनुसार निक्षेप र कर्जाको विवरण	त्रैमासिक		
८.१, ८.२, ८.३	सरकारी ऋणपत्र, कम्पनीको शेयर र संगठित संस्थाको डिबेन्चरमा भएको लगानी,	त्रैमासिक		
१६.१	विपन्न वर्गमा प्रवाह हुने गरी प्राप्त सापटी र सो को लगानी विवरण	त्रैमासिक		
प्रकाशन भए अनुसार	ब्याजदर प्रकाशित भएको विवरण	त्रैमासिक		

निर्देशनमा उल्लेख भएदेखि बाहेक यस बैंकको अन्य विभाग/कार्यालयमा पठाउनु पर्ने विवरणहरु नियमित रुपमा पठाउनु पर्नेछ ।

निर्देशन फा.नं.घ ९.१

..... लिमिटेड

सम्पत्ति र दायित्वको गोश्वारा हिसाव (मासिक)

२० ..... साल ..... महिनाको विवरण

(रु.हजारमा)

पुँजी तथा दायित्व	रकम	सम्पत्ति	रकम
१. पुँजी तथा जगेडा कोषहरु		**१. नगद मौज्दात**	
१.१ चुक्तापुँजी		१.१ स्वदेशी मुद्रा (सिक्का समेत)	
१.१.१ साधारण शेयर		१.२.१ भारतीय मुद्रा	
१.१.२ नन्रिडिमेवल प्रिफरेन्स शेयर		**२. बैंक मौज्दात**	
१.१.३. रिडिमेवल प्रिफरेन्स शेयर		२.१ स्वदेशी मुद्रा	
१.२ कल इन एड्भान्स		२.१.१ नेपाल राष्ट्र बैंकमा	
१.३ प्रस्तावित बोनस शेयर		२.१.२ "क" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
१.४ साधारण जगेडाकोष		२.१.२.१ अनिवार्य नगद मौज्दात प्रयोजनको लागि	
१.५ शेयर प्रिमियम		२.१.२.१ अन्य मौज्दात	
१.६ सञ्चित नाफा/नोक्सान (Retained Earning)		२.१.३ "ख" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
१.७ अन्य जगेडा तथा कोषहरु		२.१.४ "ग" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
१.७.१ भैपरी आउने जगेडा		२.१.५ अन्य वित्तीय संस्थामा	
१.७.२ सम्पत्ति पुनर्मूल्याङ्कन कोष		**३. मागेका बखत प्राप्त हुने रकम**	
१.७.३ पुँजीगत जगेडाकोष		३.१ स्वदेशी मुद्रा	
१.७.४ संस्था विकासकोष		३.१.१ "क" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
१.७.५ विशेष जगेडाकोष		३.१.२ "ख" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
१.७.६ लाभांश समीकरण कोष		३.१.३ "ग" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
१.७.७ अन्य स्वतन्त्र कोष		३.१.४ अन्य वित्तीय संस्थामा	
१.८ पुँजी फिर्ता जगेडा कोष		**४. ऋणपत्रमा लगानी**	
१.१० लगानी समायोजन कोष		४.१ नेपाल सरकार	
१.११ अन्य कोष		४.१.१ ट्रेजरी बिल	
२. सापटी		४.१.२ विकास ऋणपत्र	
२.१ नेपाल राष्ट्र बैंकबाट सापटी		४.१.३ राष्ट्रिय वचत पत्र	
२.१.१ पुनरकर्जा		४.१.४ विशेष ऋण पत्र	
२.१.३ अन्य		४.२ ने.रा.बैंक ऋण पत्र	
२.२ अन्य सापटी		४.४ सरकारी गैर-वित्तीय संस्था	
२.२.१ अन्तरबैंक सापटी		४.५ अन्य गैर-वित्तीय संस्था	
२.२.२ युवास्वरोजगार कोष		**५. शेयर तथा अन्य लगानी**	
२.२.३ गरिवी निवारण कोष		५.१ शेयरमा लगानी	
२.२.४ ग्रामीण स्वावलम्वन कोष		५.२ अन्तरबैंक लगानी	
२.२.५ अन्य सापटी		५.३ मुद्दती निक्षेपमा गरेको लगानी	
३. निक्षेपहरु		५.४ अन्य लगानी	
३.१ अनिवार्य वचत निक्षेप		**६. कर्जा तथा सापट**	
३.२ स्वेच्छिक वचत निक्षेप		६.१ संस्थागत	
३.३ सर्वसाधारणवाट संकलन गरेको निक्षेप		६.२ व्यक्तिगत	
३.३.१ वचत		**७. स्थिर सम्पत्ति**	
३.३.२ मुद्दती		७.१ जग्गा	
३.४ अन्य निक्षेप		७.२ भवन	
४. भुक्तानी दिनुपर्ने बिलहरु		७.३ फर्निचर/फिक्सचर	
५. अन्य दायित्व तथा व्यवस्थाहरु		७.४ सवारी साधन	
५.१ सण्ड्री क्रेडिटर्स		७.५ कम्प्युटर तथा मेशीनरी	
५.२ पेन्सन तथा उपदान कोष		७.६ पुँजीगत निर्माण खर्च	

५.३ कर्मचारी सञ्चयकोष		७.७ लिज होल्ड सम्पत्ति	
५.४ कर्मचारी कल्याणकोष		७.८ सफ्टवेयर	
५.५ कर्मचारी तालिमकोष		७.९ अन्य	

५.६ कर्मचारी बोनस व्यवस्था		**८. अन्य सम्पत्ति**	
५.७ कर्मचारीको विदा वापतको रकम		८.१ असुल गर्न बाँकी ब्याज	
५.७ प्रस्तावित तथा भुक्तानी दिन बाँकी लाभांश		८.१.१ सरकारी ऋणपत्रमा	
५.८ आयकर व्यवस्था		८.१.२ लगानीमा (अन्तरबैंक समेत)	
५.९ कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		८.१.३ कर्जामा	
५.९.१ सामान्य कर्जा नोक्सानी व्यवस्था(असल , सूक्ष्म निगरानी तथा **पुनरसंरचना/पुनरतालिकिकरण कर्जा**)		८.२ मसलन्द मौज्दात	
५.९.२ विशेष कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		८.३ कर्मचारी सापटी/पेश्की	
५.९.२.१ पुनरसंरचना/पुनरतालिकिकरण कर्जा		८.४ सण्ड्री डेटर्स	
५.९.२.२ कमसल कर्जा		८.५ अग्रिम भुक्तानी	
५.९.२.३ शंकास्पद कर्जा		८.७ मार्गस्थ नगद (Cash in Transit)	
५.९.२.४ खराब कर्जा		८.९ अग्रिम कर भुक्तानी	
५.९.३ अतिरिक्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		८.११ ख्याति	
५.९.४ सिमा नाघेको कर्जाको नोक्सानी व्यवस्था		८.१२ अन्य	
५.१० लगानी सम्बन्धी नोक्सानी व्यवस्था		**९. अपलेखन हुन बाँकी खर्च**	
५.११ गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति नोक्सानी व्यवस्था		९.१ पूर्व सञ्चालन खर्च	
५.१२ अन्य सम्पत्ति नोक्सानी व्यवस्था		९.२ मर्जर खर्च	
५.१३ ब्याज मुल्तवी हिसाव		९.३ अन्य	
५.१३.१ गत अवधिसम्मको		**१०. गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति**	
५.१३.२ यस अवधिमा थप		**११. हिसाव मिलान**	
५.१३.३ यस अवधिमा असुली भएको		११ .१ केन्द्रीय कार्यालय	
५.१४ निक्षेपमा दिनुपर्ने ब्याज		११.२ शाखा कार्यालय	
५.१५ सापटीमा दिनुपर्ने व्याज		१२. **नाफा/नोक्सान हिसाव**	
५.१६ ह्रासकट्टी कोष		१२.१ गत महिनासम्मको	
५.१७ पाकीनसकेको आम्दानी		१२.२ यस महिनाको	
५.१८ अन्य			
६. हिसाव मिलान			
६.१ केन्द्रीय कार्यालय			
६.२ क्षेत्रीय/शाखा कार्यालय			
६.३ अन्य			
७. नाफा नोक्सान हिसाव			
७.१ गत महिनासम्मको			
७.२ यस महिनाको			
		जम्मा	

नोटः माथि तोकिएको कुनै शीर्षक अन्तर्गत रकम नरहेको भए तापनि सो शीर्षक कायमै राखी यस बैंकले तोकेको ढाँचामा कुनै परिवर्तन गर्न पाइने छैन । यस फारामका उप-शीर्षकहरुमा भएका कारोबारहरु निर्दिष्ट स्थानमा अनिवार्य रुपमा देखाई त्यसको जोड प्रत्येक उप-शीर्षक हुदै मूल शीर्षकसम्म गर्नु पर्नेछ ।

वासलात बाहिरका कारोबार (सम्भावित दायित्वहरु) :

जमानत
अपरिवर्त्य कर्जा प्रतिवद्धता (Irrevocable Loan Commitment)
आयकर वापत सम्भावित दायित्व (Contingent Liabilities on Income Tax)
Acceptance सहित अन्य सवै प्रकारका सम्भावित दायित्वहरु
चुक्ता वा भुक्तान हुन बाँकी शेयर लगानी
भुक्तानीको लागि दावी परेको जमानत
संस्थाउपर दावी परेको तर संस्थाले दायित्व स्वीकार नगरेको दायित्वहरु

विवरण तयार गर्नेको
नाम :
दर्जा :
दस्तखत :
मिति :

विवरण पेश गर्ने अधिकृतको
नाम :
दर्जा :
दस्तखत :
मिति :

निर्देशन फा.नं. घ ९.२

..... लिमिटेड

नाफा नोक्सान हिसाव

२० ..... देखि २० ..... सम्म (मासिक)

(रु.हजारमा)

खर्च	यस महिना सम्मको रू.	गत महिना सम्मको रू.	आम्दानी	यस महिना सम्मको रू.	गत महिना सम्मको रू.
१. ब्याज खर्च			**१. ब्याज आम्दानी**		
१.१ निक्षेप दायित्वमा			१.१ कर्जा सापटमा		
१.१.१ अनिवार्य वचत			१.२ लगानीमा		
१.१.२ स्वेच्छिक वचत			१.२.१ नेपाल सरकारको सुरक्षणपत्र		
१.१.३ सर्वसाधारणवाट संकलन गरेको वचत			१.२.२ विदेशी ऋणपत्र		
१.१.४ अन्य वचत			१.२.३ नेपाल राष्ट्र वैंकको ऋणपत्र		
१.२ अन्तर वैंक/ वित्तीय संस्था सापटी			१.२.४ डिवेञ्चर तथा वन्ड		
१.२.१ नेपाल राष्ट्र वैंक			१.३ एजेन्सी मौज्दातमा		
१.२.२ अन्तर वैंक/ वित्तीय संस्था			१.४ माग तथा अल्प सूचनामा प्राप्त हुने मौज्दातमा		
१.२.३ अन्य सापटी			१.५ अन्यमा		
२ कमिसन खर्च			**२. कमिसन तथा डिष्काउण्ट**		
३. कर्मचारी खर्च			२.१ विल खरिद तथा डिष्काउण्ट		
३.१ तलव भत्ता			२.२ कमिशन		
३.२ अन्य खर्च			२.३ अन्य		
४. सञ्चालन खर्च			**३. अन्य सञ्चालन आम्दानी**		
४.१ घरभाडा			**४. गैर-सञ्चालन आम्दानी**		
४.२ ह्रासकट्टी			**५. जोखिम सम्बन्धी व्यवस्थाबाट फिर्ता** (आम्दानी)		
४.३ मसलन्द			५.१ असल ,सूक्ष्म निगरानी तथा **पुनरसंरचना/पुनरतालिकिकरण कर्जा** नोक्सानी व्यवस्था		
४.४ इन्धन			५.२ विशेष कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
४.५ अन्य सञ्चालन खर्च			५.२.१पुनरसंरचना/पुनरतालिकिकरण कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
५. गैर-सञ्चालन खर्च			५.२.२ कमसल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
६. जोखिम सम्बन्धी व्यवस्था			५.२.३ शंकास्पद कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
६.१ कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			५.२.४ खराव कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
६.१.१ सामान्य कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			५.३ अतिरिक्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
६.१.२ विशेष कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			५.४ सीमा नाघेको कर्जाको व्यवस्था		
६.१.२.१ पुनरसंरचना/पुनरतालिकिकरण कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			५.५ गैर-वैंकिङ्ग सम्पत्ति नोक्सानी व्यवस्था		
६.१.२.२ कमसल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			५.६ लगानीमा सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था		
६.१.२.३शंकास्पद कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			५.७ अन्य सम्पत्तिको नोक्सानी व्यवस्था		
६.१.२.४ खराव कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			**६. अपलेखन भएको कर्जाको असुली**		
६.१.३ अतिरिक्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			**७. असामान्य कारोबारहरुबाट भएको आम्दानी**		
६.१.४ सीमा नाघेको कर्जाको व्यवस्था			**८. खुद नोक्सान**		
६.२ गैर-वैंकिङ्ग सम्पत्ति नोक्सानी व्यवस्था					
६.३ लगानीमा सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था					
६.४ अन्य सम्पत्तिको नोक्सानी व्यवस्था					
७. असुली हुन नसक्ने कर्जाको अपलेखन					
८. असामान्य कारोबारहरुबाट भएको खर्च					
९. कर्मचारी बोनस व्यवस्था					
१०. आयकर व्यवस्था					
११. खुद नाफा					
जम्मा			**जम्मा**		

विवरण तयार गर्ने

दस्तखत :

नाम :

दर्जा :

मिति :

विवरण पेश गर्ने अधिकृत

दस्तखत :

नाम :

दर्जा :

मिति :

नोट : *१) मासिक रुपमा ह्रास कट्टी खर्च र अन्य खर्च सम्वन्धित खर्च शीर्षक अन्तर्गत समावेश हुनु पर्नेछ ।*

२) हरेक त्रयमास अन्तको नाफा नोक्सान हिसाव तयार गर्दा अनिवार्य रुपले कर्जा नोक्सानी व्यवस्था लगायत अन्य नोक्सानी व्यवस्थामा भएको थप वा घट रकम यथार्थ चित्रण हुने गरी लेखाङ्कन गर्नु पर्नेछ ।

३) कर्मचारी वोनस र आयकरको लागि उपर्युक्त अनुमान गरी वैंक व्यवस्थापनले सम्वन्धित अवधिहरुमा व्यवस्था गर्ने तथा लेखाङ्कन गर्नु पर्नेछ ।

निर्देशन फा.नं. घ९.३

..... लिमिटेड

क्षेत्रगत अनुसारको कर्जा तथा सापटको विवरण (त्रैमासिक)

२० ..... साल ..... महिनाको विवरण

(रु. हजारमा)

क्रसं.		गत मसान्तसम्मको बाँकी		यस महिनामा वितरित		यस महिनामा असूली		मसान्तसम्ममा उठाउन बाँकी			भाखा नाघेको		
		संख्या	साँवा	संख्या	साँवा	संख्या	साँवा	संख्या	साँवा	ब्याज	संख्या	साँवा	ब्याज
	उद्योग/क्षेत्रहरु												
१	**कृषि**												
१.१	अन्नबाली												
१.२	तरकारी बाली												
१.३	अन्य नगदे बाली												
१.४	फलफूल तथा पुष्प खेती												
१.५	पशुपालन/पशु बधशाला												
१.६	पंक्षी पालन												
१.७	माहुरी पालन												
१.८	माछापालन सम्बन्धी												
१.९	अन्य कृषि तथा कृषि जन्य सेवाहरु												
२	**घरेलु तथा लघुउद्योग**												
३	**सेवा व्यावसाय**												
३.१	थोक तथा खुद्रा व्यापार												
३.२	होटल तथा रेष्टुरेष्ट												
३.३	अन्य सेवाहरु												
४	**थोक कर्जा**												
४.१	ने.रा.बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त वित्तीय संस्था												
४.१.१	घ वर्गका वित्तीय संस्थाहरु												
४.१.२	सहकारी संस्था												
४.१.३	गैरसरकारी संस्थाहरु												
४.२	सहकारी तथा गैरसरकारी संस्था												
४.३	अन्य												
५	**अन्य**												
	जम्मा												

विवरण तयार गर्ने :

दस्तखत :

नाम :

दर्जा :

मिति :

विवरण पेश गर्ने अधिकृत

दस्तखत :

नाम :

दर्जा :

मिति :

निर्देशन फा.नं. घ९.४

..... लिमिटेड

अवधि अनुसार भाखा नाघेको कर्जा तथा सापटको विवरण (त्रैमासिक)

२० ..... साल ..... महिनाको विवरण

(रु.हजारमा)

क्र.स.	कर्जा क्षेत्र	प्रवाहित कुल कर्जा		सक्रिय कर्जा						निष्क्रिय कर्जा									
				भाखा ननाघेको		३ महिनासम्म भाखा नाघेको		पुनरसंरचना तथा पुनरतालिकिकरण		३ देखि ६ महिनासम्म भाखा नाघेको		६ महिनादेखि १ वर्ष सम्म भाखा नाघेको		१ वर्षभन्दा बढी अवधिले भाखा नाघेको		निस्कृय		भाखा नाघेको कुल कर्जा	
		कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	कर्जा संख्या	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम
१	कृषि																		
२	घरेलु तथा लघुउद्योग																		
३	सेवा																		
४	थोक कर्जा																		
५	अन्य																		
	जम्मा																		

विवरण तयार गर्ने :

दस्तखत :

नाम :

दर्जा :

विवरण पेश गर्ने अधिकृत

दस्तखत :

नाम :

दर्जा :

निर्देशन फा.नं. घ ९.५

..... लिमिटेड

त्रैमासिक वित्तीय विवरण (त्रैमासिक)

(रु.हजारमा)

क्र.स.	विवरण	यस त्रयमास	अघिल्लो त्रयमास	गतवर्षको सम्बन्धितत्रयमास
१.	**कुलपुँजी तथा दायित्व**			
१.१	चुक्तापुँजी			
१.२	जगेडा तथा कोषहरु			
१.३	ऋणपत्र तथा बन्ड			
१.४	सापटी			
१.५	निक्षेप दायित्व			
१.५.१	समूहगत			
१.५.२	सर्वसाधारण			
१.६	आयकर दायित्व			
१.७	अन्य दायित्व			
२.	**कुल सम्पत्ति**			
२.१	नगद तथा बैंक मौज्दात			
२.२	माग तथा अल्प सूचनामा प्राप्त हुने			
२.३	लगानी			
२.४	कर्जा तथा सापट			
२.५	स्थिर सम्पत्ति			
२.६	गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति			
२.७	अन्य सम्पत्ति			
३.	**नाफा नोक्सान हिसाव**	**यस त्रयमास सम्म**	**अघिल्लो त्रयमाससम्म**	**गतवर्षको सम्बन्धित त्रयमाससम्म**
३.१	ब्याज आम्दानी			
३.२	ब्याज खर्च			
क	खुद ब्याज आम्दानी			
३.३	फि, कमिशन र डिस्काउण्ट			
३.४	अन्य सञ्चालन आम्दानी			
ख	कुलसञ्चालन आम्दानी			
३.६	कर्मचारी खर्च			
३.७	अन्य सञ्चालन खर्च			
ग	नोक्सानी व्यवस्था अघिको सञ्चालन नाफा (ख - ३.६ - ३.७)			
३.८	सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था			
घ	सञ्चालन नाफा (ग - ३.८)			
३.९	गैर-सञ्चालन आम्दानी/खर्च खुद			
३.१०	सम्भावित नोक्सानी व्यवस्थाबाट फिर्ता			
ङ	नियमित क्रियाकलापबाट नाफा (घ +३.९ +३.१०)			
३.११	असामान्य कारोबारबाट भएको आम्दानी/खर्च (खुद)			
च	बोनस र कर अघिको नाफा (ङ +३.११)			
३.१२	कर्मचारी बोनस व्यवस्था			
३.१३	आयकर व्यवस्था			
छ	खुद नाफा/नोक्सान (च - ३.१२ - ३.१३)			
४.	**अनुपातहरु**	**यस त्रयमास**	**अघिल्लो त्रयमास**	**गत वर्षको सम्बन्धित त्रयमास**
४.१	पुँजीकोष/जोखिम भारित सम्पत्ति			
४.२	निष्क्रिय कर्जा/कुल कर्जा			
४.३	सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था/कुल निष्क्रय कर्जा			
४.४	पुँजीको लागत (Cost of Funds)			

निर्देशन फा. नं. घ ९.६

..... लिमिटेड

कार्यालय सम्बन्धी विवरण (मासिक)

..... साल ..... महिनाको विवरण

क्र.स.	शाखा कोड	कार्यालयको नाम	कार्यालयको प्रकार	सञ्चालन मिति	ठेगाना					फ्याक्स	कुल कर्जा सापट	कुल निक्षेप
					जिल्ला	गा.वि.स.	न. पा.	वडा नं	टोल			

तयार गर्ने:
सही:
नाम:
दर्जा:
मिति:

पेश गर्ने:
सही:
नाम:
दर्जा:
मिति:

निर्देशन फा.नं. घ ९.६क

..... लिमिटेड

निक्षेप र कर्जाको शाखागत विवरण (मासिक)

२० ..... साल ..... महिनाको विवरण

सि. नं.	शाखा कोड	शाखाको नाम	कर्जा तथा सापट	निक्षेप		
				वचत	अन्य	कुल
१.						
२.						
..						
..						

निर्देशन फा.नं. घ ९.६ख

..... लिमिटेड

२० ..... साल ..... महिनाको विवरण

लैंगिक वर्गिकरणको आधारमा सकृय र निष्किृय खाता संख्याको शाखागत विवरण

सि. नं.	शाखा कोड	शाखाको नाम	सक्रिय खाताहरुको कुल संख्या				वचत खाता		अन्य खाता		कुल खाता	
			पुरुष	महिला	अन्य	कुल	कुल	चल्ती नभएका (Dormant)	कुल	चल्ती नभएका (Dormant)	कुल	चल्ती नभएका (Dormant)
१.												
२.												
..												
..												
..												

निर्देशन फा. नं. घ ९.७

..... लिमिटेड

प्रगति विवरण (मासिक)

..... साल ..... महिनाको विवरण (रु. हजारमा)

क्र.स.	विवरण	गत आ.ब.को असार सम्मको	यस आ.ब. को मात्र			हालसम्मको बाँकी
			गत महिना सम्मको	यस महिनाको	यस महिना सम्मको	
१	कार्यक्षेत्र भएको जिल्ला संख्या					
२	सेवा पुगेको जिल्ला संख्या					
३	सेवा पुगेको गा.वि.स./न.पा. संख्या					
४	कुल कर्मचारी संख्या					
५	कुल शाखा संख्या					
६	कुल केन्द्र संख्या					
७	कुलसमूह संख्या					
८	निष्क्रिय समूह संख्या महिला पुरुष					
९	कुल सदस्य संख्या महिला पुरुष					
१०	निष्क्रिय सदस्य संख्या महिला पुरुष					
११	कुल ऋणी संख्या महिला पुरुष					
१२	**कुल कर्जा वितरण**					
१२.१	लघु व्यवसाय कर्जा					
१२.२	लघु उद्यम/धितो कर्जा					
१२.३	अन्य कर्जा					
१३	**कर्जाको साँवा असुली**					
१३.१	लघु व्यवसाय कर्जाको साँवा असुली					
१३.२	लघु उद्यम/धितो कर्जाको साँवा असुली					
१३.३	अन्य कर्जाको साँवा असुली					
१४	**कुल बाँकी कर्जा**					
१४.१	लघु व्यवसाय कर्जा बाँकी					
१४.२	लघु उद्यम/धितो कर्जा बाँकी					
१४.३	अन्य कर्जा बाँकी					
१५	भाखा नाघेको कर्जा रकम					
१६	भाखा नाघेको ऋणी संख्या					
१७	निस्कृय कर्जा रकम					
१८	निस्कृय ऋणी संख्या					
१९	ब्याज असुली रकम					
२०	असुल हुन बाँकी ब्याज रकम					
२१	कर्जा नोक्सानी व्यवस्था					
२२	कुलवचतकर्ता संख्या					
२३	**कुल निक्षेप रकम**					
२३.१	अनिवार्य वचत निक्षेप					
२३.२	स्वेच्छिक वचत निक्षेप					
२३.३	क्रमिक (Recurring)वचत					
२३.४	सर्वसाधारणवाट संकलन गरेको वचत					
२३.४.१	वचत					
२३.४.१	मुद्दती					
२३.५	अन्य वचत निक्षेप					
२४	कुल वचत/कुल कर्जा (%)					
२५	लघु उद्यम कर्जा/कुल कर्जा (%)					

तयार गर्ने:
सही :
नाम:
दर्जा:
मिति:

पेश गर्ने:
सही:
नाम:
दर्जा:
मिति:

निर्देशन फा नं. घ ९.८

..... लिमिटेड

ब्याजदर अनुसारको निक्षेपको विवरण (त्रैमासिक)

..... साल ..... महिनाको विवरण

रु. हजारमा

क्र.स.	निक्षेपको प्रकार	ब्याज दर			रकम	कैफियत
		न्यूनतम	अधिकतम	भारित औषत		
१	अनिवार्य वचत निक्षेप					
२	स्वेच्छिक वचत निक्षेप					
३	क्रमिक (Recurring) वचत					
४	सर्वसाधारणबाट संकलन गरेको वचत					
४.१	वचत					
४.२	मुद्दती					
५	अन्य वचत निक्षेप					

तयार गर्ने:
सही:
नाम:
दर्जा:
मिति:

पेश गर्ने:
सही:
नाम:
दर्जा:
मिति:

निर्देशन फा नं. घ ९.९

..... लिमिटेड

ब्याजदर अनुसारको कर्जाको विवरण (त्रैमासिक)

..... साल ..... महिनाको विवरण

रु. हजारमा

क्र.स.	कर्जाको प्रकार	ब्याज दर		रकम	कैफियत
		न्यूनतम	अधिकतम		
१	कृषि				
२	घरेलु तथा लघु उद्योग				
३	सेवा व्यावसाय				
४	थोक कर्जा				
५	अन्य				
	कुल				

तयार गर्ने:
सही:
नाम:
दर्जा:
मिति:

पेश गर्ने:
सही:
नाम:
दर्जा:
मिति:

निर्देशन फा.नं. घ ९.९क

कर्मचारी संख्या सम्बन्धी शाखागत विवरण

..... लिमिटेड

अर्ध-वार्षिक विवरण

.....साल .....महिना (मसान्त)

सि. नं.	शाखा कोड	शाखाको नाम	कुल कर्मचारीको संख्या	अधिकृतस्तर कर्मचारी	सहायकस्तर कर्मचारी	करारका कर्मचारी	अन्य कर्मचारी	पुरुष	महिला	तेस्रो लिङ्गी
१.										
२.										
..										
..										

संस्थापक शेयरधनीहरुको विवरण

..... लिमिटेड

अर्ध-वार्षिक विवरण

.....साल .....महिना (मसान्त)

S.N.	Full Name	Father's Name	Grand Father's Name	Spouse Name	Address				Citizenship Number	PAN Number	Contact Number	Number of Share	Percentage of Share (in %)
					Province	District	Local Body	Ward					
1													
2													
3													

सर्वसाधारणबाट समेत निक्षेप संकलन गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कायम राख्नु पर्ने
अनिवार्य मौज्दात सम्बन्धी विवरण

मिति २० ..... साल ..... महिना ..... गते देखि २० ..... साल ..... महिना..... गते सम्म

अनिवार्य मौज्दात प्रयोजनको लागि कुल निक्षेप मौज्दात *(क)*		***नगद मौज्दात***									**अनिवार्य नगद अनुपात % (छ) = [ख/अ%]**	**दैनिक रुपमा कायम गरिएको मौज्दात प्रतिशत**	**कुल सापटी (ज)**
					खुद मार्गस्थ नगद (ङ)				सरकारी ऋणपत्र/ बचतपत्रको साँवा भुक्तानी रकम (च)	**कुल रकम (ख) = [ग +घ+ ङ+च]**			
अनिवार्य मौज्दात गणना गर्ने अवधिको ठीक दुई हप्ता अगाडिको हप्ता	**रकम**	**अनिवार्य मौज्दात कायम गर्ने दुई हप्ता**	नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको मौज्दात (ग)	"क"वर्गको इजाजतपत्र प्राप्त बैंकमा चल्ती खातामा रहेको मौज्दात (घ)	*नोट कोषमा जम्मा गरिएको रकम (१)*	*नोट कोषबाट झिकिएको रकम (२)*	*अन्य (३)*	*कुल (१-२ + ३)*					
आइतबार		आइतबार											
सोमबार		सोमबार											
मंगलबार		मंगलबार											
बुधबार		बुधबार											
विहीबार		विहीबार											
शुक्रबार		शुक्रबार											
शनिवार		शनिवार											
आइतबार		आइतबार											
सोमबार		सोमबार											
मंगलबार		मंगलबार											
बुधबार		बुधबार											
विहीबार		विहीबार											
शुक्रबार		शुक्रबार											
शनिवार		शनिवार											
कुल													
औसत (अ)													

विवरण पेश गर्ने अधिकृत

हस्ताक्षर :
नाम र थर :
दर्जा :

नोट: अनिवार्य मौज्दात गणना गर्ने अवधिको ठीक दुई हप्ता अगाडिको हप्ता भन्नाले मौज्दात कायम गर्नुपर्ने दुई हप्ता अवधिको पहिलो दिन (आइतवार) को ठीक दुई हप्ता अगाडी (आइतवार) को दिनदेखि शुरु हुने हप्ता सम्झनु पर्दछ। उदाहरणको लागि २०७३/६/२ गते देखि ८ गतेसम्मको औसत निक्षेपका आधारमा २०७३/६/१६ गते देखि २९ गतेसम्म औसत मौज्दात कायम गर्नुपर्नेछ।

सर्वसाधारणबाट निक्षेप संकलन नगर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाका लागि
अनिवार्य मौज्दात तथा तरल सम्पत्ति सम्बन्धी विवरण
(मासिक)
२० ... साल ... महिना

गते	अघिल्लो महिनाको कुल निक्षेप तथा सापटी कोष	अघिल्लो महिना कोकुल निक्षेप	नेपाल राष्ट्र बैंक वा यस बैंकबाट क वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा चल्ती खाता खोली जम्मा गरेको मौज्दात	आफ्नो ढुकुटीमा रहेको नगद मौज्दात	सरकारी ऋणपत्र मा गरेको लगानी	नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्रमा गरेको लगानी	क वर्गको इजाजतपत्र प्राप्त संस्थामा निक्षेपको रुपमा रहेको मौज्दात	मुद्दति निक्षेप	ऋणपत्र/मुद्दती निक्षेप रसिद कर्जा (-)	कुल तरल सम्पत्ति
१										
२										
३										
४										
५										
६										
७										
८										
९										
१०										
११										
१२										
१३										
१४										
१५										
१६										
१७										
१८										
१९										
२०										
२१										
२२										
२३										
२४										
२५										
२६										
२७										
२८										
२८										
२९										
३०										
३१										
३२										
कुल										
औसत										
अनिवार्य नगद										
तरलता मौज्दात प्रतिशत										

मिति :

अधिकृत

निर्देशन फा.नं. घ १२.३

सर्वसाधारणबाट समेत निक्षेप संकलन गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाका लागि
वैधानिक तरलता अनुपात (SLR) सम्बन्धी विवरण
(मासिक)

२० ... साल ..... महिना ।

गते	सरकारी सुरक्षण पत्रमा गरेको लगानी	नेपाल राष्ट्र बैंक र वाणिज्य बैंकमा रहेको रकम	ढुकुटीमा रहेको नगद मौज्दात	कुल वैधानिक तरलता	गते	सरकारी सुरक्षण पत्रमा गरेको लगानी	नेपाल राष्ट्र बैंक र वाणिज्य बैंकमा रहेको रकम	ढुकुटीमा रहेको नगद मौज्दात	कुल वैधानिक तरलता
१					१७				
२					१८				
३					१९				
४					२०				
५					२१				
६					२२				
७					२३				
८					२४				
९					२५				
१०					२६				
११					२७				
१२					२८				
१३					२९				
१४					३०				
१५					३१				
१६					३२				

नोटः

१. यस बैंकको साधारण खातामा भएको मौज्दातलाई मात्र अनिवार्य मौज्दातमा गणना गरिने छ । यस बैंकमा विशेष प्रयोजनको लागि खोलिएको विशेष खाता तथा विदेशी मुद्रा खातामा रहेको रकमलाई यस प्रयोजनको लागि गणना गरिने छैन । साथै, वैधानिक तरलतामा अनिवार्य मौज्दात रकम गणना गर्दा महिनाभरको औसत मौज्दात रकम समावेश गर्नु पर्नेछ ।

२. राष्ट्रियस्तर वाहेकका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले मागेका वखत प्राप्त हुने गरी अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुमा राखेको रकमलाई मागेको बखत प्राप्त हुने रकम शिर्षकमा राख्नुपर्ने छ ।

मितिः

अधिकृत

शाखा/कार्यालय खोल्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले नेपाल राष्ट्र बैंकबाट स्वीकृतिको लागि पेश गर्नु पर्ने निवेदनको ढाँचा

श्री नेपाल राष्ट्र बैंक **मितिः**

.....

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

बालुवाटार, काठमाडौं ।

विषयः शाखा कार्यालय खोल्ने स्वीकृति बारे ।

महाशय,

त्यस बैंकको शाखा कार्यालय खोल्ने सम्बन्धमा तोकेका शर्तहरुको पूर्ण पालना गरी देहाय बमोजिमको स्थानमा शाखा कार्यालय कार्यालय खोल्ने गरी यस लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सञ्चालक समितिको निर्णय नं. ..... मिति ..... बाट निर्णय भएको हुँदा त्यंहाको स्वीकृतिको लागि अनुरोध गर्दछौं ।

१. लघुवित्त वित्तीय संस्थाको नाम, ठेगाना :

२. प्रस्तावित शाखा स्थापना गरिने स्थान, जिल्लाको नाम, ठेगाना :

३. संस्थाको विवरण

(क) नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त मिति :

(ख) वित्तीय कारोबार सञ्चालन गरेको मिति :

(ग) संस्थाको ठीक अघिल्लो त्रयमासको चुक्तापुँजी :

(घ) संस्थाको कुल कर्जा रकम :

(ङ) पछिल्लो आ.व. को अन्तिम लेखापरिक्षकवाट प्रमाणित कुल निष्क्रिय कर्जा रकम र प्रतिशत :

(च) हालसम्म सञ्चालनमा रहेका शाखा संख्या :

(छ) नयाँ शाखा कार्यालय खोलेपछि हुने शाखा संख्या :

४. शाखा कार्यालय/केन्द्रीय कार्यालयसँग सूचना आदान प्रदानको लागि व्यवस्था गरिएको सूचना प्रविधि (Networking) को विवरणः

५. सर्वसाधारण शेयर जारी गरेको मिति :

६. त्रैमासिक पुँजीकोषको प्रतिशत :

त्रयमास	प्राथमिक पुँजी प्रतिशत	पुँजीकोष प्रतिशत
२०७.. असार		
२०७.. असोज		
२०७.. पुस		
२०७.. चैत		

९. पुँजी योजना बमोजिम/नेपाल राष्ट्र बैंकको निर्देशन बमोजिम पछिल्लो आ.व. को अन्त्यमा,

(क) पुरा हुनु पर्ने चुक्तापुँजी :

(ख) हाल कायम रहेको चुक्तापुँजी :

१०. संस्थाको कार्यक्षेत्रको विवरण :

११. शाखा कार्यालय खोल्ने निर्णयमा संलग्न रहेका पदाधिकारीहरुको विवरण,

(क) सञ्चालक समितिका पदाधिकारीहरु :

(ख) प्रमुख कार्यकारी अधिकृत/कम्पनी सचिव :

नोटः सम्भाव्यता अध्ययन विवरणमा निर्देशनमा उल्लिखित विषयहरु अनिवार्यरुपमा उल्लेख गर्नु पर्ने ।

साथै, यस बैकले शाखा कार्यालय सञ्चालन गर्ने मितिमा समेत माथि उल्लिखित सम्पूर्ण शर्त तथा व्यवस्थाहरु पालना गर्नेछौ । माथि उल्लिखित विवरणहरु ठीक साँचो हो, कुनै विवरणमा फरक परेमा प्रचलित कानुन तथा त्यस बैंकको शाखा कार्यालय खोल्ने सम्बन्धमा तोकिए बमोजिमको सजाय/कारबाही भएमा मञ्जुरी भएको व्यहोरा अवगत गराउँदछौं ।

१. आधार दर गणना विधिः

आधार दर गणना गर्दा निम्नानुसारको विधि अपनाउनु पर्नेछः

आधार दर = कोष लागत प्रतिशत + अनिवार्य मौज्दात लागत प्रतिशत + वैधानिक तरलता लागत प्रतिशत + सञ्चालन लागत प्रतिशत

१.१ कोषको लागत (Cost of Fund)

कोषको लागत देहाय बमोजिम गणना गर्नु पर्नेछः

कोष लागत प्रतिशत =निक्षेप तथा वचत र ऋण तथा सापटीको भारित औसत ब्याजदर

१.२ अनिवार्य मौज्दात लागत

अनिवार्य मौज्दात लागत गणना देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछः

$$\text{अनिवार्य मौज्दात लागत प्रतिशत} = \frac{\text{अनिवार्य मौज्दातको औसत रकम} \times \text{कोष लागत प्रतिशत}}{\text{लगानी योग्य कोषको औसत रकम}}$$

लगानी योग्य कोषको औसत रकम = निक्षेप तथा वचतको औसत रकम + ऋण तथा सापटी (Borrowing) को औसत रकम - वैधानिक तरलताको औसत रकम

१.३ वैधानिक तरलता लागत

वैधानिक तरलता लागत गणना देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछः

$$\text{वैधानिक तरलता लागत प्रतिशत} = \frac{\text{खुद वैधानिक तरलता रकम} \times \text{(कोष लागत प्रतिशत - सरकारी सुरक्षणपत्रको भारित औसत ब्याजदर)}}{\text{लगानी योग्य कोषको औसत रकम}}$$

खुद वैधानिक तरलता रकम = वैधानिक तरलताको औसत रकम - अनिवार्य मौज्दातको औसत रकम

१.४ सञ्चालन लागत

सञ्चालन लागत गणना गर्दा देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ :

$$\text{सञ्चालन लागत प्रतिशत} = \frac{\text{कुल सञ्चालन खर्च}}{\text{लगानी योग्य कोषको औसत रकम}}$$

स्पष्टीकरण :

*यस प्रयोजनका लागि कुल सञ्चालन खर्च भन्नाले संस्थाको कुल सञ्चालन खर्चबाट **Finance Expense under NFRS** र **Employees Bonus** घटाई कायम रहेको कुल सञ्चालन खर्चलाई सम्झनु पर्दछ। साथै, निक्षेप संकलनसंग प्रत्यक्ष सम्बन्धित निक्षेपकर्तालाई प्रदान गर्ने सुविधा वापतका खर्चहरु जस्तै बीमा खर्च, औषधी उपचार खर्च आदि कुल सञ्चालन खर्चमा समावेश गर्न पाइने छैन।*

३. आधार दर गणना सम्बन्धमा थप व्यवस्थाः

३.१ आधार दर गणना गर्दा पछिल्लो अवधिको वित्तीय विवरण तथा तथ्याङ्कलाई आधार लिई गणना गर्नुपर्नेछ। मासिक तथ्यांक उपलब्ध नहुने वार्षिक प्रकृतिका खर्चलाई समानुपातिक रुपमा रुपान्तरण गरी गणना गर्नु पर्नेछ।

३.२ वैधानिक तरलताको औसत रकम र अनिवार्य मौज्दातको औसत रकम गणना गर्दा यस बैंकबाट जारी निर्देशन बमोजिम कायम गर्नुपर्ने न्यूनतम रकमलाई लिनु पर्नेछ।

३.३ कुल सञ्चालन खर्चमा यस बैंकले तोकेको वित्तीय विवरणको नाफा नोक्सान खाता बमोजिमको कर्मचारी खर्च र अन्य सञ्चालन खर्चलाई लिनु पर्नेछ।

..... लि.

आधार दर सम्बन्धी विवरण (मासिक)

(आ. व. २०७.., ...महिनाको विवरण)

(१) आधार ब्याजदर

क्र.सं.	विवरण	प्रतिशत	कैफियत
(क)	कोष लागत		
(ख)	अनिवार्य मौज्दात लागत		
(ग)	वैधानिक तरलता लागत		
(घ)	सञ्चालन लागत		
(ङ)	आधार दर		(क देखि घ सम्मको योग)

(२) आधार दर सम्बन्धी थप विवरण

गते	(क) स्वदेशी निक्षेप/बचत	(ख) स्वदेशी ऋण तथा सापट	(ग) न्यूनतम कायम गर्नुपर्ने अनिवार्य मौज्दात	(घ) सरकारी सुरक्षणपत्रमा गरेको लगानी
१				
२				
३				
४				
५				
६				
७				
८				
९				
१०				
११				
१२				
१३				
१४				
१५				
१६				
१७				
१८				
१९				
२०				
२१				
२२				
२३				
२४				
२५				
२६				

२७				
२८				
२८				
२९				
३०				
३१				
३२				
कुल				
औसत				

(च)	न्यूनतम कायम गर्नुपर्ने औसत वैधानिक तरलता रकम
(छ)	लगानी योग्य कोषको औसत रकम ((क) + (ख) - (च))
(ज)	खुद वैधानिक तरलता रकमको औसत ((च) - (ग))
(झ)	कुल ब्याज खर्च ((अ) + (आ))
	(अ) स्वदेशी निक्षेपमा भएको ब्याज खर्च
	(आ) स्वदेशी ऋण तथा सापटमा भएको ब्याज खर्च
(ञ)	सरकारी सुरक्षणपत्रमा गरेको लगानीमा प्राप्त कुल ब्याज रकम
(ट)	नाफा नोक्सान हिसाब बमोजिमको कुल सञ्चालन खर्च ((अ) + (आ))
	(अ) कर्मचारी खर्च
	(आ) अन्य सञ्चालन खर्च
(ठ)	आधार दर गणना प्रयोजनका लागि कुल सञ्चालन खर्च ((अ) + (आ))
	(अ) कर्मचारी खर्च
	(आ) अन्य सञ्चालन खर्च
(ड)	नाफा नोक्सान हिसाब बमोजिम पछिल्लो महिनाको खुद नाफा/(नोक्सान)

नोटः

(१) यस प्रयोजनका लागि पछिल्लो महिनाको मात्र आम्दानी र खर्चको (खर्चको हकमा वार्षिकीकरण वा अनुमान गर्नु पर्ने भए सोही बमोजिमको पछिल्लो महिनाको खर्च) रकमलाई यसै फारमको बुँदा नं. (२) अन्तर्गतको थप विवरणमा उल्लेख गरी सोही बमोजिम आधार दर गणना गर्नु पर्नेछ ।

मिति दस्तखत

निर्देशन फा.नं. घ१६.१

..... **लि.**

विपन्न वर्गमा प्रवाह हुने गरी प्राप्त सापटी तथा सोको लगानी विवरण (त्रैमासिक)

२०....साल .....महिनामा अन्त त्रयमासको

क्र.स.	सापट दिने संस्थाको नाम	सापट लिएको मिति	अघिल्लो त्रयमासको बाँकी सापट रकम	कैफियत
१				
२				
३				
..				
..				
अघिल्लो त्रयमासमा कुल सापटी रकम (क)				
अघिल्लो त्रयमासको कुल सापटी रकममध्ये यस त्रयमासमा चुक्ता भएको रकम (ख)				
यस त्रयमासको अन्तसम्ममा रहेको कुल कर्जा रकम (ग)				
कम/(बढी) लगानी रकम (क-ख-ग)				

ने.रा. बैंक निर्देशन फा.नं. घ१६.२

..... लिमिटेड

'कृषिमा भएको कर्जा लगानीको मासिक विवरण'

(रु. दश लाखमा)

क्र. सं.	विवरण	स्वीकृत कर्जा सीमा रु.	कर्जा बक्यौता रकम रु.	कुल कर्जामा स्वीकृत कर्जा सीमाको प्रतिशत	कैफियत
१	**कृषि क्षेत्रः**				
१.१	कृषि र वन सम्बन्धी				
१.२	माछापालन सम्बन्धी				
१.३	कृषि औजार				
१.४	मल (क्र.सं. १.१ मा समावेश बाहेक)				
१.५	बीउ-विजन				
१.६	पशुपंक्षी-दाना				
१.७	कृषि उत्पादन भण्डारण				
१.८	चिया, कफि, अदुवा, फलफुल प्रशोधन तथा आन्तरिक कृषि उपजको प्राथमिक रुपमा हुने प्रशोधन				
१.९	अन्य				
	कुल				
	संस्थाको ६ महिना पहिलेको कुल कर्जा लगानी				

निर्देशन फा.नं. घ१६.३

..... लिमिटेड

कृषि क्षेत्र कर्जा लगानी

मिति ..... मा समाप्त त्रयमासको विवरण

(रु.हजारमा)

क्र.सं.	विवरण	यस त्रयमास				गत त्रयमास			
		रकम (रु.)		प्रतिशत		रकम (रु.)		प्रतिशत	
		कर्जा सीमा	कर्जा प्रवाह	कर्जा सीमामा	कर्जा प्रवाहमा	कर्जा सीमा	कर्जा प्रवाह	कर्जा सीमामा	कर्जा प्रवाहमा
१	कृषि								
	जम्मा								
	संस्थाको ६ महिना पहिलेको कुल कर्जा लगानी रकम								

इ.प्रा.निर्देशन नं. १९/०७९ संग सम्बन्धित अनुसूची

अनुसूची १९.१

.....(संस्थाको नाम)

..... (ठेगाना)

२०... साल .....महिनामा प्राप्त गुनासो/उजुरी समाधान सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	गुनासो/उजुरीको विवरण	कुल संख्या	समाधान भएको संख्या	समाधानको प्रक्रियामा रहेको संख्या
१	लिखित निवेदन प्राप्त			
२	गुनासो पोर्टलबाट प्राप्त			
३	अन्य (इमेल, टेलिफोन तथा मौखिक) माध्यमबाट प्राप्त			
	जम्मा			
४	गुनासोको विषय			
क	कर्जासँग सम्बन्धित			
ख	निक्षेप/बचतसँग सम्बन्धित			
ग	विद्युतीय सेवासँग सम्बन्धित			
घ	सेवा शुल्कसँग सम्बन्धित			
ङ	अन्य सेवासँग सम्बन्धित			

अनुसूची घ २०.१

LONG FORM AUDIT REPORT

Of

……. LIMITED

For the year ended ….. Ashad 20…

(Corresponding to …..July 20…)

Auditor:

……

M/s ……

…….

AUDIT APPROACH

1.1 Brief description of the Audit plan with focus on the following areas, at minimum:
- Declaration of Independence of Audit Firm and Members
- Standards followed
- Composition of the audit team
- Audit schedule

1.2 Brief description of the Audit process and procedures
- Audit areas' Risk Assessment
- Audit procedures adapted to mitigate identified Audit Risks
- Quality control mechanism

1.3 Brief description of the Sampling Procedure and sample size
- Sampling methodology
- Sample size
- Use of system based approaches

1.4 Remarks on the execution of audit plan
- Execution of audit and the audit plan
- Problems encountered during the audit, if any
- Limitations of scope of Audit, if any.

2. RISK MANAGEMENT SYSTEMS

Opinion on the following:

2.1 Credit Risk Management Systems
- 2.1.1 Brief description and comment on the adequacy of credit appraisal systems,
- 2.1.2 Brief description and comment on the adequacy of credit monitoring systems,
- 2.1.3 Brief description and comment on the adequacy of the credit recovery systems,
- 2.1.4 Adequacy of Policies and procedure for Write off of Loans,
- 2.1.5 Adequacy of Policies, guidelines and Controls over Off Balance Sheet Items.
- 2.1.6 Comment on the concentrations in the credit and investment portfolio,
- 2.1.7 Risk Management Committees and their effectiveness,
- 2.1.8 Overall audit opinion on Credit risk management.

2.2 Market Risk (Interest Rate, Liquidity and Foreign Exchange) Management Systems
- 2.2.1 Adequacy of policies, procedures and guidelines for the market risk management.
- 2.2.2 Adequacy of the system for measuring, monitoring and mitigation of Market risk.
- 2.2.3 Risk Management Committees and their effectiveness
- 2.2.4 Overall audit opinion on Market & liquidity risk management.

2.3 Operational Risk Management System
- 2.3.1 Adequacy of policies, procedures and guidelines for the Operational risk management.
- 2.3.2 Adequacy of the system for measuring, monitoring and mitigation of Operational Risk.
- 2.3.3 Risk Management Committees and their effectiveness
- 2.3.4 Overall audit opinion on Operational risk management.

3. INTERNAL CONTROL SYSTEMS

Opinion on the following areas:

3.1 Effectiveness of the Audit committee
3.2 Effectiveness of the Internal Audit Function
3.3 Rectification of the deficiencies identified in the previous internal and external audit reports
3.4 Adequacy of the controls in Credit operations
3.5 Adequacy of the controls in Treasury operations
3.6 Adequacy of the controls in Branch operations
3.7 Adequacy of control over Nostro Bank Operations
3.8 Adequacy of the controls in procedures related to expenditure
3.9 Adequacy of the control over fixed assets.
3.10 Adequacy of the Management Information System (MIS)

3.11 Adequacy of controls over e-banking
3.12 Adequacy of controls in Information Technology and related support functions.
3.13 Effectiveness of the Inter-branch and agency Reconciliation function
3.14 Adequacy of controls to prevent and/or minimize Fraud and forgeries
3.15 Instances of Fraud and Forgery in the review period
3.16 Other Control Issues, if any
3.17 Auditors overall assessment of the internal control system

4. COMPLIANCE WITH APPLICABLE RULES AND REGULATIONS

Prevailing Statute, Act, Directive and Regulation, at minimum, in the following areas

4.1 Nepal Rastra Bank Act 2058

State whether the conditions as stipulated in Section 86 of Nepal Rastra Bank Act 2058 prevails, if yes please specify.

4.2 **Bank and Financial Institution Act 2073**

4.2.1 Whether fees and benefits of Chairman and board members are as specified in AOA/MOA
4.2.2 Appointment, qualification and benefits of the chief executive
4.2.3 Profit Appropriation to General Reserve
4.2.4 Appropriation to Exchange Fluctuation Reserve
4.2.5 Distribution of Dividend
4.2.6 Whether the activities are within the scope as defined by BAFIA?
4.2.7 Whether prohibited activities are being pursued?
4.2.8 Control & notification of dormant deposit accounts and unclaimed dividend

4.3 Foreign Exchange Rules and Regulations (applicaple if any)

4.3.1 Whether foreign exchange transactions are properly recorded and reported in a timely manner.
4.3.2 Whether transactions of Indian currency are made as per circulars.

4.4 Minimum Capital fund (Directive No. 1)

4.4.1 Computation of Core Capital, Supplementary Capital and Capital Fund
4.4.2 Computation of Risk Weighted Assets
4.4.3 Comment on the Capital Plan
4.4.4 Overall opinion on capital adequacy

4.5 Loan Classification and Loan Loss Provisioning (Directive No.2)

4.5.1 Comment on the Assets Quality and Classification
4.5.2 Adequacy of Loan Loss Provisions
4.5.3 Loan Classification and loan loss provision in respect of loan against personal/corporate guarantees
4.5.4 Whether the adjustment and Write back of loan loss provision comply with the provisions of the directive
4.5.5 Overall opinion on Loan classification & provisioning

4.6 Cedit Lending Limit (Directive No.3)

4.6.1 Bank's procedures to identify a group of related borrowers
4.6.2 Comment on the Facilities in excess of Single Obligor Limits, if any
4.6.3 Loan Loss Provision in case of borrowers availing facilities in excess of the SOL

4.7 Acounting Policy & Format of the Financial Statement (Directive No.4)

4.7.1 Comment on the Consistency of the Accounting Policies and financial reporting framework.
4.7.2 Recognition of interest income from loans and advances
4.7.3 Reconciliation of Interest Receivable and Interest Suspense
4.7.4 Recognition of other interest, fees and commission and expenses.
4.7.5 Publication of annual accounts and periodical highlights

4.7.6 Non-compliance/deviations in accounting policies followed as compared to prescribed accounting policies by NRB/Nepal Accounting Standard

4.8 Risk Minimization (Directive No 5)

4.8.1 Mechanisms to minimize liquidity risk

4.8.2 Use of GAP Analysis and other mechanisms to measure and manage interest rate risk

4.8.3 Mechanisms to minimize foreign exchange risk

4.9 Corporate Governance (Directive No.6)

4.9.1 Formulation and implementation of required plans, policies and guidelines

4.9.2 Code of conduct of Directors, Chief Executive and Employees

4.9.3 Cases of conflict of interest of Directors, Chief Executive and Employees

4.9.4 Mechanism to identify related pjrties promoters, directors or senior management.

4.9.5 Lending to directors, chief executive, employees (except as per employee rules) and their related pjrties, if any

4.9.6 Level of Corporate governance and compliance of directives related to corporate governance.

4.10 Implementation of Supervisory Findings (Directive No.7)

Auditor's finding on the status of compliance of directions given by NRB based on its onsite inspections and offsite supervision.

4.11 Investments (Directive No.8)

4.11.1 Investments in unlisted companies

4.11.2 Investment in companies with financial interest

4.11.3 Investment in shares of other bank/FIs

4.11.4 Investment in shares and debentures exceeding the limits

4.11.5 Review of the investment portfolio

4.11.6 Adequacy of provisioning requirements

4.11.7 Adequacy of investmet adjustment fund requirements

4.12 Reporting Requirements (directive No.9)

Comment upon the reliability of mechanism used for NRB reporting and the accuracy of such returns

4.13 Sale or Transfer of Promoters Share (Directive No. 10)

4.13.1 Sale or transfer against the statutory requirements

4.13.2 Sale or pledge of promoter shares, during the lock-in period

4.13.3 Where the promoter of the institition is an entity, unauthorized transfer of ownership of such entity.

4.13.4 Where the promoter of the institution is an entity, the availability of audited financial statement of such entity for verification.

4.14 Credit Information (Directive No.11)

4.14.1 Mechanism to obtain required information from borrowers

4.15 Cash Reserve/Statutory Liquidity Requirement (Directive No. 12)

4.15.1 Comment on any exceptions on the maintenance of CRR as stipulated by the directive

4.15.2 Comment on any exceptions on the maintenance of SLR as stipulated by the directive

4.16 New Branch/Office Operation (Directive No. 13)

4.16.1 Unauthorized branches/offices/counters

4.16.2 Unauthorized transactions

4.17 Interest Rates (Directive No. 14)

4.17.1 Interest rate determination procedures

4.17.2 Mechanism to determine cost of fund, yield on earning assets and interest spread

4.17.3 Publication of interest rates

4.18 Mobilization of Financial Resources (Directive No. 15)

4.18.1 Concentration of deposits

4.18.2 Resource mobilization beyond the limit

4.18.3 Issuance of debenture and other debt instruments

4.19 Amount receive forDeprived Sector Lending (Directive No.16)

4.19.1 Comment on the exceptions observed in the deprived sector lending

4.19.2 Monitoring mechanism for utilization of deprived sector lending on a half yearly basis

4.20 Expansion, Contraction and Merger (Directive No.17)

4.20.1 Fulfillment of the specified requirements for upgradation by the financial institution, where applicable.

4.20.2 Whether the minimum capital, capital structure meet the stipulated pre-requisite conditions for merger and/or acquisition, where applicable.

4.20.3 Trading status of stocks in the stock exchange.

4.20.4 Compliance of regulatory provisions on the Merger including Fit & Proper Test mentioned in BAFIA, 2063 NRB Act, 2058 and Directives.

4.20.5 Overall opinion on Expansion, Constraction and Merger.

4.21 Know Your Customer, KYC (Directive No.18)

4.21.1 KYC norms formulated and followed.

4.21.2 Adequacy of mechanism, procedures and documents for knowing the customer.

4.22 E-banking Directives (Directive issued by Payment Systems Department) No.21)

4.22.1 E-banking policies and procedures formulated and followed.

4.22.2 Adequacy of security maintained in the e-banking trasactions.

4.22.3 Adequacy of conditions on bilateral agreement with agents and third party.

4.23 Miscellaneous Directives (Directive No.20)

4.23.1 Whether insurance agency service offered to its clients.

4.23.2 Authenticity of computer software used.

4.23.3 Preparation of documents in the devnagari script of Nepali language as stipulated in the directives.

4.23.4 Compliance of taxation, including TDS, and mandatory provisions made by fiscal policy of Government of Nepal.

4.23.5 Compliance of regulations and laws with respect to Auction.

4.23.6 Use of Refinancing Facilities availed by the NRB made as per the agreement.

4.24 Transparency and level of economy in the capital and operating expenditures.

4.25 Compliance with internal rules, regulations and guidelines

Comment on the overall state of compliance with the internal rules, regulations and guidelines.

4.26 Overall compliance of laws, regulations, circulars, directives and guidelines.

Comment on the overall state of compliance with the laws, regulations, circulars, directives & guidelines.

5. OTHERS

5.1 Whether guarantees, all other contingent liabilities and off balance sheet exposures are properly recorded and disclosed

5.2 Whether banks have entered into any contracts with related pjrties including the promoters, directors, shareholders holding more than 1% and their undivided family

5.3 Compliance of pre-requisite conditions for Purchase of fixed assets

5.4 **Compliance of regulatory relaxations issued to curb the impact of Covid-19 pandemic in financial system (including reduction/discount on interest rates)**

5.5 Any comments or issues, which the auditor feels appropriate to be communicated to the supervisor and is not covered by the above.

6. CONCLUSION

6.1 Type of Audit opinion expressed in the final audit Report

6.1.1 Unqualified

6.1.2 Qualified

6.1.3 Adverse

6.1.4 Disclaimer

6.2 Main reason for the qualified, adverse or disclaimer opinion on the financial statement produced, where applicable.
6.3 Areas of operation where it is exposed to excessive risk
6.4 The risk areas where FI has not been able to properly address these risks
6.5 Comment on the Major Problems faced by the FI
6.6 Overall opinion of the auditor on the operation and financial standing of the FI